

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

Tarih Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Nimet Ayşe AKSOY

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRMESİ

Tarih Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2024

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU'nun bu çalışması, jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Sibel CEYLAN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Nimet Ayşe AKSOY (İmza)

Üye : Doç. Dr. Hatice DURGUN (İmza)

Tez Başlığı: 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 17.10.2024

Mezuniyet Tarihi : 19/12/2024

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN TANSKRİPSİYON ve DEĞERLENDİRMESİ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

13 / 12 / 2024

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Sümeyye Demirba Nozoğlu
Öğrenci Numarası	202152006003
Anabilim Dalı	Tarih
Programı	Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Nimet Ayşe Aksoy
Yüksek Lisans Tez Başlığı	611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ
Turnetin Bilgileri	
Ödev Numarası	2551148988
Rapor Tarihi	13.12.2024
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %5 Alıntılar dahil: %5
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orjinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orjinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orjinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı	

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	v
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİ

1.1. 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Transkripsiyonu	11
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Değerlendirilmesi	118
---	-----

SONUÇ	149
-------------	-----

KAYNAKÇA	154
----------------	-----

EKLER	156
-------------	-----

Ö Z G E Ç M İ Ş	165
-----------------------	-----

KISALTMALAR LİSTESİ

Dr: Doktor

Doç: Doçent

İ.Ö: İkinci Öğretim

Prof: Profesör

Vb: Ve benzeri

Vs: Vesaire

ÖZET

Ayniyat defterleri, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden olan 19. Yüzyıl'da yazılmış olan önemli arşiv kaynaklarından birisidir. Bu kaynaklar sayesinde Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıl'da devletin işleyişi, bürokrasisi, sosyal durumu, kentleri, kurumları gibi pek çok konu hakkında bilgiler elde edilebilmektedir. Yapılan resmi yazışmaların bu defterlere aynen geçirilip saklanması günümüzde yapılan ve yapılacak olan araştırmalar için önemli bilgi kaynağı haline gelmelerine vesile olmuştur.

Osmanlı Devleti, Sırp coğrafyasında uzun süreli bir hakimiyet kurmuş, bu süreçte bölgedeki halkın yerel yönetimlerine belirli bir özerklik tanımıştır. Ancak bu özerklik, Sırp isyanları ile birlikte devam eden çalkantılı bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. 19. yüzyılın başlarından itibaren Sırp toprakları hem yerel halk hem de Osmanlı yönetimi açısından zorlu bir döneme tanıklık etmiştir. Özellikle 19. yüzyılın başlarında, Sırp topraklarında yaşanan isyanlar ve direniş hareketleri, bölgedeki siyasi ve toplumsal yapıyı önemli ölçüde etkilemiştir. Bu süreçte, Osmanlı idaresinin ve halkın sosyal, siyasi ve kültürel durumu ciddi bir değişim göstermiştir.

Bu çalışma, 19. yüzyılın ilk yarısına ait olan **611 Numaralı Ayniyat Defteri**'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi üzerine odaklanmaktadır. Defterde yer alan belgelerin transkripsiyonu aracılığıyla, dönemin siyasi, sosyal ve kültürel yapısına ışık tutulması amaçlanmaktadır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin Sırp topraklarındaki idari düzenlemeleri, halkın günlük yaşamına dair detaylar ve bölgedeki askeri hareketlilik, bu çalışma kapsamında ele alınacak temel unsurlardır. Bu araştırma, dönemin Sırp isyanları sonrasında Osmanlı Devleti'nin bölgedeki politikalarının ve uygulamalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışma ayrıca Sırp topraklarındaki sosyo-kültürel dönüşüm süreçlerine dair yeni bulgular sunmayı hedeflemektedir. 611 Numaralı Ayniyat Defteri'nin ayrıntılı incelemesi, Osmanlı-Sırp ilişkilerinin tarihsel bağlamda derinlemesine analiz edilmesine imkân tanıyacak ve Osmanlı arşiv belgelerinin bu alandaki akademik çalışmalara olan katkısını ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler; Osmanlı, Ayniyat Defterleri, Sırp, Siyasi, Sosyal, İsyan, Miloş

SUMMARY

THE TRANSCRIPTION AND EVALUTION OF AYNİYAT REGISTER NUMBERED 611

Ayniyat registers are one of the important archive sources written in the 19th century, one of the last periods of the Ottoman Empire. Thanks to these sources, it provides information about many issues such as the functioning of the state, bureaucracy, social situation, cities and institutions of the Ottoman Empire in the 19th century. The fact that the official correspondences were kept verbatim in these notebooks may have played a role in them becoming an important source of information for current and future research.

The Ottoman Empire established a long-term dominance in the Serbian geography, and in this process granted a certain autonomy to the local governments of the people in the region. However, this autonomy marked the beginning of a turbulent period that continued with the Serbian rebellions. Since the beginning of the 19th century, Serbian lands have witnessed a difficult period for both the local people and the Ottoman administration. Especially at the end of the first quarter and the beginning of the second quarter of the 19th century, the rebellions and resistance movements in Serbian lands significantly affected the political and social structure in the region. During this process the social, political and cultural situation of the Ottoman administration and the people showed a serious change.

This study focuses on the transcription and evaluation of the Registry Book No: 611, which belongs to the first half of the 19th century. It is aimed to shed light on the political, social and cultural structure of the period through the transcription of the documents in the notebook. In particular, the administrative regulations of the Ottoman Empire in Serbian lands, details of the daily life of the people and military mobility in the region are the basic elements that will be discussed within the scope of this study. This research aims to contribute to a better understanding of the policies and practices of the Ottoman Empire in the region after the Serbian rebellions of the period, and also to provide new findings about the socio-cultural transformation processes in Serbian lands. Detailed examination of Ayniyat Register No:611 will allow in-depth analysis of Ottoman-Serbian relations in a historical context and will reveal the contribution of Ottoman archive documents to academic studies in this field.

Keywords: Ottoman, Ayniyat Books, Serbian, Political, Social, Rebellion, Miloş

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin zengin ve kapsamlı arşiv kaynakları arasında yer alan ****Ayniyat Defterleri****, devletin idari yapısının ve merkez-taşra ilişkilerinin anlaşılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu defterler, Osmanlı yönetiminin merkezi olan İstanbul'dan taşra bölgelerine gönderilen veya taşradan merkeze ulaşan belgelerin aynen kaydedildiği resmi defterlerdir. Ayniyat Defterleri, Osmanlı bürokrasisinin işleyişi, taşra ile merkez arasındaki yazışma ve bilgi akışını doğrudan yansıtmaları açısından oldukça kıymetlidir.

Bu defterler, devletin farklı coğrafyalarına dair sosyal, siyasi ve idari meselelerle ilgili çeşitli belgeleri içermekte olup, geldikleri bölge hakkında ayrıntılı bilgi sunarlar. Bu yönüyle Ayniyat Defterleri, Osmanlı Devleti'nin taşra yönetimindeki uygulamalarını, yerel sorunları ve bu sorunlara getirilen çözümleri analiz etme imkanı sağlar. Aynı zamanda, taşra yönetiminden merkeze iletilen raporlar ve merkezden taşraya gönderilen emirler, bu defterlerde yer aldığından, dönemin resmi yazışmalarını ve devletin genel işleyişini ortaya koymaktadır. Ülkenin her köşesine yönelik yapılan resmi yazışmaları kapsaması nedeniyle, Osmanlı idari tarihinin incelenmesinde bu defterler büyük bir öneme sahiptir. Bu tezin temel kaynağını oluşturan **611 Numaralı Ayniyat Defteri**, içeriği itibarıyla tamamen Sırbistan coğrafyasına ait belgeleri barındırmaktadır. Defterde yer alan belgeler, 19. yüzyılın ilk çeyreğinin sonu ve ikinci çeyreğinin başında Sırbistan'da gerçekleşen sosyal, siyasi ve askeri olaylara dair önemli bilgiler sunmaktadır. Söz konusu dönemde Sırbistan'da yaşanan isyanlar, Osmanlı yönetiminin bölgeye yönelik politikaları ve halkın durumuyla ilgili belgeler, bu çalışmanın inceleme ve değerlendirme alanını oluşturmaktadır.

Tezin amacı, 611 Numaralı Ayniyat Defteri'nde yer alan bu belgelerin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi suretiyle, Osmanlı Devleti ile Sırbistan arasındaki ilişkilerin dönemin tarihi bağlamında anlaşılmasına katkı sağlamaktır. Belgelerdeki sosyal, siyasi ve idari meselelerin incelenmesi, Sırp isyanları ve Osmanlı'nın Sırbistan'daki yönetim uygulamaları hakkında derinlemesine bir analiz yapmayı mümkün kılacaktır. Bu bağlamda, defterdeki belgelerin dönemsel olaylar ve süreçlerle ilişkilendirilerek değerlendirilmesi, çalışmanın temel amacını teşkil etmektedir.

Rumeli toprakları, Osmanlı Devleti açısından stratejik, kültürel ve ekonomik bakımdan büyük önem taşıyan bölgelerden biridir. Geniş bir coğrafyaya yayılan bu bölge, Osmanlı'nın fetih politikalarının merkezinde yer almış ve tarihsel süreç içerisinde önemli siyasi ve sosyal değişimlere sahne olmuştur. Rumeli, Osmanlı'nın askeri ve idari organizasyonlarının geliştiği,

aynı zamanda kültürel etkileşimlerin yoğun yaşandığı bir alan olarak, tarih boyunca araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Bugüne kadar bu bölge üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, hâlâ araştırılması gereken konular ve aydınlatılması gereken alanlar mevcuttur. Rumeli'nin Osmanlı hakimiyeti öncesi ve sonrası dönemlerde yaşadığı köklü değişimler hem kültürel hem de siyasi anlamda derin izler bırakmıştır. Osmanlı Devleti'nin bölgedeki mevcudiyeti, sadece askeri ve idari açıdan değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel boyutlarıyla da bu coğrafyada kalıcı etkiler yaratmıştır. Bu sebeple, bölgenin tarihine dair çalışmalar, Osmanlı'nın bölgedeki rolünü ve etkisini anlamak açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Tezin hazırlanmasında ve çalışmalar esnasında yardımlarını, lisans hayatımdan itibaren yolumu bulmama yardımcı olan, her ihtiyacım olduğunda desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Nimet Ayşe AKSOY'a ve yüksek lisans süresince birçok bilgisini ve desteğini benimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Güven DİNÇ ve Doç. Dr. Hatice DURGUN'a teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Eğitim hayatımda oldukça büyük etkisi olan ve ellerinden geldikçe maddi-manevi desteklerini hissettiğim değerli eşime, aileme ve son olarak bu naçizane çalışmamı ithaf etmek istediğim ve hatırasını bu şekilde yaşatmak istediğim babam Nazif DEMİRBAŞ'a çok teşekkür ederim.

Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU

Antalya, 2024

GİRİŞ

1. Osmanlı Devleti’nde Arşivcilik ve Ayniyat Defterleri

Osmanlı Devleti’nde arşivcilik ve defter tutma geleneği, devletin idari ve bürokratik yapısının temel taşlarından biri olarak büyük önem taşımaktadır. Diğer birçok tarihî devlet gibi, Osmanlı Devleti de belgelerin düzenli bir şekilde kaydedilmesi, saklanması ve korunması hususuna büyük özen göstermiştir. Belgelerin muhafazası için çıkarılan çeşitli emirler, nizamnâmeler ve kanunnâmeler, Osmanlı Devleti’nin arşivciliğe verdiği önemi açıkça ortaya koymaktadır. Devletin bu konuya olan titiz yaklaşımı, arşivlerin düzenli bir şekilde tutulması ve bu belgelerin korunarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla oluşturulan kurallarla somutlaşmıştır.

Osmanlı Devleti, bugün "arşivcilik" olarak tanımladığımız resmî belgelerin korunması, sınıflandırılması ve muhafaza edilmesi faaliyetlerini, devletin kuruluşundan yıkılışına kadar titizlikle sürdürmüştür. Arşivler özellikle 16. Yüzyıldan sonra yüksek seviyelere ulaştı ayrıca kağıt saygı duyulan bir madde olduğundan belgeler hep saklanmaya çalışılmıştır. “Defterhane hazinesi”, “Bâb-ı Hümayûn’un üst katlarındaki odalar” gibi yerlerde saklanan belgeler, 18. Yüzyıldan itibaren Bâb-ı Ali’nin yükselişi ile buraya taşınmıştır. Arşivcilik Osmanlı Devleti’nde oldukça büyük bir öneme sahipti ki arşiv teşkilatının adı “Hazine-i Evrak” olarak anıldı ve belgelerin çalınması, tahrip vb. gibi durumlarda yakalanan divan katipleri idam edilmiş ya da elleri kesilmiştir.¹ İdari ve mali işlemlere dair belgelerin yanı sıra, sosyal ve askeri konulara ilişkin kayıtlar da Osmanlı arşivlerinde titizlikle tutulmuş, devletin işleyişine dair geniş kapsamlı bir bilgi birikimi bu sayede günümüze ulaşabilmiştir.

Bu tezin temel kaynağını oluşturan Ayniyat Defterleri, Osmanlı bürokrasisinin işleyişini ve devletin merkezî yönetimi ile taşra arasında yürüttüğü resmi yazışmaları içeren önemli kaynaklardan biridir. Ayniyat Defterleri, Sadrazam Kalemi tarafından diğer devlet daireleri, vilayetler ve çeşitli idari birimlerle gerçekleştirilen yazışmaların aynen kaydedildiği defterlerdir.² 1812-1892 yılları arasında tutulan bu defterler içerisine buyuruldu defterleri de bulunmaktadır³. Başbakanlık Osmanlı Arşivi içerisinde **Bab-ı Ali Evrak Odası** bölümünde muhafaza edilen bu defterlerin sayısının yaklaşık olarak 1720 civarında olduğu bilinmektedir. Osmanlı Devleti’nin merkezî yönetiminden taşraya gönderilen yazışmaların yer aldığı bu

¹ Çetin, 1985: 63-64.

² Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2010: 183.

³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, 2010: 197.

defterler, özellikle 19. yüzyıl Osmanlısının sosyal, siyasi ve idari yapısı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Ayniyat Defterleri, Osmanlı şehirlerinin durumu, taşra yönetimi, devletin yerel idarelerle olan ilişkileri ve dönemin siyasi gelişmeleri hakkında önemli ipuçları sağlaması açısından büyük bir değere sahiptir. Bu nedenle, Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıldaki idari ve siyasi tarihine ışık tutan önemli kaynaklar arasında yer alırlar.⁴

2. 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Özellikleri ve Transkripsiyon Hakkında Bilgiler

Çalışmamıza konu olan 611 Numaralı Ayniyat Defterinin ana konusu, Osmanlı Devleti'nin çeşitli taşra yönetimleri, daireler ve diğer resmi birimlerden Sırp halkına ilişkin gelen yazılara verilen cevaplardan oluşmaktadır. Bu defter, Osmanlı Devleti'nin Sırp topraklarındaki sosyal ve idari meselelerine dair önemli bilgiler içermekte ve devletin taşradaki yönetim anlayışını yansıtmaktadır. 611 Numaralı Defter, Kırık Dîvânî yazı çeşidi ile yazılmış olup, Osmanlı arşiv belgelerinde sıklıkla kullanılan resmi yazışma türlerinden birini temsil etmektedir. Defterde yer alan hükümler arasında kronolojik bir düzen zaman zaman mevcut olmakla birlikte, bazı durumlarda kronolojiye uyumsuzluk gözlenmektedir. Bu da, yazışmaların deftere kaydedilmesi sürecinde belirli bir zaman dilimine göre değil, gelen yazıların içerik ve önem sırasına göre kaydedilmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Defterin dış yüzü siyah ve pembe renklerinden oluşmaktadır. Üzerinde arşiv görevlilerinin yazmış olduğu etiket var olup “*AYNİYAT – D NO: 611*” yazmaktadır. İlk sayfası ile hükümlere başlanmaktadır. Defter toplamda 39 imajdan oluşarak her imajda 2 sayfa bulunmaktadır. Toplamda 76 sayfadan vücuda gelen defterde yine toplamda 102 adet hüküm bulunmaktadır⁵. Defterin orijinal hali incelendiğinde, sayfa numaralandırma veya hükümler için belirli bir numaralandırma sisteminin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ancak, arşiv görevlileri tarafından daha sonra sayfa numaraları eklenmiştir. Defterin içerisinde Hicri olarak 1240 yılından 1241 yılına geçtiği ilk sayfanın başına muharrem yazılarak yeni yıla geçildiği belirtilmiştir.

Tarafımızca üzerinde çalışılarak transkribe edilen bu defterdeki hükümler, () işareti ile altı çizili bir şekilde belirtilerek yazılmıştır. Bu yöntem, transkripsiyon sırasında defterin orijinal yapısının korunmasına ve belgelerin daha kolay takip edilebilmesine olanak sağlamıştır.

⁴ Aktaş, 1991: 277-278.

⁵ BEO, 1825: 1-76.

Bu çalışma, defterin içerdiği bilgi ve belgelerin daha geniş bir araştırmacı kitlesi tarafından kullanılabilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.⁶

Transkribe metnimiz için uyguladığımız diğer yöntemler; karışıklığın önüne geçilmesi ve okuyucuların rahat bir biçimde hangi sayfada olduklarını anlamaları için ise metin içindeki sayfalar [] işareti ile gösterilmiştir. Metin içerisinde anlamından ve transkribe edilmiş karşılığında emin olunmayan kelimelerin yanında (?) ifadesi bulunmaktadır. Bu, doğruluğundan emin olunmadığını belirtmek için kullanılmıştır. Okunamayan kelimeler ise (...) işareti ile gösterilmiş olup kısa olanlar tek kelime, uzun olanlar ise arka arkaya okunamayan birkaç kelimenin varlığını göstermektedir. Eksik yazım olduğu düşünülen ve doğruluğundan emin olunan kelimeler köşeli parantez [] içerisinde yazılarak belirtilmiştir. Defterin orijinalliğine sadık kalınma amacı güdülerek defterde olan rakamlar, yazılmış olan kelimeler tıpkı şekilde yazılmıştır. Rakam ile yazılanlar rakam ile harf ile yazılan rakamlar yazı ile yazılmış olup kelimeler okunduğu telaffuz ile yazılmıştır. Metin içerisinde tarih verilen yerlerde bazıları iki rakamdan bazıları ise üçlü rakamdan oluşan tarihlerdir. Eksik yazılan tarih [] işareti ile belirtilerek devamı doldurulmuştur. Arapça ve Farsça alfabesinde bulunan ancak Latin alfabesinde bulunmayan ve metin içerisinde de sıkça kelimelerde geçen “*ayn*” harfi metin içerisinde ters kesme işareti “ ‘ ” ile belirtilmiş, okunurken anlam karmaşası yaşanmaması adına uzun okunan harflere şapka işareti denilen “ ^ ” işaret konulmuştur. Defterin içerisinde bulunan müstakil hükümler dipnot ile gösterilmiş, defterin kenarına numara ile verilmiş kısımları ise metin içerisinde olması gereken yerlere kaydırarak metin içerisine dahil edilmiştir.

3. 19. Yüzyılın 2. Çeyreğine Kadar Osmanlı-Sırp İlişkileri

Balkanlarda bulunan günümüz Sırbistan’ı Romanya, Hırvatistan, Bulgaristan, Makedonya, Kosova, Karadağ, Bosna-Hersek ile sınırdadır. Başkenti Belgrad’dır. Karasal iklimin hakim olduğu Sırbistan’ın akarsularının çoğunluğunu Tuna ve kolları oluşturmaktadır. Tüm Balkan coğrafyasında olduğu gibi burada da tarım, hayvancılık, balıkçılık gibi genel geçim kaynakları devamlılığı sağlarken yeraltı ve yerüstü zenginlikleri bakımından oldukça zengindir⁷.

M.S I. Yüzyılda Roma İmparatorluğu topraklarıyla macerasına başlayan Sırp toprakları kavimler göçü ile Hunlar, Alanlar, Zigotlar, Bulgarlar gibi topluluklara konak sahibi olmuş ise de 548 yıllarında bölgeye Slavların gelmesi ile Sırp topraklarının tarihsel gelişiminde yeni bir

⁶ Örneğin; (8. Hüküm).

⁷ Kurt, 2009: 120-121.

dönem başlamıştır. İlk Sırp yerleşimlerinin Raška bölgesinde olduğu bilinmektedir. Sırpların 9-10. Yüzyıllarda Hıristiyanlığı kabul ederek içlerinde yayılmaya başladığı bilinmektedir. 1077 yılında Konstantine Bodin adlı Kral boyunduruğunda ilk Sırp devleti tarih sürecinde yerini almış oldu⁸.

1186 yılında Yeni Pazar ve Karadağ bölgelerini birleştiren Stefan Nemanya bağımsız bir Sırp birliği oluşturmuş oldu. Oğullarından biri bağımsız Sırp kilisesini kurarken diğeri ise Jupanları yenerek tüm yerel bölgeleri birleştirdi. Sırp için güçlü devlet dönemi ise Stefan Duşan dönemi ile gelmiştir. 1334-1343 yılları arasında kuzey kesiminde oldukça önemli başarılar elde eden Stefan Duşan, Sırp başpiskoposluğunu patriklik yaparak Sırp ve Yunanlıların imparatoru unvanı ile taç giyerek Duşan kanunları adı ile kanunlar yayınladı. Toprak, din, sınıflar gibi çeşitli konularda hükümleriyle Sırp ve Yunan gelenek ve kanunlarının bir karışımı olduğu söylenebilir. 1355 yılında ölen Duşan'dan sonra eski gücünü bulamayan Sırp yavaş yavaş Balkanlardaki belirleyici güç olmaktan çıktılar⁹.

Dönemin şartları göz önüne alındığında Osmanlı Devleti gibi kuruluşunun başında olan ancak Bizans'a zor zamanlar yaşatan bu yeni güç ile Stefan Duşan dönemi Sırpılları arasında kalan Bizans, kendini Osmanlı ile yakınlaşmaktan alıkoyamadı ve hatta 1347 senesinde ilk Osmanlı-Sırp karşılaşması gerçekleşmişti. Sırpılların baskısına karşılık yardım isteyen Bizans'a yardım eden Osmanlı sayesinde Sırp Sırpıllar Bizans'a karşı mağlup olmuştur¹⁰.

Giderek güçlenen Osmanlı Devleti'nin başına I. Murat'ın geçmesi ile sınırlarını genişleten Osmanlı ile Sırpılların tarihe *Sırpsındığı* savaşı olarak geçen 1364 yılında tarafları karşı karşıya getiren ve Sırpıllar için büyük hezimet Türkler için ise önemli bir zafer olan savaş yaşanmıştır. Bu savaş sonrasında Osmanlı ile Sırpıllar arasındaki büyük savaş 1371 yılındaki Birinci Çirmen savaşı olmuştur ertesi yıl İkinci Çirmen savaşı gerçekleşmiş olsa da her ikisi de Osmanlı'nın zaferleri ile neticelenmiştir. Bu savaşların kazanılması Osmanlı Devleti'ne Sırp topraklarına açılma ve yerleşme gücü vermiştir. 1376 yılına gelindiğinde ise Osmanlı Devleti, Sırpılları asker ve vergi verme yolu ile kendine bağlamıştır. 1387 senesinde ise Sırpıllar, Osmanlı Devleti'ni yenmiştir. Ancak küçük olayların büyük olayları etkilemesi yine tekerrür edecek ve Sırpılların bu başarısı Haçlılar tarafından Osmanlıya karşı birlikte hareket edebilme isteği ve fikrini oluşturmuş oldu. Tarih 1389 senesine geldiğinde ise I. Kosova savaşı gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti ve Sırpılları tekrar karşı karşıya getiren bu savaş Osmanlı Devleti lehşne

⁸ Hacısalıhoğlu, 2009: 121.

⁹ Aslantaş, 2007: 18-19.

¹⁰ Uzunçarşılı, 1994: 135-136.

sonuçlanmıştır. Ancak savaş sonunda I. Murat ölmüştür.¹¹ Savaş sonunda Osmanlı yöneticisi I. Murat ile Sırp yöneticisi Lazar'ın ölmesi ve Sırp'ların aldığı yenilgiye rağmen Sırp'lar kendi kiliselerinde ve destanlarında sanki bir zafer kazanmışçasına bu durumu işlediler. Bu durum özellikle 18-19. Yüzyılda milliyet anlayışı için kendilerini köklü bir geçmişe dayandırmak amacı ile oluşturuldu denilmektedir. *Lazar Kültü*, adı ile anılan bu durum Sırp milliyetçiliğinin köklerinde ön plana çıkarak kendisini halkı için feda eden kahraman rolüne büründürüldü. Bu kültürün etkisi günümüzde halen etkisini sürdürmektedir.¹² Savaşın bir diğer sonucu ise Türklerin Balkanlara kesin olarak yerleştiğinin göstergesi olmasıdır.

Yukarıda bahsi geçen Çirmen savaşları ile ilgili Serez'deki despot İvan kardeşi Vukaşin ile Edirne'den Türkleri çıkartmak için Edirne'ye doğru ilerlemiştir. Bu amaç doğrultusunda Sırp ve İstanbul patrikliği birleştiklerini bile ilan etmişlerdir. Bu savaş esnasında Sırp ordusunun önemli bir kısmı Osmanlı Devleti tarafından yok edilmiş olduğu bilinmekte olup bazı tarihçi ve araştırmacılar, 1364 yılında yapıldığı söylenen *Sırpsındığı* savaşının aslında bu savaş olabileceği aktarmaktadır.¹³ Devam eden süreçte, Osmanlı Devleti Balkanlarda tutunma isteğini geliştirmek için istimalet politikasını uygulamaya koydu.

16. yüzyılın gelmesiyle tarih sahnesine yeni 2 büyük güç çıktı. Ruslar ve Habsburglar. Rusların slavları birleştirerek kuzey bölgesinde güç haline gelmesinden sonra yavaş yavaş Akdeniz'e inme politikaları oluşmaya başladı. Bu amaç için Balkanlardaki Slav halkı kullanmaya bir yanda da Karadeniz'de Osmanlı Devleti'ni sıkıştırmaya başladılar. Avrupa'daki diğer güç olan Habsburglar ise Ruslar gibi Slavları politikaları amacı ile kendilerine çekmeye başlamıştı. 1571 İnebahtı savaşından sonra Osmanlı ilerlemeleri durmuş, 1699 Karlofça anlaşması ile Balkanlar ve Avrupa'daki toprak bütünlüğü oldukça zedelenmişti. 18. Yüzyılda toprak kayıpları devam ederek 1789 Fransız ihtilali ile Osmanlı Devleti bünyesinde bulunan halklar arasında milliyetçilik akımının yayılması nedeni ile halk isyanları başlamış oldu.¹⁴ Belgrad Osmanlı Devleti için önemli bir konumda olan bir uç bölge mahiyetindeydi. Yukarıda da bahsedildiği gibi Sırp'lar üzerinde Avrupalı devletlerin, amaçları doğrultusunda hareketleri bulunmaktaydı. Buna istinaden 1718-1739 yılları arasında Avusturya-Osmanlı savaşlarının kaybedilmesi ile Belgrad ve bölgesi Avusturya hakimiyetine girmiştir. 15. Yüzyılın sonunda itibaren ilk kez Sırbistan bölgesi olarak adlandırıldı.¹⁵

¹¹ Eroğlu, 2017: 85-86-87-88.

¹² Emecen, 2016: 68.

¹³ Emecen, 2016: 64-65.

¹⁴ Küpeli, 2000: 27.

¹⁵ Pavlowitch, 1981: 137-138.

Balkanlarda başlayan ve Osmanlı Devleti'nin bu dönemde en çok yaşadığı siyasi olay isyanlardır. Bu isyanlar 20. Yüzyıla yani Devletin tarih sahnesinden kalktığı zamana kadar devam etmiştir.

Sırların III. Selim döneminde bazı imtiyazlar kazandığı ve hatta bazı konularda özerklik elde ettiği bilinmektedir. Sırlara bu dönemde vergilerini toplamaları, kendi askerlerini bulundurmaları ve silah taşıyabilme gibi haklar tanındı. Dönemin en önemli sorunlarından biri olan yeniçerilerin İstanbul'dan uzaklaştırılması için devletin belli bölgelerine dağıtılmaları emriyle bazıları Belgrad'a geldi. Ancak yeniçerilerin Müslüman-gayr-i müslim halkı rahatsız etmeleri, devlete aykırı davranışları nedeni ile Belgrad'a girmeleri yasaklandı. Yeniçeriler aynı dönemde Osmanlı Devleti'ni uğraştıran diğer bir meselenin aktörü olan Vidin ayanı Pazvantoğlu ile birlik içinde oldular.¹⁶

Pazvantoğlu'nun amacının Belgrad'ı alarak kendine yeni bir devlet kurmak olduğunu belirten Selim Arslantaş¹⁷, bu konuda pek çok denemesi olduğunu açıklayarak 1798'de devletin bu sorunu çözmek için asker topladığını eserinde belirtmiştir. Aynı dönemde Osmanlı Devleti'nin uğraştığı Yunan isyanlarının olması ise devletin işini zorlaştırmıştır denilebilir. Pazvantoğlu ve itaatsiz yeniçeriler üzerine asker yollayan devlet Vidin kalesini kuşatma altına almış ancak Napolyon'un Mısır'ı işgal etmesi üzerine asker kuvvetini o tarafa çekmek zorunda kalmıştır. Napolyon'a karşı Rusların Osmanlı Devleti ile yakınlaşması kendi çıkarlarını sarsacağından Pazvantoğlu affedilmek için istekte bulundu ve bu isteği kabul gördü.¹⁸

1802 tarihinde Dayılar olayı olarak bilinen hadise yaşandı. Bölgede güçlenen 4 yeniçerinin halka karşı yaptıkları uygunsuz hareketler herkesi rahatsız etmekteydi ancak müslümanlar onlara karşı koyamıyordu. Sırlar başta bu hareketlere karşı kendini korumak amacı ile silahlanıp askeri birlikler oluşturmaya başladılar. Bu birliklerin en büyüğü ise Kara Yorgi'nin başında bulunduğu birlikti. İsyanın başlangıcı dayılar olarak bilinen yeniçerilerin Sırp liderini öldürme planlarının olmasıyla oldu. Toplanan Sırlar, kendilerine Lider unvanı ile Kara Yorgi'yi seçerek, yeniçerilerden önce onlara karşı saldırma planı yaptılar.¹⁹

İsyanın başlamasıyla dayılar durumu İstanbul duymadan halletmek için Kara Yorgi ile iletişime geçerek kendisinin baş knez yapılacağını ve isyanı durdurmasını istediler ancak Kara

¹⁶ Jelavich, 2013: 218-220.

¹⁷ Bknz: Selim Arslantaş, Osmanlıda Sırp İsyanları 19. Yüzyılın şafağında Balkanlar, Kitap yayınevi, İstanbul, 2007.

¹⁸ Arslantaş, 2007: 57-59

¹⁹ Jelavich, 2013: 221.

Yorgi bunun Avusturya'dan onaylı olmadığı ve halka yapılan kötülüklerin durmaması takdirinde olmayacağını söyledi. Dayılar durumu düzeltmek için bölgedeki paşalardan yardım istese de zamanında devlete ve halka karşı yaptıkları itaatsizlikler ve kötülükler nedeniyle kimseden destek bulamadılar.²⁰ Başta dayılara karşı olan bu isyan hareketinde Sırlar devlete karşı olmadıklarını, haksızlık ve kötülük yapan yeniçerilere karşı isyan ettiklerini ifade etseler de Avrupalı devletlerin desteği ile Sırp isyanlarının yönü zamanla değişerek Sırların bağımsızlığına giden yolu açmıştır.²¹

1805 yılında Belgrad muhafızı Hafız Mustafa Paşa'ya gönderilen emirde Belgrad kaleleriyle Sırp halkının isyanını bastırıp yeniden Osmanlı buyunduruğuna girmeleri için emir gönderildi. Sırlar halkı devlete karşı isyan etmediklerini kendilerine kötülük yapanlara isyan ettiklerini söyleyerek isyana çekmeye çalışmıştır. Olayların hızla büyümesinden dolayı Avusturya ve Rusya elçiler göndererek Osmanlı Devleti ile görüşme yapmışlardır. Avusturya; Sırlara prenslik verilmesini isyancı başı Kara Yorginin Prens ilan edilmesini istemekteydi. Ruslar ise Sırların Eflak-Boğdan gibi beylik olmasını, İpsilandi ailesinin Voyvoda olarak atanmasını istemekteydi. Her iki devletinde Sırlar üzerinde kendi etkilerinin olmasını, çıkarları için bu talepleri dile getirdiklerini bilen Osmanlı Devleti gelen öneri reddetmiştir.²²

1806-1812 tarihleri arasında Osmanlı-Rusya savaşları yaşanmıştır. III. Selim döneminin oldukça hareketli olduğu bilinmekle birlikte bir yandan Sırp isyanı yaşanırken bir yanda da Rusya ile Eflak- Boğdan voyvodalarının görevden alınması nedeni ile savaş başlamıştı.

Osmanlı Devleti bir yandan savaş ile meşgulken Kara Yorgi de bu durumu sırlar lehine bir fırsata çevirdi. İbrail, Yergöğü, Bükreş gibi Sırların çok olduğu bölgelerde cereyan eden savaşlarda belli başlı başarılar kazanan Osmanlı Devleti Akdeniz'e İngiltere'nin Osmanlı Devleti lehine gelmesiyle savaşın seyri değişmeye başlamıştı.²³ Bosna, Yenipazar, Bögürdelen kaleleri 1809 yılında Sırlardan arındırılmış, Belgrad yolu bu şekilde açılmış oldu. Yenipazar yakınlarında bir köyün Sırlara Osmanlı Devleti'nin geldiği haberi vermesi üzere isyancılar kaçmıştır.²⁴ Rumeli valisi Hurşid Paşa Semendire'nin alınması için asker göndermiş olup buradaki savaşta yakalanan ve öldürülen Sırlardan bazıları İstanbul'a gönderilerek öldürülenler halkın ibret alması için teşhir edilmiştir.²⁵

²⁰ Aslantaş, 2007: 74-75.

²¹ Cezar, 2010: 2858-2860.

²² Asım Efendi, 2015: 141-149-380-382.

²³ Aksun, 2011: 94-95.

²⁴ Câbî Ömer Efendi, 2003: 465-466-505-506.

²⁵ Câbî Ömer Efendi, 2003: 530.

Sırp isyanı tarafında ise Osmanlı Devleti Belgrad'ı alan Sırlar üzerine asker göndermiş ancak başarılı olamamıştır. Bu durum Kara Yorgi'nin devletle anlaşmak için Peter İçko'yu İstanbul'a göndermesine neden oldu. İstekleri, Türklerin Belgrad'da sadece bir vergi memuru ve 150 asker bulundurmasıydı.²⁶ 1813 yılına gelindiğinde Kara Yorgi ve isyancı Sırlara karşı Osmanlı Devleti 5 Ekim'de Semendire'yi geri aldı ve ilerleyen ordu Belgrad'ı geri aldı. 3 Ekim'de Yorgi ve arkadaşları Belgrad'dan ayrılarak Avusturya'ya kaçmışlardı. İsyancıların kalanından bazıları kaçıp gitmeyi başarsa da büyük çoğunluğu öldürdü ve isyan bu şekilde bastırılmış oldu.²⁷

Belgrad'ın alınması ile Osmanlı Devleti bölgede tekrar teşkilatlanmaya başladı. Kalan Sırlar tekrar Osmanlı yönetimini tanıdı. Bunlardan birisi ise Rudnik knezi Miloş Obrenoviç olmuştur. Kara Yorgi'nin kalan isyancılarından bazıları tekrar isyan girişiminde bulunarak Miloş'u buna davet etseler de Miloş'un devlet yanında olması, isyancılara karşı olmasının yanında küçük çaplı isyanların bastırılmasında etkili olması da Miloş'un devlet gözünde itibarını attırdığı söylenebilir.²⁸ Belgrad geri alınırken 3 koldan hücum edilerek Belgrad kalesi ve çevre kalalar tekrar Osmanlı topraklarına geçmiş oldu. Sırlar özerklik ya da başka bir şey değil bağımsızlık istemekte olup Rusya'da bu düşüncüyü kendi çıkarları doğrultusunda desteklemekteydi. Ancak Napolyon ile savaşa gireceği için Osmanlı Devleti'ni karşısına almak yerine beraber olmak amacıyla Sırp isyanına alenen destek vermemiştir. Sırlar kendi komitelerinden adamlar çıkartarak Çaçak bölgesine gelmiş olsalar da Osmanlı Devlet onlar üzerine asker göndermek için emirler çıkartmıştır.²⁹

Tezin ana konusunda oldukça sık geçen ve ana konuyu oluşturan karakterlerden biri olan Miloş Obrenoviç; aslında bir domuz tüccarıdır.³⁰ 1780 senesinde Dobrine'de doğan Miloş, Uziçe'de koğancılık yaptığı bilinmektedir. Annesinin ilk eşinin soyadı olan Obren soyadını almıştır.³¹ 1815 senesinde Süleyman Paşa'ya Semendire sancağına bağlı 12 köyde önemli kişilerden oluşan knez ve papazların Rum patrikliğine gönderilmesi için Belgrad'a çağırılıp tutsak edilmeleri emredildi. Miloş buraya gelenler arasındaydı. Bazı eski isyancıların öldürülmesi ile durumu anlayıp Belgrad'dan ayrılarak knezleri toplayıp isyan edilmesi

²⁶ Jorga, 2005: 144-145.

²⁷ Börekçi 2001: 123-124.

²⁸ Özkan 2009: 14-15.

²⁹ Ahmet Cevdet Paşa 1966: 167.

³⁰ Duran, 2024: 101.

³¹ Börekçi, 2001: 131-132; Aslantaş, 2007:154.

gerektiğini anlattı. Bu şekilde isyan lideri oldu. İki isyan arasındaki en önemli fark ise bu isyanın Avrupalı devletlerce desteklenmemesi olmuştur.³²

Durumu lehine çevirmek için isyanın Süleyman paşanın kötü davranışlarından dolayı olduğunu aslında devlete bağlı bir millet olduklarını bildiren Miloş'un isyanını bastırılması için Rumeli valisi Maraşlı Ali Paşa görevlendirilmiştir. Miloş ile Maraşlı Ali Paşa'nın müzakereleri sonucunda isyan bitmiştir. Ali Paşa Belgrad muhafızı olmuş, isyan edenlerin affedildiği Padişahça bildirilmiş ve bu isyan Sırların özerk bir topluluk olmasındaki en büyük rolü oynamıştır.³³

Sırlar Maraşlı Ali Paşa ve Miloş arasındaki anlaşma ile halk bürosu kurma hakkını aldılar. Miloş'un faaliyetleri sonucunda 1826 yılında bu büro Belgrad Mahkemesi adını almayı başardı. Belgrad mahkemesi Prensleri adıyla anılan görevliler, Miloş ve Maraşlı Ali Paşa arasındaki mektuplaşmadan sorumlu kişilerdi. Bire bir tercüme yapılan bu mektuplar büro arşivinde korunmuştur. Büro tamamen Miloş'a ait olup her çalışandan o sorumlu olduğu gibi her çalışan da ona itaat etmek durumdaydı.³⁴

³² Aslantaş, 2007: 154-155-156.

³³ Duran, 2024: 101.102.

³⁴ Marinkoviç, 1999: 7-8-10.

BİRİNCİ BÖLÜM

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİ

1.1. 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Transkripsiyonu

[1]

Sırlu maddesine dair etrâfdan tevârüd iden tahrirâta tevârih-i muhtelifi ile yazılan cevâbnâme-i sâmi defteridir

(1. Hüküm)

Vidin Ka'immakâmına

Cümleye malûm olduğu üzere Sırlu tâifesi milel-i reayadan bir millete benzemeyüp şimdiye kadar saltanat-ı seniyyeye iddiâ-yı ra'ıyyet ve mutâva'at itmekde iselerde kendülerden bir vechile emniyyet câiz olmayarak bazı tarafların tahrîk ve iğvâ'sıyla aralık aralık tavr-ı ra'ıyyete mugâyir harekât-ı na-marzîyeye cesâret eylemekde oldukları sevâbık-ı ahvâllerinden müstedlel olub bu cihetle emr-i muhâfazaya me'mûr olanların ale'd-devâm merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyet ve muhâfaza-ı kılâ'-i hâkânîye vesâilinin icrâsına ihtimâm ve dikkat eylemeleri fariza-i zimmetleri(?) olduğundan başka el-hâletü hazihi tâife-i mersûme gûyâ Miloş'un cevır ve taaddîsine tab-aver olamayarak rüy'et-i muhâsebeleri vesîlesiyle mersûmun üzerine hücûm birle tecemmu' etmiş oldukları bu defa tarafınızdan vesâirlerden tevârüd iden tahrîrât meâllerinden münfehim olub her ne ser-rişte ile ise mersûmların ol-vechile dilgirlik şeklinde hücûm-u kıyâmları la-muhâle bir madde-i müstakile tahtında olmak iktizâ ideceği karînesiyle zâhir ve bi'l-farz mersûmlar memleket ve raiyyetçe Miloş mersûmdan müteneffer olarak ayaklanmışlar ise bu madde tahtında sanî'a olmak sureti ihtimâlden gayr-i bâid idüğü bâhir olduğuna binâ-en bunun verâseti gözetmek ve encâmını mülâhaza ile leylen ve nehhâren müteyakkız bulunmak bi'l-cümle nuhâfızîn ve me'mûrin üzerlerine farz-ı ayn olub şöyle ki tâife-i mersûmenin ona öteden berü saltanat-ı seniyyeye meyl ve mutâva'at sûretinde görünmeleri ca'lî ve her ne kadar ribka-ı 'ubûdiyyeti (.....) rüy'ete bend etmişler gibi iseler de bunlardan cemî' zamanda i'timâd ve emniyyet olunmayup Vidin kıl'ası ise serhadat-ı hâkânîyenin azim ve mutena bahâsından olarak istikmâl-i esbâb-ı tahkîmi lâzımeden olarak Vidin muhâfızı saâdetlü İbrahim paşa hazretlerinin selefi gelincege dek Selanik de eyletilmesi icâbına binâ-en geçenlerde müşârun-ileyhin Vidin'e yedi sekiz yüz nefer asker göndermiş olduğu tevârüd iden tahrîrâtdan müstebân ise de hasb'ül ihtiyât ziyâde asker ve ağırlığı ilerü

göndermek sûretiyle tiz elden biraz piyade asker gönderilmesi ve kendüsi dahi hâlkının vürûdunda heman teslim ve tesellüm kâidesince bi'l-icrâ hareket ve Vidin'e 'azîmet

[2]

Eylemesi bu defa tarafımızdan müşârun-ileyhe tahrîr ve iş'âr kılınmış olmağla cenâbınız dahi mukteza-yı dirâyet ve me'mûriyetiniz üzere bir an ve bir dakika gafil bulunmayarak kıl'a-i padişahiyenin istihsâl-i esbâb-ı muhâfaza ve muhâberesine kemâl-i te'kîd ve dikkat ve Sırludan bir vakitte emniyyet câiz olmadığına binâ-en leylen ve nehhâren etrâf ve iktâfa havale-i sem' ve basiret ve Sırluların yollarına adamlar tayin ederek hariçden içerüye ve dahilden taşraya çıkan Sırlu vesâir reayayı salı vermeyüp ve bunları gözlettirerek yedlerinde bir gune tahrîrât tutulur ise bu tarafa irsâle ve ale'd-devâm tahkîk-i ahvâlleriyle muttali' olduğunuz ahvâl ve âsârı iş'âr ve iş'âret vel-hasıl müşârun-ileyh İbrahim Paşa hazretleri Vidin'e dahil oluncâya kadar ol-havâlînin muhâfazası şerden matlub' olduğundan siz dahi bu bâb da Sırluya ser-rişte vermeyerek gece ve gündüz âgâh bulunub ve birudet Sırlu içine gerek reaya ve gerek asıl Sırlu olarak hakikat-i hâl tebeyyün idinceye kadar bir nefer salıvermeyüp ve Sırludan çıkan olur ise anları dahi alı koyup öteden berüye ve berüden öteye bir gavurun geçememesi husûsuna kemâl-i dikkat iderek icrâ-yı mukteza-yı dirâyet ve me'mûriyete nisâr-ı cehd ü takad eylemeniz için kâime Fi 29 Cemaziel ahir sene [1]240

(2. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Sırlu beyinde tekevvün iden fesâd ve ihtilâl ve kîyl-u kalın ifadesini hâvî reside-i mevki' vusûl olan tahrîrât-ı şerifeleri rehin-i ittılâ'-i hulusveri olub bu vechile icrâ-yı lâzıme-i agâhiye vaki' olan sür'at-i himmetleri zeri'a-i mahzuziyet olarak tahrîrât-ı mevrudeleri huzur-ı (...) şehinşâhiye dahi arz ve takdîm ile meşmûl-i lihâza-i keramet-i faza-ı hazreti padişâhi buyrulmuştur husûs-ı meskûr Belgrad muhâfızı hazretleri vesâir taraflardan dahi beyan ve iş'âr kılınmış ve sûret-i iş'âr-ı müşîrilerine ve iş'ârat-ı saireye nazaran millet-i mersûmenin bu guna harekete ibtidârları bâ'idde gözleri olan Miloş'un zulm ve taaddisine tab-aver olamayarak hesaplarını rû'yet zımnında mersûmun üzerine bi'l-infâk hücum dâiyesinden ibâret ise de millet-i mersûme sureta taht-ı raiyyet ve içyüzde müttehi-i isyân ve şekâvet olduklarından hiyel ve desâislerine emniyyet câiz olmadığından şimdi ki hâlde vaki' olan ihtilâl milletçe kendü beyinlerinde ve Miloş'un aleyhinde demek ise de bazı tarafın ta'lim ve sanî'asıyla bu zımmiye ile hıyanet- semirlerinde merkez melaneti icrâyâ mukaddemen faş olması dahi karîn-i ihtimâl olduğundan ber-mukteza-yı vakt ve hâl merâsim hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayup da'imâ' ve müstemirren müteyakkızâne hareket bi'l-cümle me'mûrine vacibe-i zımmet olduğundan keyfiyet-i iktizâ idenlere savb-ı muhlisiden başka başka tahrîrât itâresiyle bildirilmiş ve leylen

ve nehhâren mütebassır bulunmaları husûsu dahi tavsiye ve te'kid kılınmış ve etrâfa gulgule olmamak için birden bire açıktan asker tedarik ve tertîbi tecvîz olunmayarak bundan böyle maslahatın ilerüsü sûret-i diğeri intâc eylediği hâlde savb-ı müşirilerine ne mikdar asker matlub olunur ise seri-an ve acilen tedarik ve Niş'e irsâl itmek üzere İznebol ayanı Kara Fıkızadeye müekkid mektub tahrîr ve îcâb eylediği anda Mûmâ-ileyhe gönderilüp asker celb eylemeleri zımında keyfiyen savb-ı müşirilerine bâ'is ve tesyîr olunmuş olmağla mektub-ı mezkûru şimdilik nezd-i müşirilerinde ketb ve tevkîf ile ledel-îcâb gerek mûmâ-ileyhden ve gerek Niş ve etrâfından asker celbiyle levâzım-ı muhafazaya kemâliyle ikdâm ve dikkat ve her hâlde etrâf iktâfa ihâle-i çeşm-i basiret ile bir taraftan istidlâ' ve istihbâr olunan ahvâl ve âsâr-ı peyder pey tahrîr ve işâret ve da'imâ' ve müstemirren müteyakkız ve mütebassır bulunarak ve merâsim-i hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayarak maslahatın külliyesi ve millet-i mersûma etvâr ve revîşi neden ibâret olduğunu anlayarak vel-hasıl bu maddenin verâseti bir sûretle başlayup ahz ve celb olunan keyfiyâtı heman bu tarafa iş'âr ve tahkîke himmet buyurulmaları siyâkında kâime Fi gurre-i Receb sene [12] 40

(3. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Bu defa Sırplu reayasından Miloş'un zulm ve taaddisinden dolayı mesfûrun aleyhine bazı guna tecemmu' ve ihtişad vukû' bulmakta olduğundan bahisle suret-i hal der-bârı şevket karara aher taraftan denk diğlerle aks ider ise şayan-ı i'timâd olub Sırplu ezher cihet merkez-i riayet ve sadâkatde oldukları ve fakat vukû' bulan hâlet Miloş ile reaya-yı mersûme beynlerinde münâza'a'a ve kıyl ü-kaylden ibâret olduğu ifadesini hâvî reside-i cây-ı vürûd olan tahrîrât-ı sabıkaları müzaya-yı ma'lum-ı hâlisenemiz olub bu husûs etrâfa inha ve iş'âr olunmuş ise de hakikat-ı hâl tahrîrât-ı müşirilerine ma'lum-ı hâlisenemiz olarak bu vechile iş'âr mâ-vâki'i hâle i'tinâ ve dikkatleri niam-ı zâtlarından me'mul olan bir kenarında asâr-ı ber-güzide-i mehamdânî ve fetaneti te'yid etmekle vaktiyle iş'ârları zeria'-i mahzuziyyet olarak huzur-ı hümâyûn-ı şahane'ye dahi arz ve takdîm ile meşmûl'ül haza-yı atufet ifaza-i

[3]

hazreti padişahi buyurulmuşdur reaya-yı mersûme hakkında öteden berü bast-ı hıyâm adalet olunmakda ve bir guna cevır ve taaddî vukû'na bir vechile rızâ-yı 'alî olmadığından tarafınızdan ezher cihet himâyet ve sıyânet ve haklarında rahm ve şefkât üsulü icrâ kılınmakta olarak beynlerinde tekevvün iden münâza'a ve ictimâ' sûreti her ne kadar milletçe bir takım kıyl-u kaldan ibâret ise dahi menşe'-i münâza'a taaddî kazıyyesi olub bu kazıyyenin neticesi dahi rü'yet-i hesab ile tebeyyün ve tahkîk ideceğinden ve acize-i reaya ezrde ve paymal olmamak için imtidad-ı münâza'a ve münâkaşadan kurtaracak sûretin istihsâli fariza-i hâlden

görüldüğünden eğerce şimdilik taraf-ı devlet-i ‘aliyye’den bir guna hüküm terettüb idecek nesne olmadığı meal-i iş’ârlarından müstefâd olmuş ise de reaya-yı mersûme bir vakitten berü devlet-i ‘aliyye’nin rıza-perver ve metbu ve fermân-berü oldukları etvâr ve mişvârlarından bilinmekte olduğu misillü el-yevm haklarında me’mûl olan itâ’at ve usûl-ü riayetde sebat ve metânet mütâla‘asıyla beraber şayet içlerinden bazı sebük-mağz makulelerinin iğfaline firîfte olmaları ihtimâline binâ-en merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyet dahi îcâb-ı vakt ve maslahattan olarak levâzım-ı tekayyuz ve intibâhın kemahiye hakkuha fi’len istihzar-ı zımmında tenbîhât ve vesâyâ-yı müekkide-i îcâbı vecihle bu defa iktizâ idenlere savb-ı halisânemizden başka başka tahrîrât itâresiyle bildirilmiş olup cenâb-ı fetanet elkâb müşirileri kemâl-i kar-dani ve ve dirayetle muttafif ve çent seneden berü Belgrad muhâfazasında bulunarak gerek ol-havâlî ve gerek reaya-yı mersûme ahvâlini kemâliyle a’rif vezîr-i azam saltanat-ı seniyye’den olarak bi’l-vücuhtavsiyeden müstağni oldukları cihetle bi’l-farz vel-takrir bundan böyle reaya-yı mersûme içlerinden bazı cahillerinin sözlerine aldanarak beynlerinde tekevvün iden münâza’a ve münâkaşa sûret-i aher ile mübeddel şikâk ve cidâl harice sirâyet ve vukû’ lâzım gelse bile havl ve kuvve-i cenâb-ı bari ile her hâlde devlet-i ‘aliyye’ye göre bir şey demek olmayup murad ve maksud-ı şahane herhalde Sırlu reayasından hiçbir sûretle rencide olmamaları kaziyyesine münhasır olmağla bais-i taaddî olan sûretten kurtarılarak ve maslahatın gelişine ve işin revişine bakarak neticesi neye müncer olur ise vukû’f ve dirâyetleri muktezasınca lâzım gelen tedâbir ve ârânın icrâsına i’tina buyuracakları i’tizârı hak-ı saâdetlerinde der-kâr olduğundan heman cenâb-ı müşirileri her hâlde kaviyy’ül-kalb olarak ve merâsim-i hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayarak müteyakkızâne hareket ve da’imâ’ etrâf ve iknâfdan istidla-i ahvâl ve âsâra himmet ile bundan böyle netice-i maslahat neye müncer olacağını tefehhüm ile îcâb ve iktizasının icrâ ve bir taraftan istitla’ ve isticlab olunun ahvâl ve âsârı peyderpey bu tarafa sürat-i tahrîr ve inhaya himmet buyrulmaları siyâkında kâime Fi Gurre-i Recep sene [12] 40

(4. Hüküm)

Bosna Valisine

Cümleye malûm olduğu üzere Sırlu tâifesi milel-i reayadan bir millete benzemeyüp şimdiye kadar saltanat-ı seniyye’ye iddi’â-yı raiyyet ve mutâva‘at itmekde iseler de kendülerden bir vechle emniyyet câiz olamayarak bazı tarafların tahrîk ve iğvâ’sıyla aralık aralık tavr-ı raiyyete mugâyir harekât-ı nâ-marziyeye cesâret eylemekde oldukları sevâbık-ı müşârün-ileyhden müstedlel ve rû-nümûd olup hatta geçenlerde Sırlunun hariç-i daire-yi raiyyet bazı muamele-i bi-muhâbâneleri mahsus olarak bunlardan bir vakitte emniyyet câiz olmadığından merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyet ve muhâfaza-ı kıla’ hâkânîye vesâilinin ale’d-devâm icrâsına ihtimâm ve dikkat olunması vesâyâsı bi’l-cümle ser-hadâd-ı hâkânîye-i

muhafızın ve me'mûrlarına başka başka tavsiye ve tembih olunmuşdu el-hâletü hazihi tâife-i mersûme gûyâ Miloş'un cevri-ü taaddîsine tab-aver olamayarak muhâsebelerini rû'yet için mersûmun üzerine hücum dâyesiyle cemî'yyet itmekde oldukları bu defa Belgrad muhafızı hazretleri vesâir taraflardan tevârüd iden tahrîrât meâllerinden müstefâd olub her ne ser-rişte ile ise sûret-i zâhirde Miloş'dan dilgirlik şeklinde ol-vechile cem'iyet ve hücum-u kıyâmları lâ-mehâl bir madde-i müstakile tahtında olmak îcâb ideceği millet-i mersûmenin her gûne cibilliyetleri olan ru'unet ve hıyânetlerinden müstedlel olub bi'l-farz mersûmlar memleket ve raiyyetce mesfûr Miloş'dan müteneffer olarak ol-sûrete teşebbüs etmiş iseler de bu madde diğer tarafın sanî'asıyla ber-mukaddeme-i fesâd göstermek zımmeti olmak dahi karîn-i ihtimâl olduğuna mebnî bunun ve verâseti gözetmek ve tahtında (...) olan fiten ve fesâdın encâmını bi'l-mulâhaza yine müncer olmayacağını bilerek leylen ve nehhâren müteyakkız ve intibâh üzere bulunmak levâzım-ı ser-haddârı ve îcâb-ı vakt-ü hâlden olmağla mecbûl oldukları dirâyet ve fetanet ve vakt-i esna-yı fütüvvetleri üzere bir an ve bir dakika gafil bulunmayarak da'imâ ve müstemirren etrâf ve iknâfa ihâle-i çeşm-ü basîret ve Belgrad muhafızı müşârun-ileyhle muhâbereden hâli olmayarak şayet ilerü de bir şey zuhûr ider ise âna göre icrâ-yı muktezasına ve Sırplunun revîş-ü hâllerinden haberdar olarak ve bu vechile hareketlerine müncer olacağını istinbâ't iderek merâsim-i hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayup her ne istidlâ' ve istihbâr olunur ise peyder pey bu tarafa tahrîr ve iş'ârına himmet buyurmaları bâbında kâime

Fi Gurre-i Recep [12]40

(5. Hüküm)³⁵

Niş Muhafızına

Bu esnâ'da Ala[ca]hisar mutassarrıfı Şehit Paşa ile Kurşunlu kazası ahâlisi beynine munakahat vukû'uyla Paşa-ı mûmâ-ileyh ahâli-i merkûme üzerine varmak niyetinde olduğu bu defa tevârüd iden şukka-yı şerifeleri mealinden müstefât olmağın müzayası malûm-ı hulusveri olmuştur cümleye malûm olduğu üzere Rum galesi meydanda durur iken ve Sırplu maddesinin dahi neye müncer olacağı malûm değil iken paşa-yı mûmâ-ileyhin bu vechile harekete tasaddisi yolsuz olarak bu defa ahâli-i merkûme sıhhat-i zindegâne ve muaşeret ve zinhâr bir gaile hudûs ettirmesine vakt eylemesi paşa-ı mûmâ-ileyh savb-ı hâlisanimizden tahrîrât itaresiyle tenbih olunmuş olmağla zât-ı saâdetleri dahi iktizâsı cevihle bunların beynlerini ıslah idecek sûretin ittihazâtı şu aralık bir gaile tahaddüs itmemesi esbâb-ı hasenesinin icrâasına himmet ve zatınızdan memulümüz olan âsâr-ı ikâr-ı itinayı ve fetaneti isbat-ı mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 4 Recep sene [12]40

³⁵ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

[4]

(6. Hüküm)

Ala[ca]hisar Mutâsârrıfına

Bu esnâ'da zîr-i idarenizde olan Kurşunlu kazası ahâlisiyle beyninizde münakahat vukû'yla ahâli-i merkûme bazı haşeratla te'âzud iderek kendülerine nahviyet vermiş olduklarından cânibinizden etrâfdan asker cem' ve tob ihraç iderek üzerlerine varmak niyetinde olduğunuz bu defa istimâ' olunub malûm-ı dirâyetiniz olduğu üzere üç dört seneden berü devlet-i 'aliyye'nin uğraşmakda olduğu Rum galesi cihetiyle kâffe-i me'mûrin vakt ve maslahatı mülâhaza ederek oldukları mahâlde ahâli-i fukara ile hüsn-ü zindegani itmek ve mehâm-ı seniyyeyi vakt-ü mevsimiyle rü'yet eylemek lâzımeden iken böyle vakt-ü nazikde bu usûle riâyet itmeyerek bir gaile hudûsuna inhimâkınız doğrusu sizden me'mul olan dirâyet ve fetanete mugâyir ve Rıza-yı 'aliye'nin dahi bi'l-vücuhi hilafı olacağı zâhir olup bâ-husûs çent-i ruz akdem tarafınıza yazıldığı vechile Sırplu maddesinin dahi yine müncer olacağı ma'lum olamamağla mukteza-yı dirâyet ve himmetiniz üzere vakt-ü hâli mülâhaza ve endiş ve keyfiyet istimâ' olundığı vechile ise uygunsuz ve yolsuz bir madde olduğunu tefekkür ve (...) iderek o misillü mugâyir-i rıza harekete tasaddiden begayet hazer ve mücanebet ve ahâli-i merkûme ile hüsn-i zindegani ve muaşeret-i îcâb ider esbâbın istikmâliyle zinhâr ve zinhâr bir gaile hudûs itdirilmemesine ihtimâm ve dikkat itmeleri için iş bu kâime Fi 4 Recep sene [12]40

(7. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırplu derununda vukû' bulan ihtilâlden dolayı bazı vesâyâ-yı şâmil muahharan mersul-u sui desturileri kılınan tahrîrât-ı hulusverinin ve vusûlünden bahisle ber-muceb-i îrâde-i Seniyye-i İfa-yı Levâzım teyakkuz ve intibâha sarf-ı makdaret ve lâzım'ül-ahkâm olan mahâl ve mevazi-in istihsâl-i esbâb-ı takviyelerine tevcihle ihtimâm ve dikkat olunmakta olduğu ve el-hâletü hazihi Sırplu ile Miloş'un beynleri tasavvurunda olduğuna dair olan tahkikat-i desturilerini şâmil bu defa firistâde ve isrâ buyurulan tahrîrât-ı desturileri müzayası rehin-i ittıla hâlasveri olup ol-vechile merâsim-i tabassur ve ânı himaye dikkat ve tedâbir-i istihkâmiyenin icrâsına ikdâm ve himmetleri şerâit-i agâhi ve memleket-dâriden olarak vesîle-i mahzuziyet olmuş ve hakıpa-yı hümayûn-ı şahaneye dahi arz ve takdîm meşmul-ül huzzayı alel- meşmul cenâb-ı cihanbani buyurulmuştur cenâb-ı düstûruleri dirâyet ve fetanetle muttasıf vüzera-yı azamdan olarak Bosna misillü bir eyalet-i cesimenin zabt ve hüsn-i idaresi uhde-i saâdetlerine muhavvel olmak takribiyle nezaket-i vakt-ü maslahatı bi'l-mütâla'a şerâit-i teyakkuz ve zabt ve idareyi bir an elden bırakmamağa i'tinâ buyurmaları me'muriyet-i mahsusaları iktizâsından ve inha-yı düstûrilerine vesâir taraflardan tevarüd iden izbara nazaran Sırplunun galeyân ve

hareketi Miloş aleyhine olarak el hâletü hazehi sûret-i zâhirde yatıştırmış gibi ise de Sırplunun tecarüb-i sabika ile malûm olan hâl ve etvârlarına nazaran bunlardan bir vakitte emniyyet caiz olamayarak ale'd-devâm merâsim-i ihtiyâtiyeye riâyet ve ikdâm-ı şerâit serhad-dariden ve îcâb-ı dikkat ve hâlden olduğu malûm olan mevâdden ve îcâb-ı emr-ü irade-i seniyye-i mülûkaneden olmağla dirâyet-i zâtîyeleri iktizâsı ve mukaddem ve muahhar vâki' olan tavsiye ve iş'ârımız muktezası üzere bundan böyle dahi dâhil-i daire-i hükümet-i düstûrileri olan mahâl ve mevaziin levâzım-ı istihkamiyesinin icrâ ve her hâlde tabassur ve intibâh ve teyakkuz ve âgâh-ı merâsimini icrâyâ himmet ve etrâf ve iknâfa havale-i guşe-i dikkat birle istitle' eylediğiniz ahvâl ve âsâr-ı peyderpey iş'âra sarf-ı ruyet buyurmaları siyâkında kâime Fi 7 Recep sene [12]40

(8. Hüküm)³⁶

Vidin Muhâfızına

Nezd-i şeriflerinde malûm olduğu üzere Sırb tâifesi her ne kadar cânib-i saltanat-ı seniyye'ye mutavaat ve inkıyad izhar eylemekde iseler de bunlar bir millete benzemeyüb ve kendülerden bir vechile emniyyet câiz olmayub aralık aralık bazı tarafların tahrîk ve iğvasıyla mukayyed resm-i riayet harekete cesaret eyledikleri savabık-ı ahvâllerinden malûm olub bu defa dahi Miloş ile rüyet-i mahalliye bahanesiyle mersûm üzerine hücum etmek daiyesinde oldukları inha olunmuş ve bu cihetle Vidin'in evvelkinden ziyâde istikmâl-i esbâb-ı muhâfazası lâzım gelmiş olub Vidin'e yedi sekiz yüz nefer asker gönderilmiş olduğu mukaddem tevârüd iden tahrîrât-ı şerifelerinde muharrer ise de Sırplunun iş bu hâl ve hareketlerini mutala'a iderek ziyâde asker ve ağırlıklarını ilerü göndermek sûretiyle serian birkaç yüz nefer piyade askeri Vidin'e i'zam ve lazım gelen vesâyâ ve tembihatı kaimmâkamları Cafer Paşa

[5]

(9. Hüküm)

Ada Muhâfızına

Gûyâ Sırplunun Miloş üzerine muhâsebe-i ruyeti bahânesiyle hücum etmek daiyesinde oldukları mukaddemce bazı taraflardan inha olunmuş ve her hâlde müteyakkız bulunarak bu maddeye dair istidlâ' olunacak havâdis ve iş'ârın bu tarafa iş'âr-ı cenâbınızda vesâir lâzım gelenlere iş'ar ve inbâ' kılınmış idi el-hâletü hazihi Niş ve Belgrad nuhâfızları huzerâtı taraflarından vâki' olan inhadan mersûm Miloş üzerine hücum iden cem'iyet ile beynlerinde hayli mukatele vâki' ve beş altı yüz kefare hâlik olarak pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve idam etmiş ve şimdi ki hâlde cem'iyet-i fesâd ve ihtilâl ber-taraf olmuş ise de fesâd-ı

³⁶ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

mezkûr ma'hud Kara Yorgi dedikleri gavurun (...) karalı memleketinde olan adamlarıyla Rumların tahrîkinden nâşî olup gûyâ Rum İli reayası dahi müttefik olduğu ve Rum İlinde bulunan Rumlar Sırplunun isyânlarına müterakip olduklarından Sırplu tarafından bir hadise zuhûr ider ise rabıtası düşvar olacağını mersûm Miloş devlet-i 'aliyye'ye sadâkat yüzünden tahrîr ve ifade eylediği müstebân ve bu keyfiyet Miloşun tevârüd iden arızası meâlinden nümayan olup lakin husûs-ı mazbur bu vechile olduğu sûretde dahi Mersûm Miloş Sırplunun imrârınca taraf-ı devlet-i 'aliyye'ye izhar eylemiş olacağından bunlardan kadim-i câiz olmayan emniyyetin bir kat dahi adem-i cevazını te'yyid ider bir madde olduğu aşikâr ve saltanat-ı seniyye'nin mülkü içinde tahaddüs iden Rum fesâd-ı millet-i Rum beyninde (...) bir fesâd olduğu müberhen olarak iş bu fesâdın bu vechile (...) olduğunu me'mûrin-i devlet-i 'aliyye kendüleri bilüp ahad-ı nas ağzına virmayerek uslûb-ı hâk'imâ'ne ve sûret-i ruyetmendâne ile merâsim-i agâhiye kemâl-i derece itina ederek hezm ve ihtiyât usûlüne gece ve gündüz ihtimâm eylemeleri umûr-ı vacibeden olduğu bedidâr idüğüne binâ-en kâffe-i me'mûrin-i saltanat-ı seniyye'nin her hâlde mütebassır ve âgâh bulunarak ve bu keyfiyeti gayet hafî tutarak da'imâ ve müstemirren etrâf ve iknâfa (...) basîret-i lâzımeden ve îcâb-ı irade-i aliyye-i mülûkaneden olarak keyfiyet-i iktizâ idenlere bildirilmiş ve Feth'ü-l İslam ve Ada taraflarının asker ve zâhire ile takviyesine i'tinâ eylemesi saâdetlü Vidin muhâfızı hazretlerine yazılmış olmağla cenabınız mukteza-yı dirâyetiniz ve mukaddem ki vâki' olan iş'ârımız üzere bir an^{*37} ve bir dakika gafil bulunmayup emr-i muhâfazaya kemâl-i dikkat ve etrâf ve iknâfa ihâle-i çeşm-i basîret-i birle Sırplunun reviş ve hâllerinden haberdar olarak ve bu husûsu kimseye açmayarak mütâla'a olduğunuz ahvâl ve âsâr-ı seri an bu tarafa iş'ara dikkat ve her hâlde âgâh bulunup zinhâr gafil bulunmamağa bi-gayet-i ihtimâm ve mübâderet eylemeniz için kâime Fi 12 Recep sene [12]40

Kenar

Feth'ü-l İslam ve Ada-yı Kebir Kıl'âsı Ser-hadat-ı Hâkânîyiden olarak herbar takviye ve istihkâmatını müstelzim vesâilinin istikmalî ve hasb'ül feth velhâl kalanin-i merkûmin külliyyetlü zehairin mevcud bulunması feraiz-i hâliyeden olup kalanin-i merkûminin de külliyyetlü zâhire olarak derece-i kifayede olacağı bedihi ise de zâhire-i merkûmeye dair şimdiye kadar bir gûne iş'âr vâki olmamış olmağın zehair-i merkûmeye ne vecihle bakılmış ve ne gûne muhâfaza kılınmıştır ve iskele salihmidir keyfiyet ma'lum olmak için sûret-i hâli serian iş'ara mübâderet eylemeniz me'muldur

³⁷ Mükerrerdir.

(10. Hüküm)³⁸

Belgrad muhafızına

Sırplu derununda hâdis olan ihtilal keyfiyeti beyanıyla ikdarınız hususuna himmet olunması kapu kethüdanız Yaşar beyefendi mersul şukkanız müfâdından müstebân olub cenâb-ı saâdetlerinde ez-her-cihet ikdarları matlub ve mültezim ve bundan akdem canib-i miride olan matlublarına güya aza olunmuş olan beş bin kise akçeden gayr-i ez-irsal küsur yetmişbeş bin gurus ile saydeden(?) havale kılınan akçeden üç yük yetmişbeş bin şu kadar gurus elhaletü hazihi irsal olunamamış olduğundan her ne kadar işbu akçeler mahallinden henüz vürud etmeyüb devlet-i aliyyenin dahi mesârif keşidesi aşikar ise de zat-i saâdetlerinin dahi tiz elden ikdarlarını muceb kezalik istihsali lazım geleceği vareste-i kayd-ı rakam olunarak tez elden bu defa maruzzikr yetmişbeş bin gurus ile mukaddem saydeden(?) havale olunan akçeden geri kalmış olan üç yük yetmişbeş bin gurus bu defa nakden hazine-i taraf-ı saâdetlerine irsal olunmuş olmağla cenab-ı müşirileri her halde mutmain'ül-kalb olarak şayan-u gayret iktizasını icra ve vakt ve hal-i icabına tatbikân memuriyet-i müşirileri muktezasını ifa birle şerâit-i muhafazayı ikmâlê bezl-i mehamil liyakat ve himmet buyurmaları siyakında kaime Fî 13 Ramazan [12]40

(11. Hüküm)

Rum-ili Valisine

Maiyyet-i ser-askerine me'mur Prizrin mutassarrıfı Mahmut paşa mukteza-yı me'mûriyeti üzere bin nefer asker ile hareket ve maiyyet-i ser-askerilerine vusûle mübâderet ideceği beyanıyla atıyye-i seniyye ile ikdâr olunmasını bu defa inha eylemiş ve umûr-ı sipahdâri istiklal-i kamile ile uhde-i saâdetlerine muhavvel olub her hâlde vikaye-i şân ve nüfuzları müstelzem olduğundan bu makulelere inha-yı ser-askerileri olmaksızın bu taraftan başka akçe verilmek maslahata mülayim ve muvâfık olduğuna binâ-en paşa-yı mûmâ-ileyhe taraf-ı muhlisîden yazılan cevab-name mealinde bu sene maslahat etrâflu tutularak el-hâletü hazihi zât-ı ser-askerilerinin icrâ-yı me'mûriyete mübaşeretleri cihetiyle şimdiye kadar maiyyet-i düstûrilerine erişip ifa-yı memuriyete kıyâm ile taraf-ı saâdetlerinden hakkında hüsn-i şehâdeti müstelzem esbabı istihsâl eyleyerek fail emniye ve amal olmakla şitab eylemesi ve bu makule maddelerde müracaat-ı taraf-ı saâdetlerine itmesi lâzım iken el-an hareket edeceğim etmekdeyim ile tahrîrât takdîmine mübâdereti geçen seneler misillü vakt-i geçirerek bi'lahare vakitsiz gitmek ise ifa-i me'mûriyet ad olunmayarak hakkında uygunsuz olacağı ve icaleten irişmesi kendüsüne farzî misillü olduğu ferayâdı derç olunarak tevbih ve tahdîr ve tac'il

³⁸ Sayfanın yan tarafında olan hüküm.

olunmuş olduğundan zât-ı düstûrileri dahi ba'd-el- vürûd iktizâsına göre atıyye ile mûmâ-ileyh taltif ve berata ikdâm celb birle istihdam iderek iş gördürmeye himmetleri muhavvel uhde-i dirâyet ve me'mûriyet-i ser-askerileridir kaldı ki Sırpınun Miloş aleyhine olan cem'iyet ve fesâdları şimdilik her ne kadar ber-taraf olmuş sûreti etrâfdan inha ve izbar olunmuş ise de hezm ve ihtiyât merâsimine riâyet lâzım geldiği ve diğer kâimemiz taraf-ı müşirilerine beyan ve iş'âr olunmuş ve Bosna valisi saâdetlü Selim Sırrı paşa bu defa tevârüd iden tahrîrâtında Prizren sancağında olan Bergoşte maâ Bihor nahiyesi Sırplu ile Karadağ beyinde olarak muhâfazası husûsuna paşa-yı mûmâ-ileyh tarafına i'tinâ olunmasını yazmış olduğundan savb-ı hulusveriden vali-i müşarünileyhe yazılan Prizrin mutâsârrıfı Mahmud Paşa maiyet-i ser askerilerine me'mûr olduğu ba'del beyan Paşa-yı mûmâ-ileyhin Prizrin'de vekili olacağından kendüsi tarafından Paşa-yı mûmâ-ileyhin vekiline iktizâsına göre yazarak mahâl-i merkûme vekil-i mûmâ-ileyh tarafından mütesellim sûretiyle münasip birini beş yüz adam ile

[6]

İkame idüp ser-riştesizce ol tarafın emr-i muhafazasını layıkıyla istihsâl ittirmesi sûretine müsarâat eylemesi beyan ve tenbih kılınmış olmağla cenâb-ı dirâyet-i elkab-ı müşirileri dahi mûmâ-ileyh Mahmut paşanın maiyet-i saâdetlerine vusûlünde hasb'ül vakt Tırgovişte tarafının muhâfazası ehemdir ve Prizrin sancağı dahilinde bulunuyor tarafınızdan vekilinizi de ekiden tenbih idin acileten ol tarafın muhâfazası zımmında beş yüz adam ile birini göndersin ve fukaranın himâyesine dikkat etsün yollu münasibi vecihle tenbih ve te'kit iderek bu maslahatta bu sûretle icrâ ittirilmesine himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 16 Recep Sene [1]240

(12. Hüküm)

Bosna Valisine

Eyalet-i Bosna cizyesi mülhakatından Semendire sancağı dahilinde olub altı bin adet evrak ile mukayyed ve ber vech-i ocaklık İzdrin kalâsı kapudanına merbut olarak kıl'a-i merkûme kapudanı marifetiyle cibayet ve tahsil oluna gelen Böğürdelen nahiyesi reayası iş bu kırk senesine mahsuben zamm-ı şer'iiyenin edasından imtina etmiş olduklarına binâ-en ol-bâbda isti'lam-ı irade-i şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri mezâyâsı malûm-ı hulus-veri olarak izzetlü defterdar efendiye ledel-havale Böğürdelen reayası cizyesi Bosna kalemi cizyesi mülhakatından ise de reaya-yı mesfûre Sırplu tâifesiinden olduğuna binâ-en Belgrad kalemi cizyesi misillü zam-ı şer'i maddesinden sarf-ı nazar olunmak lâzım geleceğini efend-i mûmâ-ileyh ifade etmiş ve fakat kaza-yı mezbur reayası hakkında zam-ı şer'iiyeden sarf-ı nazar olunmuş olmağla ifade-i hâl siyâkında kâime Fi 16 Recep sene [1]240

(13. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Sırplu milleti içinde tekevvün etmiş olan ihtilâl keyfiyeti mukaddemce savb-ı saâdetlerinden bi'l-inha her hâlde müteyakkızâne hareket eylemeleri lâzım gelenlere tahrîr ve zât-ı düstûrilerine dahi rişte-i hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayarak celb eylecekleri keyfiyâtı bu tarafa iş'âr ve tezyîd buyurmaları tavsiye ve tastîr kılınmış idi el- hâletü hazihi tevârüd iden tahrîrât-ı saâdetlerinde Sırplunun Miloş aleyhine ne vecihle tecemmu' etmiş ve Miloş mersûm ne sûretle galebe itmiş olduğu ve tarafından bir birleri aleyhine ne tarikle a'mal hile olunduğu husûslarına dair istihbâr olunan keyfiyâtdan ve esnâ'-yı muarekelerinde bir az gavur hâlik olarak pîşva-yı fesâd olanlar mersûm Miloş ahz ve idam eylemiş olduğu ve fesâd-ı mezkûre sebep mukaddema Sırplu sergerdesi olan ma'hud Kara Yorgi'nin (.....) memleketinde bulunan adamlarıyla Mora gavurlarının tahrîkinden nâşî olarak gûyâ bunlar ile Rum ili ve Karadağ reayası dahi müttelik oldukları ve İstanbul da olan knezler taraf-ı devlet-i 'aliyyiden adam terfikiyle irsâl ve Sırplunun müsted'alarına müsaade olunması ve mersûm Miloş'un ba'd-ez-în Sırpludan emniyyeti olmaduğundan aylıklı askerini teksir ederek ikamet eylediği karye ve konağı etrâfına sur çekdirmek istid'asında olarak saltanat-ı seniyye'ye izhâr-ı sadâkat ile on on beş gün sonra her bir husûs li-ecli-l müzakere Belgrad'a karîb bir mahâlle vürüd ve zât-ı saâdetleriyle mülakat ideceğini mersûm Miloş tarafından ihbar olunmuş idiği tafsilatından bahisle bundan böyle zuhûr iden muamele ve keyfiyetleri iş'âr olacağı muharrer ve mezkûr ve mersûm Miloş'un Yovanço nam adamıyla bu tarafda olan knezlere mersul Sırb'ül ibare kağıdı tercümesi meâlinde dahi ihtilâl-i mezkûrun sûret-i vukû'atı ba'd-el hikaye öteden berü taraf devlet-i 'aliyye'den olan müsted'alarının is'âfı ve bu tarafda olan knezlerin irsâli sûreti mestur olub Sırplunun ol-vechile hareketleri izzetlü Niş muhâfızı hazretleri cânibinden dahi imâ kılınmış olduğundan cümlesi atabe-i gerdune mertebe-i cenâb-ı padişahiye arz-ı manzur-ı hümâyûn hazreti şehin-şahi buyrulmuştur zât-ı dirâyet simat-ı düstûrileri kemâl-i ârâfet ve dakikadatı ve hasafet ile muttasıf ve bir iki senedir Belgrad muhâfazasında bulunarak ol-havâlî ve bi'l-husûs Sırplu milletin ve mersûm Miloş'un reviş ve ahvâllerine vakıf olduklarından ve fesâd-ı mezkûr mersûm Miloş'un saniasıyla olub olmadığı henüz malûm olmayarak bundan böyle mersûm Miloş zât-ı saâdetleriyle bi'l-mülakat hakikat-ı maslahat cenâb-ı müşirilerinin gelecek tahrîrâtlarından tebeyyün ideceği vazihattan olduğundan icâb-ı maddenin ol-vakit iktizâsına bakılması lâzım geleceği misillü ser-rişte-i hezm ve ihtiyâtı dahi elden bırakmayarak ser-hadat-ı Hâkânîye nuhâfızlarının her hâlde mütebassır ve âgâh bulunmaları lâzımeden ve malûm-ı müşirileri olduğu üzere Miloş mersûmun öteden berü meşhur olan hilekârlıklarına göre her ne kadar şimdi sûret-i zâhirden ibraz-ı sadâkat etse bile ihtilâl-i mezkûrun esası kendü

saniyasıyla olmak müsteb‘id olmadığı gibi şimdiki hâlde Sırplu iki fırka olub miyanelerinde muhârebe ve mukâtele vukû‘yla içlerinde beş altı yüz keferenin helak olmasına ve altmış yetmiş kadar kurra yağma ve garet ve kesr-i ırz misillü keyfiyâta nazaran buna Miloş’un sanaati dahi denilemeyüp gerçekten aleyhine kopmuş bir ihtilâl olması maznun ve aher tarafın parmağıyla Sırplu içinde bir ihtilâl peyda itdirenen sonra mersûm Miloşun hakkından gelerek mesfûr Kara Yorgi’nin baş knezliği tahsil ve hasımlarına galebe için olması dahi melhûz ve her ne ise mersûm Miloş’un bu cihetle bekâsı mûcib-i mahzuziyet add olunur hâlatdan olmasıyla şu fesâdın defini istihsâl eylemesi vakte göre isabet ad olunur şey ise de mersûm Miloş’un gerek savb-ı müşirilerine ve gerek müşarûnileyh Niş muhâfızı hazretleri tarafına vâki‘ olan inhasının fezlekesi burada olan knezleriyle taraf-ı devlet-i ‘aliye’den bir me’mûr gönderilmek ve oturduğu karyenin etrâfına sur çeküp ziyâde asker ile ikamet iylemek ve bu günlerde zât-ı saâdetleriyle bi’l-mülakat her bir husûsu söyleşmek sûretlerinden ibâret olub lakin bu tarafta olan knezlerin tebdili maddesini mukaddemce mersûm Miloş iltimâs etmiş olduğuna ve mesfûr knezler bu cânibde îcâb-ı maslahat takribiyle tevkif olunduklarına binâ-en bunların

[7]

Yerine Miloş mersûmun biraderimi olur yoğsa bunlara mua‘dil aher bir muteberümi bulunur ne vecihle ise aher birkaç knez celb ve rehin sûretiyle dersaate irsâl ve ikame olunmak sûretini kendülüğinizden olarak Miloş mersûma irad ve teklif iderek bir hüsn‘ü sûret vormeleri geçen de savb-ı müşirilerine tahrîr ve iş‘âr kılınmış olduğundan muktezasının icrâsına himmet buyuracakları rehin-i hayyiz-i bedahet ise de Miloş mersûmun ol-vecihle karye ve hanesi etrâfına çevireceği sur gûyâ kendüyi hasımlarından muhâfaza için yevmlü irad olunmuş ise dahi mersûmun yapacağı sur bayağı kıl’a demek olmak hasebiyle bu husûsun şer‘an ve mülken câiz olmayacağı der-kâr ve mersûmun böyle devletçe istihsâl-i ruhsatdan meram kasdı mücerred kendüye takviyet vermek ve mukaddem ki istediği imtiyazâtı tahsile mukaddeme itmek misillü daiyelerden ibâret olacağından ve bu husûs zımında fermân i‘tası kat‘a olamacağından ve mersûm dahi bu madde karîn-i müsaade olmayacağını bilür takımdan olacağından evvelen madde-i mezkûreyi taraf-ı saâdetlerine açarak irad ve iltimâs eylediği hâlde taraf-ı saâdetlerinden kendünün bu vechle def-i ihtilâle ikdâmı sadâkatden ve devlet-i ‘aliyye’nin me’mûlu dahi herbar kendüden sadâkat ve hüsn hizmet olduğu mukaddematından bahisle gûyâ bu defa olan ikdâmı niamına sayılıp badi-i aferin olur yollu nota ile eğer senin mülkünden emniyyetin yoğ ise ben devlete yazup muhâfazacasının emniyyetini istihsâl için Belgrad’a ziyâde asker celb iderim sana kuvvet lâzım olur ve başın sıkılır ise bana haber ver seni muhâfaza için tarafına asker irişdirürüm işte bu sûret mümkün olmağla senin hilaf-ı hâlde sur ve şarampo yapmağlığın ve ziyâde asker tutmağlığın uygunsuz ve belki aleyhinde olan

takımın bundan böyle senden bütün bütün ürkütüldüklerini ve daimâ aleyhine fırsatçı durmalarını müstelzim olur şeydir yollu cevabımı verirler yoksa gerçi bu sur maddesine tarafıma ihbar ve iltimâs itmiş idik lakin devlet-i Aliye'nin meşgüliyeti vakti olub istediğin şey dahi vakte göre yakışksız ve uygunsuz kûşeler olduğundan ben bunu devlete yazamadım ve yazamam ne milletinden emniyetsizliği var ise kadimi veçhile fakat kendü adamların ile gel seni Belgrad derûnunda iskan ideyim deyu sözleri mi söylersiniz hasılı bu tarafda hatıra gelen cevaplar bunlar olub ol-tarafın usûl ve ahvâline göre zât-ı saâdetleri kendü karihâlarından dahi iktizâsına göre sair vechile ecvibe-i dafi'a irad ederek ne vechile olur ise şu fermân talebi ve sur inşaasından Miloş mersûmı geçirmeniz rey-i müirilerine havale kılınması tensîb olunmuş ve irade-i seniyye-i şahane dahi bunun üzerine taalluk eylemiş olmağla cenâb-ı fetanet meab-ı düstûrileri gerek bu tarafda mütâla'a olunan sözleri ve gerek ol-tarafda usûl ve ahvâline göre karihâlarından bazı kel'imâ't-ı mülâime ve tabirât-ı müessireyi bi'l-irad mersûm Miloş'un daime-i mezkûreden geçürüp bu vesîle ile Belgrad'ın dahi Sırpludan adem-i emniyyetini beyan iderek şu aralık Belgrad'a biraz asker celb ve idhâl olunmasına mersûmı ırza ve ilzam edebilir iseniz vakte göre bir nev-i hizmet kabi'linden olacağından mukteza-yı fetanet ve meham-ı esnayı ve rû'yet-i müşirileri üzere gerek bu husûsun ve gerek Miloş mersûmun sair diyeceği sözlere ve bu tarafda ki knezlere dair vesâir metalibine mukabil mukaddem ve muahhar taraf-ı saâdetlerine tahrîr ve telkin olunan vesâyâ vechiyle ecvibe-i mülzeme serdi vel-hasıl husûsat-ı merkûmenin hüsn-i sûrete rabt ve tevsiki gayret ve dirâyet-i zâtîyelerine nazaran zât-ı saâdetlerinden me'mûl ve muntazır-ı ali olduğundan bu bâb da 'imâ'l-i lataif'ül celle ile zât-ı maslahat ne vecihle olmak lâzım gelür ise bi'l-icrâ sûret-i fezleke ve fîrârını bu cânibe tahrîr ve iş'âra himmet buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl Surplunun ahvâl-i sabıkalarına nazaran kendülerden bir vechle emniyet câiz olmadığından gayrı birkaç seneden berü cümleye malûm olan Rum fesâdı ve gavurların iş bu fesâdları kendülerinin uruk ve âsâbına sirâyet itmiş ani'l-alem bir fesâd olub bu madde de Rum milletinin sıgar ve kibarı dahil olmak iktizâ ideceğinden gayri el-küfr-ü millete vahide-i mâ-sadaka-i şerifine i'timâden kangı millet olur ise olsun ehl-i tevhidin zinhâr andan tegafûl-i câiz olmadığı misillü zâhir-i hâlde taht-ı riayetde bulunup bir gûna esaet ve isyânı tebeyyün etmiş olan reaya hakkında himâyet muamelesini icrâ-yı şer'-i enver muktezasından olduğuna binâ-en Sırplunun bu vechle beynlerinde tahaddüs iden muhâsama ve şikak henüz bu vecihle olduğu ve ne sûretle karar vereceği malûm değil ise de hezm ve ihtiyâtı elden bırakmayup ve gece ve gündüz gafil bulunmayup ve Sırpluya tehiyye ve hareket sûretiyle kât'a bir vechile ser-rişte vermeyüp şeraiti tabassur ve agâhiye mezid-i ihtimâm ve dikkat eylemeleri iktizâ idenlere ber-vechi hafi temhîr ve tenbih olunmuş olmağla zât-ı düstûraneleri dahi ser-riştesizce üslub-ı hâkimâne ile vakt ve hâl-i îcâbına tevfikân ve

Sırlunun ve (...) Miloş'un malûmve mücerreb olan etvâr ve ahvâllerine tevfikân hareket ve şerâit-i muhâfazayı elden bırakmayup icrâ-yı levâzım-ı agâhiye dikkat ve iki gün mukaddem taraf saâdetlerine yazıldığı vechile matlublarına mahsuben tiz elden takviye-i bazu-ı iktidarlari zımnında bin kiseye kârib akçe irsâl olunmuş olup bundan böyle dahi her hâlde ikdar-ı lâzımının icrâsında ba-avn-ı bâri-i diriğ himmet olunamacağına mebnî' her hâlde avn-ü inayet-i badiye tevekkül ve istinad ile mutmain'ül kalb olarak şerâit-i me'mûrinlerini icrâ ve keyfiyet ve iktizâ-yı maslahatı bu tarafa tahrîr ve inha buyurmaları me'mûldür Fi 18 Recep [1]240

(14. Hüküm)

Vidin Muhâfızına

Sırlunun Miloş aleyhine cem'iyet etmekde oldukları ve muahharan millet-i mersûme mesfûr Miloş üzerine gulüvv iderek beynlerinde hayli mukâtele vâki' olmuş ve Miloş mersûm pîşva-yı fesâd olanları ahz ve idam ile cem'iyetlerine tefrika-ı arız olarak sûret-i zâhirede der-kâr olan ihtilâl ve fesâd mündefi' olmuş ise de millet-i mersûmeden bir vechile emniyyet câiz olmadığı beyanıyla kıl'a-ı şahane ve memalik-i mahruse-i padişahanenin ezher-cihet muhâfazası vacip olduğundan hâlefleri Ömer Paşanın

[8]

Selanik'e vusulü anda kâide-i teslim ve tesellümü ba'd-el-icrâ bir dakika tevkifi tecviz itmeyerek ve iki konağı bir iderek ziyâdece piyade asker tedarikiyle serian Vidin'e erişmeğe ve Feth'ü-l İslam ve Ada kalelerinin asker ve zâhire ile takviyesi emr-i ehemmine himmet buyurmaları vesâyâsını hâvî meb'us savb-ı şerifleri kılınan tahrîrât-ı hâlisânemizin vusûlünden bahisle iş bu receb-i şerifin üçüncü günü müşarünileyh Ömer paşa hazretleri Selanik'e dahil ve teslim ve tesellüm kâidesine ba'd-el-icrâ zât-ı dirayed-simadları vakt-i mezkûre Vidin cânibine ne vecihle azimet eyledikleri husûsunu hâvî ve ifade-i saireyi muhtevi reside-i cây vürûd olan tahrîrât-ı saâdet ayan-ı müşurileri mezâyâsı rehin-i ıttılâ' hulus-veri olup hâlefleri müşârün-ileyhin ol-vechle Selanik'e duhulü ibtida-ı kâime-i teslim ve tesellümü bi'l-icrâ derhâl hareket ve Vidin cânibine azîmetleri zât-ı gayret-simadlarından me'mul ve muntazır olan as'ar-ı rü'yet mendane ve hamiyeti teyid etmeyle bu keyfiyet müstelzem-i mahzuziyet-i muhlisi olmuş ve tahrîrât-ı mevrudeleri hak-ı pay-ı hümayûn-ı şahaneye arz ile meşmul'ül huzza atıfet-efzâ-yı hazreti şehin-şahi buyurulmuşdur malûm-ı fetanet melzumları buyrulduğu üzere tâife-i mersûme öteden berü saltanat-ı seniyye'ye meyil ve mutâva'at sûretinde görünmeleri ca'li ve her ne kadar ribka-i 'ubûdiyyet-i refih-i(?) raiyyette bend etmişler ise de her an ve zaman fırsat-ı beyan tuğyân olduklarından gayri devlet-i aliyye'nin mülki içinde tahaddüs iden Rum fesâdı cihetle bunlardan kât'a ve kıtabeten emniyyet câiz olmadığı vareste-i kayd-ı beyana ve Sırluya civâr olan mahâllerden Sırlu olmayarak Sırlu içine reaya salıvirilmeyüb hududların dahi

gereği gibi muhâfazasıyla mütebassır ve âgâh bulunup kusur ve tekasül ile uygunsuzluk haberü gelür ise encâmı vahim olacağı me'mûrlara bildirilmesi kat'î irade-i seniyye muktezasından olmağla mecbul ve meftur oldukları dirâyet ve fetanetleri iktizâsı ve emr-ü ferman-ı mülûkâne-i mantuk ve muktezası üzere heman cenâb-ı hamiyet elkabları bir gün evvela Vidin'e erişüp bir taraftan Sırplu içine reayadan ferd salıverilmemesi emr-i ehemmine dikkat ve hududı gereği gibi muhâfaza ile bir an gafil bulunmayup daimâ ve müstemirren müteyakkız ve âgâh bulunmağa kemâliyle i'tinâ ve Sırpluya bir vechile ser-rişte vermeyerek ahvâl ve etvârlarından haberdar olarak bu tarafa inha buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl açıktan tehiyye ve hareket emâresiyle Sırpluya ser-rişte verilmemek dahi gayet dikkat olunmasının mevadden olduğundan bu ahvali dahi güzelce mülâhaza birle ser-riştesizce merâsim-i âgâhiye dikkat birle bir an ve bir lâhza gafil bulunmamağa himmet buyurulmaları me'mûldür Fi 18 Recep sene [1]240

(15. Hüküm)

Bosna Valisi

Sırplunun Miloş aleyhine olarak üzerine hücum etmek sûretiyle cem'iyetleri ve muahharan mersuma gulv iderek beynlerinde vaki olan mukatele ve muhâsama keyfiyeti Niş ve Belgrad ve Ada ve Silistre misillü semt ve civar olan mahâller muhâfaza ve mutâsârrıfı taraflarından başka başka tafsîlen der-bâr-ı şevket medara arz ve inha olunmuş ve cenâb-ı saâdetleri dahi Bosna gibi tâife-i mersûmeye karîb ve civar olan bir serhad-ı cesimin vali-i valâşanı bulunmuş olduklarından tâife-i mersûme fesâd ve ihtilâline dair savb-ı şeriflerinden der-saâdete bir inha vâki' olmamış olub mâ-haza civar-ı ağıyarda bulunan vülât ve mutâsârrıfın ve muhâfızın huzarratının istitla' ahbar ve iş'âr ile mütâla'a oldukları havâdisi der'akab-ı der-bâr mâ-adalet karara arz ve iş'âr ve gece ve gündüz etrâf ve iknâfa müdanazar ile ahvâl-i ağıyardan haberdar olmak kâide-i ser-haddariden idüğü nezd-i fetanet peyvend-i düstûrilerine zâhir ve aşikâr iken bu ana kadar sabv-ı şeriflerinden Sırpluya dair bir şey tahrîr olunmaması sizin etrâfa ihâle-i çeşm-i basîret itmeyerek vazife-i zimmet-i me'mûriyetiniz olan şerait serhaddariyye vücuhla menâfâtı îcâb eyleyeceğine doğrusu bu mealde cenâb-ı şerifinizin mesuliyetini müstelzim olacak şedid malûm-ı şerifleri olduğu üzere kaç senedir reaya fesâdı meydanda durup Sırplu dahi kendüden emniyyet câiz olmayan bir kavm iken bu maddelerde sarf-ı zihn itmeyüp Bosna gibi bir sedd-i cesimde şöylece dikkat asayiş misillü durmanız umûr-ı müstekarriyeden olarak bu bâbda cenâb-ı şerifiniz tevbih ve ikaz olunarak fi-mabad hududı güzelce muhâfaza ile bir an ve bir dakika gafil bulunmayup mütebassır ve âgâh bulunmanız husûsunun tarafınıza bildirilmesi mehabet-i efza-yı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şahane iktizasından olmağın mecbul olduğunuz dirâyet ve fetanet iktizâsı üzere vakt-ü hâl ve mizac

hümâyûn-ı şahane iktizâsını güzelce mülâhaza iderek bundan böyle hudud ve sınırı kemâliyle muhâfaza ve muharese ile bir an ve bir dakika gafil bulunmayup mütebassır ve âgâh bulunmağa ve Sırpluya ser-rişte vermeyerek müttehî bulunup ve ale'd-devâm usûl-ı hâk'imâ'ne ile Sırplunun hâl ve hareketinden haberdar olub isticlab idebildiğiniz ahvâl ve âsâr-ı peya-pey bu tarafa tahrîr ve iş'âra himmet buyurmaları siyâkında mahfiyyen kâimeleri ledel-vusûl Bosna dilaverlerinin bir yararlıkları malûm olarak ledel-iktizâ bunları laikiyle istihdam cenâb-ı şerifinizin vazife-i zimmeti olduğu misillü Sırpluya ser-rişte vererek açıktan tehiyye ve hareket emâresiyle Sırpluya ser-rişte verilmemek dahi gayet dikkat olunacak mevaddan olduğundan bu usûlü dahi güzelce gözederek ve bir cihetle Sırpluya ser-rişte vermeyerek gece ve gündüz demeyüp mütebassır ve âgâh bulunup bir lahza gafil bulunmamak kemâliyle dikkat ve himmet buyurmaları me'mûldür Fi 18 Recep sene [1]240

(16. Hüküm)

Ada-yı Kebir Muhâfızına / Ala[ca]Hisar Mutâsârrıfına

Sırplunun Miloş aleyhine cem'iyet itmekde oldukları ve tâife-i mersûme muahharan mesfûr Miloş üzerine gulv iderek beyenlerinde hayli mukatele vaki' olub pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve idam ile şimdilik cem'iyet-i fesâd ve ihtilâl bertaraf olmuş idiği mukaddem ve muahhar tahrîrât-ı varide-i müfâdından malûmunuz olarak millet-i mersûme şimdiye kadar

[9]

saltanat-ı seniyye'ye iddia-yı ra'iyet ve mutava'at etmekde iseler de devamların meydanda olan fesâdlarına nazaran bunlardan dahi bir vakitte emniyyet câiz olmadığına mebni merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyet muhâfaza-ı kılla'-yı Hâkânîye esbâb ve vesâilinin ale'd-devâm icrasına dikkat ile her hâlde mütebassır ve âgâh bulunarak haricden içerüye ve dahilden taşra çıkan Sırpluları salıvermeyüp yerlerinde bir gûne tahrîrât tutulur ise bu tarafa üsera ve mutaali' olduğunuz havâdis ve âsârı dahi serian bu tarafa tahrîr ve inhaya mübâderet etmeniz husûsu tarafınıza iş'âr ve inbâ' kılınmış idi malûmunuz olduğu üzere tâife-i mersûme öteden berü saltanat-ı seniyye'ye meyil ve müsava'at sûretinde ve her ne kadar rıbka-i 'ubûdiyyeti rakiyye-i ra'iyete bend etmişiniz ise de şayet bu aralık itâ'atten hüruc etmeleri ihtimâline binâ-en devlet-i 'aliyye'nin mülkü içinde tahaddüs iden Rum fesâdı cihetiyle bu makulelerden katiyyen ve katabeten emniyyet câiz olmadığı ve vareste-i kayd-ı beyan ise de ale'd-devâm ahvâl ve harekâtlarını taharriye ihtimâm olunup Sırpluya civar olan mahâllerden Sırplu olmayarak Sırplu içine reaya salıverilmeyip hududların dahi gereği gibi muhâfazasıyla mütebassır ve âgâh bulunup kusur ve tekasül ile uygunsuzluk haberü gelür ise encâmı vahim olacağının tarafınıza bildirilmesi irade-i seniyye-i mülûkâne muktezasından olmağla mecbûl

olduğunuz dirâyet ve gayretiniz iktizâsı ve emr-ü fermân hazreti padişahî mutezası üzere berü taraftan Sırplu içine reayadan ferda deridenin salıverilmemesi emr-i ehemmine dikkat ve hududı gereği gibi nuhâfıza ile gece ve gündüz bir an gafil bulunmayup da'imâ' ve müstemirren müteyakkız ve âgâh bulunmağa kemâliyle i'tinâ ve Sırpludan bir vechile ser-rişte vormeyerek haber alup tavr ve hareketlerini bu cânibe inhaya dikkat itmeniz için kâime ledel-vusûl açıktan tehiyye ve hareket ile Sırpluya ser-rişte virilmemek usûlüne dahi dikkat gayet elzem olduğundan bu usûlü dahi mülâhaza iderek ser-riştesizce tebassur ve âgâhiye ve bir an gafil bulunmamağa dikkat eylesiniz Fi 18 Recep sene [1]240

(17. Hüküm)

Rum İli Valisine

Malûm-u düstûrileri olduğu üzere Sırplu tâifesine itimâd câiz olmadığı bid-defaat meşhûd olan uygunsuzlukları evveliyesiyle zâhir ve bidayet-i fesâddan berü tâife-i mersûme hakkında dahi şerait-i ihtiyâta riâyet olunmakta olduğu müberhen ve bâhir ise de bu esnâda Miloş ile Sırp milleti beyninde muhasama ve ihtilâl hadis olmuş ve Miloş aleyhine tecemmu' iden Sırplulara mersûm galiye etmiş ve şimdiki hâlde fesâd bertaraf olmuş olduğu etrâfdan ve mersûm cânibinden inha ile mersûm Miloş devlet-i 'aliyye'ye sadâkat yüzünden hareket ibraz eylemiş ise de ihtilâl-i mezburun menşe ve nihayeti emr-i mechul olduğuna binâen şu aralık Sırplu hakkında olan levâzım-ı ihtiyâtiyyeyi tesis ve tevkîr etmek lâzım gelerek salif-ül müşirileri saâdetlü Derviş Mustafa paşa hazretlerinin mükemmel daire ile gelüp Sofya'da ikamet etmesi husûsuna irade-i seniyye ta'allukuyla keyfiyet kendüye bildirilmiş ve iktizâ idenlere Sırplu vesâire ser-rişte vermeyerek ve bir vechile tehiyy hareket sûreti göstermeyerek mütebassır bulunmaları tenbih olunmuş olmağın zât-ı ser askerileri dahi saltanat-ı seniyye'nin mutemed ve mücerreb vükelâ-yı fehamedten olduklarından şayet havâdis-i mezkûre taraf-ı aherden sûret-i diğere ile mesmu'-u müşirileri olarak me'mûriyet-i sipahdarilerine kıyâm esnâ'sında tehdîş (...) mülâhazasıyla mücerred-i keyfiyet malûm-ı düstûrileri olmak için kâime Fi 18 Recep sene [1]240

(18. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Sırplu beyninde tekevvün itmiş olan ihtilâl keyfiyeti mukaddemce savb-ı düstûrilerinden iş'âr olunmuş olduğundan her hâlde müteyakkız ve âgâh bulunmaları icâb idenlere tahrîr ve inbâ' kılınmış ve zât-ı saâdetlerinin resm-i ihtiyâta riâyet birle Sırplunun etvâr ve revîşini taharrî iderek keyfiyetin iş'ârına himmet buyurmaları cenâb-ı müşirilerine tavsiye ve 'imâ' olunmuş idi el- hâletü hazihi tevârüd iden tahrîrât-ı saâdetlerinin fezleke-i me'alinde Miloş'un üzerine guluv iden cem'iiyet ile beynlerinde hayli muharebe ve mukatele vâki' ve

beş altı yüz kefare hâlk olarak pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş i‘dam birle cem‘iyyet-i fesâd ve ihtilâl zâhirde ber-taraf olmuş ise de Miloş mersûmun savb-ı saâdetlerine gelip takdîm buyurulan kağıdı tercümesine nazaran fesâd-ı mezkûr mukaddema Sırplu sergerdesi olan ma‘hud Kara Yorgi’nin (...) Kralı memleketinde bulunan adamlarıyla Mora gavurlarının tahrîkinden nâşî olub gûyâ Rum İli reayası dahi müttefik olduğu Rum İlde olan Rumlar Sırplunun isyânına terakkub oldukları ve bunların bu vechile hareketlerine ve Niş Rum İli’nin kilidi mesabesinde olduğuna binâ-en takviyen bazu-yı iktidarlarını müstelzim hâlâtın ikmaline himmet olunması muharrer ve mezkûr ve fesâd-ı mezkûrun ol-vechile olduğu saâdetlü Belgrad muhafızı hazretleri tarafına tevârüd iden tahrîrât da dahi münderiç ve mestûr olmağla me‘alleri malûm-ı muhlisi olduktan sonra cümlesi hakı-pa-yı hümâyûn-ı cenâb-ı şahaneye arz ile meşmul-i li-haza alem-şumûl hazreti padişahi buyurulmuştur mersûm Miloş’un sûreten devlet-i ‘aliyye’ye izhârı sadakat yolunda bu vechile keyfiyeti izbar itmesinden ve öyle iki fırka olmalarından fesâd-ı mezkûr aher tarafın parmağıyla ma‘hûd Kara Yorgi kafirinin tahrîkinden neş‘et itmiş olması melhûz ve her ne ise şimdiki hâlde bunlardan kât‘an emniyyet câiz olmayarak her tarafın vech-i layıkıyla muhafazalarına dikkat lâzımeden olub bâ-husûs Niş tarafı iş‘ârları veçhiyle Rum İli’nin kilidi mesabesinde olarak Niş ve havâlîsinin takviyesi ehemmi-i umûrdan ve muhafızlığı dahi zât-ı saâdetlerinin uhdelere muhavvel olmak mülasebesiyle bir vefk-i matlub muhafazası ne vechle esbâba me‘nut olduğu cenâb-ı müşirilerinin bileceği şey olarak Niş ve havâlîsinin takviyesi iş bu inhâlarından müstefâd ise de sûret ve iktizâsını beyan ve irâd itmemiş olunduğunda ve uhde-i saâdetlerinde bulunan

[10]

mütesabbırları dahi kalil-i inha ve bu cihetle zaruretleri dahi kemâlde olacağı hübeyle olduğuna binâ-en inayet efza-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn cenâb-ı mülûkâne mucebince atıyye-i seniyye olmak üzere bu defa taraf-ı şeriflerine yetmiş (...) bin gurus tertîb ve irsâl olunmuş olduğundan gayr-i bi-mennihi te‘ala iş bu takarrüb eylemekde olan tevcihat-ı hümâyûnda zât-ı saâdetlerine aher (...) mansıp dahi ihsan buyurulacağı zâhir olduğu missillü cenâb-ı müşirilerinin dahi hıyn-ı şeriflerinde bu sûretle erzan buyurulan inayet-i seniyyeye mukabelen ser-riştesizce kendülüğünden olarak maiyetinizde kifayet mikdarı asker celb ve cem‘ ve dairelerini teksir iderek gerek Niş ve havâlîsinin ve gerek ilerüde köprü palankasının misillü bazı muhafazaya muhtâc mahâller var ve me‘mûr-ı muhafazası oldukları mahâller dahilinde ise oraların pek açıktan açığa olmayarak şimdilik ser-riştesizce layıkıyla muhafaza ve muhaseseleri vesâilini istihsâle ihtimâm ve dikkat eylemeleri lâzımeden ve iktizâ-yı emr-ü ferman-ı hümâyûn-ı şahanedan olmağla göreyim cenâb-ı şeriflerini zât-ı saâdetleri bu bâbda gayret iderek ol-vechile asker ve dairenizi teksir eyleyerek lâzım-ül muhafaza olan mahâllerin kemâl-

i takviyesi müstelzim hâlâtın ikmaline ihtimâm ve himmet buyurulmaları siyâkında kâime Fi 18 Recep Sene [1]240

(19. Hüküm)

Rum İli Valisi Sabık Derviş Paşaya

Zât-ı saâdetlerine gayr-i mestûr olduğu vechile Sırp milleti öteden berü emniyet ve i'timâd olunur bir kavim olmayup bidayet-i fesâddan berü millet-i mersûme hakkında dahi şerait-ı ihtiyâtiyeye riâyet olunmakta ise de bu esnâ'da Sırplu baş knezleri olan Miloş aleyhine cem'iyet etmiş ve Miloş dahi tecemmü' iden Sırpluların üzerine gelerek beynlerinde mukatele vukû'uyla Miloş mersûm cem'iyeti dağıtmış olduğu haberü etrâfdan tevârüd idüp mersûm Miloş dahi ibraz-ı sadâkat dâyesinde ise de fesâd-ı mezkûrun evvel ve ahiri ve nihayeti ne vecihle olacağı emr-i meçhul olduğundan şu aralık ser-rişte virilmeksizin ve Sırplu aleyhine tehiyy ve hareket gibi şeyler anlaşılmaksızın sûret-i hâkimâne ile bir kat dahi levâzım-ı teyakkız ve agâhiye i'tinâ lâzım gelerek zât-ı saâdetlerinin dahi daire-ü askerinizi dağıtmayarak Sofya'ya gelüp ikamet buyurmanız husûsuna irade-i seniyye-i mülûkâne ta'alluk itmiş ve ol-bâbda me'mûriyet-i müşirilerini na-nutk sudûr iden Emr-i Ali mersul savb-ı düstûrileri kılınmış olmağla heman cenâb-ı düstûrileri Sırplu maslahatından ferde-i ser-rişte bu madde-i ketm ve ihfa-birle şimdilik Sofya'ya doğru gelmeniz irade olunması sûretiyle mükemmel kapu askeriniz ile derhâl olduğunuz mahâlden hareket ve esnâ'-yı rahda ayak sürümeyerek ve fukarayı gözedüp zinhâr ve zinhâr bir vechile cevri ve eza vukû'ya gelmemesi emr-i ehemmine kemâliyle ihtimâm buyurularak Sofya'ya tevcih ve azîmet ve bir an evvel vusûle dikkat ve müsaraat buyurmaları siyâkında kâime Fi 18 Recep sene [1]240

(20. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Niş cizyesi aklamından feth-i atik kalem-i cizyesine kırk senesinden itibaren isabet iden otuz üç bin yedi yüz elli sekiz gurusu zamm-ı şer'inin on dört bin dokuz yüz elli dört gurusu evrakı itibariyle Niş muhâfızı saâdetlü Hüseyin paşa hazretleri uhdesine olunan nefer Niş kazasına ve kusur on sekiz bin sekiz yüz dört gurusu Miloş tarafına cibayet olunan maruz zıkr feth-i atik kalemi kazalarına isabet itmiş ise de kalem-i mezburun zammı olan meblağ-ı mezbur asıl zammı mezkûrdan tenzil olunmadığı hâlde cenâb-ı müşirilerine hâsârı mucib olacağı ifadesine dair tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri mezâyâsı malûm-ı hulus-veri olarak izzetlü defterdar efendiye ledel-havale mal-ı cizyeye niza ve ictihâten vâridât-ı şer'iden ve beyt'ül mal-ı müslimenin atyeb-i emvalinden olub bir akçesinin kesr ve tedennisine cevaz ve müsâğ yoğ ise de salif'ül beyan feth-i atik kazalarının reayası Sırplu reayasından olub ve Belgrad cizyesinin zam-ı şerisinden şimdilik sarf-ı nazar olunduğuna binâen ber mukteza-yı vakt-ü hâl gayr-ı es-

kaza Niş feth-i atik tabir olunan kazaların dahi evrak-ı mukayedesine îcâb iden on sekiz bin sekiz yüz dört gurus zam-ı şerriden sarf-ı nazar olunmak îcâb eylediğini efendi-i mûmâ-ileyh bâ-takrir ifade etmiş ve ol-vechile meblağ-ı mezburdan şimdilik sarf-ı nazar ile iktizâ iden mahâllere ilmühaber verilmiş olmağla ifade-i hâl siyâkında kâime Fi 19 Recep Sene [1]240

(21. Hüküm)

Bosna Valisine

Cenâb-ı düstûrileri ihvân azamilerine nisbeten devlet-i ‘aliyenin hakâyık-ı umûruna cümleden ziyâde tahsil vukûf etmiş ve ahvâl-i hazîreden dolayı usûl-i tehaffuzi ve tebsirin lüzumunu bilmiş vezîr-i azam saltanat-ı seniyye’den olduklarına umûr-ı mevkilerinde ta‘lim sur-ı araya hâcet bırakmayarak her bir kâr ve hâllerini iktizâ-yı dikkat ve maslahata tevfikân icrâ ve bi’l-husûs zât-ı saâdetleri Sırplu civarında vâki‘ Bosna gibi bir serhad-ı cesimde bulundukları (.....) da’imân ve müstemirren taharri-i hâl ve müşvarları usûlüne riâyet ve cümleden evvel istirak ve iş’âr-ı havâdis ve âsâr maddesine dikkat ve i’tinâ eylemeleri lâzımeden iken millet-i mesfûrenin Miloş aleyhine sûret-i galeyânı ekser taraftan iş’âr olunubda taraf-ı müşirilerine bir gûne inha vâki‘ olmaması hasebiyle mehabet-i efza-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-u mülûkâne mucebince tevbih ve ikazı şâmil mahsus kâime tahrîr ve alel acele temhir ve ihraç olunmak üzere olduğu hâlde taraf-ı müşirilerinden bu defa

[11]

Güçle bir tahrîrât gelüp meâlinde Sırplunun mersûm Miloş aleyhine olan cem’iyyet-i mefsedetleri şöyle bir işidilmiş gibi beyan olunarak civarında vâki‘ mahâlin muhâfızlarına dikkat ve hezm ve ihtiyât-ı lâzımesine riâyet eylemeleri îcâb idenlere tahrîr ve tenbih olunmuş ve Prizren sancağında bulunan Tırgovişte mâ-bihor nahiyesi Sırplu ile Karadağ meyanında ve Yenipazar ve Yenivaroşa civar ve Bosna caddesinde olduğundan nahiye-i mezburenin hıfz ve hırsetine ihtimâm olunmak lâzım gelmiş olub her ne kadar Prizrin mutâsârrıfı tarafından mütesellim namına bir adam ikame kılınmış ise de layıkıyla muhâfaza erbâbı olmadığından sahib-i iktidar birinin vücuduna tevaffuk eylediği muharrer ve mezkur olarak tahkîk-i hakikat-i hâl ile tafsîl-i ahvâle ‘imâ’le efkar buyurulmaması doğrusu zât-ı saâdetlerine yakıştırılacak madde olmadığı zâhir olub her ne ise zikr olunan mahâllerin layıkıyla muhâfazaları elzem ve mukteza ve vâkiâ‘ zikr olunan Tırgovişte tarafının kemâliyle muhâfazası elzem olduğundan diğer kâime-i mezkûremizde beyan olduğu üzere gerek mahâl-i mezkûrun ve gerek Bosna tarafının iktizâsına göre Sırpluya ser-rişte verilmeyerek ve Sırplu aleyhine tehiyyü hareket sûreti anlatılmayarak hâkimâne-i kemâl-i muhâfazası sûretini istihsâl eylemeniz lâzımeden ve Prizren mutâsârrıfı mumailih saâdetlü Rum İli valisi hazreti maiyyetine me’mûr olduğundan cenâb-ı müşirilerine mutâsârrıf mûmâ-ileyhin yerine bırakmış olduğu vekiline iktizâsına göre

tahrîr ederek beş yüz nefer asker ile Tırgovişte tarafının muhâfazası esbâbını ikmal buyurmanız icâb-ı maslahatdan olduğundan gayrı Yeni Pazarın dahi mütesellimi bulunan mîr-i mîrândan Osman Paşanın yanına külliye-tü asker celb ve iktizâsına göre emr-i muhareseyi icrâ etmesi sureti ve Visnice nam mahâl Bosna caddesi ve ehl-i islâmı kalil olduğu haber virildiğine nazaran ihtiyâten asakir-i vafir ile taraf-ı saâdetlerinden bir münasib sergerde irsâl ve Visnice kal'asının cebehane ve zâhiresinin hazır ve müheyya bulunması vesâilini istihsal eylemeleri dahi mukteza ve mühim olmağla göreyim cenâb-ı müşirilerini bundan böyle o misillü gevşekliği bırakup daimâ' etrâfa ve iknâfa ihâle-i enzâr-ı basîret ve nahiye-i merkûmenin ve gerek Yenipazar Visninenin kemâliyle ser-rîşte verilmeyerek muhâfazasını ikmal birle bir an ve bir dakika gafil bulunmamağa himmet ve iştirak olunan ahvâl ve ahbarın peya-pey iş'ârına dikkat ve mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 19 Recep sene [1] 240

(22. Hüküm)

Çirmen Mutâsârıfına

Sırlu beyninde tekevvün iden ihtilâf ve ihtilâlden nâşî her tarafa bildirildiği vechile cenâb-ı düstûrilerinin dahi merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyet eylemeniz vesâyâsına dair mersûl-ü savb-ı saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hâlisânemizin vusûlünden bahisle bu bâbda tasavvur buyurmuş oldukları tedbirin neticesi i'anât-ı miriye-ye muhtâc olacağı veyahut kazalara asker tertîbi sûretine bakılacak olduğu ifadesini şâmil ve maiyyet-i düstûrilerinde olan mîr-ı mîrândan Ali paşa bendeleri Şarköylü olmak takribiyle Sırlu hakkında mûmâ-ileyhden sûret-i hâkimâne ile tefehhüm olunan tedâbir ve paşa-yı mûmâ-ileyhin dirâyeti ve kabiliyeti beyanıyla bir mansıb ile kayırılması iltimâsını müştemil bu defa reside-i dest-i muhlisi olan tahrîrât-ı düstûrileri mezâyâsı rehin-i ittilâ' hulûsvari olmuştur cenâb-ı ruyet-i meabları saltanat-ı seniyye'nin mezâyâ-yı ahvâl-i hazırâ ve ahvâl-i dikkat ve maslahata vâkıf vüzera-yı izâmından oldukları cihetle her bir hâlükarda tasvir-i mesâil külfesine hâcet bırakmayarak dilhâh-ı 'aliye muvafakat ve Sırlunun şimdi ki hâlde istihbâr olunan hareket ve mişvârlarından dolayı lâzım gelen âgâhı şerâitini icrâyâ himmet buyuracakları der-kâr ve mukaddem savb-ı saâdetlerine iş'âr olunduğu üzere Sırlunun Miloş aleyhine olan cem'iyetleri zâhir hâlde bertaraf olmuş ise de istihbâr olunan havâdise ve meydanda olan fesâda her bir me'mûr ser-rîşte vermeyerek Sırlu aleyhine tehiyye-i hareket sûretini göstermeyerek heman hâkimâne ve nâzikhane muamele ile resm-i teyakkuz ve tebassura ve reayanın ahvâlinden haberdar olmaklığa itinâ' eylemesi lâzımeden ve bundan böyle revîş-i maslahat tasavvurundan görünür ise ana tatbikan hareket olunmak lâzım geleceği bedihiyyâtdan olduğu misillü cümlelerin iktisabı saye-i tuba-vaye-i şahanede olarak ledel-iktizâ-yı uğur-ı devlet-i 'aliyye'de sarf ve yine saye-i hümayûn-ı mülûkânede kazanmak şî'ar-ı mahsus-ı sadâkat olduğuna binâ-en şimdilik zât-ı saâdetleri iktizâsına göre biraz ziyâdece

asker istihdamıyla mukaddemki iş'âr mahlası üzere ser-riştesizce mütebassır ve âgâh bulmağa himmet ve taraf-ı düstûrilerine der-kâr olan müvalat-ı hakikiyemiz tensik-i mültemesat vakı'alarını îcâb ideceğinden inşallah'ül rahman vakt-i merhuni hulûsunda paşa-yı mûmâ-ileyh hakkında olan iş'ârları icrâsında diriğ himmet olunmayacağı zâhir olmağla zât-ı saâdetleri ber-minval-i muharrer harekete mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 22 Recep sene [1] 240

(23. Hüküm)

Ala[ca]hisar Mutâsârrıfı Şehsuvar Paşaya

Mukaddemce Sırplunun baş knez Miloş aleyhine vukû' bulan hareketleri cihetiyle her hâlde merâsim-i hezm ve ihtiyâta riâyat olunması tenbîhâtı hâvî gönderilen tahrîrâtımızın ve vusûlünden ve henüz Sırpluda vesvese olunacak bir gûna hareket bulunmasada millet-i mesfûrun hîle-kâr ve dessâs olduklarından bir sûretle emniyyet olunmak câiz olmadığına binâ-en hezm ve ihtiyât-ı lâzîmesini ne vecihle icrâ ve iktizâ iden mahâllerin takviyesine ne sûretle itinâ' itmiş olduğunuzdan bahisle tafsîl-i keyfiyet kapu kethüdanız

[12] Sayfa

tarafına mersul kağıdınızdan malûm olacağını şâmil tevârüd iden maruzâtınız meâlleri rehin-i ittilâ'mız olmuş ve kapu kethüdanız mûmâ-ileyh dahi zikr olunan kağıdınızı irâ'e edip meâlinde millet-i mersûmeden öteden berü emniyyet câiz olmayarak Alaca Hisar ve havâlîsinde ehl-i îslam kalil ve ehl-i zîmmet reayanız olub her hâlde ol ahvâlinin takviyesi lâzîmeden olduğundan mahdumunuz Mahmut bey ve Priştineli Yaşar paşa ve İvranyalı Hüseyin paşanın Rum İli ser-askeri saâdetlü Reşid paşa hazretleri maiyetine olan me'mûriyetleri ledel-iktizâ saâdetlü Niş muhâfızı Hüseyin paşa hazretleri maiyetine erişmek şartıyla tahvîl olunduğu sûretde paşa-yı mûmâ-ileyhüma zîr-i idarelerinde bulunan mahâllerden ve siz dahi uhdenizde muhavvel yerlerden sekiz on bin nefer asker toplayarak muhâfıza-ı müşâraya maiyetine irişeceğiniz müstefâd olmağın keyfiyet-i iş'ârınız malûmumuz olmuştur cemî' zamanda hezm ve ihtiyâta riâyat lâzîmeden ve üç dört seneden berü tahaddüs idüp henüz karîn-i indifâ' olamamış olan Rum fesâdı cihetiyle ahvâl-i reayadan bir an ve bir dakika tegafül câiz olmadığı misillü Sırplunun sevâbık-ı ahvâllerine nazaran ol-taraf dahi katiyyen boş bırakılmayup ale'd-devâm Sırplunun revîş ve ger-dârlarından haber bulunarak şerâit-i tabassur ve teyakkuז i'tinâ' vakt-ü hâl îcâbına göre umûr-ı mefruzadan olduğu bedihiyyâtdan olmak mülasebesiyle bundan akdem Sırplunun ol-vechile cem'iyetleri Miloş aleyhine olduğu her ne kadar tebeyyün etmiş ise de ahvâl-i mülûkdâriden olduğu vechile Sırplu aleyhine sûret-i tehiyy gösterilmeyerek hâkimâ'ne-i tabassur ve muhâfaza ahvâline riâyat etmeniz tavsiye ve iş'âr olunmuş ise de şimdi ki hâlde asl-ı re's-si mes'ele Mora gailisi olub Sırplu husûsu dahi cây-ı mülâhaza olduğundan kaç seneden berü cenâbınızın bin-nefs Mora me'mûriyetinden affınız işte Sırplu taifesinin nezd-

i devlet-i ‘aliyye’de malûm olan keyfiyatı cihetiyle ol-havâlînin layıkıyla muhâfazası ve ledelik-tizâ iş görölmek ve Niş havâlîsi kuvvice olunmak garzıyla olduğu zâhir ve bu cihetle cenâbınız dahi bu dakikaları bulur erbâb-ı dirâyetten olduğunuz ecilden mahdumunuz mûmâ-ileyh şimdiye kadar ser-askeriniz müşârun-ileyh hazretleri maiyetine eriştirmeniz lâzımeden ve maa-haza Mirî Mûmâ-ileyhin istishab ideceği asker ol-havâlî askerine göre bir şey demek olmayup cüz’i olacağı meâl-i iş’ârınız ile vâzih iken henüz şöyle böyle diyerek bunları tamamına saydurup da oğlumu afv ettirebilir miyüm zannına sapmanız cây-ı istiğrab olan mevaddan olacağı bâhirdir cenâbınızın bu bâbda şöyle böyle olsa diyerek imrâr-ı vakt dâiyesine düşmeniz hilâf-ı rıza ve sizin Mora maddesi gibi emr-i ehemme bin-nefs me’ mûriyyetinizden sarf-ı nazar olunması ancak iş’âr eylediğiniz mülâhazât-ı mukaddem bu tarafda mutâla’a olunmasıyla olduğu hüveydâ ve el hâleti hazihi bahâr gelüp ser asker-i müşârun-ileyhileyh hazretleri dahi meselenin üzerine varmakda olduğundan mahdumunuz mûmâ-ileyhin götüreceği asker ile bir an evvel gidüp maiyyet-i müşârunileyhe irişmesi lâzım geleceği vareste-i kayd-ü inbâ’ olunmağla ba’de-zin bila-muceb vakit geçürmek dâiyesinden geçüp mahdumunuz mûmâ-ileyhi beher hâl müstevfi asker ile çıkarup ser-asger-i müşârun-ileyh hazretleri maiyetine îsâle dikkat ve sûrat ve siz dahi mukaddem vâki’ olan vesâyâ üzere Sırplunun ahvâl ve etvârlarına herbar ihâle-i nâgâh basîret ve intibâh ile merâsim-i hezm -ü ihtiyâta riâyet ve her hâlde muttali’ olduğunuz ahvâl ve âsâr-ı iş’âra mübâderet eylemeniz için kâime Fi 5 Şaban sene [1] 240

(24. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Ala[ca]hisar mutâsârrıfı Şeyhsuvar paşa ve İvranyalı Hüseyin paşa ve Priştine[de] mukîm Yaşar paşa ve Prizrin mutâsârrıfı Mahmud paşa bulundukları mahâllerin Sırpluya kurbiyeti ser-riştesiyle hezm-ü ihtiyâta riâyeten me’ mûriyetlerinin Niş’e tahvîli husûsunun savb-ı saâdetlerinden der-bâr-ı saltanat-ı seniyye’ye inha olunmasını istid’â itmiş oldukları beyanıyla el- hâletü hazihi Sırplunun sükûnet-i etvârlarına nazaran paşa-yı mûmâ-ileyhin mahâl me’ mûrlarına ‘azîmetinde vakt geçürmemeleriçün me’ mûriyetlerinin te’kid ve isti’cali menû-ı rey-i ‘ali olduğunu mübeyyin varid olan tahrîrât-ı saâdet-i ayat-ı düstûrileri me’ali rehin-i ittılâ’ hulûsvari olub mûmâ-ileyh Şehsuvar paşa saâdetlü ser asker paşa hazretleri maiyetinde bin-nefs me’ mûr olmayup me’ mûr olan oğlu olarak paşa-yı mûmâ-ileyh mukaddemce bu tarafa dahi inha ve ol-vechle ruhsat istid’â’a itmiş ise de kendünün bin-nefs me’ mûr olmaması mücerred hezm-ü ihtiyât mülâhazasıyla olduğu irâd olarak gerek oğlu Mehmet Bey’in ve gerek paşa-yı mûmâ-ileyhimin isti’cal-i me’ mûriyetlerini şâmil mahsus müekkid evâmîr-i şerife isdâr ve henüz kalkmamış iseler bulundukları mahâllerden tahrîk ve mahâl me’ mûrlarına irsâl itmek

üzere hasekiler mübaşeretiyile irsâl ve tisyar olunmuş olmağla zât-ı saâdetlerinin bu bâbda paşay-ı mûmâ-ileyhim bendelerine olan iş'ârları îcâb-ı maslahata tevafuk eylemesi ifade-i hâl siyâkında kâime Fi 14 Şaban sene [1] 240

(25. Hüküm)

Vidin Muhâfızına

Bazı vesâyâ-yı şâmil mersûm savb-ı saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulûsvarinin vusûlünden bahisle esnâ'-yı rahda şita ve mevâni saireye bakmayarak mukteza-yı me'mûriyet ve hamîyyetleri üzere kat'-ı merahil ile Vidin'e dahil olacakları ifadesini mütezammın bu defa tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri mezâyâsı malûm-ı hulûsveri olub ol vechle savb-ı me'mûrlarına sür'at-ı 'azîmete himmetleri zât-ı müşirilerine me'mûl ve mütenazır olan asâr-ı fetanet ve direyeti te'yid iderek mûcib-i mahzuziyet muhlisi olmuştur meâl-i iş'âr-ı düstûrilerine nazaran şimdiye kadar Vidin'e vusûl birle istikmâl esbâb-ı muhâfazaya fevkalade ihtimâm ve himmet buyuracakları der-kâr ve Sırplunun Miloş aleyhine olarak mukaddemce tecemmu' ve tahaşşüd etmiş ve muahharen beyinlerinde vukû' bulan muharebe ve mukatelede pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve i'dam ile fesâd-ı mezkûr

[13]

Mündefi' olmuş olub el- hâletü hazihi cem'îyyetlerine târi olan teşettüt cihetiyle meydanda emâre-i fesâda dair bir şey kalmamış ise dahi tâife-i mersûmenin mazbut ceride-i rûz-gar olan revîş ve etvârlarına nazaran bunlardan kat'en ve kâtıbeten emniyyet câiz olmadığı ecilden bu bâbda mukaddem ve muahhar savb-ı saâdetlerine olan vesâyâ-yı iktizâsı üzere harekete himmet buyurulmacağı zâhir ise de el- hâletü hazehi cümleye malûm olan Rum fesâd-ı henüz bertaraf olamamış ve Sırplu her ne kadar devlet-i 'aliyye'ye zâhirde icrâ-yı resm-i ra'îyyet de müstekarr olduklarını beyan ve irad etmekde iseler de bunların mukaddem Miloş aleyhine eyledikleri fesâdın neticesi gereği gibi anlaşılmamış olduğuna ve sevâbık-ı ahvâllerine nazaran kendülerden emniyyet ile saltanat-ı seniyye'nin icrâsı mültezimi olan hezm -ü ihtiyât tabassur ve âgâhiyi elden bırakmak câiz olmadığına binâen mütebassırane ve müteyakkızane hareket eylemelerinin tekrar taraf-i saâdetlerine te'kid-i îcâb-ı irade-i seniyyiden olmağla mezkûr nazeret-i asliyeleri olan dirâyet ve fetanet iktizâsı ve mukaddem ve muahhar bu bâbda taraf-ı şeriflerine vâki' olan tahrîr ve iş'ârımız muktezası üzere Sırplu aleyhine kat'an tehiyy sûreti gösterilmeyerek ve bir cihetle ser-rişte verilmeyerek etrâfa asla çeşm-ü gûş ile bir an ve bir dakika gafil bulunmayup ale'd-devâm (...) ahvâl ile muttali' olduğunuz keyfiyâtı peyder pey inha ve iş'âret ve her hâlde îcâb-ı mevaki'in muhâfazasıyla icrâ-yı lâzime-i âgâhı ve me'mûriyete himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 5 Şaban sene [1] 240

(26. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Bu tarafta olan Sırb vekillerine dair itâre-i su-i saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulûsveri iktizâsı üzere Miloşun kâtibi ile Sırlu milletin sair ma‘dud ve maiyyetlerinden dokuz nefer irsâl olunduğu hâlde bu tarafta olan Sırlular ile mübâdele sûretine müsa‘ade istihsâline sa‘y buyuracakları ve yahut kendüsünün mübâdele zımnında intihab ideceği kimler ise isim ve şöhetleriyle defterini savb-ı müşirilerine götürmesi sûretini kendülüğünüzden olarak Miloş tarafına irad etmiş iseniz de mersûm Miloş şimdilik bizim isim ve şöhetleriyle adam yazmamız iktizâ etmez taraf-ı devlet-i ‘aliyye’ye inha ve iltimâs olunup da eğer mübâdeleye müsa‘ade buyurulacağı haberü gelür ise der-saâdette olan rehinler zâtında ikisini celb etmek matlubumuz olduğundan anları terk ile ma‘adanın yerlerine gönderilecek mu‘teber adamlar ol-vakt bildirilür ve bu taraf-ı saâdetlerine haber göndermiş olduğu ve Sırludan Miloş’un üzerine cem’iyyet idenlerin bir takımı elan Balkan ve ormanlarda mesalih-i geşt-ü gûzar üzere olarak fesâd ve ihtilâl henüz gereği gibi yatışmamış ve mersûm Miloş henüz milletinden emniyyet kesb edememiş idüğü ve hatta muahharan mersûm Alacahisar mutâsârrıfı paşanın iki üç bin asker ile Belgrad’a kârib mahâle gelüp hazır ve amade durmak üzere taraf-ı müşirilerine paşa-yı mûmâ-ileyhe yazılmasını iltimâs eylemiş olduğundan savb-ı saâdetlerinden ne sûretle hâkimâne cevap virilmiş idüğü beyanıyla bundan böyle dahi ne vecihle olur ise keyfiyeti iş‘âra himmet buyuracakları ifadesine dair ve ol- bâbda havâdis ve keyfiyet-i saireye mütedair tevârüd iden tahrîrât-ı şerifeleri meâl ve mezâyâsı rehin-i ıttıl’a hulûsveri olmuş ve hakıpa-yı hümâyûn-ı şahaneye dahi arz ve takdîm ile meşmul’ül huzza-i keramet-i ifaza-ı hazret-i padişahi buyurulmuşdur nezd-i saâdetlerinde malûm olduğu vechile Sırlu öteden berü kendüye emniyyet câiz olmayan bir millet olub bit-tahsis ahvâl-i hazıra cihetiyle devlet-i ‘aliyye’ye bir an ve bir dakika merâsim-i ihtiyatiyeyi elden bırakmamak ve hâkimâne hareket ile şerâit-i tabassur ve âgâhiye dikkat etmek lâzımeden ve cenâb-ı düstûrileri saltanat-ı seniyye’nin zâtından iktisab-ı emniyyet eylediği dirâyet ve himâyet ile araste vüzera-yı izamndan olarak bi’l-vücuha Sırlunun ahvâline ve bit-tahsis Miloşun hareket ve etvârına mu-be-mu kesb-ı ıttıl’a eylemiş ve mutemed-i zevatdan olduklarına binâ-en bu bâbda vakt-ü hâl iktizâsınca bu cânibde mütebâdir-i hatır olan sûretin mahremane savb-ı saâdetlerine tahrîriyle cenâb-ı şerifnizin dahi layih-i hatırlarını istiş‘âr îcâb-ı maslahattan olub şöyle ki sûret-i iş‘ârlarına nazaran şimdilik zâhirde Sırlunun cem’iyyet ve fesâdları mündefî olmuş gibi ise de el-hâletü hazihi Sırp milleti Miloş kendülerine kahr ve galiyye ile vâki‘ olan muamele-i zalimesinden ve dilgir olarak bu derece yüze çıkmış olduklarından ellerinden gelse mersûmu ihlâk etmek

niyetinde ve mersûm dahi iç yüzünde telaş ve ısıdıraba düşerek Sırpluyu ke‘l-evvel kendüye itâ‘at ittirmek çaresine bulmağa çalışmakta olub hatta mersûm Miloş’un Şehsuvar paşa asker ile Belgrad tarafına gelüp görünmesini istemekten meramı ehl-i islâm asker ile milletini ihâfe iderek kendüsünün tayinine takvîyet vermek garzından ibâret görünüyor bu cihetle şimdi mersûmun istediği gibi Belgrad cânibine asker gönderilmek lâzım gelse devlet-i ‘aliye Miloş’un zulmüne izhar-ı rıza ile sahabet etmiş gibi olarak Sırplu ısrar ider ise devlet-i ‘aliyye kendülerini te‘dibe kıyâm idecek sûreti münfelim olacağından ayaklanmış millet şayet der-cenk ol İslâm askerine dahi tüfenk endahıyla uygunsuz bir şey ve berü taraftan sebep virilmiş gibi olması mahzuru der-kâr ve Sırplu Miloş’a galebe iderek Mersûmu ihlâk eyleseler sonra Miloş’un yerine Kara Yorgi takımından veyahut içlerinden aherini Baş knezliğe intihab edecekleri ve ol dahi milleti ayak da bulduğundan zarûrî her ne dirler ise sözlerine ittiba‘ etmekliğe mecbur olacağı ve Sırplunun yalnız Miloş’un hakkından gelmek ile meramları bitüb duracakları yahut başka taraftan tahrîk ile tecavüz idüb itmeyecekleri muhavvel ve bi’lakis Miloş milletine galebe eylese ol-vakit kendüsünü Sırpluya beğendirmek için imtiyazâta dair müsted‘alarını teklif ve tervice çalışması melhûz olduğundan bu sûretlerden devlet-i ‘aliye’ye nef‘-ü zararı olur ihtimâlatına şimdi ki hâlde hükm olunamayacağı bedidar olmak cihetleriyle millet-i mersûme ile Miloş’un beyinlerinde mübayenet ne gûna netice vereceği bilinemeyerek ilerüsünün meçhuliyetine mebnî bu bâbda ihtiyâta riâyet vacibat-ı umûrdan olub zât-ı saâdetleri iki tarafı dahi muvâzeneli tutup böyle kullanarak her hâlde işin gelişine ve îcâb-ı hâl ve maslahata göre hâkimâne tavır etmeleri münasib-i mülâhaza olunmuş ve Sırplunun revîş-ü hâllerinden ve re‘y-ül ayn müşahedât ve levâyih-ı vakı‘attan istidlâl buyurmuş oldukları keyfiyatın ve îcâb iden tedâbir ve aranın alet-tafsil tamamıyla bu tarafa tahrîrine i’tinâ buyurmanız husûsuna irade-i seniyye ta‘alluk eylemiş olmağla bu tarafa ber-vech-i meşruh hatıra gelen sûretle cenâb-ı müşirilerinin

[14]

Levâyih-ı hatırları ve vukuf ve malûmat cihetiyle keyfiyeti bi’l-muvâzene îcâb-ı maslahat ve bazı icrâyı iktizâ iden tedbiriniz var ise anı dahi bi’l-mülâhaza izahen serian iş’âr ve beyana sarf-ı ruyet buyurmaları dirâyet-i zâtiyelerine muhavveldir kaldı ki bu tarafa olan rehinlerin mübâdelesini husûsuna müsâ’ade-i istihsâlini mersûm iltimâs itmiş olduğu meâl-i iş’ârınızdan münfelim idüğünden ve mersûm Miloş milleti beyninde olan ihtilâl külliyyen bertaraf olmadıkça bu aralık milletin muteberlerinden adam intihâb ve irsâlini yapamayacağı fehm olunur ise de ne mani‘ yapamadığı sûretde taraf-ı saltanat-ı seniyye’ye dahi diyeceği kalmayarak yine mersûmlar bu tarafta elde bulunmuş olacaklarından iş bu nemika-i muhibbanelerin savb-ı şeriflerine vusûlünde ifadat-ı mezkûreleri tagayyür etmemiş olduğu

hâlde zât-ı saâdetleri dahi bu taraftaki olan rehinlere mu‘adil kimleri gönderecek ise mübâdele sûretine müsaade-i ‘aliye şayan kılınacağını Miloş mersûma ihbar ile intihab ideceği kimler idüğünü sual ve isim ve şöhratlarını mübeyyin defterini talep idüp fil vâki‘ göstereceği adamlar bu taraftakilere mu‘adil olduğu indinizde gereği gibi malûm ve mütebeyyin olur ise ol vakit keyfiyeti bu tarafa iş’âr buyurmaları lâzım gelmiş ve Miloş’un mukaddem der-saâdet’e gelmiş olan adamı bu encad dahi buna dair cevap ile avdet istid‘asında ve mezkûr rehinler dahi fenarda ki hanelerinde muhâfaza olunarak ikametlerine ruhsat verilmesi ricasında olmuş olduklarından icâb iden cevap savb-ı saâdetlerine yazmaları Miloş ile söyleyecekden yollu mersûm Yovançe’ye ifade olunarak ol tarafa gitmesine ruhsat virilmiş ve suret-i hal olduğu gibi mersûmlara dahi bildirilmiş olduğuna binâ-en cenâb-ı saâdetlerine mersûmların mübâdelesini mübâdele sûretini mersûm Miloş ifade ve ihbar iderek göstereceği rehinler bunlara mu‘adil olduğu yakinen indinizden tebeyyün ider ise icrâsına bakılmak üzere keyfiyeti bu tarafa bildirmeleri icâb-ı emr ü irade-i ‘aliyeden olmağla heman her hâlde harekât ü ruyetmendaniyi elden bırakmayarak zâtlarından me‘mul olan gayret ve fetanet müessirini isbata himmet buyurmaları siyâkında Kâime Fi 15 Şaban [1] 240

(27. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Sırlunun Miloş aleyhine tecemmu‘ları cihetiyle Rum İlinin kilidi mesabesinde olan Niş ve havâfisiyle ilerüde vaki‘ Köprü palankası misillü bazı muhâfazaya muhtâc olan mahâllerin ser-riştesizce istihsâl-i esbâb-ı muharesesiyle teksir-i daireye himmet buyurmaları ve savb-ı müşirilerine gönderilmiş olan tenbihnamemiz ledel-iktizâ İzbenol ayanı Kara Feyzizadeye irsâl ile ne mikdar asker iktiza ider ise celb eylemeleri vesâyâsını ve atabe-i seniyye olarak yetmiş beş bin guruh savb-ı düstûrilerine gönderildiğine dair mersûm savb-ı saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulûsverinin vusûlünden ve ol bâbda lâzıme-i teşekkür ve muhammedinden bahisle el- hâletü hazihi Miloş Sırludan ve Sırplu Miloş’tan emniyyet idemediklerinden hezm-ü ihtiyât riâyet-i lâzımeden ve mukaddema Sırlunun isyânları vukû‘unda Rum İli valisi bulunanlar cem’î asker ile Niş’in emr-i muhâfazasına i’tinâ itmişler ve el-hâletü hazihi Niş muhâfazası uhde-i saâdetlerinde bulunmuş olduğundan Maazallah’ü Teâlâ bir hadise zuhûrunda usret çekileceği beyanıyla tedâbir-i nüfuzlarını müstelzem olur iyanet-i mukteziyenin icrâ kılınması ve ayan-ı mûmâ-ileyhin ledel-icâb ne mikdar asker ile maiyyet-i saâdetlerinde bulunacağı ne sûretle istimzaç olunmuş ve mûmâ-ileyh dahi üç yüz nefer adam cem‘ idebileceğini yazmış ise de Sofya sükkânından Mustafa Bey’in tahrîkiyle reayanın ayan-ı mûmâ-ileyhden ruyet-i muhâsebe istid‘alarına mebnî sâdır olan emr-i şerif ile mübaşir gitmiş olduğundan ve bu keyfiyet mir-i mûmâ-ileyhin şirazesine dokunacağından merkûm Mustafa Bey bu makule tahrîkden tahzîr

olunması husûsunu şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri mezâyâsı malûm-ı hulûsveri olmuştur cenâb-ı hamîyyet-i elkab düstûrileri kıyasat ve besâlet ile muttasıf vezîr-i azam saltanat-ı seniyye'den olarak uğur-ı din'ü devlet-i aliyye'de ibraz-ı mesai-i mebrureye sarf-ı nakdine iktidar olacakları i'tikadî hak-ı saâdetlerinde der-kâr olduğundan ve hasb'ül vakt velhâl ol-havâlînin istihsâl-i esbâb-ı muhâfaza ve nakdiyeti lâzımeden idüğünden mücerred takviye-i bazu-yı iktidarınız iradesiyle bundan akdem Teke sancağı Niş muhâfazasında kıyâm şartıyla uhde-i müşirilerine tevcih ile iyanet-i takdîmine icrâ ve keyfiyeti savb-ı müşirilerine iş'âr ve 'imâ' kılınmış olduğundan iş bu inhâları tahrîrât-ı muhlisinin vusûlünden evvel olacağı aşîkâr vüzera-yı izam huzeratının cemî' zamanda düstûriyet muktezası üzere her mahâlde nüfuzları cari ve müesser olduğundan bu bâbda olan iş'âr-ı düstûrilerinden muradına olduğu münfehim olamayup Sırplunun ise şimdi ki hâlde meydanda bir gûna hareketleri olduğuna göre bu taraftan ser-rişte virilmeyerek ve bir sûretle Sırlı aleyhine tehiyy gösterilmeyerek heman her hâlde âgâh ve mütebassır bulunarak ilerüde işin gelişine göre hareket olunmak lâzım geleceği zâhir olub tıbk-ı iş'âr-ı müşirileri üzere merkûm Sofya'lı Mustafa Bey tenbîhât-ı lâzıme-i icrâ itmesi tarafımızdan bervech-i ekid Sofya mütesellimine yazılmış olduğu malûm-ı düstûrileri buyurulduk da zât-ı saâdetleri mukaddem ve muahhar savb-ı saâdetlerine yazılmış olduğu vechile hasb'ül- vakt-ü hâl velhâl bir dakika merâsim-i hezm'ü ihtiyât ve tabassur ve âgâhiyi elden bırakmak câiz olmaduğuna mebnî me'mûriyetin bu husûsda mütebassır ve müteyakkızane hareket eylemelerinin tekrar te'kid-i îcâb emr'ü fermân-ı hümayûn-ı şâhaniden olduğunu bilerek ve Sırlı aleyhine kat'an tehiyy sûreti gösterilmeyerek ve etrâfa bir cihetle ser-rişte verilmeyerek bir an ve bir dakika gafil bulunmayup her an Sırplunun revîş ve etvârından hâkimâne haberdar olmaklığı kemâl-i dikkat birle Niş ve havâlîsinin an be an muhâfaza ve muhâresesi vesâilini bi'l-istihsâl hezm'ü ihtiyât-ı şeraitine ihtimâm ile muttali' olduğunuz keyfiyatı peyder pey bu tarafa inha birle her hâlde icrâ-yı mukteza-yı me'mûriyet ve hasafete himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 17 Şaban sene [1] 240

(28. Hüküm)³⁹

Bosna Valisine

Üsküb mutâsârrıfı Yaşar paşa malûm-ül mikdar [asker] Mora üzerine me'mûr ise de Üsküb sancağı Bosna caddesinde bulunduğundan ve bu aralık Sırplunun netice-i ahvâl ve mişvârları malûm olmadığına binâen idare-i askere kadar birini başbuğ olarak göndermek şartıyla Paşa-yı Mûmâ-ileyhin bin-nefs me'mûriyetinden afv kılınmış olunmasına dair olan tahrîrât-ı şerifeleri manzur ve meâl-i malûm hâlisaneimiz olmuştur cümleye beyandan müstağni

³⁹ Sayfanın yan tarafında olan hüküm.

olduğu üzere Mora gailisi üç dört seneden berü uzayup gittikçe Rum gavurlarının isyân ve melanetleri artmış vusul ve kuvve-i cenâb-ı bariyye i'timâden bu sene-i mübarekede indifa-ı esbâb şer ve gavaniler zımnında maslahat gayet etrâflu ve keremettü tutulup paşa-yı mûmâ-ileyhi dahi me'mûriyeti husûsuna irade-i kati' mülûkâne ta'alluk itmiş olduğundan ve Rum İli valisi ve ser-askeri saâdetlü Reşit paşa hazretleri ifa-yı me'mûriyet arzıyla meselenin cânibeye varmak üzere olduğu haberü gelmiş idüğünden paşa-yı mûmâ-ileyhin el- hâletü hazihi ser-asker-i müşârun-ileyh maiyetinde bulunması lâzımeden iken geçenlerde dahi bazı taraflardan paşa-yı mûmâ-ileyh afvını istid'â'a ittirmiş ise de bu sûretle rehin-i mesağ olur hâlattan olmadığına binâen beher hâl muktezayı me'mûriyeti üzere ser-asker-i müşârun-ileyh maiyetine irişmesi zımnında mahsus ferman-ı ali ısdâr ve haseki mübaşeretiyle tesyar olunmuş ve iş bu Mora maslahatının nasıl ehemm olduğu zât-ı düstûrilerine tarife hâcet bulunmağın bu vechile inhâları bâdî istiğrab olmuş olmağla bu madde karîn-i müsaade olur mevaddan olduğu beyanıyla kâime Fi 21 Şaban sene [1] 240

[15]

(29. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Sırlu ile Miloş beyninde tekevvün iden ihtilâlden dolayı lâzım-ül ihtar olan bazı vesâyâ-yı mütefeyyizeyi şâmil gönderilen tahrîrât-ı hulûsverinin vusûlundan bahisle mersûm Miloş'un Sırlu beyninde itibarı kalmamış ise de bazı hileler kullanmakda olarak taraf-ı düstûrilerine kazalara tenbîhâtı mutazammın buyuruldular irsâli iltimâsında olmağın hasb'ül muhlise savb-ı müşirilerinden iltimâsa müsa'ade ile iktizâsına göre buyuruldular neşr ve irsâl buyurulmuş ise de mersûm Miloş şimdiye kadar cemî' meramına hile ve hud'a ve şeytanet ile vasıl olmuş ve esas ihtilâl dahi Poroz dedikleri salyanelerinin kesretinden tekevvün itmiş olduğuna binâ-en bir taraftan Sırluya kemakân zabtına almak ve bir cânibden devlet-i 'aliye'ye zaafını anlatmamak zu'miyle kâh milleti mersûmeye ihâfe ve kâh yatıştırmak içün Sırluya şimdilik bu şeylerin vakti değil ruz-ı hazîr geldik de sizinle beraber Poroz tenzilini rica iderim ve bunu alan ben değilim devlet-i 'aliye ve Belgrad muhâfızıdır diyerek bir takım kelimât-ı ebleh-firib ile milletin kulağını toldurmak ve ilerüsünde bir hadise vukû'ğunda muhteriz olarak ayluklu asker tedarikiyle kendiye muhâfaza eylemekte ise de cenâb-ı düstûrileri şerâit-i muhâfazadan bir an gafil olmayarak etrâf ve iknâfa ne vecihle 'imâle-i nigah basîret ve ihtimâm etmekde olduğunuz husûsu şâmil ve ifadât-ı saireyi müştemil bu defa reside-i dest-i ihlas olan tahrîrât-ı müşirileri mezâyâsı rehin-i ittıla' hulusveri ve huzur-ı mekarim-mevfur hazreti cihanbaniye arz ve takdîm ile meşmul-ül huzza-i atufet-i efaza-i hazreti şehinşahi buyurulmuştur cenâb-ı hamîyyet elkab-ı düstûrileri saltanat-ı seniyye'nin a'kil ve

dânâ ve sahib-i rû'yet ve kâr-aşına vüzera-yı izam hasafet ittisamından olarak muhavvel revîş-i istihabları kılınan mehamesinenin hüsn-i rû'yet ve alel-husûs milleti mersûmenin sûret ve musiretlerin tahsil-i maarif ve dikkat ile ne vecihle hareket-i mahduda ibrazına himmet buyurmakda oldukları dezd-i devlet-i 'aliye de malûm ve aşikâr olarak hüsn-ü düstûrilerinde ezher cihetle mehasin-i teveccüh-i 'ali derkar olub ancak henüz mersûm Miloş ile milleti beyninde tekevvün iden mübayenetin neticesi malûm olamadığından mersûm dahi bütün bütün elde bırakılmayarak ol-vechile buyuruldular irsâliyle kanun-ı düstûrini icraya himmetleri tamam-ı usûl maslahata ufak tedâbir-i haseneden ise de inha-yı düstûrilerinden müstefâd olduğuna göre mesfûr Miloş milletin asıl iştikaları olan Porozlarının kesreti maddesinde gûyâ devlet-i 'aliye'ye ve cenâb-ı düstûrilerine özr ve sûretini göstermiş olması mücerret kendü isâ'et ve kabahâtini setr-i da'ie-i batılasıyla olduğu aşikâr olub hâl bu ki malûm-ı düstûrileri olduğu üzere tâife-i mersûmenin bervech maktu' devlet-i 'aliye'ye virdikleri cizye akçesi ales-seviye üçer guruşdan ibâret vesâir virdikleri bunun gibi cüziyat makulesinden olub ma-haza Miloş mersûmun bu ana kadar milletinden ahz ve tahsil etmiş olduğu mebalîğin had ve hasrı olmayup hatta cizyelerini dahi yirmi beşer guruşa karib tahsil eylediği ist'imâ' olunmak da ve şimdiye kadar ettiği mezalim ve ta'adiyatını devlet-i 'aliye'ye ve Belgrad muhafızlarına garv ve isnad sûretini milletine işa'ası mücerred başını kurtarmak için olub bu ise ayende mehazîrden salim olmayacağına binâen taraf-ı düstûrilerine dahi mukabele-i mersûmun kurduğu dam-ı tezvîr ve mefasidini ibtal idecek suretin hâkimâne irâ'esiyle hem mersûm hakkında zâhir-i asabet göstermek ve hem ayende-i mersûmenin şimdiye kadar milletinden tahsil ve ahz itmiş olduğu mebalîğ-i mücerred kendünün taaddîyat ve mefasidi idüğünü meydana çıkarmak îcâb-ı hâl ve maslahatdan olub faraza taraf-ı düstûrilerinden şifahen bazı Sırplulara mı söylenir yahut hasb-ül maslaha Sırb derununa gönderilen bazı dirâyetkar adamlarınız vasıtasıyla mı işa'a buyurulur hasılı bir sûret ve zemin ile Sırb derununa bazı söz ilka ve işa'a olunmak sûreti hatıra gelüb şöyle ki gerçi sizin bundan gulûv ve hareketiniz gûyâ Porolarınızın ağırlığından ve tâkat getiremediğinizden iktizâ etmiş olduğu münfehim oluyor ise de devlet-i 'aliye'nin Sırb reayasına olan rahm ve şefkâtinden nâşî öteden berü alına gelen cizye vesâir vergileriniz cüz'iyat makulesi olduğuna ve Miloş dahi evvel ve ahir sizleri himâyet ve sıyânet ihtimâmında olduğunu tarafımıza inha ide gelmesine nazaran vâki' olan Porozlardan devlet-i 'aliye'ye ait vergilerinizin gayet cüz-i mertebe olması misillü Miloş'un bazı kendü mâsârifi için vaz' eylediği mebalîğ dâhi pek cüz-i olmak iktizâ ideceğinden bu cihetle mezalim ve ta'adiyat iştikasına mahâl olmamak îcâb ider ise de ne mani' hakikat-ı hâl meydana çıkmak ve her tarafın hakkı zâhir olmak için mersûm ile münâza'a'ün fih olan hesaplarınızın Belgrad'da görülmesi mümkün olabilir bu sûret-i marziyeniz ise iktizâsına bakılur yollu bazı sözler ilka olunması

fevaidten hâli olayacağı ve eğer bu sûretle hasb-ı rü'yeti teklifane millet-i mersûme hahişle muvafakat ve mersûm Miloş bi'l-aks ictinâb ve mübaadet itse bile zâhirde bir diyecek bulamayarak ilerüde ruyet-i hesab sûreti husûle gelmez ise de şunlardan devlet-i 'aliye virgüsü olarak ne alındığı ve ma'adası

[16]

Miloş'un mefasidi olduğu zimmeten meydana çıkmış olacağı ve bi'l-farz rü'yet-i hesab merkezine gelür ise ol-vakit cenâb-ı düstûrileri dahi bunların sinin-i sabıka Poroz defterlerini celb ve Miloş'un vekiller ile muhâsebelerini rü'yet birle mesfûr zimmetinde zuhûr idecek mebâliğin sonra istirdâdına mı sûret verilmiyor yoksa başka bir kalıba mı ifrağ olunur ne vechile olsa hâlen ve istikbalen muhasenatdan hâli olmayacağından başka devlet-i 'aliye Sırb reayasının himâyet ve sıyânetlerini iltizam etmiş manasını dahi şâmil olarak başkaca bir hüsn-i sûreti müntac olması hatır güzar olarak sûret-i mezkûrenin taraf-ı düstûrilerinden ol-vechile teberrâ-i zimmet ve evveliyse Sırplu içüne iş'a ve ilkası tensib olunmuş ve irade-i seniyye dahi bu vechile cereyan sudûr etmiş olmağla mukteza-yı dirâyet ve fetanetleri üzere ne vecihle ve ne sûretle olur ise bu bâbda hâkimâne davranarak ve bu zemin zinhâr ve zinhâr Miloş'un tarafdarlarına ser-rişte virilmeyerek şifahen mi olur yahut müstakim dirâyetkar adamlarınız vasıtasıyla mı münasib görülüyor taraf-ı düstûrilerinden teberrâ-i zimmet sûretinde hakikat-i hâlin Sırplu içüne neşr ve ilanıyla sûret-i hâlin bu tarafa inha ve iş'ârı husûsuna ve her hâlde icrâ-yı mukteza-yı fetanetkari ve me'mûriyete sarf-ı rü'yet buyurmaları siyâkında kâime Fi 29 Şaban sene [1] 240

(30. Hüküm)

Vidin Muhâfızına

Cümleye malûm ve münceli olduğu üzere Sırplu tâifesi milel-i reayadan bir millete benzemeyüp şimdiye kadar saltanat-ı seniyye'ye iddi'a ra'iiyyet ve mutava'at etmek de iseler de kendülerden bir vechile emniyyet câiz olmayup bazı tarafların tahrîk ve igrasıyla^{*40} dahi aralık aralık tavr-ı ra'iiyyete mugâyir harekât-ı nâ-marziyeye cesâret etmekte oldukları sabıka ahvâl-i redâ'et iş'imâ'llerinden müstedlel ru-nü mud olub hatta geçenlerde Sırplunun hariç ez-daire-i ra'iiyyet bazı harekâtı mahsus olduğuna ve bunlardan bir vakit de emniyyet câiz olmadığına mebnî merâsim-i hezm ü ihtiyâta riâyet ve muhâfaza kıl'a hâkânîye esbâb ve vesâilinin ale'd-devâm icrâsına ihtimâm ve dikkat olunması vesâyâsı iktizâ idenlere başka başka tavsiye ve tebeyyün olunmuşdu el- hâletü hazihi tâife-i mersûm Miloş'un cevri ve ta'addîsine tab-aver olamayarak ruyet-i muhâsebe için Miloş'un üzerine hücum idüp Miloş

⁴⁰ Doğrusu, "igvasıyla" olmalıdır.

aleyhine tecemmu‘ ve hareket etmiş oldukları bu defa Belgrad muhâfızı hazretleri vesâir taraflardan tevârüd iden tahrîrât-ı mefahiminden münfehim her ne ser-rîşte ile ise gûyâ mersûm Miloş’dan ve (...) şeklinde ol-vechile hücûma kıyâmları la-mahâl bir madde-i müstakile tahtında olmak iktizâ ideceği karîne-i sabıka ile zâhir olub bi’l-farazi mersûmlar memleket ve raiyyetçe Miloş mersûmdan müteneffir olarak ayaklanmışlar ise de bu madde iki tarafın saniasıyla bir (...) göndermek sûreti olmak ihtimâlden gayr-i ba‘id olduğuna binâ-en bunun ve verâ’sını gözetmek ve tahtında tevellüd edecek fiten ve fesâdatın encâmını mülâhaza ile leylen ve nehhâren müteyakkız ve mütebassır bulunmak bi’l-cümle muhâfızın ve me’mûrin üzerlerine farz-ı ayn olub şöyle ki tâife-i mahzulenin öteden berü saltanat-ı seniyye’ye meyil ve mutava‘at sûretinde görünmeleri ca’lî ve her ne kadar zâhirde ribka-ı ‘ubûdiyyeti rakabe-i ra‘iyyete bend etmişler gibi iseler de bunlardan cemî‘ zamanda i‘timâd gayr-i câiz olduğu bedihi olarak müteallik olan irade-i seniyye mülûkâne mucebince serhadat-ı hâkânîye muhâfızı hazeratıyla me’mûrin-i saireye vesâyâ-yı muktezayı bervech-i hafiy tahrîr ve Vidin de kaimmakamınız olan Cafer paşa bendelerine dahi savb-ı muhlisiden yazılan tahrîrât da Vidin kıl’asının ezher cihet ikmal esbâb-ı takviye ve istihkamatıyla kemâhiye hakkîhâ şerâit-i muhâfaza ve muhareseyi icrâya dikkat ve her hâlde mütebassır ve âgâh bulunarak Sırluların yollarına adamlar ta‘yin ile hariçden içürüye ve dahilden taşraya çıkan Sırluları salıvermeyüp yerlerinde bir gûna tahrîrât tutulur ise bu tarafa isra ve muttali oldukları havâdis ve âsârı dahi serian inhaya mübâderet eylemesi iktizâsına göre tevcih ve tezyit kılınmış ve Vidin kıl’ası serhadat-ı hâkânîyenin cesimi ve muhâfazası ehemm kıl’a-yı hâkânîyiden olarak muhâfaza-yı askerinin teksiri lâzım gelmiş olmağla geçenlerde tevârüd iden tahrîrâtlarında Vidin’e yedi sekiz yüz nefer asker gönderilmiş olduğu muharrer ise de bu defa dahi gûyâ ziyâde asker ve ağırlıklarını ilerü göndermek sûretiyle serian birkaç yüz nefer piyade asker Vidin kıl’asına izam ve ol bâbda taraf-ı düstûrilerinden dahi vesâyâ ve tenbîhât-ı kaimmakamları mûmâ-ileyhe tahrîr ve ifham eylemeleri emr-i irade-i seniyye-i şahane iktizasından olmağla mukteza-yı devr ettirilmesi ve fetanetleri üzere Sırlunun hâl ve hareketlerini ve nezaket vakti mutala’a iderek bu bâbda kimesneye ser-rîşte virmeyüp zâhıran ziyâde asker ve ağırlıklarını ilerü gönderir batınen Vidin’in kemâliyle nakdiyesini istihsâli sûretiyle mikdar-ı vafî piyade asker irsâl ve aceleten Vidin’e tesyar iderek emr-i muhâfazaya dair vesâyâ-yı muktezayı dahi ka’immakamları mûmâ-ileyhe tahrîr ve tefhim ve te’kide himmet buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl Selanik mutâsârrıfı saâdetlü Ömer paşa hazretlerinin iş bu kâime mahlası derdest-i tahrîr iken tevârüd iden tahrîrâtı meâlinde piyade askerini ilerü göndererek güzerehan iden cemaziyel ahirenin yirmi dördüncü günü Selanik’e müteveccihen Yanya’dan hareket ideceği ve mevsim-i şita takribiyle Selanik’e vusûlü on konak addettiği ve keyfiyeti taraf-ı saâdetlerine dahi yazdığı muharrer ve mezkûr

olub müşârun-ileyhileyh inhasına nazaran bu günlerde Selanik’e vasıl olmak iktizâ ideceğinden eğer ol vechile müşârünileyh Selanik’e gitmiş ise bervech-i muharrer Vidin’e gönderecekleri askeri heman ilerü ihraç ve igrâ ve cenâb-ı düstûrilerini dahi teslim ve tesellüm kâidesini bi’l-icrâ derhâl hareket ve gönderilen askerin verâsını ta’kib iderek ve iki konağı bir eyleyerek bir an akdem Vidin’e vusûle kemâl-i şitab ve sûrat buyurmaları me’ mûldür

[17]

(31. Hüküm)

İznibol Ayânı Kara Feyzizade Ağa’ya

Sen öteden berü devlet-i ‘aliye’nin bende ve bendezadeliği ile ahvâlin beyninde kesb-i emniyyet etmiş bendegandan olub senden her vechile hidmet ve sadâkat ibrazı me’ mul olunduğuna ve olduğun mahâl Sırlu havâlîsinde bulunduğuna binâ-en ledel-iktizâ hidmet-i lâzımede istihdam olunmak üzere şimdiye kadar taraf-ı devlet-i ‘aliyyi’den bir mahâlle me’ mur ve ta’yin kılınmış olduğun aşikâr ise de el- hâletü hazihi Niş ve havâlîsinin takviye ve istihkâmı lâzım gelerek saâdetlü Niş muhafızı hazretleri maiyyetinde ziyâde-i asakirin lüzum ve iktizâsı der-kâr ve sen devlet-i ‘aliye kulluğu ile iftihar ider ferma-bend bendegândan olarak uğur-ı din-ü devlet-i ‘aliye de can ve baş ile çalışacağın nezdimizde malûm ve aşikâr olmağla hasb’ül îcâb müşârünileyh hazretleri senden ne mikdar asker ister ise mukteza-yı gayret ve sadâkatin üzere derhâl istediği askeri güzide olarak tertîb ve zinhâr tevakkuf itmeyerek müşârünileyh tarafına sevk ve irsâle mübâderet ve ol-vechile senden me’ mul olan âsârı ferma-bendi ve sadâkati icrâya dikkat eylemek içün kâime

(32. Hüküm)

Silistre Valisine

Muhâsebe-i rü’yeti bahânesiyle hücûm etmek dâiyesinde oldukları savb-ı saâdetlerinden inha olunmuş ve her hâlde müteyakkız bulunarak bu maddeye dair istidlâ’ idecekleri havâdis ve âsârın serian inha ve iş’ârına himmet eylemeleri savb-ı şeriflerine tahrîr kılınmışdı el- hâletü hazihi Niş ve Belgrad muhafızları hazeratı tarafından vâki’ olan inhadan Miloş’un üzerine gulv iden cem’iyyet ile beyinlerinde hayli mukatele vâki’ ve beş altı yüz kadar kefer hâlik olarak pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve idam birle el- hâletü hazihi cem’iyyet-i fesâd ve ihtilâl zâhir de bertaraf olmuş ise de fesâd-ı mezkûr ma’hud Kara Yorgi didikleri gavurun Bek(?) kralı memleketinde olan adamlarıyla Rumlar tahrîkinden nâşi olub gûyâ Rum İli reayası dahi münafik olduğu ve Rum İli de olan Rumlar Sırlu isyânına müterakkip olduklarından Sırlu tarafından bir hadise zuhûr ider ise rabıtası düşvar olacağını mersûm Miloş devlet-i ‘aliye’ye sadâkat bidatından tahrîr ve ifade eylediği müstebân ve bu keyfiyet Miloş’un tevârüd iden arızası meâlinden dahi nümayan olub lakin keyfiyet bu veçhile

olduğu sûretde dahi mersûm Miloş sırlunun esrarını taraf-ı devlet-i ‘aliye’ye izhar itmiş olacağından bunlardan kadim-i câiz olmayan emniyyetinin bir kat dahi adem-i cevazını te‘yid ider bir madde olduğu aşikâr ve devlet-i ‘aliye’nin mülki içünde tahaddüs iden Rum fesâdı millet-i Rum beyninde ani’l-alem bir fesâd olduğu müberhen olarak iş bu fesâdın bu vechile ani’l-alem olduğunu me‘murin-i devlet-i ‘aliye kendüleri bi’lüb ahad-ı nas ağızına vormeyerek üslûb-ı hâkimâneye ve sûret-i ruyet-mendane ile merâsim-i agâhiye kemâl-i derece i’tinâ iderek hezm -ü ihtiyât usûlüne gece ve gündüz ihtimâm eylemeleri umûr-ı vacibeden olduğu bedidardır şöyle ki miza-ı nas acaip olub Sırlu da şöyle bir şey olmuş ve bunların Rum İli reayasası ile ittifakları olduğunu Miloş haber vermiş dinilse Miloş’un devlet-i ‘aliye’ye sademe(?) ve hain olduğunu bi-mağz olan efrad anlamayarak ve bu maddenin tahtında olan maruzâtı düşünmeyerek herkes bir dürlü muzafatın icrâsına ibtidâr ve bu cihetle mülk ve reayayı külliye fesâda virerek ardı alınmaz bir dâhiye-i dehya zuhûruna sebep-i müstakil olacakları nezd-i erbâb-ı ukulde vareste-i kayd-ü iş’ârdır hatta mahlasınız Silistre’de iken gavurlar ehl-i îslâm aleyhine izhar-ı isyân eylediler diyerek zâhirde taht-ı ra’iyyet de bulunan reayayı bile hilaf-ı şer‘-i şerifede iken telef ve ikna eylemeğe cesâret eylediklerinden birkaç adamın idamına mübaşeret olunmayınca fesâd-ı mezkûr muzaffer olamamış idi bu cihetle Sırlu ile Miloş beyninde tahaddüs iden iş bu fesâdı me‘murin devlet-i ‘aliye bilerek ve zâhiren su‘al idenlere Sırlu ile Miloş beyninde öyle bir şey olmuş ise de yine def‘ olmuş diyerek her hâlde mütebassır ve âgâh bulunulmuş fariza-yı hâliyiden olarak uslub-ı hâkimâne ile şerâit teyakkuz ve âgâhiye kemâl derecede ihtimâm ve dikkat ve gavurların Rum İli reayasıyla ittifakları haberü sahih olduğu hâlde Cuma ve Osman Pazarı ve İslimye ve Kızanlık kazaları Bulgar reayasası sathı olub buraların dahi istikmâl-i esbâb muharesesi vacib olduğu rehin-i haber-i bedahet olduğuna binâ-en bu bâbda i‘mal-i letaif-ül hâl ile yani beher sene Silistre valileri taraflarından dağ hırsızlarını tehabbüs ve te‘dib zımnında kır serdarı çıkardıkları misillü cenâb-ı müşirilerinin dahi bir mutemed kır serdarı intihab ve ta‘yin ve kifayet mikdarı ziyâdece asker ile birkaç mah müddet zikr olunan Cuma ve Osman pazarları ve İslimye ve Kızanlık ve ol havâlîde gezdirüb merâsim-i teyakkuz ve intibâhâ dikkat buyurmaları ve kalem-rû ve hükümetlerinde olan kıl‘a-ı hâkânîye ve mahâl-i sairenin dahi kemâliyle muhâfazasıyla bi’l-cümle ehl-i iyalin mütebassır ve âgâh bulunmalarını vesâil-i lâzimesinin ser-riştesizce bervech-i hafiy icrâsıyla da‘imâ’ ve müstemirren etrâf ve iknâfa medetgâh basîret ve reayaya şart üzere muamele olunmayup hâkimâne tavr-ı hareket irâ’esine mübâderet olunması lâzımeden ve îcâb-ı irade-i seniyye-i şahaneden olmağla zât-ı saâdetlerine mukteza-yı dirayetkâri ve hamiyetleri üzere bu maddeyi hırz-u can gibi muhâfaza idüb zinhâr ve zinhâr askeri taifesine vesâir bir kimesneye ser-rişte vormeyerek zîr-i hükümetlerinde kain mahâl ve kal‘anın ziyâdesiyle muhâfazasını ve ahâli ve

fukaranın ittifak ve ittihadlarını îcâb iden esbâbın istihsâliyle gûyâ dağ hırsızlarından muhâfaza ider yollu reayaya bir veçhile cevır ve eza etmez (...) hilaline ta'arruz eylemez müntehib ve mutemed adamlarınızdan münasib birini kır serdarı nasb

[18]

Ve tayin ve etrâfa ve reayanın ahvâline ale'd-devâm gizlice ser-rişte vormeyerek dikkat iderek havâlî-i mezkûreye geşt-ü güzâr ve bir an gafil olmayarak mutaali' olduğu keyfiyatı taraf-ı saâdetlerine ihbar eylemek üzere ta'yin birle zât-ı saâdetleri dahi bir an gafil bulunmayarak ve hiç ferde ser-rişte vormeyerek teyakkuz ve intibâhâ dikkat ve her bir vukû'at ve mesmu'atlarının ve ol bâbda rey' ve mütâla'aatlarının peyderpey bu tarafa tahrîr ve iş'ârına himmet buyurmaları siyâkında mahfiyyen işbu kâime

(33. Hüküm)

Silistre ve Bosna Valilerine ve Ada-yı Kebir muhâfızına ve Çirmen ve Alacahisar muhâfızlarına

Sırlunun Miloş aleyhine olarak mukaddemce tecemmu' etmiş ve muahharan beynlerinde vukû' bulan muharebe ve mukatelede pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve idam ile fesâd-ı mezkûr mündeffi olmuş olup el- hâletü hazihi cem'ıyyetlerine kâri olan teşettüt cihetiyle meydanda emâre-i fesâda dair bir şey kalmamış ise de tâife-i mersûmenin mazbut çehre-i rüzgar olan revîş ve etvârlarına nazaran bunlardan kat'an ve katiyen emniyyet câiz olmadığı tafsilatı derciyle da'imâ' mütebassır ve âgâh bulunarak ve etrâf ve iknâfa gece ve gündüz ihale-i çeşm-i basîret ve merâsim hezm-ü ihtiyâta riâyet olunması husûsu mukaddemce savb-ı şeriflerine tahrîr ve iş'âr kılınmış ve iktizâsı üzere harekete himmet buyurulacağı tevârüd iden cevap namelerinde müstefâd olmuş ise de el- hâletü hazihi cümleye malûm olan Rum fesâdı henüz bertaraf olamamış ve Sırlu her ne kadar devlet-i 'aliye'ye zâhirde icrâ-yı resm-i ra'ıyyetde müstakarr olduklarını beyan ve irad etmekte iseler de bunların mukaddem Miloş aleyhine eyledikleri fesâdın neticesi gereği gibi anlaşılmamış olduğuna ve sevâbık-ı ahvâllerine nazaran kendülerden emniyyet ile saltanat-ı seniyye'nin icrâsı mültezimi olan hezm-ü ihtiyât ve tabassur ve âgâhiyi elden bırakmak câiz olmadığına binâ-en mütebassırane ve müteyakkızan harekete dikkat eylemelerinin tekrar taraf-ı saâdetlerine te'kidi îcâb-ı irade-i seniyyiden olmakla merkez fitrat-ı asliyeleri olan dirâyet ve fetanet iktizâsı ve mukaddem ve muahhar bu bâbda taraf-ı şeriflerine vaki' olan tahrîr ve iş'ârımız muktezası üzere Sırlu aleyhine kat'an tehiyy sûreti olmayarak ve etrâfa bir cihetle ser-rişte vormeyerek etrâfa ihâle-i çeşm-i gûş ile bir an ve bir dakika gafil bulunmayup ale'd-devâm tehabbüs-ü ahvâl ile mutaali' olduğunuz keyfiyatı peyderpey inha ve iş'âret ve her hâlde icrâ-yı lâzıme-i âgâhı ve me'mûriyete himmet buyurmaları siyâkında kâime

(34. Hüküm)

Ada Muhâfızı Abdülkerim Paşaya ve Ala[ca]hisar Mutâsârrıfına Başka Başka

Cümleye malûm olduğu üzere Sırplu milleti milel-i reayadan bir millete benzemeyüb şimdiye kadar saltanat-ı seniyye'ye idi'aa-yı ra'iiyyet ve mutava'at etmekte iseler de hakiki olmayup bazı tarafların tahrîk ve iğvâ'sıyla dahi aralık aralık tavr-ı riâyete mugâyir hareket-i nâ-marzîyeye cesâret eylemekte oldukları sevâbık-ı müşarünileyhlerinden müstedlel ve rev-nümud olub hatta geçenlerde Sırplunun hariç-i daire-i ra'iiyyet bazı hareket-ı nâ-makuleleri cihetiyle merâsim-i hezm -ü ihtiyâta riâyete ve muhâfaza-ı kıl'a-ı hâkânîye vesâilinin ale'd-devâm icrâsına ihtimâm ve dikkat olunması vesâyâsı iktizâ idenlere başka başka tavsiye ve tebeyyün olunmuşdu el- hâletü hazihi tâife-i mersûme gûyâ Miloş'un cevri-ü ta'addisine tab-aver olamayarak muhâsebelerini rüyet etmek için mersûmun üzerine hücum eyleyerek tecemmu' etmiş oldukları havâdisi bu defa Belgrad muhâfızı hazretleri vesâir taraflardan tevârüd iden tahrîrât meâllerinden müstefhim olub her ne ser-rişte ile ise tâife-i mersûme sûreti-i zâhirde mesfûr Miloş'dan dilgiriklik şeklinde ol-vechile hücumla kıyâmları la-mahâl bir madde-i müstakile tahtında olmak iktizâ ideceği zâhir olub bi'l-farz mesfûrlar memleket ve ra'iiyyetce Miloş'dan müteneffir olarak ayaklanmışlar ise de bu madde tahtında melhûz olan sadr ve encâma nazaran bunun verasını görünmek ve encâmını mülâhaza ile leylen ve nehhâren müteyakkız ve mütebassır bulunmak bi'l-cümle muhâfızın ve me'murin üzerlerine farz-ı ayn olub şöyle ki tâife-i mersûmenin öteden berü saltanat-ı seniyye'ye meyil ve mutava'at sûretinde görünmeleri ca'lî ve her ne kadar ribka-ı 'ubûdiyyet-i refih-i ra'iiyyete bend etmişler gibi iseler de bunlardan cemî' zamanda i'timâd gayr-i câiz olduğu bedihi olmağla muktezayı dirâyet ve me'muriyetiniz üzere bir an ve bir dakika gafil bulunmayub emri muhâfazaya dikkat ve etrâf ve iknâfa 'imâle-i nâgâh-ı basîret ve Sırplunun revîş ve hâllerinden haberdar olub bu vechile hareketlerinin ser-riştesizce hakîkatı tahkîkine ve Sırpluya bir vechile ser-rişte vermeyerek müttehi ve âgâh bulunmağa dikkat ve keyfiyet-i hâl ve mişvâr ve ahvâllerini ale'd-devâm bahs ve taharri ile bu bâbda mutaali' olduğunuz ahvâl ve âsârı iş'âr ve iş'âret ve her hâlde icrâ-yı lâzime-i âgâhı ve me'muriyete dikkat eylemeniz siyâkında kâime

(35. Hüküm)

Ala[ca]hisar Mutâsârrıfı Mûmâ-ileyhe

Ledel-vusûl bervechi muharrer Sırplunun çekûnegî hareket ve ahvâllerinden haberdar olub ve bir taraftan dahi iktizâsına göre saâdetlü Niş muhâfızı hazretleriyle merâsim-i muhâbereye dikkat ve sizde hücumdar olub mukaddema tarafınızda vakî' olan vesâyâ iktizâsı üzere mahâl mukteziyenin Sırpluya ser-rişte vermeyerek muhâfazasına vel-hasıl gece ve gündüz

gafil bulunmayarak ve Sırludan berüye geçenleri ve berüden ol-tarafa gidenleri hakikat-i hâlde tebeyyün edinceye kadar salıvirmeyüb tevkiye i'tinâ ve mübâderet eyleyesiz

[19]

(36. Hüküm)

Çirmen Mutâsârrıfına Tırnova Valisine Filibe Nazırına Pazarcık Voyvodasına

Sırlu tâifesi her ne kadar cânib-i saltanat-ı seniyye'ye izhar-ı inkıyad ve mutava'at eylemekte ise de bunlar bir millete benzemeyüb ve kendülerden bir vechile emniyyet câiz olmayub aralık aralık bazı tarafların tahrîk ve iğvasıyla mugâyir-i resm-i ra'iyet harekete cüret ide geldikleri sevâbık-ı ahvâllerinden malûm olub bu defa dahi gûyâ Miloş ile rü'yet-i muhâsebe bahânesiyle mersûmun üzerine hücum etmek sûretiyle fesâd-ı ihtira'ata ictisar ve mersûm Miloş ile beyinlerinde hayli mukatele vaki' ve beş altı yüz kadar kefer hâlik olmuş ve pîşva-yı fesâd olanları mersûm Miloş ahz ve idam eylemiş ise de fesâd-ı mezkûr mukaddema Sırlu sergerdesi ma'hud Kara Yorginin Bek(?) Kara(?) memleketinde olan adamlarıyla Rumların tahrîkenden nâşî olub gûyâ Rum İli reyası dahi müttefik olduğu ve Rum İli'de olan Rumlar Sırlunun isyanına müterakkib olduklarını mersûm Miloş haber verdiği inha ve ihbar olunub cemî' zamanda Sırludan emniyyet câiz olmadığından başka Rum milleti beyinde tahaddüs iden fesâd-ı meydanda durur iken bu havâdisin aslı yoktur denilerek levâzım-ı âgâhiden tegafül bir vechile câiz olmadığı misillü vakt-ü zaman acâyib olub iş bu havâdis efrad-ı nasın ağzına düşdüğü gibi gavurlar baskıyla da Ehl-i İslâm üzerine hücum idecekler imiş böyle ise bizde işimize bakalım diyerek henüz taht-ı ra'iyet de olan reayayı hilaf-ı şer-i şerif telef ve emval ve eşyalarını yağma ve önü alınmaz derecede bir fazahate ictira eyleyecekleri zâhir olduğundan bu husûsun gayet ketmiyle her tarafda birer sûretle reayanın reviş ve etvârlarına dikkat ve bir an ve bir lahza gafil bulunmayup hâk'imâ'ne sûretle şerâit-i tabassur ve âgâhının icrâsına mübâderet ve me'mûrların vazife-i zimmetleri olan mevaddan [11]⁴¹ olub şöyle ki zât-

⁴¹ [11]

Tirnovaya ve Filibeye

Ve Tirnova ve havâlîsi reaya yatağı yer ve ba-husûs Gabrova ve etrâfı gavurlar ile memlû olduğuna binâ-en oraların kemâliyle muhâfazası lâzımeden olub bu cihetle senin bu maddeyi gayet ile mektum tutarak ve nefsinden gayr-ı bihe tecavüz itdirmeyerek ol-tarafın usûlune el verir ve kimse ser-rişte almayacak sûretle münasib bir zemin ile biraz işe yarar asker tehiyyesiyle hafıyce etrâf ve iknâfa ve ahvâl-i reayaya havale-i çışm-i dikkat eylemek lâzımeden olmağla mukteza-yı dirâyetin üzere bu husûsdan kimesneye renk virmeyüb zikr olunan mahâllerin layıkıyla nazikane muhâfazası sûretini istihsâle ve bir an ve bir zaman zinhâr gafil bulunmayub reayanın ahvâline dikkat ve zinhâr bu maddeyi inşa yahut îcâb idüb biraz ziyâde asker tedarik eylediğin hâlde bu asker cihetiyle reayaya bir vechile bâr olunmamasına ve bir güne rencide vukua gelmemesine begayet ihtimâm birle etrâfa göz kulak tutarak mesmu'at ve tahkikatını ve ol-bâbda mutala'atını bu tarafa tahrîr ve iş'âra dikkat eylemek için mahfiyyen kâime

Bazarcık Voyvodasına

Ve bazarcık kazası reaya ile memlû olduğundan ve paskalya maddesi ma'hud olarak bu bâbda resm-i teyakkız ve intibâhâ riâyet fariza-i maslahatdan idüğüne binâ-en bu husûsu gayet gizlü tutarak birkaç yüz asker tedarik iderek ve etrâf ve iknâfa ihâle-i gûş ve basîret eyleyerek mütebasır ve âgâh bulunmak lâzımeden olmağla mukteza-yı

ı saâdetleri kemâl-i kar-ı aşınayı ve fetanet ve mezid-i hakayık dani ve kiyâset ile muttasıf vakt-ü hâli arif ve usûl-ü maslahata vâkıf vüzera-yı azam sadâkat-i ittisam saltanat-ı seniyyeden oldukları ecilden bu makule maslahatda te'kid-i vesâyâya hâcet bırakmayub îcâb-ı maslahatı bi'l-mütâla'a merâsim hezm-ü ihtiyâta buyuracakları rehin-i hayyiz-i bedahet ise de Çirmen ve havâlîsi reaya yatağı yer olub oraları dahi istikmâl-i esbâb muhâresesine nazikane dikkat vacibet-i umûrdan ise de [99] Edirne ahâlisinin mücerreb olan ahvâline nazaran bu maddeden aslı var yok bir ser-rîşte almaları lâzım gelür ise sûret-i zâhirde isyan üzere olmayan reayanın telefata ictira idecekleri ve önü alınmaz bir dâhiyye olacağı ednâ mülâhaza ile malûm olduğuna binâ-en binâ-en* bu bâbda bir güne ser-rîşte virilmeyerek i'mal-i letaif-ül hâl ile reyaya şiddet sûretini göstermeyerek te'lif ve ist'imâlet guna muamele irâ'esiyle ale'd-devâm etrâf ve iknâfa medetgah basîret buyurmaları lâzımeden ve iktizâ-yı irade-i seniyye-i şahaneden olmağla mukeza-yı kâr-âzmûde ve kiyasetleri üzere husûs-ı mezbur-ı ber minval-i muharrer harz-ı can gibi muhâfaza idüp ve zinhâr ve zinhâr askeri tâifesine vesâir bir kimesneye ser-rîşte virilmeyerek zîr-i hükûmetlerde bulunan mahâllerin zabt-ü rabtına ve reayaya dahi şiddet üzere muamele olunmayarak hâk'imâ'ne tavır iraesine dikkat ve da'imâ' merâsim-i teyakkız ve intibâhâ himmet birle mutaali' oldukları ahvâl ve havâdisin ve ol bâbda mutala'at-ı müşirilerinin inha ve iş'ârına mübâderet buyurmaları siyâkında mahfiyyen iş bu kâime

[20]

(37. Hüküm)

Silistre Valisine

Cümleye malûm olduğu üzere Sırplu tâifesi milel-i reayadan bir millete benzemeyüb şimdiye kadar saltanat-ı seniyyeye iddia'-yı ra'iiyyet ve mutava'at etmek de iseler de kendülerden bir vechile emniyyet câiz olmayarak bazı tarafların tahrîk ve iğvâsıyla aralık aralık tavr-ı ra'iiyyete mugâyir harekât-ı na-marzîyyeye cesâret eylemekte oldukları sevâbık-ı ahvâllerinden müstedlel olub bu cihetle emr-i muhâfazaya me'mur olanların ale'd-devâm merâsim-i hezm -ü ihtiyâta riâyet ve muhâfaza-yı kıl'a-yı hâkânîye vesâilinin icrâsına ihtimâm ve dikkat eylemeleri farika-i zimmetleri olduğundan başka el-hâletü hazihi tâife-i mersûme Miloş'un cevır ve ta'addisine tab-aver olamayarak ruyet-i muhasebe için Miloş'un üzerine

dirâyetin üzere bu husûsdan zinhâr ve zinhâr kimesneye renk virilmeyüb münasib vesîle ile birkaç yüz asker tedarik ve lâzım gelen mahâllerin muhâfazasıyla nazikane davranarak reayaya şiddet göstermeyerek levâzım-ı âgâhı ve intibâhı mezî-i riâyet ve ihtimâm birle mutaali' olduğun havâdis ve âsârın serian bu tarafa tahrîr ve iş'ârına ve sen saire makis olmayub dirâyetkar bendegane-i saltanat-ı seniyyeden olduğundan bu madde zımında kendü hâliyle olan reayaya zinhâr bir güne tekalif ve rencide vukû'a gelmeyerek ve kimesneye renk virilmeyerek heman sen mütebassır ve safî bulunub iktizâ ider ve ser-rîşte virilmeyeceğini aklın keser ise Samakov nazîrını dahi sen kendülüğünden olarak mütebassır ve âgâh bulunmasıçün bu maddeden gizlüce haberdar itmeğe dikkat eylemek için mahfiyyen kâime

* binâ-en mükerrer yazılmıştır.

hücûm etmek da'îyesinde oldukları Belgrad muhâfızı hazretleri vesâir taraflardan inha ve ihtilâl keyfiyeti savb-ı düstûrilerinden dahi iş'âr ile Ada muhâfızı Abdülkerim paşanın varid olan havâdis kağıdı takdîm ve isra olunmuş olub her ne ser-rişte ile ise Sırplu gûyâ Miloşdan dilgirlik şeklinde ol-vechile hücûma kıyâmları la-mahâl bir madde-i müstakile tahtında olmak iktizâ ideceği karînesiyle zâhir olub bi'l-farz tâife-i mersûm memleket ve ra'îyyetce Miloşdan müteneffir olarak bu madde bazı tarafın sania'sıyla bir mukaddeme göstermek sûreti olmak ihtimâlden gayr-i ba'id olduğuna binâ-en bunun verâsını gözetmek ve tahtında tevellüd idecek fîten ve fesâdatın encâmını mülâhaza iderek leylen ve nehhâren müteyakkız ve mütebassır bulunmak bi'l-cümle muhâfızın ve me'murin üzerlerine farz-ı ayn olduğundan bu defa müte'allik olan irade-i seniyye-i şahane mucebince keyfiyet beyan olunarak vesâyâ ve tenbîhât-ı mukteziye lâzım gelen vüzera-i azam ve me'murin-i saireye bervech-i hufiy savb-ı mahlusiden iş'âr ve tahrîr kılınmış olmağla cenâb-ı saâdetleri dahi bir an gafil bulunmayub mukteza-yı me'muriyet ve dirâyetleri üzere tahkîk-i ahvâle ihtimâm ve dikkat ve istidlâ' idecekleri havâdis ve âsârı serian bu tarafa tahrîr ve iş'âr birle icrâ-yı şerâit-i tabassur ve âgâhiye dikkat ve ika-yı levâzım tahfizi ve me'murine himmet buyurmaları siyâkında kâime

(38. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırplu ile Miloş beyinde vukû' bulmuş olan ihtilâl keyfiyetine dair savb-ı saâdetlerinden bir şey iş'âr idürülmemiş olduğundan ol bâbda tenbîhât-ı lâzıme ve vesâyâ-yı mukteziyeyi şâmil itâre-i savb-ı müşirileri kılınan tahrîrât-ı hulusvari vasil olmuş ve ihtilâl-i mezkûr keyfiyetin tiz elden iş'âr olunamaması ol-tarafta tefevvüh olunan havâdisat muhtelif olarak sıdk-u kizbe mefruk görüldüğünden ve bazı mahâllere irsâl kılınan casus(l)arın geç avdet etmelerinden neş'et etmiş olduğu ve ika-yı levâzım-ı âgâhî ve tebassura ne sûretle i'tinâ kılınmış idüğü beyanıyla avdet etmiş olan casusların kaleme alınan takrirleri gönderilmiş olduğunu mutazammın feristade ve irsâl kılınan tahrîrât-ı şerifeleri ve takrir-i mezkûr meâlleri rehin-i ıttılâ' muhibbi olarak hakıpa-yı hümayûn-ı şahaneye arz ve takdîm ile manzur-i keramet-mevfur-ı mülûkâne buyurulmuştur mukaddem ve muahhar savb-ı şeriflerine iş'âr ve beyan olunduğu üzere cemî' zamanda ahvâl-i hazîra cihetle şimdi ki hâlde Sırpludan bir vechile emniyyet câiz olmadığı ve sûreti hâle nazaran bunların beyinlerinde tekevvün etmiş olan fesâd her ne kadar yatışmış gibi görünüyor ise de her hâlde resm-i âgâhî ve teyakkıza i'tinâ olunarak istidlâ' eyleyecekleri havâdisin bu tarafa iş'ar ve inbasi lâzımeden ve îcâb-ı irade-i seniyye-i mülûkaneden olmağla dirâyet ve fetanet-i müşirileri üzere ve bu maddeye dair evvel ve ahir savb-ı şeriflerine irsâl olunan tahrîrâtımız muktezası üzere bade-zîn dahi bir an ve bir dakika gafil bulunmayarak ale'd-devâm merâsim-ı âgâhî ve tabassurunun ikmal ve icrâsına ve celb ve

istirag eyleyeceğiniz havâdis ve iş'ârın izah vechle tahrir ve inhaya himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Şaban sene [1] 240

[21]

(39. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

izzetlü Bostancıbaşı ağa tarafında olan Sırplular fenardaki hânelerine çıkarılmalarını istid'a ve Miloş dahi bu sûreti inha ve ihadan hâli olmadığından bunların yerlerine mersûm Miloş kimleri gönderecek ise su'al ve dikkatlerini taleb buyurub keyfiyet ve iktizâ-yı maslahını etrâfiyla der-saâdete iş'âr ve Sırplu içinde tehaddüs iden tecemmu' ve galeyân cihetiyle li-eclil ihtiyât Belgrad'a biraz asker idhâli sûretini istihsâl buyurmaları irâdesiyle keyfiyat-ı saireyi şâmil itâre-i savb-ı saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulûsverinin vusûlünden bahisle geçen ruz-ı hıfzî (...) için Belgrad'a gelmiş olan Miloş'un karîndaşı Avram ile diğer birkaç kazanızı burada olan vekillerin tebdili husûsunu ne sûretle söylemiş ve savb-ı saâdetlerinden dahi tekevvüne cevab virilerek mesfûr vekillerin yerlerine gönderilecek knezlerin defter-i matlub buyurulmuş olduğu ve mersûm İbrahim bu husus için mesfûr knezleri Miloş'a çıkarub kendüsi Belgrad'da cevaba intizaren kalmış ise de muahharan Rusya tarafından Sırp içine gelen kuryerin götürdüğü kağıdın tahkîkiçün yine gitmiş idüğü ve mersûm Miloş ve milletin da'imâ' televvünleri der-kâr olduğundan bundan sonra zuhur idecek cevabına ise iş'âr buyurulacağı husûsuna dair ve Belgrad'a asker idhâli maddesi mersûm Miloş ile muhâbere olunarak iki bin beş yüz nefer askerin Belgrad'a idhâli sûretine mersûm Miloş irâ'e-i sûret-i rızâ eylemiş olduğu husûsuyla sair ifadat ve havâdisata mütedair tevârüd iden tahrîrât-ı şerifeleri me'al ve mezâyâsı rehin-i ıttılâ' hulûsvari olmuş ve müte'akıben mersûm Miloş'un ötiden berü der-saâdete gelüb gitmek de olan adamı bu Yovance bu tarafda Sırplular bir takım götürdüğü evrakı ber-mu'tad izzetlü reis'ül küttab efendiye ledel-irâ'e mühürleri fekk ile kaleme alınan tercümeleri tevfikân vasıl mektublar vekillere virilmek üzere yine mesfûr Yovance'ye teslim olunub zikr olunan tercümelerin me'alllerinde gûyâ buradakilerin birilerine Sırplulardan aherleri intihab ve irsâl olunması lâzım gelenlere ledel-teklif bunların mahbusiyyetlerinden tolayı istinkaf iderek bunlar Fenardaki hânelerine ihrâc ile bervech-i serbestiyet geşt-ü güzârları mesmu'ları oldukça gelmeyecekleri ve esnâ'da Rusya Yaş ve Kili tarafından Miloş'a gelüb gönderilân mektub tercümesinde dahi kâna geçen ki ihtilâlin sühuletle def' inden tolayı Miloş'un vaki' olan gayreti tahsin olunarak der-saâdet de olan vekillerin ceff edilmesi husûsı Rusya maslahatgüzârı vasıtasıyla taraf-ı devlet-i 'aliyye'ye bi'l-ifade istihsâli me'mul olduğu inba kılınmış olmağın cümlesi hakıpa-yı hümayûn-ı şahâneye arz ve takdîm ile meşmûl'ül huzzâ keramet-i ifahaten hazreti (...) buyurulmuştur zât-ı saâdetleri cevher-i dirâyet ve fetanet ile adasına ve dakayık-ı

esnâ' ve bir müddetten berü Belgrad'a emr-i muhâfazada bulunarak Sırlunun hâl ve mişvâr ve televvünlerini ârif ve râna olduklarından bunların sözlerine i'timâd buyurmayarak ve dikkat ve hâl-i îcâbına göre hareket eyleyerek levâzım-ı tahaffuzı ve hasafeti aled-ddevam icrâ ve vekillere dair mukaddem ve muahhar iş'âr olunan vesâyâ-yı hâlisanimiz iktizâsını ifa birle zuhûr idecek inha buyuracakları varest-i kayd-ı inbâ' ise de Rusyalunun bunlara kağıt göndermesi bütün bütün fesâd-ı muhayyiliden ibâret ve devlet-i 'aliye'ye Sırlu maslahatına tervicden berü içün kinayet olarak hatta mûmâ-ileyhe reis efendi ile Rusya maslahatgüzâr (...) ki mülakat da

[22]

Bunların mahbusiyyet sûretinde olması nâ-reva idüğünden ve yerlerine aheri geldikde bunların velayânlarına metbuen irsâlleri husûsuna dair söz içmiş ve mûmâ-ileyh tarafından dahi mersûmlara mahbusiyyet muamelesine ta'bir-i mahâl olmayub misafereten seray-ı hazret-i padişahi de ikamet ve kaffe-i muavenetleri rû'yet olunmaktadır yollu cevaplar ile kapadılmış olub ancak siyak-ı hâle nazaran Moskovlunun şimdiye kadar Miloş'ı istediği gibi devlet-i 'aliye aleyhine kullanamadığından koynunda olan Kara Yorgi takımını ayaklandurub Miloş'ı bertaraf ve Kara Yorgi takımından başknez nasb itdikten sonra anın vasıtasıyla Sırluya matlubu vechile tahrîk itmesi ve mukaddemce Sırlu içünden fesâd zuhûrunda Miloş çar çabuk tavirane-i hasimane galiye sûretinde olmasına mebnî şimdi Moskovlu dahi hilesini kapatmak ve Miloş'ı inandırmak içün Baş vekilin ağzından böyle mektub irsâli zeminini tutması dahi hatra gelan mutala'atdan ve eğer burada olan Sırlular vilayetlerine gitseler başları olan gavur Kara Yorgi takımından ve ana mu'adil olduğundan Sırb içine vardığı gibi Moskovlunun infiham inâyetiyle heman Miloş'a galiye ile baş knezliği tahsil etmesi dahi mütâla'aya mülayim görünerek mevaddan olarak hatta zan olunur ki bu dakikayı Miloş dahi bildiğinden burada ki gavurların evvaba gitmesini kendü (...) sanmamak neferileriyle Moskovlu tarafından kendüye gelen mezkûr mektubı bu sûretle buraya göndermesi zımnen müsare-i(?) hâl ile hakikat-i maddeyi devlet-i 'aliye'ye anlatmak içün olması dahi melhûz ve her ne ise bunlar mutala'at kabilinden olub ancak malûm-ı müşirileri buyurulduğu üzere bu taraftaki knezler ibtidâ Rum fesâdı hudûsunda bir de Sırlu gailisi çıkmasun içün Bostancıbaşı Ağa tarafına kaldırılmış ve her ne ise şimdiye kadar devlet-i 'aliye aleyhine bir hareketleri vukû'a gelmemiş olduğundan Rusyalu tarafından bu husûsa kalsa bile iktizâsı vechile cevap virilmek üzere evvel ki karar vechile nihayet bunlara mu'adil aherleri der-saâdete gelmedikçe külliye indifâ-i fesâda kadar yerlerinden çıkarılmaya cakları der-kâr ve mukaddem ki irâde-i seniyye üzere zât-ı saâdetleri amel ve hareket buyurarak Sırlunun buradaki knezleri celb-i murad olunduğu hâlde bunlara mu'adil olanlarını intihab ve isim ve şöhetlerini mübeyyin lâzım gelen defterini su-i 'alilerini

irsâl eyledikten sonra ba'd-e hu iktizasına bakılmak lâzım geleceği bedihi ve (...) olub hasb-el ihtiyât mukaddem ki iş'âr ımız vechile Belgrad da biraz asker idhâli münasib görünür ise de Miloş'un bu esnâ'da Belgrad'a asker idhâline izhar-ı rızâ etmesi mücerret bu aralık millette mağlubini hazıra olduğuna nazaran idhâlinde Sırb milleti şayet kendü aleyhlerine sanub veyahud hariçten o makule şayia ile millet-i mersûme iğfal olunub isyâna ve galeyânlarına ba'is ser-rişte olması ve belki Miloş'un dahi televvününe göre iş bu asker-i şimdi istemiş ise de ibtidâ dahi ol sözün üzerinde durur mu bu milleti ile uyuşdığı gibi bu dahi anlara uyup bu askerin iadesini teklife tasaddi ider buraları dahi cây-ı mutala'a olduğuna ve bu Sırplu milletin nasıl mütelevvin olduğu nezd-i saâdetlerinde müstağni-i beyan olarak acaba böyle bir asker gönderilmek lâzım gelse şayet Sırplu tevahhuş ile istemeyecek olub Miloş dahi anlara uyarak istemez ise ol-vakit sania üzere mûcib olmak mahzur-ı der-kâr idüğüne binâ-en asker tertîbi husûsunun şimdilik te'hiri

[23]

Eslem görünmüş ise de mâ'mafih eğer Belgrad da elyevm mevcud olan asker ledel-iktizâ emr-i muhafazaya kâfi olmadığı sûretde hariçden asker tertîb ve idhâli husûsı zât-ı saâdetlerinin mutala'alarına göre tevcihle olmak lâzım geleceğinden ve mahzuri var mıdır ve sûret-i irâdeleri tevcihle olacakdan ve mesela hareket tertîbi olmayarak kendülüğünüzden olmak üzere bazı civar mahâllerden ellışer altmışar asker celb ve idhâl itseniz uyar mı yoksa Sırplu ve Miloş buna dahi mu'ti virerek fesâd ve şematet hudûsı ihtimâli var mıdır buraların savb-ı düstûrilerinden istiş'âr ve isti'lam olunması ve salif-ül zikr Yovance'nin bu defa götürdüğü kağıtların dört kıt'a tercümesinin birer sûretleri su-i şriflerine irsâl kılınması tensib olunmuş ve emr-ü irâde-i şahâne dahi bu vechile müte'allik olarak mezkûr kağıtların tercümeleri sûreti derun-ı tembika-ı hâlisanimize mevzu'en savb-ı müşirilerine itâre kılınmış olmağla zât-ı düstûraneleri bu taraftaki olan vekillerin Bostancıbaşı tarafından çıkarılıp ol-tarafa gönderilmesi bunlara mu'adil rehinlerin bu tarafa vürûdlarına müteveffik olduğunu bilerek bu maddeye dair mukaddem ve muahhar gönderilmiş olan vesâyâ ve iş'âr atımız iktizasını icrâ ve vakte göre elyevm Belgrad'a mevcud olan asker emr-i muhafazaya kafi değil ise haricden asker tertîb ve Belgrad'a idhâl husûsı mutala'alarına göre ne suretle olmak ve sûret-i irâdeleri tekevvüne tanzîm kılınmak lâzım gelür ve bir güne muhaddir bu gümbürdü ve gûyâ devlet-i 'aliye tertîbi olmayarak kendülüğünüzden bazı civar mahâllerden ellışer altmışar nefer asker celb eyleseniz uyar mı yoksa Sırplu ve Miloş buna dahi mânâ virerek bir sûretle fesâd ve şematet zuhûr ihtimâli var mıdır ve'l-hasıl bu sıraları mizan-ı dirâyet fütüvvetleriyle muvâzene ve etrafiyla mülâhaza ve ol-havâlî usûline gereği gibi tefekkür ve mutala'a birle eğer bu vechile kendülüğünüzden olmak üzere etrâfdan bir mikdar asker celbi sûretinde mahzur yoğ ise

nerelerden asker isteyecekleri ve irâdeleri keyfiyeti tevcihle olmak lâzım geldiği bilinüb ana göre bu taraftan dahi mahâllerine hakkaten tenbihnameler gönderilmek üzere keyfiyeti berveci-i izah bu tarafa iş'âr ve inha birle gerek Miloş'un ve gerek milletin ale'd-devâm ahvâl ve etvâr revîş ve girdarlarına meded-i nazar-ı dikkat ve bir an ve bir dakika gafil bulunmayarak levâzım-ı âgâhi ve (...) riâyet iderek celb ve iştirak eyleyecekleri havâdisat ve âsârın bu tarafa tahrîr ve iş'âr ına himmet ve her hâlde zâtlarından me'mulümüz olan müessir kar-ı gûzârı ve siyâkı isbat ve izhara mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 12 Zilkâde sene [1] 240

(40. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Miloş'un uygunsuz hareketi ve Sırplunun malûm ve mücerreb olan etvâr ve revîşi cihetiyle Belgrad'da yarar asker celb ve ikamesi zât-ı saâdetleriyle muhâbere olunarak ol-bâbda geçen gün yazılân nemika-i muhliside dahi sûret-i irâde-i beyan ve tezkir kılınmış idi el- hâletü hazîhi tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrilerinde mersûm Miloş Rusya tarafından kendüye gelmiş olan gavur bir gûyâ Sırplu beyninde mukaddemce vukû' bulan fesâdın indifa'yla devlet-i 'aliye'ye meslek-i sıdk ve ra'ıyyet de paberca olduklarından kendülere aferin ve rızaçün müş'ar olduğunu ve Rusya imparatoru kabl saltanat-ı seniyyi'den Sırb milletiçün istid'a-i merhamet ideceği sûretlerini savb-ı düstûrilerine iş'ar etmiş ve bu bâbda mersûmun gelmiş olan Sırba iade kağıdı tercümesi itâre

[24]

Kılınmış olduğu beyanıyla mersûm Miloş'un bu esnâda Sırplunun knez vesâir papas ve eşkir adlarıyla meşveret iderek sakın olduğu karye pişigâhına reaya-yı celb-ü cem' ile gûyâ Rusya ve Nemçe ve Prusya dükleri mârifetiyle Semendere sancağı beyliğe rabt ve kendüye tefviz olunması suretini alenen itiyân ile bir takım hezeyan amiz kelimât takdirhane hatta ibtidâ ve cesâret etmiş ve beş kıl'ada hademe-i devlet-i 'aliye'den bir adem ikame olunub bundan böyle Belgrad'a vezîr gelmeyeceğimiş suretlerinde bir takım ekazib neşr eylemiş olduğu istihbâr buyurulmuş olduğundan bu bâbda tevcihle rey ve tedbir olunmak icâb ider ise savb-ı düstûrilerine iş'âr olunmasını şâmil ve ifadat-ı saireyi müştamil bâb-ı 'alice ve kapu kethüdaları bendelerine mersul tahrîrât-ı müşirileri mezâyâsı ve madel-zikr tercüme kağıdı me'ali mu-be-mu malûm-ı hulûsvari olmuşdur mesfûr Miloş'un bu tarafta ki Sırplulara mukaddem gelen Yovançe'den başka diğeri bir ademisi gavur ile dahi kağıdı gelüb anın dahi mefhumetde Rusyalu tarafından kendülere berveci-i muharrer nasihat olunduğu mukaddematıyla burada olan Sırplular hânelerine çıkmadıkça yerlerine diğeri der-saâdete gelmeleri mümkün olmadığı muharrer ve mezkûr olub ancak nezd-i saâdetlerinde malûm olduğu vechile bu tarafta olan

Sırlular bidayet-i fesâd esnâsında gelmiş ve ol takrib Bostancıbaşı Ağa tarafına virilmiş ve bu cihetle sair taraflardan celb ve tevkif olunan muteber reaya misillü bunlar dahi rehin-i aded iden ma‘dud olmuş olduklarına nazaran bunların ihrâcları baher hâl yerlerine mukaddem ki iş‘ar-ı hâlisanimiz vechile kendülere mu‘adil olanların gelmesine mevkuf olub hâl bu ki iş‘ar-ı müşirilerinden müstefâd olan keyfiyeti Niş ve Vidin vesâir taraflardan tevârüd iden ihbar dahi te‘yid eylediğine ve Miloş dahi bulunan akvâl ve if‘alleri birbirine olmayub bir vechile emniyyet câiz olmadığına göre Miloş’un ol sûretle neşr ve işa‘asına ictira eylediği ekazib ilerüsünde asl garaz ve maksudına idigü ve ne yapacağı rüesa-yı Sırlu ve efradına diyeceği henüz anlaşılamamış ise de mersûm Miloş pek de bu raddelere hod-be-hod cesâret idemeyeceği ve ol vechile gelmesi mülâhaza ve iktizâsına göre devlet-i ‘aliye birkaç seniden berü meşgul olduğu Rum gailisini lil- hamd bu seneyi mübareke de kuvve-i kurbiyeye götürmüş ve (...) bad-ı ibade(?) olan Kara Yorgi tarafından Sırlu yanına ilkâ olunan fesâdda Miloş Sırluya galebe yüzünde bulunmuş olduğundan şimdi Miloş’a celb ve sırlu tahsil-i serbestiyet emniyesiyle iğfal iderek kartiye revac virmesi mutala‘asına göre bu husûsda Moskovlunun bet-fesâdı munzamm olması sibak-ı hâl iktizâsıyla gayat ve cemî‘ zamanda bunlardan emniyyet câiz olmayarak her bir tarafda merâsim-i ihtiyâtiyenin icrâsına i’tinâ-i şerâit-i mülûkdarîden idigü ve bedihi ve ayân ise de şimdiden etrâf ve cevanibin muhâfazaları isyâna teşebbüs sûretinin irâ’e ve i‘lan olunmasında Sırlu aleyhine açıktan nehy demek olacağından mahzur der-kâr ve madam Miloş’un bu sûretle neşr-i ekazib eylediği devlet-i ‘aliye’nin mesmu‘u olmuş olduğundan bu bâbda sükut dahi câiz olmadığı misillü Rum fesâdı henüz meydanda durur iken Sırlu tarafından bir gaile zuhûr etmemesine ihtimâm farz-ı mesabesinde olduğundan nush-u pend sûretiyle bundan böyle işin çıkışına göre iktizâsı icrâ olunmak üzere şimdiki hâlde

[25]

Hem maslahatın külliyesine terakkub olunmak ve hem tiz elden mersûm Miloş’un ihtira‘ eylediği ekazibini ibtal ve ika idecek tedâbirin icrâsı lâzım geleceği bedidâr olmak mülasebesiyle bu tarafda olan Sırb vekillerine zikr-i ati vechile ifade olunması tensib olunarak hakıpa-yı hümayûn-ı şahaniden bi’la-istilân ol bâbda keramet-efzayı sudûr olan emr-ü irâde-i seniyye-i mülûkâne mucebince izzetlü reis-ül küttab efendi mârifetiyle mersûmlar bâb-ı ‘ali’ye celb ile geçende Miloş’un Yovançe ve bade-hu diğer ademisiyle tarafınıza gönderdiği kağıtlara bakılmış olduğundan fezleke-i meâllerinde kendünün ve Sırlunun metbuları olan devlet-i ‘aliye’ye sadâkat ve istikamet ve merkez ra‘iyyet de sayânlarından ve bazı taraflardan olunan ikaları ısga etmediklerinde bahs idelür idi şimdi Rusyaludan gelen (...) sonra Miloş keza knezlerini ve papas vesâir Sırluları celb ile düvel münfike mârifetiyle devlet-i ‘aliye Semendire sancağını ve kalan mahâlleri Rusya devletinden verilmiş ve Rusya dahi buna beylik

it'a eylemişdir ve Belgrad muhâfızı kalkacaktır artık bizler Rusyalu olduk bundan böyle Kenîsâlearda Rusyaluya dua olunsun ve şimdilik devlet-i 'aliye'yi dahi feramuş etmeyelim Bosna Semendire sancağı sipahileri mahsûllerini alsunlar bundan böyle şöyle olacağından böyle olacağından deyu alenen bir takım ekazib neşr etmiş olduğunu müte'akib tüfenk şenliği eylemiş olduğu etrâfdan tevatüren inha ve ihbar olunuyor görülen kağıtlarda bunlara dair bir şey yazılmamış ise de gelen adamların buna dair malûmatı olub da lisanen size söylemiş olmaları melhûzdur bu vechile sizlerin buna dair malûmatınız nedir ve Miloş'un bu misillü aslı yok dan fesâd itmeniz ekazib-i ahz ihtira'ıyla millet beynine söz düşürüp şûriş vermesi kendüsinden me'mul olan dirâyete mugâyir olmağla bu keyfiyet niden iktizâ ideyor devlet-i 'aliye buna su'al ve tahkîka mecburdur bu havâdisler Miloş'un evvel ki yazdığı gerek kendünün ve gerek Sırb reayasının iddiasında oldukları ruyet ve sadâkate uymuyor şöyle ki eğer Miloş'un bu vechile cem' eylediği millete ifade ve i'lanı bazı elfazdan nâşî ise şurası kat'iyyen malûm olsun ki Rum fesâdı vukû'ndan berü ol mütefika taraflarından Rumlara dair bazı nâ-beca teklifler olmuş ise de devlet-i 'aliye umûr-ı dahiliyesine hiçbir devletin müdahâle ve ifadesini kabul etmeyeceği ve taht-ı hükûmetinde olan reayasının metbu' ve münkad olanlarınca himâye ve eşkiyasını te'dibe müstebid bi'l-rey olduğu ve o makule ifadatın şarken ve garben bütün millet-i İslâmiyenin havale-i sem' ideceği mevad olmadığı cevab kat'iyyen virilmiş ve anlar dahi böyle olduğunu cezm ü ihtiyat ile kifayet ve sükut eylemiş ve hatta bu esnâ'da yine Rusya ve Françe ve Nemçe ve Prusya bu taraflarından bu madde tekrar kaleme alınmış ise evvel ki verilân cevab irad olunarak bu makule ifadatı saltanat-ı seniyye şöyle tursun efradın bi'le karîn-i istima' ve ısga ideceği şey değildir ki bu madde bizim dunumuz ve kanımız ile söylemişindir dinilerek yine cevab-ı kat'i virilmiş olduğundan eğer Miloş bu aralık milletinden kendü aleyhine olan güruhun şematetini bastırmağa vesîle ittihadıyla böyle bir şayi'a virmiş ise hata etmiş böyle olmayub da bu defa düvelin Rumlara dair devlet-i 'aliye'ye vaki' olacak ifadatı sırasında Sırpluya dahi şöyle

[26]

Söyleyüb böyle idecekdir yollu şayed bazı ifa(d)at olarak ana girifte olub kendü hâlinde olan biçare Sırb reayasını beyhude hatara uğradacak böyle bir madde ihtirâna cesâret eylemiş ise bunda dahi gerek Miloş ve gerek Sırb milleti azim hatarda bulunmuş zayra Rumlar ve Sırplu cümleten devlet-i 'aliye'nin cizye gûzâr reayası olub ve eşkiyasının te'dibi devlet-i 'aliye'nin bilib icrâ ideceği şeydir ve icrâ etmekdedir saye-i devlet-i 'aliye'de Sırplunun mal ve canları ve garsları emin ve istedikleri gibi iş virmiş ve ticaret ile temettü iderek asayiş-i hâlleri ber-kemâl olub hatta vergiler dahi kendü mârifetleriyle alınarak her bir hüsn-i hâlleri taraf-ı devlet-i 'aliye'den fi'len icrâ olunmakda olduğuna nazaran aherin ifade ve istişfa'ından ta'did ve Sırb

milleti devlet-i ‘aliye’nin kendü reayası olduğundan bilâ-muceb bir neferini incitmeği istemediği gibi Miloş’un dahi bu ilkâ eylediği sözlerin sıhhatine vasıl olmaklığa mecburdur deyu nüsh-u pend sûreti ile ledel-irad Miloş tarafından gelan kağıdlarda hemane yazılmış ise andan ma‘ada bir şeye vukû’f ve ittılâ‘ları ve gelan mektubları götüreren adamların bunlara dair lisanen bir guna ifadeleri vaki‘ olmadığını ve kendülerinin Bostağcı ağa tarafında müddet-i tevkifleri beş seneye karib olduğundan Miloş’un bu cem’iyyetden muradı kendülerinin yerlerine aherlerinin intihab ve der-saâdete gönderülmesi maddesinden neş‘et eylediğini ve gelecek vekiller dahi bizim Fener de olan hânemize çıktığımızı bilmedikçe gelmemek üzere cevap virdiklerini dermeyan ve Miloş bu makule hâlatı itmez bu misillü havâdis etrâfdan Sırb içüne amed-şüd iden ehl-i îslâm ve bayağı reayânın neşr eyledikleri havâdis makulesi iktizâ ider yollu cevaplarıyla kendülerinin Fener de olan hânelarına çıkarılmaları i sûretini istirham ve beyan etmeleriyle sizin Bostancıbaşı tarafında tevkifeniz bir güne mutala‘adan nâşî olmayub hatta İstanbul’da bu kadar Rum reaya olarak gezmekde iken patrikhaniden bir kaç şahısın Bostağcıbaşı tarafında tevkifi dahi buna delil olabilür mücerred mukaddem gelmeniz fesâd üzerine tesadüf iderek istihsâl-i emniyeniz için Bostağcıbaşı tarafına gönderilmiş olduğunuzdan ve hitâm-ı fesâda kadar her taraftan mu‘teber reaya bunların tevkifi Usûl-ı Devlet olmuş olduğundan nâşîdir bu haşiye(?) aher bir hatıraya mebnî değildir bu cihetle yerlerinize sizlere ve Miloş’a mu‘adil aherleri geldikde çıkarsanız hasıl-ı devlet-i ‘aliye umûr-ı dahiliyesine aherin taarruzunu bir vechile kabul etmeyeceğinden ve Sırplunun dahi diyeceği olduğu hâlde Belgrad muhâfızı hazretlerine ifade etmeleri lâzım geleceği zâhirdir hasılı eğer Miloş an gafleten böyle bir şey etmiş ise der‘akab bunı imha ve ilkâ idecek tedbiri ne ise idüb ekazib-i mezkûre ke-en-lem-yekûn hükmüne girmek üzere serian bir-cevab sarîh celb etmeniz iktizâ ider deyu etrâfiyla söyleyüb mersûmlar dahi kendülere bu bâbda bir güne ihbar ve iş‘âr olmadığını tekrar ve Rusya’dan (...) gelmesinden ademi hoşnudi izhar iderek

[27]

Miloş’a bunları yazacaklarını isbat eylemiş oldukları ve iş‘âr -ı düstûrilerinden müstefâd olduğuna nazaran mersûm Miloş’ın revîş ve etvârı uygunsuz ve etrâfdan tevârüd iden havâdisat-ı maslahatı te‘yid sûretinde olduğuna binâ-en şimdilik Sırplu aleyhine i‘lan-ı harb etvârı gösterilmesinin sırası olmadığından hezm-ü ihtiyâta riâyete şerait-i tabassura i’tinâ eylemeleri iktizâ idenlere taraf-ı hâlisanemizden tahrîr ve tenbiye olunmuş olduğu malûm-ı düstûrileri buyuruldukda mukteza-yı dirâyet ve hamiyet-i düstûrileri üzere savb-ı saâdetlerinden makalât-ı mezkûrenin mersûm Miloş ve sair iktizâ idenlerin gûş itina-yı hallerine ilkâ ve bu husûsun ifadesine me’mûriyetinizi izhar ve iha ile bundan böyle mersûm Miloş’un diyeceği ve ideceğini anlayub keyfiyeti serian bu tarafa iş‘âr ve iş‘âr et ve mukaddem ve muahhar vaki‘ olan vesâyâ

ve ta'îmât vechile harekât-ı ruyet-mendane ve şerait-i âgâhiye himmet birle zât-ı düstûrilerinden muntazîr olan asâr bir kez bedihen mehamm- ı isbât ve rüyete ve her hâlde icrâ-yı mukteza-yı me'muriyete dikkat ve ittılâ'at ve istihbâratınızı peyderpey der-saâdete tahrîr ve inhaya sarf-ı bari liyakat buyurmaları siyâkında kâime Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

(41. Hüküm)

Müşârun-ileyhe Kenar

Miloş bu tarafda olan Sırpluların tebdili sûretine teşebbüs eylediği hâlde ve muahhar ve iş'âr olunduğu yerlerine yine mu'teber milletinden Miloş'a ve burada olan Viçe'ye mu'adil aherleri gelmedikçe bunların ihrâc ve irsâlleri cez(?) imkanda olamayacağından cenâb-ı düstûrileri Miloş'un bu tarafda olan Sırpluları tebdil sûretini savb-ı saâdetlerine ifadesinde intihab idecekleri eşhas fi-nefs'ül emr mersûmlara mu'adil ve milletçe muteber ve rehin'ad olunmaklığa şayân-ı makuliden olduğuna vukû'funuz hasıl olur ise kabul ve irsâline muvafakat ve olmadığı hâlde yani gönderecekleri eşhas bayağı knez ve papas makulesinden olacak olur ise ol makulelerin irsali tec'viz buyurulmayub mümkün olur ise Miloş'un karîndaşlarından birini veyahut bu tarafda olan mersûm Viçe'nin ol tarafda olan oğlanı ve bir nefer dahi metropolitliğe müsta'id papas matlub olunması velhasıl madem ki bu tarafda olanlar rehin olarak tevkif olunmuş olduklarına ve yerlerine gelecekler dahi millet tarafından rehin demek olacağına nazaran bayağı knez ve papas makuleleri işe yaramayacağından nihayet mu'teberleri yoğ ise sair gelecekleri ile beraber bu denilenleri irsâl itdirmekle ikdam ve dikkat buyurmaları zımında tahşîye-i tembika-ı hulûsvariye ibtidâr kılındı Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

(42. Hüküm)

Def'a Müşârun-ileyhe Kenar

Miloş'dan mukaddem bu tarafda olan Sırplulara gelmiş olan kağıdın sûreti mersul savb-ı saâdetleri kılınmış idi bu defa dahi mersûmın mesfûrlara göndermiş olduğu kağıdının bir sûreti ihrâc derun-u atika-yı mahsusiye leffen irsâl olunmuş olmağla her hâlde şerait-i dirâyet ve gayret ve fetaneti icrâ ise himmet buyurmaları me'muldür Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

[28]

(43. Hüküm)

Vidin Muhâfızına

Sırb Başknezi Miloş'un bu esnâda Sırpluyu cem' ve bazı uygunsuz veya esas havâdis neşrinden ve Sırpludan emniyyet câiz olmadığından bahisle Sırplunun bir güne uygunsuzluğa ictiraları takdirinde yalnız Vidin kıl'asıçün üç bin ve fet'ül-islâm vesair Palankalar ve Derbendat muhâfazası zımında dahi üç bin nefer asker tayin ve hayle iktizâda kazalar askeriyle bin-nefer irişmek üzere Niğbolu kazaları ayânlarına vesâire hitaben evâmir-i 'aliye ısdâr ve

ledel-hace savb-ı müşirilerinden neşr olunmak üzere mahfiyyen taraf-ı saâdetlerine tesyar olunması bu defa savb-ı düstûrilerinden tevârüd iden tahrîrât da muharrer ve mestur ve mersûm Miloş'un ol vechile Sırplu milletine neşr ve i'lan ekazibe ibtidârı saâdetlü Belgrad ve Niş muhâfızı hazeratı câniblerinden gelan evrakda münderiç ve mezkûr olarak cümlesi huzur-ı fa'izü'n-nur hazreti tac-i dariye arz takdîm ile manzur-u nazar-ı atıfet eser-i cenâb-ı şehriyari buyurmuşdur cümle indinde malûm olduğu veçhile Sırb milletinden bir vakit de emniyyet câiz olmadığına ve cemî' zamanda bunların akvâl ve if'alleri birbirine uymadığına nazaran mersûm Miloş'un neşr ve işa'a eylediği ekazibin ilerüsünde asıl garaz ve maksudi ne idüğü ve ne yapacağı ve Sırplu rû'esası ve efradı ne diyeceği henüz anlaşılamamış ise de mersûm Miloş pek de buralara hod-be-hod cesâret idemeyeceği ve bunda ağyarın) fesâdı olacağı ve ihtihatdan ve bunlardan kat'a emniyyet ve bir sûretle gaflet gayr-i mecaz olarak merâsim-i ihtiyâtiyenin herbar kemahi mukahhan icrasına itina şerait-i mülûk-dariden olduğu misillü şimdiden etrâf ve cevanibin muhâreseleri suretinin irâde ve i'lan olunmasından Sırplu aleyhine açıktan nehiy-i keyfiyeti revga olacağından ol bâbda mahzur der-kâr ve madem Miloş'un bu sûretle neşr-i ekazib eylediği devlet-i 'aliye'nin malûmı olmuş olduğundan bu husûsda sükut dahi câiz olmadığı gibi Rum fesâdı henüz meydanda turur iken Sırplu tarafından bir hâdisе zuhûr itmemesine ihtimâm farz-ı mesabesinde olarak nüshu pent sûretiyle bundan böyle işin çıkışına göre iktizâsı icrâ olunmak üzere tiz elden mersûm Miloş'un ihtira' itmiş olduğu ekazibi if'al ve ilkâ idecek tedâbirin icrâsı lâzım geleceği bedidar olmak mülasebesiyle bu tarafda bulunan Sırb vekilleri bâb-ı 'aliye celb olunarak mersûm Miloş'un neşr-ü işa'asına ictisâr eylediği eracif-i beyan ve bu keyfiyet gerek kendünün ve gerek milletin iddiasında oldukları ra'iiyyet ve sadâkate münâfı olup devlet-i 'aliye dahil hükümetinde olan reayânın mutî' olanlarını himâye ve eşkiyasını te'dibde saltanat-ı seniyye müstebid bâ-irâ'e olduğu ve o makule ifâdatın isgası cemî' millet-i islâmiyenin i'tibar idemeyeceği mevaddan idüğü irad ve ityan ile mukaddemce mersûm Miloş'un milletinden kendü aleyhine olan gûruhun şematetine bastırmağa vesîle ittihazıyla böyle bir şayi'a virilmiş ise hata eylediği ve böyle olmayub da bazı tarafın tahrîkine firîfte olarak kendü hâlinde olan Sırb milletini beyhude hatva uğratacak böyle bir şey ihtira'ına hasadet itmiş ise bunda dahi azim hatada bulunmuş olacağı vesâyâ-ı devlet-i 'aliye'de Sırplunun asayışı ber-kemâl olup bi'la-mûcib bir neferinin incinmesini saltanat-ı seniyye istemediği gibi Miloş'un dahi bu ilkâ iylediği sözlerin sıhhatine vasıl olmaklığa mecburiyeti der-kâr ve Surplunun olduğu hâlde aherin istişfa'anı kabul itmeyeceğinden Belgrad muhâfızı hazretleri cânibine ifade eylemeleri lâzım geleceği aşikâr olduğuna binâ-en eğer

[29]

Miloş an-gaflete böyle bir şey itmiş ise der‘akab bunı imha idecek tedbiri icrâ idüb ekazibi mezkûre ke-en lem yekûn gitmek üzere seri-an bir cevab-ı sarîh celb eylemeleri iktizâ ideği suretleri iktizasına göre izzetlü reis’ül küttab efendi cânibinden mersûm vekillere etrâfiyla irad ve tefehhüm olunmuş ve mersûmlar dahi bu bâbda bir gûna ihbar ve iş‘âr olmadığını beyan ve bu husûsları Miloş’a yazacakları dermiyan eylemiş olduklarından keyfiyet ve iktizâ-yı hâl ve maslahat aled-tafsil Belgrad muhâfızı müşârün-ileyh hazretlerine savb-ı muhlisiden iş‘âr ve tahrîr kılınmış ve tenbîhât sair îcâb idenlere dahi yazılmış olup şimdiki hâlde netice-i maslahat malûm olamayarak bundan böyle tevarüd idecek ahbara intizar olunmak îcâb eyleyeceği zâhir ve hakikat-ı hâl anlaşılmaksızın iş‘âr -ı müşirileri vechile ol emr-i şerife ısdâr olursa tedarik idecekleri asker ile iş yetmeyüp yine külliyetlü tertîbat vezîrgana muhtâc der-kâr ve bi’l-farz Miloş isyân idecek olsa bile defa‘aten bunun milleti ayaklandırara(k) Vidin ve havâlîsine kadar hücûma muktedir olması pek de melhûz olmayub ve ol vakte kadar bi-avni allah’u teâlâ taraf-ı devlet-i ‘aliye’den dahi lâzım gelen tertîbat ve tedâbirin icrâsına bakılmak mümkün olacağı bedihi ve bâhir olduğuna binâ-en zât-ı düstûrilerinin heman daima ve müstemirran mütebassır ve âgâh bulunub ilerüde îcâb ider ise derhâl Niğbolu sancağı dahilinde ve Vidin havâlîsinden buyrulduklar ile asker celb ve ol vakit ana göre ol emr-i ‘aliye ısdâr olunmak üzere keyfiyeti iş‘âr eylemeleri lâzımiden ve iktizâ-ı irâde-i seniyyeden olmağla cenâb-ı saâdetleri mecbul oldukları dirâyet ve fetanet ve mehamm dani ve ruyet-i ibtigası üzere zinhâr gafil bulunmayub herbar etrâf ve eknâfa ihâleten nigâh-ı basîret ve ale’d-devâm mersûm Miloş’un revîş ve girdarından haber alarak ledel-iktizâ buyurulduğunuz ile asker celb ve o vakit ana göre o emr-i ‘aliye’ye ısdâr olunmak için keyfiyeti iş‘âr a himmet buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl Ada muhâfızı bendelerinin teksir-i asker iderek emr-i muhâfazaya dikkat eylemesinin te‘kid ve tenbih olunması tahrîrât ve irâde-i düstûrileri me‘mulünden müstebân ve vakı‘a oranın dahi lâyıkiyla muhâfazası lâzımiden idüğü bedihi ve ayân olarak inha-yı müşirileri beyan olunmaksızın ser-riştesizce etrâfdan asker tedarik ve emr-i muhâfazaya ikdâm ve mübâderet eylemesi bu defa taraf-ı mucber-i muhâfaz-ı mûmâ-ileyh bendelerine iş‘âr olunmuş olduğu malûm-ı saâdetleri buyurulduk da her hâlde zât-ı ‘alileri icrâ-yı şerait refika(?) ve fetanete himmet buyurmaları me‘muldür Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

(44. Hüküm)

Bosna Valisine ve Ada-yı Kebir Muhâfızına ve Alacahisar Mutâsârrıfına

Cümleye malûm olduğu üzere Sırb milleti bir millete benzemeyüb her ne kadar ribka-yı raiyyet-i refiyye-i mutâva’ata bend etmiş sûretiyle görünmekte iseler de kendülerinde devlet-i ‘aliye rû’yetine hakiki kabul ve telakki vaki‘ olmayarak iç yüzünde icrâ-yı melanete fırsat

gözlemekde oldukları ve bazı taraftan zîr-i kelim-i hafade isnad ve tahrîkden hâli olmadıkları zâhir ve hatta güncelerinde millet-i mersûmenin Miloş'ları üzerine hücum ve galeyân ile beyinlerinde tekevvün iden şûriş ve ihtilâl bütün bütün zehir-i diyanet semirlerinde mezkûr olan habl ve ihatını fa'ale götürmek safilesiyle olduğu mübeyyin veyahut olduğuna ve bunlardan hasren(?) süferan

[30]

Bir vakit de emniyyet ve i'timâd câiz olmadığına binâ-en tâife-i mersûmenin kavlen ve faalen hâl ve hareketlerine firifte olunmayarak ve bir vakit de gafil bulunmayarak ale'd-devâm merâsim-i hezm-ü ihtiyâta riâyet ve tebassur ve âgâhiye kemâl-i i'tinâ ve dikkat olunması vesâyâsı mukaddem ve muahhar her tarafa bildirilmiş ve keyfiyet taraf-ı düstûrilerine dahi tahrîr ve izkâr kılınmış idi el-hâletü hazihi mersûm Miloş bazı zemin ve zamanlar ile müstefâd ve yer yer mersûmun davr-ı hareketi pek de hod-be-hod olmayub aher tarafın parmağıyla bir hâdisi ihtirâtı netice vireceği ihtimaden gayr-i ba'id olduğuna ve cemî' zamanda tâife-i mersûmiden emniyyet ve i'timâd câiz olmayarak daima ve müstemirren merâsim-i ihtiyâtiyenin elden boşaltmaması ve vâcibât-ı hâliyi den idüğüne binâ-en kâffe-i me'murin saltanat-ı seniyye'nin her hâlde mutabassır ve âgâh ve kuvvetlüce bulunarak etrâf ve eknâfa leylan ve nehhâren müdengah(?) basîret eylemeleri lâzımiden ve icâb-ı irâde-i seniyye'den olarak bu defa dahi keyfiyet-i iktizâ idenlere bildirilmiş ve bu tarafda bulunan Sırplu vekillerine dahi mersûm Miloş'un neşr eylediği eracife beyan olunarak ekazib-i şayi'anın indefatı müstelzim tedâbir icrâ kılınmış olmağla mukteza-yı âgâhı ve dirâyet-i düstûrileri ve mukaddem ve muahhar vaki' olan iş'âr ımız vechile bundan böyle dahi bir an ve bir dakika gafil ve mütesahil bulunmayub müteyakkız ve âgâh bulunmaklığa kemâliyle dikkat ve etrâf ve eknâfa ihâli-i çeşm-i basîret birle Sırplunun reviş ve mişvârlarından haberdar olarak muttali' olduğunuz ahvâl ve âsârı peyderpey bu tarafa iş'âr a dikkat ve her hâlde âgâh bulunub zinhâr gafil bulunmamağa begâyet-i ihtimâm ve mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

(45. Hüküm)

Ada-yı Kebir Muhâfızına

Ledel-vusûl cenâbınız dirâyet ve fetanet ile mecbûl ve muttasıf olduğunuza ve Ada kıl'ası lâzım'ül muhâfaza-ı mahâl idüğüne binâ-en terekübünüz asker ile kuvvetlü bulunmanız lâzımiden olduğu misillü dikkat ve hâl-i icâbınca bir güne ser-rişte virilmemesi dahi ve vâcibât-ı umûrdan olduğu misillü hiç ferde renk ve ser-rişte virmeyerek civar mahâllerden bir mikdar asker celb ve teksir-i daire iderek daima ve müstemirren kuvvetli bulunarak emr-i muhâfazanın lâıykıyla icrâsına dikkat eyleyesiniz

(46. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Bundan akdem savb-ı müşirilerinden hâme güzâr iş‘âr olunduğu üzere Miloş cânibine Moskovlu tarafından kuryer ile gelmiş olan kağıdı mersûm Miloş milletini celb iderek kıraat etmiş ve Bosna ve Vidin taraflarında olan bazı kaza ve kıla‘adan başka Niş’e iki saat mesafede vaki‘ Topveniçe(?) karyesine kadar gûyâ devlet-i ‘aliye Rusyaluya vermiş idüğünü i‘lan etmiş idüğü ve mersûm Miloş Topveniçe(?) karyesine gelmek üzere Niş kazasına tecavüz etmiş lâzım gelir ise hücum demek olarak müdafa‘a

[31]

Olunmak îcâb eyleyeceği der-kâr ise de el-hâletü hazihi daire-i mişirilerinde henüz askeriyyiden bin ve Niş ahâlisinden harb ve harbe muktedirseniz yüz adam mevcut olarak muharebe vukû‘ takdirinde mukavemet düşvar olacağı beyanıyla bu bâbda tevcihle İrâde-i Seniyye ta‘alluk ider ise seri-an iş‘âr olunması husûsî şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı şerifeleri me‘al ve mezâyâsı rehin-i ittılâ‘ hulusveri olmuş ve mersûm Miloş’un ol vechile beylik şayi‘asıyla uygunsuzluğa cüreti havâdisi dahi saâdetlü Belgrad ve Vidin muhâfızları hazeratı taraflarından inha ve iş‘âr et kılınmış ve iş bu inhâları birbirini te‘yid eylemiş olduğundan cümlesi hakıpa-yı hümâyûn-ı şahâneye arz ve takdîm ile meşmûl’ül huzza-i keramet ifahâne-i hazreti padişahi buyurulmuşdur cümle indinde malûm olduğu ona Sırb milletinden bir vakit de emniyyet câiz olmadığına nazaran mersûm Miloş’un ol sûretle neşr-ü işa‘asına cesâret açıldığı ekazibinin ilerüsünde asıl garaz ve maksudı ne idüğü ve ne yapacağı ve Sırplu rü‘esas ve efradı ne diyeceği anlaşılamamış ise de mersûm Miloş pek de buralara hod-be-hod cesâret edemeyeceği ve ihtihatdan ve bunlardan bir sûretle emniyyet ve kât‘â gaflet gayr-i mecaz olarak merâsim-i ihtiyâtiyenin herbar kemahi mukahhan icrâsına igna-yı şerait mülûkdariden olduğu misillü şimdiden etrâf ve civarının muhâreseleri sûretinin i‘lan olunmasında Sırplu aleyhine açıktan tehiyye-i keyfiyeti revga olacağından ol bâbda mahzur der-kâr ve madem Miloş’un bu sûretle neşr-i ekazib eylediği devlet-i ‘aliye’nin malûmı olmuş olduğundan bu bâbda sükut dahi câiz olmadığı gibi Rum fesâdı henüz meydanda turur iken Sırplu tarafından bir hadise zuhûr etmemesine ihtimâm dahi farz mesabesinde olarak nüshu-pend sûretiyle bundan böyle işin çıkışına göre iktizâsı icrâ olunmak üzere tiz elden mersûm Miloş’un ihtira‘ ve neşr etmiş olduğu ekazibi ibtal ve ilga idecek tedâbirin icrâsı lâzım geleceği bedidar olmak mülasebesiyle bu tarafda bulunan Sırb vekilleri bâb-ı ‘aliye celb olunarak mersûm Miloş’un neşr eylediği eracif beyan ve bu keyfiyet gerek kendünün ve gerek milletinin iddiasında oldukları ra‘iyyet ve sadâkat-ı levâzımına münafi olub taht-ı ra‘iyyet de olan reayânın himâye ve eşkıyasının te‘dibinde saltanat-ı seniyye müstebid bir rey olduğu ve ol makule ifadatın isgası cemî‘ millet-

i islâmiyenin i'tinâd idemeyeceği mevaddan idüğü irad ve inad ile mukaddemce mersûm Miloş'un milletinden kendü aleyhine olan guruhun şematetini bastırmağa vesîle ittihazıyla böyle bir şayia'a verilmiş ise hata eylediği ve böyle olmayub da bazı tarafın tahrikine ferifte olarak kendü hâlinde olan Sırb milletini beyhude hatara uğradarak böyle bir şey ihtira'ına cesâret etmiş ise bunda dahi azim hatada bulunmuş olacağı ve Sırplunun saye-i devlet-i 'aliye'de asayışı berkemâl olub bila-muceb bir neferinin incinmesini saltanat-ı seniyye istemediği misillü Miloş'un dahi bu ilkâ eylediği sözlerin sıhhatine vasıl olmaklığa mecburiyeti der-kâr ve Sırplunun bir diyeceği olduğu hâlde özüni istişfa'anı kabul etmeyeceğinden Belgrad muhâfızı tarafına ifade eylemeleri lâzım geleceği aşikâr olduğuna binâ-en eğer Miloş an-gafleten böyle bir şey etmiş ise der'akab bunu imha ve ilkâ idecek tedbiri icrâ idüb ekazib-i mezkûre ke-en-lem-yekün girmek üzere seri-an bir cevab-ı sarih celb eylemeniz lâzım gelür yollu iktizânasına göre izzetlü reis'ül küttâb efendi tarafından mersûm vekillere soyunulmuş ve mersûmlar dahi bu bâbda kendülere bir gûna ihbar ve iş'âr olmadığını ve bunları Miloş'a yazacaklarını dermiyan eylemiş oldukları ecilden keyfiyet ve iktizâ-yı hâl

[32]

Ve maslahat Belgrad muhâfızı müşârün-ileyh hazretlerine bervechi tefasil iş'âr ve tahrîr kılınmış ve tenbîhât-ı lâzıme-i saire iktizâ idenlere dahi yazılmış olub şimdilik merkez maslahat bilinemeyerek bundan sonra tevârüd idecek ihbara intizar olunmak îcâb ideceği zâhir ve hakikat-i hâl anlaşılaksızın savb-ı müşirilerinden ve me'mûrini saire tarafından ayluklu asker celb ve istihdâm olunsun denilse tedarik olunacak asker ile maslahatın itmamı müesser olamayarak yine küllüyetlü tertîbat ve tedarikata ihtiyaç mess(?) eyleyeceği ve hâl bu ki bil-farz Miloş isyân idecek olsa bile bu defa milletini ayaklandırırverse Niş vesair civar olan mahâllere hücûma muktedir olması mahâl olarak ol vakte kadar taraf-ı devlet-i 'aliyye dahi bi-âvnîhî tealâ lâzım gelen tertîbatın icrâsına bakılmak mümkün olacağı vaki' ve bahâr olarak şimdi ki hâlde etrâfa tiz elden asker tertîbi sûretine düşülmemesi tabi'at-ı maslahata mevaki' görünmüş ve zât-ı saâdetlerinin mehma-emken teksir-i daire ederek terarüklüce bulunmaz ve iktizâ eylediği takdirce mukaddem ve muahhar vaki' olan iş'aratımız vechile Niş ve havâlîsinden ve Prizrinin ayânı Kara Feyzizade tarafından asker celbine ve her hâlde mütebassır ve âgâh bulunmağa dikkat etmeniz husûsuna irâde-i seniyye-i mûlûkâne ta'alluk etmiş olmağla cenâb-ı saâdetleri mukteza-yı dirâyet ve besâletleri üzere hezm-ü ihtiyât merâsimine riâyete ser-rişte sizce mümkün mertebe dairenizi teksir iderek tedariklü ve kuvvetlü bulunmağa ve evvel-ü ahir iş'arat ve ikamet icabı vechile muktezi olduğu hâlde Niş ve havâlîsinden ve ayân-ı mûmâ-ileyh tarafından asker celbine dikkat ve bir an ve bir dakika gafil bulunmayup levâzım-ı âgâhi ve merâsim-i teyakkuz ve penahinin kemahi mukahhan icrâsına sarf-ı nazarına iktidâr

ve daima ve müstemirren millet-i mersûmenin hâl ve hareketlerinden haberdar olarak celb ve istirak eyleyeceğiniz ahvâl ve âsârın seri-an bu tarafa tahrîrine himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 20 Zilkâde sene [12] 40

(47. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Bu esnâda Miloş'un mürtekib olduğu uygunsuzluk ve i'lan eylediği ekazib batıla cihetiyle vakt'ü hâl îcâbına tatbikan mersûm Miloş ve Sırpluya tevcihle muamele olunmak iktizâ ideceği ve bu tarafda olan Sırplulara sûret-i hüsnü-pend de tevcihle sözler söylenmiş idüğü bir kıt'a kâime-i mufassalamız ile savb-ı saâdetlerine bildirilmek üzere iken bir takım tahrîrât-ı saâdetleri varid olarak me'alinden mukaddem ki inhâları vechile Miloş'un milletini cem' ile iş'a etmiş olduğunu havâdis-i keyfiyetinin tafsili ve mersûmun evza' ve etvârı evvelkiden ziyâde uygunsuz bulunmağla başladığı ve bu defa dahi göndermiş olduğu kağıdı tercümesiyle beraber irsâl buyurulduğu ve cenâb-ı müşirileri her ne kadar hidemat-ı saltanat-ı seniyye'de bezl-i sa'y ve makderet sormakda iseler de Belgrad'ın vahâmet havasından ali'ül-mizac olduklarından Belgrad'dan nakil ve tebdillerine müsaade-i seniyye erzanı buyurulması keyfiyeti müstefâd olmağla keyfiyet ve tercüme-i mersûme mefad-ı mu-be-mu malûm-ı hûlûsveri ve hakipa-yı hümâyûn-ı şahâneye dahi arz ile meşmûl'ül huzza alel-meşmûl hazreti cihan-bani buyurulmuşdur cenâb-ı dirâyet-meab-ı düstûrileri zâtından bil-mücavere emniyyet ve has itikad hasıl olmuş dirâyetkar ve ruyet-i şiar vüzera-ı îzâm saltanat-ı seniyye'den olarak şimdiye kadar gerek muhavvel ahden istihmalleri kılınan mehamm-ı seniyyenin hak-ı rü'yet ve gerek Sırpluların üslub-ı hâkimane ve etvâr-ı ruyet-mendane ile âmâl ve idarelerinde mesbuk ve meşhur olan

[33]

Cemile-i cümleye ve müesser bir güzideleri cümle vükela-yı devlet-i 'aliyeden bit-tahsis nezd-i meâl-i vefîri cenâb-ı mülûkânede malûm olarak hak-a-hak saâdetlerinde bil-vücuha mahasin tevcihat-ı sâmiye-i hazreti padişahi der-kâr ve nümayân olduğundan birkaç seniden berü ivad ü din-i devlet-i 'aliye'de sabıkan ve lâhıkan vukû' bulmuş ve bulmak da olan mesa'i ve hizmet ve bu bâbda geldikleri zahmet ve ızdırab ve meşakat inşallah-ü teali kariben mübeddel asayiş ve selamet ve saye-i hümayave-i şahânede ezher cihet nail dest-maye-i mükafat ve ref'et olacağı cây-ı şüphe olmadığı varest-i kayd-i iş'ârdır nezd-i düstûrilerinde malûm olduğu üzere Sırplunun reviş ve etvârı cây-ı dikkat olub el-hâletü hazihi diğer kâime-i mufassala-i mezkûremizde iş'âr olunan sûretten başka tiz elden icrâsı muktezi bir tedbir olmayarak maslahatın ilerüsine ve bundan sonraca vaki' olacak iş'âr-ı düstûrilerine intizar lâzım gelmiş olduğundan bundan böyle îcâb-ı hâl neyi îcâb ve iktizâ ider ise ol sûretle icrâsına bakılmak

lâzım geleceği aşikâr olub me‘al-i iş‘ârlarından ârız olan za‘f-ı mizaç sebebiyle isti‘fa buyurulmuş olduğu revga ise de nezd-i saâdetlerinde beyandan mana olduğu üzere el-hâletü hazihi Miloş’un ve Sırlunun mişvâr ve hareket ve tavır ve siretleri uygunsuz olduğuna ve bidayeten me‘muriyetlerinden berü millet-i mersûmeyi üslub-ı hâkimane ile kullanmağa muvaffık olduğuna binâ-en cenâb-ı düstûrilerinin bu aralık Belgrad’dan infikakları dikkat ve hâle muvâfık olmayarak bir müddecik dahi tahammül eylemeleri îcâb-ı hâlden ve ikyiza-yı irâde-i seniyye’den olduğundan ol veçhile bir müddetçik sabır ve tahammül ile zâtlarına asla fütur vormeyerek icrâ-yı me‘muriyet ve gayret ve dirâyete himmet buyurmaları mecbul oldukları kardatı(?) edillesiyle müberhen ve bedidar olub ancak bu vechile Belgrad’ın şimdilik sarf ve tahvîli uyamaması zâtları misillü esdak-ı sadık hizmet hakkında diriğ-i muamelesinde olmayub emced-ü dikkat ve maslahat iktizâsından olduğu mutala‘a nezd-i saâdetlerinde dahi isga ve hak-ı saâdetlerinde ber-kemâl olan hüsn-i tevcih hazreti zıllıllahi inşallah-ü te‘âlî arz olan müstemirrencek derhâl mübeddel-i sıhhat olmasını mucib olacağı vareste-i kayd-ü iş‘âr olarak hak-a-hak saâdetlerinde olan mahasin ta‘attufat-ı şahânenin ezsernev te‘bid ve müracesizlikleri(?) ilkâları malûm-ı hümâyûn-ı şahâne olmak cihetiyle mücerret-i zât-ı saâdetlerini taltif-i irâde-i inâyet iddiasıyla kariha-i mülûkaniden bu defa pırlantalı bir kıt‘a mücevher kutu dahi asan-ı hümâyûn buyurulan kapu kethüdaları bendelerine teslimen gönderilmiş olmağla mecbul oldukları ruyet zâtiye-i düstûrileri iktizâsı ve mukaddem ve muahhar tavsiye ve iş‘âr mahlaslı muktezası üzere her hâlde kayl-ü kayl olarak Sırlu tarafına olacak mu‘amelat-ı hâkimanenin icrâsıyla müesser-i sabika ve lahıkanızı nezyile sena ve ciheti takat buyurmaları siyâkında kâime Fi 21 Zilkâde sene [12]40

(48. Hüküm)

Rum İli Valisi Sabık Derviş Paşaya

Zât-ı düstûrilerine gayr-i hafy olduğu vechile Sırb milleti ötiden berü emniyyet ve i’timâd olunur bir kavim olmayub bidayet-i fesâdan berü millet-i mersûme hakkında dahi şerâit-i ihtiyâtiyeye riâyet olunmak da olduğundan bundan akdem Sırlunun Miloş ile beyinlerinde tekevvün iden ihtilâle mebnî fesâd-ı mezkûrun evvel ve ahiri ve nihayeti tevcihle olacağı emr-i meçhul olduğundan ser-rişte virilmeksizin ve Sırlu aleyhine tehiyyen ve hareket gibi şeyler anlaşılmaksızın sûret-i hâkimane ile bir kat dahi levâzım-ı teyakkuz ve âgâhiye itina lâzım gelerek zât-ı saâdetlerinin dahi daire ve askerinizi tağıtmayarak Sofya’ya gelüb

[34]

İkamet buyurmanız irâdesi sevi-i müşirilerine mahfiyyen ve mahsusen tevcih ve iş‘âr olunmuş idi el-hâletü hazihi mersûm Miloş bazı zemin ve zimmetler ile devlet-i ‘aliye’ye izhar-ı sadâkat yüzünde görünmek de ve bir taraftan dahi Sırluya ekazib-i batıla neşr-i i‘lan iderek

uygunsuz harekete teşebbüs eylemekte olduğu bu defa bazı taraflardan tevârüd iden tahrîrât mufadından müstefâd ve bu vechile harekete ictirası ağyarın tahrîkiyle olması melhûz idüğü ve vareste-i kayd-ı irad olub her ne ise devlet-i ‘aliye bu bâbda sükut itmeyerek mersûm Miloş’un neşr eylediği ekazib-i batılasını ibtal eyleyecek tedâbir-i hâkimaneye teşebbüs eylemiş ise de cemî‘ zamanda ve alel-husûs bu hengamede merâsim-i ihtiyâtiyenin elden bırakılmaması ve îcâbat-ı hâliyiden ve ikafe-i me‘murin saltanat-ı seniyye’nin her hâlde mütebassır ve âgâh ve kuvvetlice bulunarak etrâf ve eknâfa leylen ve nehhâren mednigah-ı basîret eylemeleri müteallik olan irâde-i seniyye-i şahâne muktezasından olarak keyfiyet-i iktizâ idenlere savb-ı hâlisanimizden tahrîr ve tenbih olunmuş ve cenâb-ı düstûrileri saye-i himavaye-i hazreti cihandaride iktisab vaki‘ ve kudret ile ihvan ve efranlarını ezher cihet müsabakat etmiş sahib-i miknet ve nüfûzu vüzera-ı îzâmından olarak bu maddeye me‘murin hafiyeleri olub Sofya’da tevkif kılınmış olduklarına binâ-en ser-riştesizce dairelerini teksir ve hazîr ve müheyya bulunmaları lâzımiden iken el-hâletü hazihi Sofya’da ekall-i kalil-i daire ile ikamet etmek de olduğunuz rivayet olunub ma-haza cenâb-ı düstûrilerinin Sofya’da mükemmel daire ile ikamenizden maksud ledel-iktizâ şu bu eksik dimeyerek heman ifa-yı me‘murine müsara‘at eylemeniz kaziyesi olduğundan hungerde Sırplu tarafından bir güne uygunsuzluk zuhûruyla heman me‘murininiz vechile hareket ve hazîmetiniz irâde kılındığı sûretde derhâl matlub ve me‘mul üzere hareket idemediğiniz takdirde ol-vakit hak-ı saâdetlerinde tasavvuratla uygunsuz düşeceği edna mülâhaza ile malûm ve aşîkâr ve bu cihetle malûm olan iktidârınıza göre kendülüğünüzden piyad gibi daire ve askerinizi tevkir ve teksir iderek maslahatın ilerüsine intizar eylemeniz lâzım geleceği misillü bu ser-rişte ile nüzul emini ve kasap başı istid‘asına dahi düşülmemesi îcâb ideceği bedidar olarak mukteza-yı hûlûsumuz bu defa dahi zât-ı saâdetlerini itâre-i icbar etmeyle mukaddem vaki‘ olan irâde muktezası ve dirâyet-i müşirileri iktizası üzere ser-riştesizce daire ve askerinizi teksir ve tevkir iderek mükemmel daire ile Sofya’da ikamet bir an gafıl bulunmayup etrâf ve eknâfa ihâle-i çeşm-i basîret birle Sırplunun reviş ve mişvârlarından haberdar olarak muttali‘ olduğunuz ahvâl ve âsârı peyderpey bu tarafa iş‘âr a dikkat ve her hâlde âgâh ve kuvvetlice bulunub zinhâr gafıl bulunmamağa begayet ihtimâm ve himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 22 Zilkâde sene [12]40

(49. Hüküm)

Ada Muhâfızına

Sırplu Başknezi Miloş’un bazı neşrine ecza eylediği eracif ve ekazib keyfiyatından ve zehair maddesine dair ısdâr ve tesyar olunan Emr-i ‘Alinin vusûlünden bahisle Ada-yı Kebir ve Feth’ül İslâm Kıl‘âlarına zâhire ile Feth’ül İslâma mühimmât tertîb kılınması husûsuna dair tevârüd iden tahrîrâtınız müteyakkızdır ve manzur-u meâl-i malûmunuz olmuştur cenâbınız

gayret ve hamiyet ile mevsuf olarak isbat-ı müddeat-ı dirâyetkârî ve hasafeti say olacağınız der-kâr ve bedihi ise de malûmunuz olduğu üzere Sırludan bir zamanda

[35]

Emniyyet ve revîş ve etvârlarından gaflet câiz olmadığına binâ-en daima mütebassırane hareket ve emr-i muhâfazaya îcâb iden vesâilin istikmâline dikkat feraiz-i hâliyiden olarak hatta geçenlerde mersûm Miloş'un neşr etmiş olduğu eracif keyfiyeti bazı taraflardan dahi iş'âr olunmuş olduğundan vesâyâ-yı mütebassırane ve tenbîhât-ı îcâbına lâzım gelenlere tahrîr olunarak müteyakkız ve âgâh bulunmanız husûsu dahi etrâfiyla size dahi iş'âr ve teksir-i daire ile kuvvetlüce emr-i muhâfazaya kıyâm eylemeniz te'kid ve tiskar olunmuş olduğundan ol vechile hareket-i îcâb-ı me'muriyetinizden ve zikr olunan kıl'alar serhadat-ı Hâkânîyiden olarak istihkamını muceb-i hâlatın ifası lâzıme ve dikkat ve maslahatdan olub zâhire ve mühimmât maddeleri izzetlü defterdar efendiye havale olunmuş olmağla cenâbınız dirâyet ve fetanetiniz ingası ve mukaddem ve muahhar vaki' olan tenbîhât ve iş'âratımız iktizâsı üzere bir an ve bir dakika gafil bulunmayarak levâzım-ı âgâhi ve tebassuriye kemâliyle ihtimâm ve teksir-i daire ile kuvvetlüce bulunmaklağa ikdâm berü tarafdan dahi Sırlunun revîş ve etvâr ve ahvâllerine ihâle-i çeşm-i dikkat ve celb ve iştirak eylediğiniz havâdis ve âsârı peyderpey bu tarafa tahrîr ve iş'âret eylemeniz için kâime Fi 25 Zilkâde sene [12]40

(50. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırb Başknezi Miloş'un uygunsuz hâl ve harekete cü'reti bil-izbar Sırludan cemî' zamanda ta'akkul ve tasmim gayr-i mecaz olduğuna ve Sırlu civarında vaki' serhadat-ı hâkânîyenin hazîrren ve seferren reşt-i ber-süyuf bulunması feraiz-i hâliyiden idüğüne binâ-en bu bâbda vesâyâ-yı lâzıme mukaddem ve muahhar savb-ı saâdetlerine inba ve iş'âr olunmuş idi el- hâletü hazihi mersûm Miloş bu günlerde Sırluyu isyâna tahrîk ve Alacahisar reayasıyla ve Vidin'e tabi Siprike(?)kazasına muzaf İzlut(?) karyesi reayasını ayaklandırmak zu 'm kasdında olarak kendüsi dahi cebehâne ve zehair tedarik ve iddiharına teşebbüs eylemiş olduğu

ndan mersûmun bu hareketi amade-i isyân olduğu bu defa saâdetlü Belgrad muhâfızı hazretleri tarafından iş'ar ve inha olunub sûret-i hâle nazaran mersûm Miloş çabükir zamir-i ziyasını olan madde-i isyân ve mel'unu kuvviden fa'ale götürmeğe çalışarak milletini bend ile tuğyana tahrîk ve iğra eylemekte olduğundan bu aralık bunların şahika-yı isyâna ve melanete hurûc etmesi (...) tutularak taraf-ı saltanat-ı seniyye'den dahi millet-i mersûmenin terгим' ünüf mefsedetleriyle def'-i gailelerini muceb-i esbâb ve adanın icrâ ve istikmâli lâzım geleceği zâhir ise de şimdi ki hâlde taraf-ı devlet-i 'aliye'den fi'len mukabele ve tedarikat-ı aleniye icrâsı câiz olmayarak işin gelişine terkiban tedâbir-i hafiyenin i'mal-i lâzımiden olub ya'ni Sırlunun

ilerüde hareket ve isyânları tahakkuk ider mi etmez mi henüz meçhul ise de hezm-ü ihtiyâta riâyeten hakiki olmuş gibi farz olunarak ana göre îcâbına bakılmak umûr-ı mefrusaniden olup şöyle ki Sıprlunun mukaddem dahi isyânları vukû'nda Bosna ahâlisi merdane hareket ve bunların kat'-ı urûk mefsedetlerine sa'y ve gayret eylemiş olduklarından millet-i mersûmenin cümleye malûm olduğu üzere Bosnaluların sûret-i istihdâmları unf ve cebr ve şiddet izharıyla olmayub

[36]

Hâkimane ve sâmihâne muamele ile hüsn-i a'mel ve bi-lutfü te'ala iş gördürmek Bosna valisi esbak müteveffa Darendeli Ali paşa misillü kullanmağa muvaffuk olduğu zâhir ve zât-ı saâdetleri bir müddettir Bosna eyaletinin vali-i valaşanı bulunmuş olduklarından ahâli-i merkûmenin bu sûretle olan mizaç ve mişvârlarına ittılâ'-ı kesb eylemiş olacakları müberhen ve bâhir olarak ledel-hace bunların Sırplu aleyhine istihdâmında me'mul'ül 'alî vechile iş gördürmeğe ihtimâm buyuracakları me'mul ve maznun ise de bu yada sair şeye benzemeyüb din-ü maslahatı olduğundan maazallah'u teali öyle bir hadise zuhûr ile millet-i mersûme ayaklandığı gibi şöyle idelim böyle idelim diyerek vakit geçirilmek veyahut ahâli-i merkûmeyi lâyıkiyla kullanamayub uygunsuzluk ve tedbirsizlik zuhûra gelmek ve çeşm-i alakiye(?) olacağına binâ-en bunun şimdiden selamet-i sühulet ve münasebeti mülâhaza etmek ve hafıyyce tedâbir-i lâzimesine ibtidâr eylemek şî'ar diyanetden idüğünden şimdiden bervech-i hafıyy keyfiyetin taraf-ı saâdetlerinden pürüzsüzce istiş'âr ı tensib olunmuş ve irâde-i seniyye-i şahâne dahi bunun üzerine ta'alluk eylemiş olmağla millet-i mersûmenin galeyânı sûretinde ahâli-i merkûmeyi iş bu umûr-ı diniye de tevcihle kullanmak lâzım gelür ve bunları hüsn-i a'mel ve istihdâm ile yek hamlede iş gördürmeleri suretinin ifâsını ve şimdi ki ahvâlinize nazaran serhatlünün tur dediğiniz yerde turacak ve vur dediğiniz hengam da umûr-ı emr-i rey'inize mütaba'at ideceklerine aklınız germi ve Sırplu isyân eylediği hâlde tarafınızdan izhar bais ve fütur olunmak ihtimâli olur ise ol-vakit ibra olunacak mazeret bir dürlü tevcih ve te'vil kabul etmeyerek bu bâbda muhatara ve kaza derkâfa olduğuna ve Sırplunun birkaç mahdır uygunsuzkuğu işidilmek de idüğüne nazaran tevcihle rey ve tedbir etmekdesiniz ve Sırplunun izhar ve isyânlarında eyaletten ne mikdar asker cefada bulursanız ve zâhirelerini ve tertîbat-ı sairelerini tevcihle yapacaksınız velhasıl bu maslahat gayet dikkat kûtur-ı umûr-ı diniyiden olup siz dahi diyanet ile muttasıf vüzera-i îzam saltanat-ı seniyye'den olduğunuzdan henüz maslahat meydana çıkub alev gitmeksizin bu maddeyi becere bilüb uhdesinden geleceğinizi aklınız ger ise avn badi i'timâden bervech-i hafıyy teşebbüs etmiş olduğunuz ve ideceğiniz rey ve tedbiri izahen ve serian bu tarafa iş'âra himmet ve eğer beceremez iseniz şimdi yaparım deyüb sonra maazallah-ü teali hîn-i zuhûrunda beceremediğiniz hâlde hakkınızda mühlikeyi ve avdet

olacağından ana göre hakikat-i hâl ve maslahatı toğrudan toğru aceleten bu tarafa iş'ara kemâl-i müsara'at buyurmaları siyâkında mahsusen ve mahfiyyen iş bu kâime Fi Serh Cemazievvel sene [12] 40

(51. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Mukaddem ve muahhar hamegüzâr iş'âr buyurulduğu üzere Sırb başknezi Miloş bu günlerde Sırpluyı isyâna tahrîk ve Alacahisar reayasıyla Vidin'e tabi Sibirge kazasına muzafa

[37]

İbrlut(?) nam karyede mütemekkin reayası dahi ayaklandırmak zu'm fasidiyle içlerinden söz başı olarak Gavriło(?) nam zimmiye ta'lim ve ta'ahhüd ettirerek mersûm Miloş dahi tedarikata teşebbüs suretinde ve evvelkiden ziyâde uyguzsuzlukları vukû' bulmakda olarak mersûmun iş bu harekât reddiyesi mukaddema isyân olması münfehim ise de tiz elden üzerlerine asker ta'yin olduğu hâlde şayed Sırplular anlayamayarak mersûm Miloş ile bil-ittifak isyâna mecbur olacakları der-kâr olduğundan Sırb milletini tevsid etmeyecek sûretle lâzım gelecek tedâbirin mahfiyyen icrâ buyurulması iktiza-yı hâlden olduğu tafsilatı bu defa dahi tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrilerinde muharrer olmağla mezâyâsı rehin-i ittılâ' muhlusi olduğundan başka hakıpa-yı hümayûn-ı şahâneye dahi arz ve takdîm ile meşmûl nigah-ı atıfet-i iktinah cenâb-ı şehinşahi buyurulmuşdur zât-ı dirâyet seman-ı sâmililerine beyan olduğu üzere Sırb milleti milel-i saireye makis olmayarak gayet dessas ve mekkar ve bi'l-husûs mersûm Miloş nihayet derecede mel'anetkâr olduklarına binâ-en bunlardan cemî' zamanda emniyyet gayr-i câiz ve iş'âr -ı müşirileri üzere tiz elden üzerlerine asker ta'yini takdirinde şayed Sırplu anlayamayarak mersûm Miloş ile bil-ittifak isyâna mecbur olacakları bedihi ve bariz olduklarından mukaddemce varid olan tahrîrât-ı düstûrilerine yazılan cevap-name-i muhlisi de bu husûs zımında bu taraf da olan mütâla'at keyfiyeti etrâfiyla beyan ve zât-ı 'alilerinin ve me'murin-i sairenin tevcihle hareket-i ruyetmendaneye itina eylemeleri lâzım geleceği dermiyan olunmuş olduğuna nazaran iş bu inhâlarının zikr olunan cevap-name-i muhlisinin henüz seviyy-i saâdetlerine vasil olmaksızın vaki' olmuş olacağı der-kâr v bu cihetle cenâb-ı düstûrilerinin evvel ve ahir savb-ı müşirilerine yazılan vesâyâ ve talimat üzere harekete i'tinâ ve muktezasını icrâ buyurmaları îcâb-ı hâl ve maslahatından idüğü bedidar olmağla mukteza-yı dirâyet-i düstûrileri üzere ale'd-devâm merâsim-i tebassur ve âgâhiye riâyet ve ihtimâm ve her hâlde icrâ-yı münife-i fetanetkari ve rü'yete ikdâm birle zâtlarından me'mul ve muntazîr olan âsâr-ı güzide-i mehammdani ve hasafeti icrâya i'tinâ ve himmet buyurmaları siyâkında siyâkında kâime Fi 2 Cemazi-el evvel sene [12]40

(52. Hüküm)

Ada Muhâfızına

Cenâbınıza malûm olduğu üzere Sırp milleti ötiden berü emniyyet ve i'timâd olunur ve milel-i saireye kıyas kılınur kavim olmayarak haklarında şerâit-i ihtiyâtiyenin ale'd-devâm icrâsı lâzımiden olduğuna ve bu günlerde millet-i mersûme beyninde uygunsuzluk emâresi zâhir olarak ol civarda bulunan me'murin-i devlet-i (aliye⁴²)nin kuvvetlü ve tedariklü bulunması farz derecesinde idüğüne binâ-en vesâyâ-yı mukteziye lâzım gelenlere bildirilerek sizin dahi her an ve dakika levâzım-ı âgâhi ve tebassuriye ihtimâm ve teksir-i daire ile kuvvetlüce bulunmaklağa ikdâm eylemeniz husûsı mukaddem ve muahhar tarafınıza yazılmış olduğundan ser-riştesizce teksir-i daire birle iktisab-ı kuvvete mübâderet eylemeniz me'mul ise de el-hâletü hazihi dairenizde kırk elli neferden ibâret olduğu dahi rivayet olunmakda olub mahaza Sırpulun uygunsuzluğu evvel

[38]

Ve Ahir cümleye malûm ve bu defa dahi yine uygunsuz harekete teşebbüs sûretini tutmuş oldukları istihbar olunarak iktizâ idenlere tenbîhât-ı lâzıme gönderilmiş ve cenâbınıza dahi bu bâbda mukaddem ve muahhar vesâyâ-yı mukteziye yazılmış olduğundan ve bul(un)duğunuz Ada ve Fethü'l İslâm kıl'aları Sırpluya hem civar olur bunların kemahi mukahhan esbâb muhâfazası ve muhâfazasının istikmâli uhde-i me'muriyetinize tahattüm eylemiş olduğundan siz dahi mukteza-yı me'muriyet ve gayretiniz üzere açıktan Sırplu aleyhine nehiy ve hareket sûretini göstermeyerek hâkimane-i esbâb-ı muhâfazayı bervech-i germent ikmal birle şerait-i me'muriyetinizi icrâya i'tinâ eyleminiz lâzımiden iken işlediği vechile bu maddeli amel eymeyub öyle kırk elli nefer daire ile olduğunuz muvâfık-ı sıhhat ise maaz-allah'ü teâlî Sırpulun isyânı meydana çıkub ol taraflarda bir uygunsuzluk olmak lâzım gelür ise cevap-kâr olamayacağınız emr-i gayr-i meçhul olub hatta bu defa dahi Sırp Başknezi Miloş milletini isyâna tahrîkde ısrar ve Alacahisar reayasıyla Vidin'e tabi Simbirge(?) kazasına mûzaf İbzalut(?) nam karyede mütemekkin reayayı dahi ayaklandırmak zu'm kasdıyla içlerinden söz başı Gavriilo nam zimmi teslim maksadına ibtidâr birle kendüsü dahi külli tedarikane teşebbüs suretinde ve evvelkiden ziyâde uygunsuzlukları vukû' bulmakda olduğu ihbar olunmuş ve bu sûretle encâmğâna intizaren kâffe-i me'murinin kemâl-i müteyakkız ve âgâh bulunması mertebe-i vecibeye varmış olarak bu defa dahi mahfiyyen tarafınızı ihtar lâzım gelmekle fil-hakika daireniz ol-vechile lâyıkindan düm ise hiçbir ferde renk ve ser-rişte vermeyerek civar mahâllerden luzumi mikdar asker celb ve teksir-i daire birle ezher cihet esbâb-

⁴² Aliye'yi yazmayı unutmuş.

ı istihkâmiyeye nahiyye sarf-ı kudret ve bunların galeyânları vukû'nda ne suretle hareket eyleyeceğiniz ve emr-i muhâfazayı tevcihle ifa ideceğiniz ve şimdiden netice-i ahvâle intizaren hiç kimesneye ser-rişte ve renk vermeyerek tekevvüne tedbir etmekdesiniz bu tarafda bilinmek için keyfiyet mahfiyyen bervechi izah taraflara iş'âr a müsareat ve ale'd-devâm etrâf ve eknâfa ihâle-i çeşm-i basîret birle Sırlunun reviş ve hâllerinden haberdar olarak mutaallî' olduğunuz ahvâl ve âsârı peyderpey bu tarafa tahrîre mübâderet ve zinhâr ve zinhâr gafil bulunmayub emr-i muhâfazanın lâıyıkıyla icrâsına kemâl-i ihtimâm ve dikkat eylemeniz için mahsusen ve mahfiyyen iş bu kâime-i tahrîr ve tatarlar murtezik Tatar ile irsâl olunmuştur Fi 5 Cemazi-el evvel sene [12]40

(53. Hüküm)

Sofya Cânibinde olan Rum İli Valisi Sabık Derviş Paşaya

Sırlu içinde der-kâr olan uygunsuzluğa ve hüdanegerde bir gûne hadise zuhûrunda bu maddeye me'mur ve ta'vin kılınacaklarına binâ-en ve haber ve yerinize göre daireleri akall-ı kalil idüğüne binâ-en ser-riştesizce daire ve askerinizin tevkidiyle âgâh ve kuvvetlü bulunmağa ihtimâm ve dikkat

[39]

Eylemeniz tenbîhâtını şâmil itâre-i seviyy-i saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hâlisanimizin ve savletden ve el-hâletü hazihi dairelerinde bin neferden mütecaviz piyade ve süvari mevcud ise de tâife-i mersûmenin uygunsuzlukları zuhûr-ı takdirinde me'muriyetlerinin ibkası mevcud daireniz olanlarıyla karîn-i husûl olamayarak taraf-ı saltanat-ı seniyye'den akdar iyaneye tevakkuf eyleyeceğinden ve şimdi ki hâlde maslahatın ilerüsine nazaran teksir-i daireye dikkat eylemekde olduğunuzdan bahisle tâife-i mersûmenin tavır ve mişvârlarından haberdar oldukça iş'âr ve inbasına müsareat buyuracağınızı hâvî ve geçen sene savb-ı müşirilerine götürülmüş olan demirbaş mir-i şütürandan telef olmuş olan iki yüz dört mehad şütüranın aynen tazmini mukteza-yı irâde-i seniyyeden olarak ol bâbda ısdâr ve tesyar olunan emr-i 'alî ve tahrîrât-ı hulûsvari vasıl olmuş ise de şimdilik mezkûr haraların tazmine muktedir olamayacağınızdan bir az emhâl kılınması iltimâsını muhtevi firisde-i vüsera kılınan tahrîrât-ı şerifeleri me'al ve mezâyâsı rehin-i ittılâ'-ı mücelli olmuştur malûm-ı müşirileri olduğu üzere bu Sırb milleti bir millete benzemeyüb hıyânetkar ve mefsadet şiar bir tâife olduklarından ve bu günlerde dahi beyinlerinde bir (...) söylenmekde idüğünden bunlardan gaflet gayr-i câiz ve maâz-allah'ü teâlî bir uygunsuzluk vukû' takdirinde bağteten üzerlerine varılarak şerare-i (...) etrâfa sirâyet etmeksizin def'-i gailelerinin istikmâli lâzım geleceği bedihi ve bariz olmak ve zât-ı saâdetleri dahi saye-i makarim maye-i şahânedede iktisab kudret ve miknet etmiş ve nihayet meratib-i beşeriyiden olan rütbe-i vala-yı vezareti ihraz eylemiş şeci' ve gayur ve metanet ve salabet ile

meftur olarak ledel-îcâb yüzünüzden külli hizmet me‘mul-i alisiyle hafiyyeten bu maddeye me‘muriyetiniz irâde kılınmak mülasebesiyle nihayet maslahata intizaren teksir-i daire ve askeri iderek ve ferd-i âferideye ser-rîşte virmeyerek menhi ve âgâh bulunmanız elzem ve dairenizde bundan mütecaviz piyade ve süvari olduğu tahrîrât-ı mezkûrenizde mastur ve murakkam ise de yine dairenizin pek cüz-i olduğu rivayet olunmakda olduğundan keyfiyet bu vechile olarak taraf-ı eşref-i şahaniden tahkîk buyurulur ise uygunsuz olacağı ve vakı‘an mevcut daire ile ledel-iktizâ iş görülemeyeceği ve îcâbı takdirinde iktizasınca bakılacağı müsellemler ise de şimdi ki hâlde hakiki daire ile bulunmanız me‘muriyet-i müşirilerine mugâyir düşeceği bedihi olup emhâlini iş‘âr buyurmuş olduğunuz (...) maddesi mukaddem irâde-i Seniyye-i şahâne ile icrâ olunmuş mevaddan olduğundan emhâli sûreti tekrar hakıpa-yı hümayûn-ı mülûkaniden (...) eyleyeceği ve istizan olursa dahi müteallik olan irâde-i seniyyenin mugâyiri olacağından hak-ı saâdetlerinde (...) mucib olur ise düşvar olacağı mülâhazasıyla bu defanın arzından sarf-ı nazar olunarak tekrar keyfiyetin iş‘âr ve ihtarına hulûs-ı mahsusumuz icbar eylediği malûm-ı saâdetleri buyurulduk da cenâb-ı şerifleri bermukteza-yı irâde-i seniyye mukaddem vaki‘ olan iş‘âr atımız îcâbı vechile gûyâ kendülüğünüzden olarak ser-rîştesizce daire ve askerinizin teksir ve tevkiriyle bir an ve dakika gafıl bulunmayub etrâf ve eknâfa

[40]

İhâl-i çeşm-i basîret ve tâife-i mesfûrenin revîş ve mişvârlarını istihbâr ile peyderpey bu tarafa tahrîr ve iş‘âr iderek her hâlde âgâh ve kuvvetlü bulunmaklığa ikdâm ve şütüran maddesi dahi emhâl kabul ider şey Olmayub (...) irâde-i şahânenin mugâyiri olacağından ba‘de-ezin imrâr vakti tecviz buyurmayarak heman mezkûr şütüran tedarik ve miri ahurlarına irsâl ve teslim ile keyfiyeti tahrîre himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 16 Cemaziel evvel Sene [12]40

(54. Hüküm)

Niş Vidin Muhâfızlarına ve Sofya Mütesellimine

Belgrad muhâfızı vezîr-i mükerrrem saâdetlü Abdurrahim paşa hazretlerinin beşlü ağası (...) nam (.....) deryasında merkez olan hubs ve ihânet iktizâsını izhar ile maiyyet-i müşârun-ileyhde olan askeri tâifesini güzeşte-i uluvesine tahrîk ve iğvâ’ iderek fitne ve fesâd ikasına ibtidâr etmiş ve müşârun-ileyh dahi derhâl def‘-i kabl ve (.....) istihsal eylemiş ise de merkûm (...) mütecasir olduğu isa’eti mecazâtından havfen ilişemeyüp on kadar atlu ile leylen Belgrad’dan fîrar eylediği müşârun-ileyh ledel-izbar ensesinden asker ta‘kibiyle ahz ve nadanı mümkün ise de bazı mahzur tasavvurıyla asker irsalinden sarf-ı nazar olunduğu bu defa müşârun-ileyhin tevârüd iden tahrîrâtı me‘alinden merkûm (...) Niş’e karib Razale(?) nam mahâlde rast

gelindiği müşârün-ileyh tarafından vürûd iden tatarın takrir ve ifadesinden müstebân olub merkûmun ol veçhile askeri (...) neşr-i eracif ve fesâd ilkâsına ibtidârı hasb-ül vakt uygunsuz olarak bu makule müfid (...) izale-i vücuduyla def'-i mazarratı vacibiden ve tatar-ı merkumun ifadesine nazaran merkûmun teveccüh ve garimini Niş ve Vidin ve Sofya taraflarına olmak ihtimâlîne binâ-en merkûm ile rûfekasının her hangi mahâlde buldurulur ise derhâl tertîb-i ceza olunmaları iktizâ-yı irâde-i seniyyiden olarak keyfiyet taraf-ı hulûsvariden Vidin ve Sofya muhâfızlarına dahi başka başka tavsiye ve iş'âr olunmağın cenâb-ı düstûrileri dahi mukteza-yı imtina(?) ve dirâyet-i müşirileri üzere eğer merkûm (...) ol tarafa gelmiş ise heman bilâ-eman rûfekasıyla tertîb-i ceza (...) i'tinâ ve himmet ve henüz merkûmlar ol cânibe gelmemiş veyahut gelmiş geçmiş ise bit-taharri ahz-u girift ve itmamkarlarıyla keyfini bu tarafa inha ve iş'âr a sarf-ı ruyet buyurmaları siyâkında kâime Fi 16 Cemaziel evvel sene [12] 40

(55. Hüküm)⁴³

Kayseriye Mutâsârrıfına

Münevvemi Maraşlı Ali paşanın kürkçü başısı kayseriyeli Yordam nam zimminin bazı sual ve cevap zımnında ele götürülmesi îcâb eylediğinden mezbur yordam der-saâdet'de tahrîr ve tahsis olunmuş ise de bundan yirmi yirmibeş gün mukaddem Kayseriye tarafına gitmiş olduğu sahihan haber virilmiş olduğundan ve mersûmun der-saâdet'e celb ve ihzarı zımnında mahsusen tatarlarımızdan tatar savb-ı müşirilerine götürülmüş olmağla iş bu kâime muhibbanemizin heman taraf-ı saâdetlerine vusûli (.....) ve ta'viki tahvir etmeyerek ve bir kimesne zinhâr ve zinhâr ser-rişte virmeyerek mersûm ol tarafda nerede ise alel acele buldurub esnâ'-yı rahda fîrar idemeyecek vechile gönderilmiş olan tatarımıza tesliman bu tarafa sûrat irsâl ve ahzarı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında mahsusen ve mektuben iş bu kâime tahrîr Fi 5 Cemaziel evvel sene [12]40

(56. Hüküm)⁴⁴

İş bu emir name-i sâminin vusûlünden bahisle tıpkı irâde-i seniyye vechile merkûm (...) bulunur ise bila-eman ceza-yı seza tertîb olunacağını mübeyyin Vidin muhâfızı hazretlerinin varid olan tahrîrâtı me'al-i Fi 20 ? sene [12]40 sürh verildi

[41]

(57. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Seviyy-i sâmilere olan tevcihat mekârim-i iyad hazreti mülûkâneye beyan-ı temhir ve zât-ı saâdetlerin taltif ve tes'ir irâde-i inâyet adesiyle mukaddemce ihsân-ı hümâyûn buyurulan

⁴³ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

⁴⁴ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

mücevher kutunun vusûlüyle ol bâbda ika-yı lâzime-i şükür-gûzarı ve mehamedinden ve Miloş'un mazbut olan etvâr-ı mefsedet-girdarına mebnî bundan akdem sırası düştükde Belgrad kal'âsına asker sevkini imkânı çaresi istihsâline sarf-ı efkâr eyleyeceklerinden bahisle savb-ı düstûrilerine yazılan vesâyâ üzere lâzım gelen bil-müzakere mersûm Miloş'un Belgrad da olan vekilleriyle Belgrad mütemekkinlerinden Sırlı el-asl çend-nefer tüccar hazîr oldukları hâlde keyfiyet ifade olunarak mersûmlar gitmiş olduklarından ne haber ile avdet iderler ise bu tarafa tahrîr ve ifade buyuracakları ifadesine dair tevârüd iden tahrîrât-ı saâdet-i iyat-ı düstûraneleri mezâyâsı ve maiyyet-i saâdetlerinde bulunan delil tâifesinden Beşlu ağası nam müfsidin tahrîkiyle neferat makulesi ulûfe talebine ibtidâr ve ısrar eylediklerinden ne vecihle iskânları hasıl olmuş ve müfsid-i mezbur yaraşlı olanlarıyla tasavvuratla fîrar idüb takiplerinden meşmûl'ül huzza'ya mebnî sarf-ı nazar buyurulmuş olduğu dahi kapu kethüdaları bey bendeleri tarafına mersul şukkalarında mezkûr olmağla me'ali rehin-i ıttıla' hulûsveri olub hak-ı saâdetlerinde menassa perves(?) olan lûtf ve atıfet hazreti padişahinin ol vechile teşekkürüyle icrâ-yı mübtega-yı ruyetmendi ve me'muriyete masruf olan himem-i şerifeleri dirâyet ve gayret ve fetanet düstûrilerini isbat etmeğle badi-i mahzuziyet olmuş ve tahrîrât-ı mezkûreleri huzur-ı meyamin-i mevfur hazreti padişahiye dahi arz ile meşmûl nigah-ı atufet iktinah cenâb-ı şehinşahi buyurulmuşdur mersûm Miloş kafirinin nasıl zimmetkâr ve melanet şi'ar olduğu malûm ve bu husûs nezd-i irfan peyband-i düstûrilerinde dahi meczum olarak şimdiki hâlde mersûm söylediğini inkarda ise de sûret-i hâl bundan böyle tevârüd idecek tahrîrât-ı düstûrilerinden müstebân olacağı ve evvel ve ahir seviyy-i saâdetlerine beyan olunduğu üzere bu bâbda lâzım gelen tedâbir ve eda bu tarafda mutala'a olunmakda olarak iş'ârlarından müstefâd mezbur Beşlu ağası haininin ahzıçün verasından asker ta'yin itmekden sarf-ı nazar eylemeleri hasb'ül maslaha münasib olmuş ise de o makule müfsid mefsedetkârın izale-i vücudı lâzımeden ve Belgrad'dan fîrarına göre Vidin yahut Niş ve Sofya taraflarına 'azîmeti muhtemel olduğundan merkûm ve rûfekası ol tarafda bir mahâlde zuhûr ider ise derhâl ahz ve i'dam eylemeleri husûsı celadet-i efza-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı mülûkâne mucibince tarafımızdan Vidin ve Niş ve Sofya muhâfızları cânibine mahsus tahrîr ve iş'âr olunmuş olduğu ve sûret-i hâle nazaran akçeye muhtâc olduklarından cânib-i mîride müterakim olan matlubat-ı düstûrilerine mahsuben

[42]

Şeref sînuh olan irâde-i seniyye-i şahâne iktizâsı üzere hazine-i amireden bervechi nakid beş yüz kese akçe uydurularak götürmesi izzetlü defterdar efendi bendelerine havale kılınmış idüğü bi- mennihi teâla malûm dirâyet-i melzum müşirileri buyurulduk da zât-ı saâdetleri her hâlde icrâ-yı şerâit ruyet-mendi ve fetanete himmet buyurmaları siyâkında kâime

ledel-vusûl Mora köprüsünün Yagodine tarafına muttasıl kargir divan ve taş döşemesi ve birkaç temeli ve kıl'ası kesret-i sebilden harab olub bu hâl ile turması mecaz olmadığından ta'mir ve inşalarına mübaşerat olunmuş olduğundan hin-i teknilinde iktizâ iden keşif defteri gönderileceği tahrîrât-ı varidelerinde muharrer olmağla me'al-i malûm müheyyi olmuş ve tensib ve tasvib ve iş'âr buyurulduğu vechile bervechi metanet inşa ve itmamlarına sa'y ve gayret iderek mâsârif-i lâzimesi ne miktarı bâliğ olur ise cânib-i miriden i'ta olunmak üzere hitamında keşif defterini irsâl eylemeleri husûsı dahi irâde ve ferman buyurulmuş olduğu rehin-i ittilâ' düstûrileri oldukda heman cenâb-ı sâmîleri kaffe-i umûr ve kârda ifa-yı levâzım mehamm aşınayı ve sadâkate müsara'at buyurmaları me'muldür Fi 21 cemaziel evvel sene [12] 40

(58. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Miloş tarafından Şehirköy kazasında geşt-i güzâr üzere olan bir nefer casus Şehirköyü voyvodası kapucıbaşı Emin ağa tarafından ahz ve girift ve habse ilkâ olunmuş ve mesfurun takririni mübeyyin voyvoda-ı mûmâ-ileyh tarafından gönderilân kağıd takdîm kılınmış olduğu beyanıyla casus-ı mesfûr hakkında isti'lam irâdeyi şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı saâdetleri me'ali ve voyvoda-ı mûmâ-ileyhin salif'ül beyan kağıdı mü'eddası malûm-ı hulûsveri olmuştur mersûm Miloş'un mişvâr ve girdarı uygunsuz olarak bunlardan cemî' zamanda i'timâd ve emniyyet câiz olmadığı müsellim olan kazayâdan ve muhâfızına me'mur oldukları Niş ve havâlîsinin istihsâl-i esbâb muhâfizesiyle bir an gafil olunmamak ve daimen ve müstemirren etrâf ve eknâfa ihâle-i çeşm-i basîret birle âgâh ve mütebassır bulunmak lâzime-i hâlden olub voyvoda-ı mûmâ-ileyhin kağıdı me'aline nazaran mersûm damen-islâma elini ve izalet(?) etmiş ise de hakiki olmayub can korkusuyla ca'lî olduğuna binâ-en tepelenmeyub afv ve iğmaz olursa yine bir takrib Sırlı tarafına fîrar ideceği aşikâr olmağın mel'un-ı mersûmun işa'a ve ilân olunmaksızın mahfiyyen bir sûretle mahbusda idam olunarak vücud-ı habaset aludunun kimesne bilmeyerek bir sûret-i hâkimane ile kaldırılması vesâilini bil-istihsâl bundan böyle dahi isticlab ve istidlâ' olunan havâdis ve âsârı peyderpey bu tarafa inha ve aled-devâm şerâit-i tebassur ve âgâhiye mezid-i i'tinâ ve himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 26 Cemaziel evvel sene [12]40

[43]

(59. Hüküm)

Muharrem sene 41

Ada Muhâfızına

Hasb'ül vakt vel hâl ve teksir-i daire iderek resm-i teyakkuz ve âgâhiye kemâliyle i'tinâ ve dikkat itmeniz vesâyâsına dair irsâl olunan tahrîrâtımızın vusûlünden ve ser-riştesizce

muharesesi uhde-i hamiyetinize muhavvel olan mahâllerin takviye ve istihkâm ve muhâfazasını vesâilini icrâ etmeğe ihtimâm ve refikinizden bahisle istidlâ‘ eylediğiniz havâdis ve âsârın iş‘âr ve inhasına mübâderet eyleyeceğinizi şâmil tevârüd iden tahrîrâtınız manzur ve meâl-i malûmumuz olup serhadat-ı şahâne ve kıl‘â-yı hâkânîyeye taraf-ı eşref hazreti mülûkaniden mensûb muhâfızînin her an ve dakika levâzım-ı ihtiyâtiyeye riâyet ve tedariklû ve kuvvetlû bulunmaklağa dikkat eylemeleri iktizâ-yı me‘muriyet ve îcâb-ı dikkat ve maslahatdan olduğuna göre sizin bu vechile gayret ve şerâit-i teyakkuzu ve âgâhiye mübâderetiniz cenâbınızdan me‘mulümüz olan dirâyet ve gayreti isbat etmekle badi-i mahzuziyet olmuştur malûmunuz olduğu üzere Sırludan emniyyet ve i’timâd bir vechile câiz olmayarak aled-devâm revîş ve hareketlerinden haberdar olup şerâit-i ihtiyâtiyenin icrâsında dahi bir vechle kusur mücaz olmamağla mukteza-yı dirâyetiniz üzere bu bâbda mukaddem ve muahhar yazılan vesâyâmızın icrâsına ikdâm birle sizden me‘mul olan sadâkat ve gayreti ibraza dikkat eylemeniz için kâime Fi 2 Muharrem sene [12] 41

(60. Hüküm)

Bosna Valisine

Bazı vesâyâ-yı mukteziye-yi hâvî itâre-i seviyy saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulûsverinin vusulünden bahisle mukteza-yı me‘muriyet-i düstûrileri üzere Sırluya dair istidlâ‘ olunan ahvâl ve âsâr-ı şâmil bu defa tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri me‘al-i mezâyâsı rehin-i ittılâ‘ muhlisi olup bu vechile celb-i havâdis masruf olan himmet ve mübâderetleri muceb-i mahzuziyet muhyî olmuştur cenâb-ı müşirileri fatin ve dirâyetkar vüzera-i îzam saltanat-ı seniyye’den olarak icrâ-yı şerâitkar âgâhi ve tebassura himmet buyuracakları aşikâr ise de tâife-i mesfûreden hiçbir vakit de emniyyet ve i’timâd câiz olmadığına binâ-en aled-devâm merâsim-i ihtiyâtın icrâsına i’tinâ-ı lâzımeden olmağın bundan böyle dahi her hâlde tebassur ve âgâhiye ihtimâm ve istidlâ‘ ve istirak buyurdıkları havâdis ve âsârın peyderpey iş‘âr ve tenmiki husûsuna himmet mâ-lâ-keîlâm buyurmaları siyâkında kâime Fi 6 Muharrem sene [12] 41

(61. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Selefleri müteveffa Maraşlı Ali paşanın Belgrad’da me‘muren cısr-i Mora’ya vürûdu evânında sabık hazinedarı ve Belgrad gümrükcüsü kapucıbaşı Kayseriyeli Mehmet ağa ve ol vakit müteveffa-yı müşârün-ileyhin gümrükcübaşısı bulunan Rum milletinden Kayseriyeli Yordam nam gavur hemşerilik münasebetine mebnî birbirleriyle ittifak ve celb-i menfa‘at zımnında ber takrib Miloş ile ülfet ve kaffe-i mesalihinin tervicine ta‘ahhüd birle Belgrad’a vürûdlarında ağa-yı mûmâ-ileyhle mersûm bil-ittifak müteveffa-yı müşârün-ileyhi iğfal ve

bazen ihâfe iderek mersûm Miloş'dan küllüyetli akçe ahz eyleyerek Sırplu cizyesinin Miloş'a maktuan virilmesini ve maktû'ât ve iskelelerin mersûme

[44]

İhâlesini bil-ısrar ol vechile virdirilmiş ve nice mühtedi ve muhtediyeyi Sırplu teslime ve Miloş'ı buradan götürmeğe onlar sebep olmuş idüğü ve ağa-yı mûmâ-ileyh mersûm Yordam vesatâtıyla el- hâletü hazihi Miloş ile mukâtebe etmekte olduğu husûsatı bundan akdemce savb-ı düstûrilerinden tahrîr ve iş'âr ve mûmâ-ileyh ile mersûmun güzeran iden issâ'et ve hıyânetleri ol vechile ta'dat ve tezkâr buyurulmuş olup devlet-i 'aliye-i Muhammediyeye ibraz-ı sıdk ve istikamet edenler haklarında muamele-i lutf ve atıfetin ibzâl ve icrâsı der-kâr olduğu misillü bu makule târife-i fecia-i ihânet ve mel'anete mütehemmik ve salik olanları dahi ceza-yı sabıkları icrâsında afv ve iğmâz tecviz olunmayacağı bedidar olup mûmâ-ileyh Mehmet ağa der-saâdet'de bulunmuş olduğundan celb ve izzetlû çavuşbaşı ağa konağına habs olunmuş ve mersûm Yordam dahi Kayseriye'ye gittiğinden bil-ihzar (...) virilmiş olarak keyfiyet-i tahrîrât daire-i düstûrileriyle hakıpa-yı hümâyûn-ı şahâneyle ledel-arz şeref-sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şahâne mantuk ve münifi üzere mûmâ-ileyh çavuşbaşı ağa ibtida mûmâ-ileyh Mehmet ağayı ve sonra mersûmı başka başka celb ve Miloş ile muhâberelerine dair olarak taharri olunarak evvelen iktizâ(sına) göre zemin ve zaman ve ba'de-hu (i)şkence ve tehdit sûretleri irâ'esiyle su'al ve istintak olunmuşlar ise de vaki' olan takrir ve ifadelerinden su-i hâl ve ihâneti te'yid ider bir söz ahz ve ihtilas olunamamış ve kıyısından bucağından olsun hüküm tertîb ettirecek ağızlarından harf çıkmamış ve zuhûr iden evraklarından dahi ser-rişte olacak bir me'al istinbâ't olunamamış olduğuna binâ-en savb-ı saâdetlerine bir kere sûret-i hâl iş'âr ile bid-tekrar îcâb-ı hâl bilindikde ba'de-hu ne vecihle muamele icrâsı lâzım gelür ise ol vechile iktizâsına bakılmak üzere mûmâ-ileyh ve mersûmun takrirleri aynen kaleme alınarak bir sûreti çıkarılıp savb-ı düstûrilerine itâre olunmuş ve kendüleri dahi bundan böyle vaki' olacak inhâlarına tevfikân hapisde ilkâ kılınmış ve kendüleri mukteza-yı fetanet-i düstûrileri üzere takrir-i mezkûr sûretini güzelce kıraat ve mutala'a birle mahbus-ı mezburların ihânetini te'yid ider ve hakkında muamele-i şedide icrâsını îcâb eyler aher güne ser-rişte olur bir nesne var mıdır yani Miloş ile elan muhâberelerine müeyyed savb-ı düstûrilerinden evrak tutulmuş mıdır ve bunlara ne sûretle muamele lâzım gelür ise ve işbu iş'âr-ı müşirilerinden başka bu husûsa dair mukaddem ve muahhar aher güne malûmatları var ise ol vechile icrâsına bakılmak için keyfiyeti tafsilen iş'âra himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 11 Muharrem sene [12] 41

(62. Hüküm)

Niğbolu Muhâfızına

Bu defa habs-ül îcâb Niş muhâfazası ve Teke sancağı uhde-i saâdetlerinden sarf ve tahvîl ile sünuh iden irâde-i keramet ade-i şahâne mucebince ba-rütbe-i sâmiye-i vezaret livay-ı mezbur sabık Varna muhâfızı Osman paşa hazretlerine ve Varna muhâfızlığı dahi sabık Niğbolu muhâfızı Kaşif Ömer paşaya ve Niğbolu muhâfazası dahi

[45]

Uhde-i müşiranelerine tevcih ve ihsân buyurulmuş olub bu misillü muhâfızlıklar bendinde kıl'âların muhâfızdan hulûv-ü halk olanlar vasıl olmadıkça selefin yerinden hareketi câiz olmadığına ve mûmâ-ileyh Ömer Paşanın bir an akdem Varna'ya 'azîmeti lâzımeden idüğüne binâ-en zât-ı saâdetlerinin Niğbolu'ya vusûlüne kadar taraf-ı saâdetlerinden birâderiniz kapucıbaşı İbrahim beğın mikdar-ı vâfi adam ile muhâfaza vekili nasb ve seri-an irsâl olunması lâzım gelmiş ve mûmâ-ileyh Ömer paşaya dahi mahsusen kağıd tahrîriyle vekil-i mûmâ-ileyh Niğbolu'ya vasıl olduğu anda (...) Varna'ya sür'at-ı vusûle dikkat eylemesi etrâfiyla tenbih ve te'kid ve müşârün-ileyh Osman paşaya dahi vesâyâ-yı lâzıme tahrîr ve temhir olunmuş olub cenâb-ı müşirilerinin bu cevihle infisâle-i müddet-i me'muriyetlerinin intidadı ve beyan ve iş'âr olunan müzayâka-i hâllerine Teke sancağının adem-i kifayeti cihetleriyle Niş muhâfazasına erbâb-ı iktidârdan daire ve askerini rabıtalı tanzîm etmek üzere müşârün-ileyh Osman paşa hazretleri me'mur buyurulmuş olarak mülakatında Sırpluya dair lâzım'ül ifade olan keyfiyatı aled-tafsîl kendüye tefhim-i dikkat ve ol veçhile resm-i teslim ve teslümü bil-icrâ heman hareket ve seyr-i serî' ile Niğbolu'ya vusûle dikkat ile ifa-yı lâzıme-i me'murine say' ve gayret eyleyeceğiniz zâhir ve müsbet ise de beyandan müstağnî olduğu üzere Sırplu keyfiyetini hâlefınız müşârün-ileyhe tefhim-i lâzımeden olduğu misillü Niğbolu kal'âsı dahi serhadat -ı hâkânîyiden olarak ezher cihet istikmâl-i esbâb-ı muhâfazası elzem ve ehemm ve emr muhâfazanın bu vechile uhde-i düstûrilerine ihâlesi kal'â-yı merkûmenin lâyıkiyla muharesesi sûretinin ve ahâli ve sekenesinin her cihetle himâyet ve sıyâneti ikmalinden ibâret idüğü emr-i gayr-i mübhem olmağın mukteza-yı dirâyet ve me'muriyetiniz üzere müşârün-ileyh Osman paşa hazretlerinin Niş'e vürûdu anda bervech-i muharrer lâzım'üt tefhim olan keyfiyâtı etrâfiyla ifade ve inbâ' ve ol vechile levâzım teslim ve teslümü icrâ ile me'muriyet-i emr-i şerifenin mazmun-ı münifi üzere hareket ve yollarda ayak sürimeyerek bir dakika evvel Niğbolu'ya vusûl ve luhûka kemâl-i mertebe müsara'at iderek kal'â-ı merkûmenin istihsâl-i esbâb muhâfaza ve muhadresesine mezid-i i'tinâ ve dikkat buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl mûmâ-ileyh Ömer paşanın Niğbolu'dan hareketi mîr-i mûmâ-ileyhin bir an akdem Niğbolu'ya vusûlüne mütevakıf idüğü malûm-ı saâdetleri buyurulduk da mîr-i mûmâ-ileyhin seri-an ve acilen

ihracıyla Niğbolu'ya irsâli ve cenâb-ı müşirileri ba'de-hu mukteza-yı me'muriyetleri üzere Niğbolu'ya vürûdlarında emr-i muhâfazaya lâıyıkıyla ihtimâm ve dikkat ve ahâli ve sekenesinin himâyet ve sıyânetleri emrine ve ol tarafa hem civar olan Eflak memleketi hakkında ötiden berü mer'î ve cari olan nizamata menafî'-i vaz' ve hâlat vukû' gelmemesi ve memleket-i merkûmeye mürur ve ubur da'ıyyesiyle ol tarafa gelen Rum vesâir meçhul'ül ahvâl eşhas salı verilmeyüb içlerinden sahih maslahatı olanların baded-tahkîk yedlerine nizami vechile tezkereler virilüb imrâr olunması husûslarına ve kal'â-ı cedid ve atik kâl'âlarının mevcut olan zâhire ve mühimmât ve edevatını selefînz mûmâ-ileyh Ömer paşadan tamamen alınmasını birâderleri mûmâ-ileyhe tenbih ve te'kid buyurarak baded-teslim defterinin der-saâdet'e takdîm ve irsâline himmet ve tahsis meskur kal'âların harabiyetinden vikayesi ve zahayir ve mühimmâtlarının telefden muhâfazası hususlarına kemâliyle ihtimâm ve müsaberet buyurmaları me'muldür.

[46]

(63. Hüküm)

Varna muhâfızı olub bu defa rütbe-i vâlâ-yı vezaret ve Teke sancağı ilhakıyla Niş muhâfızlığı tevcih olunan Osman paşa hazretlerine sırlunun bazı uygunsuz hâl ve hareketi ve husûsen Miloş'un gûna gûn evza'-i mütelevvineye cihetiyle sırludan ve Miloş'dan bu günlerde bir vechile emniyyet gayr-i câiz ve binâ-en aleyh Belgrad'da semt ve münasib olan mahâllerde bulunan muhâfızın vesâir vüzera-ı îzamın kuvvetlü ve muktedir bulunması levâzım-ı ihtiyâtiyiden idüğü bedihi ve bariz olmağın me'murîn-i sairenin ol bâbda iktizâsına göre takviye ve ikdarına bakılma da olarak Niş muhâfızı bulunan vezîr-i mükerrerem saâdetlü Hüseyin paşa hazretlerinin muhâfızlığı müddetinin imtidadı ve daire-ü askerisinin emr-i muhâfazaya kifayet derecesinden dun olmasu sebepleriyle şu günlerde Niş muhâfızlığında istihdama el virmeyüb şimdi ki hâlde Niş muhâfızı olan zâtın merâsim-i hezm-ü ihtiyâta riâyeten daire-ü askerisini hâlinin mütehammil olduğı derece kabartup lâıyıkıyla Niş'in istihsâl emr-i muhâfaza ihtimâm ve ledel-hace ibraz-ı levâzım-ı me'muriyete sarf ve say' ve ikdâm eylemesi vakt-ü hâle göre lâzım olarak bu dakikaya mebnî muhafızlık meskûra göre aher muktedir ve asker-perver birinin Niş muhâfızlığına intihabı lâzım gelmiş ve cenâbınız Sofya ve Niş havâlîsine sahib-i vukûf bulunmuş ve Varna muhâfazasına me'muriyetinizden berü idâre-i umûr-ı me'murenize sarf ve say' ve iktidâr etmiş olmanız cihetiyle her vechile emr-i muhâfazaya kudret ve liyâkatınız der-kâr idüğü tebeyyün iderek hakkınızda vaki' olan hüsn-i şahadete mebnî bu defa avatıf-ı aliye-i şahâne ve avarif-i behiye-i padişahiden şeref yafte-i sahife-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket makrun mucebince rütbe-i vâlâ-yı vezaret ve Teke sancağı ilhakıyla Niş muhâfızlığı uhde-i müşirilerine tevcih ve ihsân buyurulub selefînz olan vezîr-i mükerrerem Hüseyin paşa hazretlerine Niğbolu kal'âsı muhâfızlığı ve Niğbolu'da olan mîr-ı mîrândan Kaşif

Ömer paşaya Varna muhâfızlığı tevcih olunmuş ve bu misillü muhâfızlarına anda kal'âların muhâfızdan hûlûv ve kulk olanlar vasıl olmadıkça selefin hareketi câiz olmadığına mebnî müşârûn-ileyh Hüseyin paşa hazretlerine tarafımızdan mahsus tahrîrât irsâliyle kendüsi Niğbolu'ya vasıl oluncaya kadar tarafından bir ordu-yı dergah-ı 'ali kapucıbaşlarından İbrahim beyi Niğbolu'ya muhâfız vekili nasb ve tesyir ile kal'â-ı merkûmeyi muhâfaza ittirilmesi ve mûmâ-ileyh Ömer paşaya dahi mahsus kağıd tahrîriyle vekil-i mûmâ-ileyh vasıl olduğu anda kalkub acaleten ve müsara'aten Varna'ya erişmesi tenbih ve tehiyye ve mûmâ-ileyh Ömer paşa şayet Varna'ya geç gelür mülâhazasına mebnî taraf-ı hâlisanimizden Silistre valisi saâdetlû Ahmed paşa hazretlerine dahi kâime-i mahsusa tahrîr ve tesyir ile dairesinden bir münasib kimesne yahud Silistre vücuhundan ve dergah-ı 'ali kapucıbaşlarından Mehmet ağayı muhâfız vekili nasb ve ta'yin ile seri-an ve acilen Varna'ya irsâl iderek anın vusûlünde cenâb-ı müşirilerinin bir an akdem hareket ve Niş'e vusûle müsara'at eylemesi esbabını istihsâl etmek üzere tahrîr ve te'kid kılınmış olmağın sûret-i hâl malûm-ı müşirileri buyurulduk da hak-ı saâdetlerinde hüsn-i şahadetimiz cihetiyle muhlisinizi mahcub etmeyecek vechile ibraz-ı müessir ruyet-mendaneyi kemâl-i derece i'tinâ ve dikkat iderek hâlefiniz mûmâ-ileyh Ömer paşanın çar çabuk hareket ile Varna'ya vusûlü müesser olduğu veyahud vali-i müşârûn-ileyh hazretlerinin göndereceği muhâfız vekilinin mûmâ-ileyh Ömer paşadan evvel Varna'ya vusûli takdirinde cenâb-ı müşirilerinin heman hareket ve bir mahâlde eylenmeyüp Niş'e vusûle müsara'at ve işbu Niş kal'âsı bu evânda husun-ı şahânenin cümlesinden ziyâde lâzım'ül muhâfaza ve vacib'üd takviye olduğundan bi mennihi teâla Niş'e vusûl ile müşârûn-ileyh Hüseyin paşa hazretleriyle mülakat eylediğinizde

[47]

Gerek Sırlunun bâlâda zikr olunan evza' ve etvârını etrâfiyla söyleşerek Sırluya dair tafsîl ahvâlî gereği gibi takdîm ile kıl'â-ı merkûmenin dahi ezher cihet esbâb-ı takviye ve muhâfazasını istihsal ve dairenizde istihdâm olunacak asker ve neferatı hâl ve iktidâr ve munsabınızın mütehammil olduğu dereceye iblağ iderek me'muriyet-i emr-i şerifinde mezkûr olduğu vechile tanzîm ve ikmal idüb her hâlde levâzım tahaffuzu ve hırasete ihtimâm ve ol vechile hak-ı müşilerinde vaki' olan hüsn-i şahadetimizi tasdik etmeğe ikdâm ile beyn'el akran izâ-yı vezaretinizde müşar-ı bil-ityan olmağı müstelzim hâlât-ı hasenenin ifasına bezl-i hayl-ü(?) himmet ve Niş'e badel-vusûl ezher cihet istihsâl emr-i muhâfazaya ihtimâm ve Belgrad muhâfızı hazretleriyle dahi merâsim-i muhâbereye riâyet hâli olmayarak Sırlunun daima ahvâl ve harekâtını taharri ve tahkîk birle vâkıf ve mutaallî' olacakları keyfiyatın peyderpey tahrîr ve iş'âr ına mübâderet ve kıl'â-ı merkûmenin harabetinden vikayesi ve nâ-mevcut(?) olan zahayir ve edavatı sairenin telefden muhâfazası husûslarına dair mukaddema sudûr idüp sicile kaydı

tavsiye ve iş'âr kılınan emr-i 'aliyenin aled-devâm infaz ve icrâsına ve kıl'â-ı merkûmenin zâhire ve mühimmât ve edevatının tamamen kabz ve teslimiyle defterini irsâle müşâberet buyurmaları siyâkında kâime Fi 15 Muharrem sene [12]41

(64. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırb milleti knezi olan Miloş'un Sırb reayasıyla beynlerinde tahaddüs iden kıl-u kayl şayed mübeddel tuğyan ve şikak olması ihtimâline mebnî emr-i muhafazaya kemâliyle ikdâm ve dikkat ve her anızda millet-i mersûmenin ayaklandığı sûretde aniden üzerlerine ta'yin olunacak Bosna ayânı asker olduğundan eyalet-i mezkûriden ne mikdar asker ihrâc ve irsâl ve tevcihle istihdâm ve i'mal idebi'lecekleri bu husûslarda menviyat mütâla'atları ne idüğü ve hini hâcette maslahatın uhdesinden gelüb gelemeyecekleri keyfiyatının isti'lam ve istifadi zımnında mukaddemce itâre-i seviyy-i sâmilere kılınan nemika-ı mahlushanemize cevaben bu defa vürûd iden tahrîrât-ı saâdet ayân-ı düstûrilerinde millet-i mersûmenin şimdi ki hâlde bir güne hareketleri mahsus ve meşhur olmadığı misillü cemî' zamanda bunlardan emniyyet câiz olmadığına ve cenâb-ı düstûrileri ibraz-ı hüsn-i hizmet eylemeğe ikdâm-ı efkâr itmiş olduklarına mebnî umûr-ı tahaffuzkariye kemâliyle sarf-ı iktidâr eylemekte iseler de el-hâletü hazihi eyalet-i mezkûrede ezmine-i sabıkadaki gibi ise de bir an ve sözünde sebat ider rüesa ve kapudanluk kalmayub ötiden berü ahâlisinin mizaçları dahi huşunet üzere olmak hasebiyle ledel-hace tamam dil-hahı ali vechile i'mal ve istihdâm olunacaklarına cezm ve yakîn hasıl olamayarak olsa olsa bil-cümle erkan ve vucûhu eyaleti celb ve cem' iderek bil-mezakire ta'ahhüd ittirilmeğe mütevakkıf ve bu husûs dahi Sırplu tarafına ser-rişte virilmesini müeddi olarak gayr-i câiz olduğundan ve her bir maslahat ancak tevkifat-ı süphaniyeye müfadinla husûl-pezîr olacağından millet-i mersûmenin hareketleri takdirinde müdafalarıçün Bosna askeri hakkında ta'ahhüde cesâret idemeyecekleri ve elyevm bir taraftan iktizâsına göre tedâbir-i hafıyye ile levâzım-ı hezm-ü ihtiyâtiye riâyet ve bir cânibden dahi ahâli-i merkûmeyi uslûb-ı hâkimane ile celb ve nushide dikkat etmek üzere olduklarından ledel-iktizâ tedarikat-ı aliye ile otuz bin mikdarı asker ihrâc ve zâhireleri dahi ana göre kazalardan tertîb olunmak ve hasb-el ihtiyât

[48]

On beş bin vukiyye barut ile beş bin vukiyye kurşun irsâline müsaade-i seniyye erzan kılınmak husûsanı münderiç ve mezkûr ol makule cümlesi rehin-i enzar muhibbi olmuş ve tahrîrât-ı mezkûreleri aynen hakıpa-yı hümâyûn hazreti padişahiye arz ve takdîm ile meşmûl'ül huzza cenâb-ı şehinişahi buyurulmuşdur zât-ı hasafet seman-ı remidi dirâyet ve arafet ve (...) âşına ve ruyet ile mecbul vûzera-ı îzam saltanat-ı seniyye'den olduklarına ve birkaç senden

berü eyalet-i merkûmede bulunarak ol havâlî ahvâline ve ahâli ve sekenesinin etvâr ve mişvârlarına lâyıkiyla vukû'fları hasıl olmuş olacağından başka ve ifa' her bir şey cenâb-ı hakkın bir kudret-i ileyhasında olarak sûret-i ta'ahhüd irâesi meçhule hükm kabilinden idüğüne nazaran cenâb-ı sâmilîleri tutduğu ahvâl yolunda ve iş'âr -ı düstûrileri vechile lâzime-i tebassur ve âgâhiden olan hıfz-ı sudûr içün serhadat-ı Bosna'nın rüesa ve kapudanına vesâir iktizâ idenlere hafî kağıdlar neşr olunmak ve mühimmât ve edevatına bakılmak misillü tedâbir ve iraye teşebbüsleri nisabında olub eyalet-i merkûmede evvel ki gibi rüesa ve kapudanın kalmadığı inha ve iş'âret buyurulmuş ise de şimdiden celb ve teshir-i ahâli levâzımını istihsâl ve istikmâl ile işe yarayacak ve ledel-hace hizmete kullanılacak kimesnelere iltifat ile yeniden adam yetiştirmeye sem' ve gayret eylemeleri lâzımeden ve her hâlde mütebassır ve âgâh kuvve'ül kûlb olarak rüesa-yı eyalet-i merkûmeye ledel-iktizâ istihdâma himmet buyurmaları ahvâl-i hâliyiden olmağla mecbul oldukları mesabe-i dirâyet-i kâmile iktizası ve mukaddem ve bu defa savb-ı saâdetlerine yazılan vesâyâ-yı ekide mukatazası üzere ba'd-e-ezin dahi cânib-i ağyara ser-rişte virilmeyerek ve zinhâr ve zinhâr gafil bulunmayub merâsim-i tahaffuzi ve ihtiyâtiyeye dair tutukları usûlün bundan böyle dahi üslûb-ı hâkimane üzere aled-devâm icrâsı ve işe yarar kimesnelerin dahi bir sûretle celb ve ta'allukları vesâilinin istihsâli husûsuna himmet ve her hâlde metin ve kuvve-i kûlb olarak muhâfaza-yı etrâf ve enha ve iktizâsına göre celb ve te'lif-i ahâli ve rüesaya sarf-ı mekderet birle savb-ı dirâyet ve düstûranelerinden muntazîr olan âsâr ber güzide-i mehammdanı ve ruyet-i isbata mübâderet buyurmaları siyâkında kâime ledel-vusûl hasb-ül ihtiyâta iş'âr ve iltimâs buyurulan on beş bin vukiyye barut ile beş bin vukiyye kurşunun irsâli vakı'a münasib olacağından ol mikdar barut ve kurşunun tertîb ve irsâli husûsı izzetlü defterdar efendiye havale olunarak irsâl olunmak üzere idüğü malûm-ı dirâyet melzum müşirileri buyurulduk da heman cenâb-ı saâdetleri her hâlde ikâ-yı münife-i fetanetimizi ve mehamm-ı aşinâyîye himmet buyurmaları me'mûldür Fi 16 Muharrem sene [12] 41

(65. Hüküm)

Silistre Valisine Ruscuk Muhâfızına

Belgrad muhâfızı vezîr-i mükerrerrem saâdetlü Abdürrahim paşa hazretlerinin beşlü ağası İboş(?) nam (.....) reddiyesinde merkur olan hubs ve ihânet iktizâsı izhar ile maiyyet-i müşârun-ileyhde olan askeri tâifesini gûzeşte ulûfe mutalebesine tahrîk ve igva iderek fitne ve fesâd ikasına ibtidâr etmiş ve müşârun-ileyh dahi derhâl def-i kıyl-ü kayl isyânı istihsâl eylemiş ise de merkur İboş(?) mütecasir olduğu esaini mücazâtından havfen ilişemeyüb on kadar 'avenesiyle leylen Belgrad'dan firar eylediği mukaddemce müşârun-ileyh tarafından tevârüd iden tahrîrât meâlinden

[49]

Müstebân olub merkûm ile rûfekasının her hangi mahâlde bulunur ise derhâl tertîb-i ceza olunmaları iktiza-yı irâde-i seniyye'den olarak keyfiyet ol-vakt Sofya mütesellimiyle sair lâzım gelenlere bildirilmiş idi el-hâletü hazihi mütesellim-i mûmâ-ileyhin varid olan arizasında merkûmlar mukaddemce Sofya kazasından mürûr ile Lofça tarafına 'azîmet ve ol cihetle ele götürilememiş olduğu muharrer ve mezkûr olub şaki-yi merkûmun ol vechile askeri beynine neşr-i eracif ve fesâd ilkâsına ibtidârı hasb-ül vakt uygunsuz olarak izale-i vücuduyla saire ibret kılınmak lâzım gelmiş ve mütesellim-i mûmâ-ileyhin inhasına göre merkûmlar Lofça tarafına 'azîmet eylemiş oldukları ve Lofça ol tarafa semt olmak cihetiyle şayed merkûmların daire-i düstûrilerine intisab etmek emniyesiyle taraf-ı müşirilerine gelmeleri veyahud zîr-i idarelerinde olan mahâllerden mürur eylemeleri ihtimâlden gayr-i ba'id olmağın keyfiyet tarafımızdan Ruscuk muhâfızı Mustafa paşaya yazılmış olmağla cenâb-ı düstûrileri dahi mukteza-yı imtina ve dirâyet-i müşirileri üzere eğer merkûm bu İboş(?) ol tarafa gelmiş ise heman bila-eman rûfekasıyla tertîb-i ceza-yı sezalarına i'tinâ ve himmet ve henüz merkûmlar ol cânibe gelmeyerek yakın mahâllerde geşt-ü güzâr üzereler ise bit-tahharri ahz-u girift ve itmâmkarlarıyla keyfiyeti bu tarafa inha ve iş'âr a sarf-ı ruyet buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Muharrem sene [12] 41

(66. Hüküm)⁴⁵

İş bu emr-i name-i sâminin vusulünden bahisle irâde-i seniyye mucebince merkûm İboş(?) ol tarafda bulunur ise tertîb-i cezasına ibtidâr eyleyeceğini mübeyyin müşârün-ileyh Silistre valisinin tahrîrât-ı meâl-i bâ-ferman-ı 'Ali kaydı yazısına şerh verildi Fi 12 Safer sene [12]41

(67. Hüküm)⁴⁶

İş bu emr-i name-i sâminin vusûlünden bahisle ber mucib-i irâde merkûm İboş(?) ol tarafa bulunur ise tertîb-i cezasına ibtidâr eyleyeceğini mübeyyin Ruscuk muhâfızı mûmâ-ileyh tarafından varid olan kağıd me'ali bâ-ferman-ı 'ali kaydına şerh virildi Fi 15 Safer sene [12] 41

(68. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Hasb-ül ihtiyât saâdetlü Bosna valisi hazretleri maiyyetinde bulunmak üzere bu defa beş bin vukiyye kadar kurşun ve on beş bin vukiyye barut tertîb ve berren irsâlinde bazı zaruriyet(?) mülâhaza olunarak bîz-zarur bahren sefine ile İbrâl'e ve andan dahi Tuna sefainiyle Belgrad'a

⁴⁵ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm. Bu hüküm 48. Sayfada bulunan hüküme derkenâr olarak yazılmış bulunmaktadır.

⁴⁶ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm. Bu hüküm 48. Sayfada bulunan hüküme derkenâr olarak yazılmış bulunmaktadır.

ve Belgrad'dan dahi nehr-i sava ile Bosna'da vaki' Gravuška iskelesine irsâl ve andan dahi maiyyet-i müşârün-ileyhe îsâl kılınmak üzere tasvib olunarak mühimmât-ı merkûme bu tarafda sefineye vaz' ve tahmîl ve İbrail tarafına sevk ve tesbil kılınmış ise de mühimmât-ı merkûmenin emnen mahâline vürûd ve müşârün-ileyh tarafına teslimi yol üzerinde bulunan me'murîn-i devlet-i 'aliye'nin akdem ve ihtimâmıyla hasıl olacağından mühimmât-ı merkûmenin taraflarına vusûlünde eyleşdirmeyüb lâzım gelen sefine ve malzeme-i sairenin tesviyesiyle salimen mahâlline îsâli sûretinin istikmâline dikkat eylemeleri iktizâ idenlere mahsusen tahrîr ve iş'âr olunmuş ve bir kıt'a yol emr-i şerifi dahi ısdâr kılınmış ise de beyandan müstağni olduğu üzere Sırplunun bazı harekât-ı nâ-becâyâ ibtidârı cihetiyle şayed mühimmât-ı merkûmenin Belgrad'a varmasında veyahud Belgrad pişgahından mürurunda mahzur olmak hatresi der-kâr ve bu cihetle mühimmât-ı merkûmenin Bosna'ya irişdirilmesi husûsı rây-i müşirilerine ihâle ile icrâ olunmak lâzım geleceği aşikâr olmağla keyfiyet bu defa taraf-ı hâlisanimizden Vidin muhafızı ve Ada-yı Kebir muhafızına iktizâsına göre başka başka yazılmış olmağla cenâb-ı müşirileri ol tarafın hâlini ve işin gelişine göre îcâbını mutala'a ve mülâhaza birle eğer mühimmât-ı merkûmenin Vidin veyahud Ada'da tevkifi îcâb ider ise keyfiyeti evvel emir de muhafaza müşâr-ı mûmâ-ileyhümaya tahrîr ile ol cânibde tevkif ile sûret-i hâlin savb-ı hulûsveriye iş'ârına himmet ve eğer mühimmât-ı merkûmenin Belgrad'a varmasında

[50]

Ve Belgrad önünden mürurunda bir gûna mahzur olmadığı hâlde yine muhafız-ı müşâr-ı mûmâ-ileyhümaya taraf-ı düstûrilerinden tahrîr ile Belgrad'a celb birle bir an tevkif ve te'hir-i tecviz olunmayarak lâzım gelen sefinelerin tehiyesiyle bi'l em vessalam Gravuška iskelesine sür'at-i irsâl ve teslimine îcâb iden hâlatın istikmâline mezîd-i ihtimâm ve dikkat buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Muharrem sene [12]41

(69. Hüküm)

Silistre Valisine Ruscuk ve Yergöğü ve İbrail Muhafızlarına ve Niğbolu Muhafızı vekili İbrahim Beye

Hasb-ül ihtiyât saâdetlü Bosna valisi hazretleri maiyyetinde bulunmak üzere bu defa beş bin vukiyye kurşun ve on beş bin vukiyye barut tertîb ve bahren sefine ile İbrail'e ve andan dahi Tuna sefainiyle Belgrad'a ve Belgrad'dan dahi nehr-i Sava ile Bosna'da vaki' Gravuška iskelesine irsâl ve andan dahi maiyyet-i müşârün-ileyhe îsâl kılınmak üzere tasvib olunarak mühimmât-ı merkûme bu tarafda sefineye vaz' ve tahmîl ve İbrail tarafına sevk ve tesbil kılınmış ise de mühimmât-ı merkûmenin emnen mahâline vürûd ve müşârün-ileyh tarafına teslimi yol üzerinde bulunan me'murîn-i devlet-i 'aliye'nin ikdâm ve ihtimâmıyla hasıl

olacağından mühimmât-ı merkûmenin taraflarına vusûlünde eyleşdirilmeyüb lâzım gelen sefine ve malzeme-i sairenin tesviyesiyle salimen mahâline îsâli sûretinin istikmâline dikkat eylemeleri iktizâ idenlere mahsusen tahrîr ve iş‘âr olunmak ve bir kıt‘a yol emr-i şerifi dahi ısdâr kılınmış olmağla mühimmât-ı merkûmenin bi-mennihi teâla mübaşiriyle ol tarafa vusûlünde tevkif ve te‘hir-i tecviz olunmayarak lâzım gelen sefinelerin tahliyesiyle bi‘l em vesselam mahâline sür‘at-i irsâl ve teslimini icab ider hâlatın istikmâline mürettib ihtimâm ve dikkat buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Muharrem sene [12]41

(70. Hüküm)

İş bu emirname-i sâminin vusûlünden bahisle tıbk-ı irâde-i seniyye vecihle harekete ibtidar eyleyeceğini mübeyyin Ruscuk muhafızı tarafından varid olan tahriratın kaydına şerh verilmiştir. Fi 15 Safer [12] 41

(71. Hüküm)

Bosna Valisine

Hasb-ül ihtiyât maiyyet-i saâdetlerinde on beş bin vukiyye barut ve beş bin vukiyye kurşunun mevcûd bulunması lâzımeden idüğü beyanıyla tertîb ve irsâli mukaddemce savb-ı müşirilerinden inha ve iltimâs olunmuş ve ol vechile mühimmât-ı merkûmenin tertîb ve tesyar-ı husûsuna irâde-i seniyye ta‘alluk eylemiş olarak bu günlerde göndermek üzere idüğü mukaddemce savb-ı müşirilerine yazılan cevap-namemizde iş‘âr kılınmış idi bu defa mühimmât-ı merkûme bu tarafa sefineye tahmîl ile İbrail’e gönderilmiş ve andan diğer Tuna sefinesiyle Belgrad’a ve andan dahi nehr-i Sava ile Bosna’da vaki‘ Gravuška iskelesine emnen ve salimen îsâlleri esbâbının icrâsına dikkat eylemeleri husûsunı lâzım gelenlere etrâfiyla tahrîr ve tenbih kılınmış ve bir kıt‘a yol emriyle ifade-i hâlli mutazammın savb-ı saâdetlerine hitaben sudûr iden emr-i ‘ali dahi mühimmât-ı merkûme mübaşir ile gönderilmiş olmağın zikr olunan barut ve kurşunun ol tarafa vusûlünde iskele-i mezkûrda tevkif olunmayub nezd-i saâdetlerine celb ve tamamen mübaşir-i yedinden ahz-u kabz ile serhadat-ı Bosna’dan münasib mahâllere tevzi‘ ile muhâfaza ve telefden vikayesine vusûli haberünün tahrîr ve inhasına himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Muharrem sene [12] 41

(72. Hüküm)⁴⁷

İş bu emirname-i sâminin vusûlünden bahisle tıbk-ı irâde mucebince harekete ibtidâr eyleyeceğini mübeyyin müşârün-ileyh Vidin muhafızı tarafından varid olan tahrîratı meâli kaydına şerh virildi Fi 23 Safer sene [12] 41

⁴⁷ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

(73. Hüküm)

Vidin ve Ada-yı Kebir Muhâfızlarına ba-şifreli

Hasb-ül ihtiyât saâdetlü Bosna valisi hazretleri maiyyetinde bulunmak üzere bu defa beş bin vukiyye kurşun ve on beş bin vukiyye barut tertîb ve bahren sefine ile İbrail'e ve andan dahi Tuna sefainiyle Belgrad'a ve Belgrad'dan dahi nehr-i Sava ile Bosna'da vaki' Gravuška iskelesine irsâl ve andan dahi maiyyet

[51]

Maiyyet-i müşârün-ileyh îsâl kılınmak üzere tasvib olunarak mühimmât-ı merkûme bu tarafda sefineye vaz' ve tahmîl ve İbrâil tarafına sevk ve tesbil kılınmış ise de mühimmât-ı merkûmenin eminen mahâline vürûd ve müşârün-ileyh tarafına teslimi yol üzerinde bulunan me'murîn-i devlet-i 'aliye'nin ikdâm ve ihtimâmıyla hasıl olacağından mühimmât-ı merkûmenin taraflarına vusûlünde eyleşdirmeyüb lâzım gelen sefine ve malzeme-i sairenin tesviyesiyle salimen mahâline îsâli sûretinin istikmâline dikkat eylemeleri iktizâ idenlere mahsusen tahrîr ve iş'âr olunmuş ve bir kıt'a yol emr-i şerifi dahi ısdâr kılınmış olmağın bu günlerde Sırplu da bazı nâ-becâ kıyl-ü kayl tahaddüsü rivayet kılınmış olduğundan ol tarafın hâline ve işin îcâbına göre mühimmât-ı merkûmenin Belgrad pişgâhından imrâr ile Gravuška iskelesine gönderilmesinde bir güne mahzur melhûz olduğu hâlde gönderilmeyüb ol cânibde tevkif olunmak üzere keyfiyet tarafımızdan Belgrad muhâfızı hazretlerine yazılmış ve Ada-yı Kebir muhâfızına dahi bu bâbda lâzım gelen vesâyâ etrâfıyla tezkir olunmuş olmağla mühimmât-ı merkûmenin bi-mennihi-teâla mübaşiriyle ol tarafa vusûlüne kadar muhâfaz-ı müşârün-ileyh hazretlerinin taraf-ı müşirilerine ve muhâfız-ı mûmâ-ileyhe tekevvüne tahrîrâtı vürûd ider ise ana göre hareket buyurulmak lâzım geleceği aşikâr olmağla mühimmât-ı merkûmenin ol tarafa vusûlünde muhafız-ı müşârün-ileyhin iş'âr vechile hareket ve eğer mühimmât Belgrad(a) göndermek üzere iş'ar ider ise bir an tevkif ve te'hiri tecviz olunmayarak lâzım gelen sefinelerin tehiyesiyle bi'l em vesselam mahâline sür'at irsâl ve teslimini îcâb ider hâlatın istikmâline mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve Vidin ile Ada arasında girdaplar olduğundan mühimmât-ı merkûmenin tahmîline iktizâ iden sefain rüesa ve melâslarının rabitalu ve maharetlülerinin tedariki îcâb-ı maslahatdan olmağla ana göre harekete himmet ve keyfiyeti taraf-ı hâlisanemize tahrîr ve iş'âret buyurmaları siyâkında kâime Fi 23 Muharrem sene [12]41

(74. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Bundan akdem Miloş'un Sırplu'ya işâ'a eylediği ekazib-i batılasının ilgası zımında savb-ı saâdetlerine yazılıb icrâ buyurmuş oldukları tal'imatın ne necihle semeresi zuhûr ider ise iş'âr kılınacağı mukaddemce seviyy-i şeriflerinden tahrîr ve inbâ' olunmuş idi el- hâletü

hazihi reside-i dest-i vusûl olan tahrîrât-ı şerifelerinde mersûm Miloş karîndaşı Avram ve (...) vesâir birkaç Knez ve papaları nezd-i saâdetlerine irsâl idüb gûyâ Sırplunun sarf-ı raiyyetlerinden havâdis-i mezkûreyi Sırpluya söyleden ve etrâfa neşr iden sipahilerden bizim haberümüz yoktur ve Rusyaludan gelen kuryer ve kağıdı Rusyalu kendülüğünden göndermiş olub Sırb milleti devlet-i ‘aliye’nin reayası olmağla aher tarafa iltica idemezler diyerek yarar sözler söyledikleri ve gûyâ Sırplu içinde bu tarafda ki vekillerin maiyyetleri olan ve Viçe ile İliya nam zımmilere muâdil kimesne bulunmadığından bu ikisinden ma‘adasının tebdili için Belgrad’a göndereceği knezlerin der-saâdet’e irsâlini mersûm Miloş istid’a itmiş ve savb-ı saâdetlerinden dahi eğer vekillerin mübâdelesi matlub ise falan ve filânı göndermedikçe anlar gelemeyey deyu tahkîk eyledikleri müte‘annilerin isimleri tasrih ve ta‘dâd olunarak keyfiyet mersûma yazılmış ise ise de mersûmun kavli fi‘ilata uymadığından henüz cevabı vürûd etmediği ve mersûmun Belgrad’da vekili olan (...) nam zımmiyi bu esnâ‘da sipahilerden bir mecnun

[52]

Kimesne kurşun ile darb ve ihlâk eylemiş ve katil-i merkûm ahz-u girift ile Belgrad hakim ve müftisi efendiler ve Sırpludan dahi bir nefer knez hazır oldukları hâlde ledel-istintak kimesnenin marazı olmayarak tahammüden (...) ile kendü milletinden ittiği tebeyyün etmiş ise dahi hasb-ül maslaha idam olunduğu ve mersûm Miloş’un mazbut olan tarz ve tavrına göre bu maddeyi ser-rişte-i iddia eylemesi melhûz idüğü ve Belgrad’a kapusuz namıyla ellişer altmışar nefer olarak dahil olmak üzere bir mikdar asker idhâlinde mahzur olmadığından tertîb olunacak mahâllerin maruzlarından bir iki bölükbaşı mârifetiyle yerlû ve kefillû olmak ve mah-be-mah ulûfeleri ve üç mahda tayinat bahâları kazaları tarafından virilmek üzere bir mikdar-ı güzide asker tertîbi husûsları muharrer ve mezkûr ve mersûm Miloş’un adamı Yovançe ile dahi makam-ı riyasete başka ve bu taraf da ki vekillere başka kağıdlar gelüb mu‘tad üzere evrak-ı mezkûrenin ve terceme ettirildikde fezleke-i meâllerinde gûyâ mersûmun gerek kendüsi ve gerek milleti sakadat ve raiyyetde sabit olarak Moskovludan gelen kuryerde methâlleri olmadığı ve Belgrad’da ki vekili Kiliş’in(?) darb ve katli savb-ı saâdetlerinden vaki‘ olan ta‘lim ile olmadığı münderiç ve mestur olmağın meâl ve mefahimi malûm-ı hulûsveri olduktan sonra mersûm Miloş’un vekillere göndermiş olduğu evrak bad‘el-teslim mersûm vekiller bazı ifadatlarını tebliğ için bâb-ı ‘aliye gelmek istid‘asında olduklarından mersûmlar izzetlû reis-ül küttab efendi tarafından celb ve ifadeleri ne olduğu su‘al olunduk da Miloş’dan gelen kağıdlarımızın meâlleri tercümelerinden malûmunuz olmuşdur deyu mersûmlar taraflarından ledel-irad geçende Miloş’un işa‘a eylediği uygunsuz havâdis gerek kendüsine ve gerek milletine mazar olduğundan tiz elden imha ve ilgasına dair nesayih-i lâzıme-yi Miloş’a

yazmışınız size nush-u pend sûretiyle tefhim ve tebliğ olunmuş ve siz dahi havâdis-i merkûmenin uygunsuzluğu itiraf iderek Miloş'a kağıd yazmış idiğünüz bu defa gelen kağıtlarında yazdığı şeyler tarafınızdan yazılanlara tamamı cevab olamıyor Yovançe ile ağızdan size başka bir sipariş veyahud kağıdı var mıdır yollu isticvâb kılındık da mersûmlar bizlere bu kağıdlardan başka bir kağıd ve sipariş yoktur ancak sipahiler devlet-i 'aliye kendüyü cem' eyledik de (...) Sırplunun hakkından gelecektir deyu ötede berüde söyleyerek daima Sırpluyu tehdit ve ihâfe ider imiş hatta bu esnâ'da Miloş'un vekili (...) bir sipahi Belgrad muhâfızı hazretlerinin ta'limiyle kurşun ile urub öldürmüş daileriyile mersûmun hele ki hazinesi Miloş'un yazdığı gibi olmayub mersûmu darp iden sipahinin kırk elli gün mukaddem gaile-i sevda ile aklına saffet gelmiş ve bir kimesneye zararı dokunmamak mülâhazasıyla esliha-i mevcudesini müteallikatı ahz ve ihfâ etmişler ise de mecnun-ı merkum bir takrib bir çift piştov tedarikle beline takup bir gün Miloş'un Belgrad' da ki konağında (...) ile oturur iken mersûm (...) bunun piştovlarının bir tekini alup bakub yine kendüye verdikten sonra mecnun-ı merkûm şununkine bakmaz mısın deyu belinden çıkarub (...) doğru endaht eylediğinde içindeki kurşun mersûma isabet idüb hâlik olmuş ve müşârun-ileyh dahi işittikleri gibi mecnun-ı merkûmu ahz-u girüft ettirüp bi'l-istintak bu husûsda kimesnenin methâli

[53]

Olmayarak mücerred galebe-i sevda ile vaki' olduğu tebeyyün etmiş iken yine idam eylemiş işte maddenin hakîkati böyle olub mersûmun ol vechile helakı kaza nev'inden vesâir mahâllerde dahi hasb'ül-iktizâ olağan şeylerden olmağın bunun ankasdin olmadığı zâhirdir ve sipahilerin bazı yakışmaz lakırdı söyledikleri vaki' olsa bile Miloş yakın vakte kadar sipahilerin öşürlerini kaldırmağa ruhsat virmemiş olduğundan ihtimâl ki sipahilerden bazısının canı sıkılmış ola veyahut Sırplu tarafından o makule cevabı davet idecek kavlen ve fiilen bir şey vukû' bulada anlarda mukabelesinden öyle dimişler olalar yoksa sipahiler Sırpluyu bila-muceb niçün ihâfa eyleyecekler bunlar beyhude sözdür velhasıl kendüyi ve sözünü bilmez adamlar her sınıfın içinde bulunmağla farz idelim ki sipahilerin bazı hafif meşreblilerinden gerek mukâbeleten ve gerek her ne sebebine mebnî ise bu misillü cevab sâdır olmuş olsun evvela o makule efvahi lakırdıya kulak tutmak ve filân şöyle ve filân böyle dimiş deyu hâlkın her bir söyledikleri lakırdının ardına düşmek abestir gerek Miloş ve gerek milletin cümlesi muhâfıza-i müşârun-ileyhin sözine bakmak ve anın cevabını iza' ve itibar etmek lâzımdır ve iddia olunan sarf-ı raiyyete yakışan budur Sırb milleti mukaddemce Kara Yorgi takımıyla bil-muhâbere Miloş'un aleyhine kıyâm itdiler ve Miloş dahi tiz elden esbâb-ı tahaffuza teşebbüs iderek ve milletine kendüye menfaatli lakırdıları neşr eyleyerek muhâliflerinin cem' iyyetini tağudub milletin zabt eyledi bu makule hadise akabinde kimesne kabahâti özüne olmayarak oraya

buraya lakırdı tolaştırmak ola gelmiş şey olduğundan şimdi sipahilere bu misillü şeyler azv olmağa münasib değildir Miloş akıllı adamdır ve sevlet-i ‘aliye’ye sadâkat ve istikameti malûmdur siz heman bu defa dahi tahrîr eyleyerek de şu Sırplu tarafından kavlen iddia olunan sıdk-ı riayet fiilen dahi icrâ olunarak her hâlde muhâfız-ı müşârün-ileyhle hüsn-i mu‘âşeret üzere olsunlar ki Miloş’a ve milletine hayırlı olan bu sûretdir yollu iktizâsına göre etrâflu söylenmiş ve mersûmlar dahi bizler bu tarafda biz ötiden ne yazarlar ise anı bilirüz diyerek irad olunan sözleri kabul ve itiraf birle biz bunları Miloş’a yazarız taraf-ı devlet-i ‘aliye’den dahi müşârün-ileyhe yazılıb tenbih ve te‘kid olunsun diyerek kelama faysal virildik de mersûmlar madem ki biz burada her ne kadar misafireten izzetlü Bostancıbaşı ağa tarafında isek de olduğumuz mahâl kurûn demek olduğundan ve böyle olduğunu Miloş vesâirleri dahi bildiğinden bizler burada olduğumuz takdirce bizlere muâdil değil gayrisinin bile geleceklerini ‘akl kesmez mukaddem ve muahhar niyazımız vechile kenardaki hânemize çıkarılarak keyfiyeti gerek siz ve gerek tarafımızdan Miloş’a mektub tahrîriyle ol vechile tahlislerini işiddikleri gibi kendümize muâdil şöyle tursun belki Miloş karîndaşını gönder diyerek söylemleri mukâbil bu dediğiniz sorunlar bu husûsa Belgrad muhâfız-ı hazretleri karışmasun ve evfak olmasun da mersûm Miloş’a ol vechile mektublar irsâliyle zikr olunan rehinler bu tarafa celb ittirilerek olduğunuz mahâlden ihrâc ile kenardaki hânemize nakle ruhsat vermek demek oluyor hâl bu ki bu suret bir vechile uyar şey değildir ve Sırplunun cüz‘i ve küllî her bir umûr ve husûslarında vasıta-i müstakile muhâfız-ı müşârün-ileyh olub bu maddeyi tekrar Miloş’a yazmış ve cevabı geldiğinde iktizâsı iş‘âr ideceklerini bu defa bu tarafa tahrîr eylemişlerdir şimdiye kadar bid-defeat söylenildiği vechile muhâfız-ı müşârün-ileyh ol tarafda Miloş ile söyleşerek her ne kadar sizlere muâdil rehinler intihab ve mahsus yanlarına adam terfîk ve tahrîrâtıyla gönderir ise geldik de anlar Bostancıbaşı ağa tarafında ikame ve tevkif ile ol-vakit sizler tabiatıyla olduğunuz

[54]

Muhitten çıkarsınız ve çık(dık)dan sonra dahi gerek kenardaki hânemizde oturun ve yahud Belgrad’da gidin kimesne tarafından bir şey denilmez cevabıyla mersûmlar ilzâm ve ikna‘ olunarak mahâllerine iade olunmuş ve mersûmlar ertesi gün kendülerine söylendiği üzere Miloş’a mektub yazarak mersûm Yovançe’yi iade eyleyeceklerini beyan eylemiş olduklarına nazaran mersûmlar mücâvebet-i merkûmeyi aled-tafsil mersûm Miloş’a tahrîr iden bu taraftan kat‘i emir eyleyecekleri zâhir ve dilhâh-ı ‘ali vechile vekil-i mersûmların yerlerine ol vechile intihab ve ihtiyar buyurmuş oldukları knezler irsâl olunduğu takdirce bu taraftakilerin ol vechile tahliyesi mümkün olacağı ve keyfiyeti mersûm Miloş tarafına tahrîr etmiş olduklarından ne vecihle cevab gelür ve nasıl uydurulur ise iş‘ârına himmet buyurulacağı bedihi ve bâhir ise

mersûm Miloş ve milletin hâl ve mişvârları nezd-i saâdetlerinde müstağni-i tekellûfât iş'âr ve beyan olarak bunların şimdi ki îcâb ve vakit-ü hâle göre kullanmak lâzım geleceğine ve zât-ı saâdetleri kemâl-i dirâyet ve fetânet ve fart-ı dur-endiş ve ruyet ile mecbul ve müddet-i medideden berü Belgrad muhâfazasında bulunmuş olduklarından bu Sırplu taifesinin usûl-ı habâset-şumûllerine bil-vücut-ı vukûfları olacağı emr-i gayr-i meçhul olarak her ne kadar savb-ı saâdetlerinden bilâ-muceb na-sezâhâ hâlde muamele vukû' bulmayacağı malûm ve meczum ise de mersûm Miloş hâlik-i mezburun idamı maddesini mürtekeb oldukları fesâd ve uygunsuzluklarını söz ve imha için ser-rişte-i iddia etmiş idüğüne ve şimdiye kadar hakk-ı saâdetlerinde bir gûne şikayeti vaki' olmamış iken bu defa hâlik-i mersûmdan dolayı seviyy-i şeriflerinden emniyyeti meslub olmak sûretini göstermiş olduğuna binâ-en şimdiye kadar uslûb-ı hâkimâne ile mersûmı ne vecihle kullanmış iseniz bad-e-zin dahi tevhiş etmeyecek ve gocundurmayacak sûretle muamele-i hakime iraesiyile ez(her) cihet kendünize ısıdırarak vakt-ü maslahata göre kullanmaları ve mukaddem ve muahhar tensîb olunduğu üzere hasb'ül zabt Belgrad'a biraz işe yarar askerin vücudu lâzımeden olarak zât-ı saâdetleri mevcut maiyetleri olan askerin tebdil ve tahdidini evvelce ilân ve işae etmiş ve tertîb kılınacak askerin dahi takım takım Belgrad'a celbini münasib görmüş olduklarına nazaran ve Sırpludan bir vakit de emniyyet câiz değil ise de iş'âr -ı müşirilerinden müstefâd olduğu üzere mersûm Miloş'un iş'a eylediği havâdis Allah'ül hamd ilga ve ibtal kılınarak mersûm kendüsi dahi inkâr-i vetire-i zimmet tarikini tutub şimdi ki hâlde zâhiren sükunet üzere olduğuna ve cenâb-ı saâdetleri dahi iş bu inhâlarında matlub buyurdıkları askerin mikdarını beyan buyurmamış olduklarına mebnî ne miktar askerin tedarik ve tanzîm ve tertîbi lâzım geleceği keyfiyetinin savb-ı şeriflerinden istiş'âr ve isti'lâm olunması mukteza-yı emr-ü irâde-i hazreti padişahiden olmağla mukteza-yı fetanetkâri ve dirâyet-i asliyeleri üzere mersûm Miloş şimdiye kadar ne takrib ve'l-kârib ile kullanılmış ise yine zimam-ı ihtiyat ve iştibahı elden bırakmamak üzere ba'd-e-zin dahi tevhiş etmeyecek ve gücendirmeyecek suretle üslub-ı hâkimâne ve muamele-i nazikâne irâ'esiyle mümkün mertebe kendünize ısıdırarak esbâb ve vesâil-i lâzımının istikmâl ve icrâ ve maiyetlerine matlub buyurulan ayluklu askerin dahi lüzum ve iktizâsı ne mikdar ise münasib mahâllerden tertîb ve irsâl olunmak üzere keyfiyetin iş'âr ve inhasına sarf-ı himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 28 Muharrem sene [12] 41

[55]

(75. Hüküm)

Çirmen Mutâsârıfına

Belgrad muhâfızı saâdetlü Abdürrahim Paşa hazretlerinin Beşlü ağası İboş(?) nam habaset-i encâm-ı tıynet ruyesinde mezkûr olan hubs ve ihânet iktizâsını izhar ile maiyet-i

müşârün-ileyh de olan askeri tâifesi kendüsüne ulûfe mütalebesine iğva ve tahrîk iderek fitne ve fesâd ikâ'sına ibtidâr etmiş ve müşârün-ileyh dahi derhâl rak' kıyl-ü kayl esbâbını istihsâl eylemiş ise de merkûm İboş(?) mütecasir olduğu esaeti mücazâtından havfen ilişemeyüb on kadar 'avenesiyle leylen Belgrad'dan firar eylediği mukaddemce müşârün-ileyh tarafından tevârüd iden tahrîrât-ı meâlinden müstebân olub merkûm ile rüfekasının her hangi mahâlde buldurulur ise derhâl tertîb-i ceza olunmaları iktizâ-yı irade-i seniyyiden olarak keyfiyetin ol vakit Niş muhâfızı saâdetlü Hüseyin paşa hazretleriyle Sofya mütesellimi vesâir lâzım gelenlere bildirilmiş idi el- hâletü hazihi müşârün-ileyh ve mütesellim-i merkûmun varid olan kağıdlarında merkûmlar mukaddemce Sofya kazasından mürur ile Lofça tarafına 'azîmet ve ol vechile ele getirilememiş olduğunu muharrer ve mezkûr olub şaki-i merkûmun ol vechile askeri beynine ilkâ-yı eracif ve fesâd'a ibtidârı hasb'ül vakt uygunsuz olarak izale-i vücud ile saire gayret kılınmak lâzım gelmiş ve miş'âr -ü mûmâ-ileyhümanın inhâlarına göre merkûm rüfekasıyla Lofça tarafına 'azîmet eylemiş ve bu husûs taraf-ı hâlisânemizden Silistre valisi saâdetlü Ahmed Paşa hazretlerine vesâir iktizâ idenlere dahi mukaddemce yazılmış ise de dönerek tolaşarak şayed daire-i düstûrilerine isbat etmek eminesiyle Edirne'ye gelmiş veyahud zîr-i idarelerinde olan mahâllerden mürur ile Anadolu tarafına geçmesi ihtimâlden gayr-i ba'id olmağla mukteza-yı imtiyazkârî ve dirâyet-i müşirileri üzere eğer merkûm İboş(?) ol tarafa gelmiş ise heman bila-eman rüfekasıyla tertîb-i ceza-yı sezalarına i'tinâ ve himmet ve henüz ol cânibe gelmeyerek ba'id mahâllerde geşt-ü güzâr üzereler ise bit-taharri ahz ve girift ve itmamkarlarıyla keyfiyeti bu tarafa inha ve iş'âra himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 28 Muharrem sene [12]41

(76. Hüküm)⁴⁸

İş bu emriname-i sâminin vusûlünden bahisle merkûm İboş(?) ele getirilür ise tıbk-ı irâde-i seniyye vechile tertîb-i ceza ve sezalarına ibtidâr eyleyeceğini mübeyyen müşârün-ileyhin varid olan Tahrîrât-ı Meâl-i bâ-Ferman-ı 'Ali kaydına şerh verildi Fi 15 Safer sene [12] 41

(77. Hüküm)

Bosna Valisine

Mukteza-yı dirâyet-i düstûrileri üzere herbar istikmâl-i esbâb-ı tahaffuzu muhareseye sarf-ı vüs' ve iktidâr ve Sırb milletinin taharri-i hâl ve kârlarına imale-i efkâr eylediklerinden el- hâletü hazihi istidlâ' olunan ihbara nazaran gerek millet-i mesfûrenin ve gerek Kara Dağ gavurlarının bir gûne na-mûlayim hareketleri vaki' olmayarak bundan böyle dahi istirâk

⁴⁸ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

olunacak ahvâl ve âsârı iş‘âr‘ eyleyeceklerini hâvî reside-i dest-i meveddet olan nemika-i muhâlesat-ı vesikaları mezâyâsı karîne-i zihn-i muhabenemiz olmuş ve huzur-ı atufet-i gencür-i hazreti cihandâri dahi arz ile manzur-ı me‘ali menşur cenâb-ı mülûka buyurulmuşdur zât-ı fetanet ayân-ı müşirânelerine beyandan istiğnâ‘sı hüveyda olduğu üzere millet-i mesfûre gayet desas ve mekkar ve bunların aled-devâm revîş ve mişvârları tahsisine vakt-i tam olunmak akdem-i endişe ve efkâr ve cenâb-ı dirâyet-meap düstûrilerinin bu ahvâle ihtimâm ve himmetleri siyak-ı iş‘âr larından nemûdâr olarak bu bâbda vaki‘ olan gayretleri müstelzim mahzuzen olub millet-i mersûmenin şimdilik sükûnetleri olsa bile anlardan bir vakit de emniyyet câiz olmayarak daima ahvâllerini taharri ve tahkîk ile gafil bulunmamak elzem idüğü bâlâ-yı kâime müşirilerine bu defa şeref-i efza-yı sahife sudûr olan hatt-ı hümâyûn keramet-makrûn mantuk-ı münifinden müstefâd olmuş ve bu bâbda vesâyâ-yı mukteziye mukaddem ve muahhar savb-ı saâdetlerine iş‘âr kılınmış olmağın mecbûl ve meftûr oldukları dirâyet ve kıyaset iktizası üzere ba‘d-e-zin dahi her bir mahâlin bervech-i ihtimâm muhâfazalarına ikdâm ve dikkat ve etrâf ve eknâfa ihâle-i nigah intibâh ve basiret ve isticlâb olunan ahvâl ve âsâr-ı sahihanın peyapey iş‘âr ına himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 29 Muharrem sene [12] 41

[56]

(78. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Miloşun Bojdokça‘da(?) inşa etmiş olduğu konağın etrâfına şaranbo ve ittîsâlinde Pandor adası namıyla dökme toprak duvarlı üzeri ahşabdan odalar binâ eylediği istimâ ve mahdudu mutala‘a birle lâzım‘ül huzur müvacehesinde Belgrad‘da olan mersûmun vekilleriyle Varoş knezi celb ve ma‘ruz-ı nüshide keyfiyet ifade olunduğundan başka mersûm Miloş‘a dahi iş‘âr kılınmış idüğünden mersûmun ne vecihle cevabnamesi geldiği ve mersûm Miloş bir vakit-i muayyeneye muntazîr gibi sırren ve alenen kendüye takviyyet vermekte olduğu beyanıyla bundan sonra dahi ne vecihle hareket ider ise iş‘âr kılınacağı ifadesini şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı düstûrileri meâl-ü mezâyâsı rehin-i ittıla‘-i muhlisi olmuş ve pişgah-ı me‘ali dest-gah-ı hazreti padişahiye arz ve takdîm ile manzur-ı nazar-ı mekârim eser cenâb-ı şehinşahi buyurulmuşdur zât-ı saâdetleri taraf-ı dirâyet ve fetanet ile mecbul ve meftur vüzera-i izamdan olarak muhavvel uhde-i düstûrileri olan mehamm-ı mevkûllerinin nisâb ve merkezinde hüsn-ü ruyet ve idaresine muvaffakiyet ile şimdiye kadar mersûm Miloş‘un her ne kadar etvâr ve güftârından merkez-i mutava‘atda adem-i kararı meşhur ve der-kâr ise de cenâb-ı reviiyyet-meab düstûrileri hâkimâne tedâbir ve le-tâlif‘ül habl âmâl ve icrâ buyurarak nazikâne hüsn-i müdaafaa ve îcâb-ı vakt-ü hâle göre muamele ibrazıyla kullanmağa masruf olan gayret ve himmetleri nezd-i devlet-i ‘aliye‘de malûm ve aşikâr ve bu bâbda mukaddem ve muahhar vaki‘

olan vesâyâ ve iş'ârat-ı hâlisanimiz vechile hareket ve esbâb-ı muhâfazayı ikmale müsara'at idecekleri bedidar ise de nezd-i hakayık-ı şinasilerinde ru-nüma olduğu üzere bu millet-i menhuse gayride mübevveb-i nakş bukalemun gibi dürlü dürlü hileler ve renkler ibda'ıyla zîr-ı kelim-i hafada fesâd ve melunundan hâli olmadıkları tecarib-i adîde ile mücerreb ve meczûm ve Miloş mersûm devlet-i 'aliye'ye mefulünün vaki' olan muamelesine tahsil-i vukûf ile ol cânibde tavr-u harekâtını ana tatbikan icrâ etmek de olarak uydura bilür ise isyâna dahi mutarassud-ı fırsat idüğü hakimen ve cezmen malûm olan mevaddan ve bunlardan hiçbir vakit de emniyyet câiz olmayub daimen ve müstemirran şerâit-i tahaffuza ve tabassura i'tinâ-yı vâcibeden olarak bu defa dahi savb-ı saâdetlerine bu husûsun te'kidî emr-ü ferman-ı hümayûn-ı şahâne muktezasından olmağın merkur zât-ı düstûrileri olan dirâyet ve hasâfet iktizâsı ve mukaddem ve muahhar vaki' olan iş'ârımız hâlisanimiz muktezası üzere bundan böyle dahi aled-devâm şerâit-i ihtiyâtiyeye riâyet birle mersûm şimdiye kadar ne takrib ile kullanılmış ise bundan sonra dahi mümkün mertebe te'min ile kendünüze ısındıracak esbâb ve vesâili lâzımenin istikmâl ve icrâsına ve muttali' oldukları ahvâl ve âsârın peyderpey tahrîr ve iş'âr ile her hâlde icrâ-yı levâzım me'muriyet ve fetanete sarf-ı ba'dî-i liyakat ve himmet buyurmaları siyâkında kaime Fi 19 Safer sene [12] 41

[57]

(79. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Müteveffa serasker Ali Paşanın hazinedarlardan Mehmet ağa ile Kürkçübaşı Yordam nam zımminin bundan akdem Miloş'dan tolayı isa'et ve ihânet ve bazı mekatebeleri husûsı mukaddema savb-ı saâdetlerinden bil-inha sünuh iden irâde-i seniyye mucibince bunlar ledel-istintak su-i hâllerini tamir ider bir söz alınamadığından bunların ihânetini mü'eyyid olur aher güne ser-rişte olacak nesne olub olmadığının isti'lamına dair itâre-i seviyy-i saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulusverinin vusûlünden bahisle mûmâ-ileyh Mehmet ağa ile mersûm Yordamın isait-i salifelerinden başka Sırplu ile muhâbere ve mukayeniden hâli olmadıkları ve bunların kağıd-ı mersûm Miloş'un adamıyla gelüb gideceğinden ele götürölmek mümkün olamayacağı ifadesini şâmil tevârüd iden tahrîrât-ı şerifeleri meâl ve mezâyâsı malûm-ı hulûsveri olmuş ve hakıpa-yı hümayûn-ı şahâneye arz ile meşmûl'ül huzza hazreti padişahi buyurulmuşdur vakı'a bunların ol makule isaitleri olsa bile ikrarları takdirinde hâlâs olamayacaklarını bilüb söyletemeyeceklerinden ve bunların birbirlerine gönderdikleri kağıdların ele götürmesi dahi kabul olamayacağından mâ-ada mukaddem ve muahharan vaki' olan iş'âr larına göre müteveffa Maraşlı Ali paşanın uygunsuzluğuna mebnî bunların isaitleri onun muhâfızlığı vaktinde her ne vechle olmuş ise olmuş olduğundan şimdi bil-farz ikrar etseler bile telafî mâ-fat hasıl

olamayacağından ve zât-ı saâdetleri dahi bunların idamlarını inha etmeyerek mukaddem ki hâllerinin beyanıyla şimdi Sırplu ile muhâbereleri ihtimâlden tolayı mahzur mülâhazasını iş‘âr buyurmuş olduklarından ve mahzur-ı mezkûr mutala‘ası bunların der-saâdet de bulunmalarıyla olabilüb bilâd-ı bâideye nefy ve teb‘idlerin sûretinde muhâbere-i hazırası bertaraf olacağından mehamiyet-i iktira-yı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı mülûkâne mucebince mumeileyh Mehmet ağanın kapucı başılığı ref‘ ile salibe ve zımmi mersûmun dahi fi-mâbat ıtlak kabul etmemek şartıyla öteye nefy ve iclâları bâbında lâzım’üs sudûr olan evâmir-i ‘aliye ısdâr ve mübaşirlerine terfikan menfalarına tesyar kılınmış olduğundan başka bunların muhafazalarıyla hiçbir mahâle kağıd gönderememelerine kemâliyle dikkat eylemeleri dahi savb-ı hâlisanimizden saâdetlü Hâlep valisi hazretlerine ve Adana beylerbeyisi Memiş paşaya yazılân tahrîrâtımız da beyan ve temhir olunmuş olmağla ifade-i hâl siyâkında kâime

Fi 24 Safer sene [12] 41

(80. Hüküm) ⁴⁹

İş bu emr-i name-i sâminin vusûlünden ve ağa-yı mûmâ-ileyhin vürûdundan bahisle bermuceb harekete i’tinâ ve mübaşeret eyleyeceğini mübeyyin müşârun-ileyhileyh Hâleb valisinin varid olan Tahrîrâtı Meâl-i bâ- Fermanı ‘Ali kaydına şerh virildi Fi 16 Rebi’ul-ahir sene [12]41

(81. Hüküm)

Hâlep Valisine ve Adana Beylerbeyisine

Müteveffa Maraşlı Ali Paşanın Belgrad muhâfızlığı hengamında hazinedarlık hizmetinde bulunan kapucı başı Mehmet ağanın ve kürkçü başısı Kayseriyeli Yordam nam zımminin Sırplunun tervic mütalibine dair isait ve ihânetleri zuhûr etmiş olduğu ve el- hâletü hazihi bunlar Sırplu ile muhâbere ve mukatebe etmek de oldukları mukaddem ve muahhar hâlâ Belgrad muhâfızı saâdetlü Abdürrahim paşa hazretleri tarafından inha ve iş‘âr olunmuş olduğundan bunlar bu tarafda ledel-istintak su-i hâllerini te‘yid ider bir söz alınamamış ve bunlar isaitlerini ikrarları takdirinde hâlâs olamayacaklarını bilüb söylemeyecekleri cezm kılınmış idüğüne ve muhâbere mahzuru mutala‘ası bunların der-saâdet de bulunmalarıyla olabi’lüb bilad-ı ba‘ideye nefy ve teb‘idlere sûretinde muhâbere mahzuru ber-taraf olacağına binâ-en mûmâ-ileyh Mehmet ağanın kapucı başılığı ref‘iyle salbına ve mersûm Yordamın ıtlak kabul etmamek şartıyla Adana’ya nefy ve iclası husûsuna irâde-i seniyye-i şahâne ta‘alluk etmiş ve bunlar

⁴⁹ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

[58]

Nefy fermanlarıyla mübaşirlerine terfikan menfalarına gönderilmiş ise de bunların fermanlarında asıl sathiyeleri hasbel maslaha açılmamış olduğundan mersûm Yordamın Adana'ya vusûlünde gereği gibi muhâfazasına ve bir mahâle kağıd gönderememesine kemâl-i i'tinâ ve dikkat eylemesi bâ-irâde-i seniyye Adana beylerbeyisi Memiş paşaya mahsusen tarafımızdan yazılmış olmağla zât-ı saâdetleri dahi mûmâ-ileyh Mehmet ağanın ol tarafa vürûdunda lâyıkiyla muhâfazasına ve zinhâr ve zinhâr hiçbir mahâle kağıd itâre idememesine müzeyyed-i ihtimâm ve dikkat buyurmaları siyâkında bervech-i hafıyy iş bu kâime Fi 24 Safer sene [12] 41

(82. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Hasb'ül ihtiyât saâdetlü Bosna valisi hazretleri maiyetinde mevcut bulunmak üzere mukaddemce tertîb olunmuş olan malûm'ül mikdar kurşun ve barutun Gravuška iskelesine ne sûretle îsâli husûsuna dair irsâl olunan kâime muhlisanemizin vusûlünden ve mühimmât merkûme Vidin'i geçmiş ve Ata'ya gelmiş bulunduğu hâlde ne vechile hareket eylemeleri îcâb ideceğinin savb-ı müşirilerinden Vidin Muhâfızı hazretleriyle Ata muhâfızına tahrîr ve iş'âr kılınmış olduğu ifadesinden bahisle bundan böyle mühimmât-ı mezkûre Belgrad'a vasıl olduğu gibi emnen ve salimen iskele-i mezbure sür'at îsâline say-ı be-hemal buyurulacağı husûsuna dair veside-i dest-i madet olan tahrîrât-ı saâdet ibat düstûrileri mezâyâsı rehin-i ittılâ' hulûsveri olup mühimmât-ı merkûmenin Belgrad'a îsâline dair muhâfaza-yı müşar ve mûmâ-ileyhümaya olan iş'ârları isabet olmuş ve bu keyfiyet taraf-ı düstûrilerinden muntazar olan âsâr-ı ber-güzide-i kar-ı iştabı deruniye te'bid etmiştir mühimmât-ı merkûmenin Silistre'ye vusûli haberü saâdetlü Silistre valisi hazretleri cânibinden bu defa taraf-ı hâlisanimize iş'âr olunub şimdiye kadar Belgrad'a vasıl olacağı bedihi ve mühimmât-ı merkûmenin Bosna'ya vusûli matlub-ı 'ali olmağın muktezayı dirâyet ve kardanileri üzere mühimmât-ı merkûme Belgrad'a vasıl olduğu gibi emnen iskele-i mezbura îsâline himmet birle vusûli haberünün dahi savb-ı hâlisanimize iş'ârına himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 5 Rebi'ül-evvel sene [12] 41

(83. Hüküm)⁵⁰

Mühimmât-ı merkûme Belgrad vasıl olmuş olduğundan tarafından kirası virilerek iskele-i mezkûre irsâl etmiş olduğunu mübeyyin müşârün-ileyhin var olan tahrîrât-ı meâl-i şerh verildi Fi 9 Cumaziel-evvel sene [12]41

⁵⁰ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

(84. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Miloş ve milletin vakt-ü maslahat-ı îcâbına göre tevahhiş etmeyecek vechile hüsn-i imalleri vesâyâsına dair itâre-i seviyy sadadetleri kılınan tahrîrât-ı hâlisânemizin vusûlünden (...) ve nezaket vakt-i cihetle bir gûne hadise zuhûr etmemesi esbâbının istihsâline sa'y ve himmet buyurmak da olduklarından bahisle bundan böyle dahi bunları gücendirmeyerek nazikane kullanacakları ifadesini şâmil reside-i

[59]

Dest-i vusûl olan tahrîrât-ı şerifeleri meâl ve mezâyâsı rehin-i ittıla' hulûsveri olmuş ve hakıpa-yı keramet ihtiva-yı hazreti padişahiye arz ve takdîm ile meşmûl'ül huzza cenâb-ı şehinşah-ı ruy-ı zemin ve mersûm Miloş'un ol sûretle şimdiye kadar hüsn amali emirinde icrâ buyurmakda oldukları tedbir-i dil pezîrleri nezd-i meâl-i vakur mülûkânede karîn-i saye Niş'in ve tahsin buyurulmuşdur zât-ı saâdetlerinin mevsuf oldukları dirâyet ve himâyet iktizâsınca her hâlde akilâne ve rûtemyizane hareket ibrazına sâ'y olacakları 'itikadı hakk-ı müşirilerinde der-kâr olduğuna nazaran siperde-i uhde-i fetanetşiarları kılınan umûrun me'mul-ı 'ali vechile icrâsına sarf-ı makderet buyuracakları hüveydâ ve ol bâbda tafsîl ve itrâ'-yı malûmı inha kılınmış olacağı aşikâr olmağla mecbul oldukları hamiyet ve kıyasat iktizâsı ve evvel ve ahir vaki' olan iş'ârat ve vesâyâmız ifası üzere gerek mersûm Miloş'un ve gerek milletin kullanılmaları suretinin icrâsına himmet ve bunların hâl ve hareketlerinden dahi tegafûl câiz olmadığından tahkîk sonraki(?) hâl ve keyfiyetlerine dahi nazikane ihâle-i çeşm-i dikkat buyurmaları siyâkında kâime Fi 7 Rebiulevvel sene [12] 41

(85. Hüküm) ⁵¹

İş bu emr-iname-i sâminin vusûlünden bahisle mucébince harekete mübâderet eyleyeceğini mübeyyin Vidin muhâfızının tevârüd iden tahrîrât-ı meâl-i kaydına şerh verildi Fi 15 Rebiül ahir sene [12]41

(86. Hüküm)

Ada-yı Kebir Belgrad Vidin Niş Muhâfızlarına Bosna Valisine

Cümleye beyandan istinağsı bedihi ve ayân olduğu üzere Sırb milleti bir millete benzemeyüb her ne kadar ribka-yı raiyyet-i rukiyye-i mutâva'ata bend etmiş sûretiyle görünmekte iseler de kendülerinde devlet-i 'aliye riayetine hakiki kabul ve telakki vaki' olmayarak veray-ı perde-i hafada icrâ-yı melune fırsat gözetmekde oldukları aşikâr ve bu cihetle me'murin-i saltanat-ı seniyye ve bâ-husûs muhâfızın-i serhadat-ı Hâkânîyenin daimen

⁵¹ Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

ve müstemirran merâsim-i hezm-ü ihtiyâtiyenin icrâsına dikkat ve i'tinâ ederek mütebassır ve âgâh ve kuvvetli bulunmaları lâzımiden idüğü bedidar olduğuna binâ-en keyfiyet-i mukaddem ve muahhar seviyy-i saâdetlerine beyan ve temhir olmuş olduğundan mukteza-yı irâde-i seniyyenin icrâsına ikdâm ve dikkat buyuracakları rehin-i hayr-ı bedâhat ve şimdi ki hâlde millet-i mersûmenin bir güne kıpırtıları olmadığı varest-i kayd-ı iş'âret ise de bazı sûretlerden teraşüd(?) olduğuna göre cânib-i aherden tahrik-i engüşt ifsat ve teheyyüç urûk habasetlerinin müstelzim hâlât-ı irâ'e ve irad olunmak da idüğü mahsus ve maznun ve ne veçhile mecmû'-u me'murinin ve bil-husûs Sıpluya kurb ve civarda bulunan mahâl-i muhafizîn ve vülatının evvelkiden birkaç kat ziyâde kat'an ser-rişte virmeyerek ve tedâbir-i aleniye vadilerine gitmeyerek şu aralık bir vechile Sırpludan emin olmayub leyl ve nehhâr etrâf ve eknâfa ihâle-i çeşm-i intibâh ve basiret ve daima revîş ve hareketlerinin tahrîr ve tahkîkine imale-i efkâr dikkat eylemeleri vacibe-i hâliyiden olduğu runûmun olmağın bu bâbda şeref-yafte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı keramet mazmun-ı şahâne mucibince keyfiyet bu defa dahi savb-ı hâlisanimizden iktizâ idenlere tahrîr olunmuş olmağla ârâyîş-i zât-ı dirâyet-i ayân-ı düstûrileri olan fart-ı dakikadanı ve ruyet-i iktizası ve mukaddem ve muahhar ve bu defa sudûr iden irâde-i seniyye hazreti kitistani müceb ve muktezası üzere cenâb-ı müşirileri dahi zinhâr ve zinhâr millet-i mersûmeden gafil bulunmayarak

[60]

Ve gece ve gündüz etrâf ve eknâfa midengah basîret buyurarak şu aralık evvelkiden ziyâde umûr-ı tahkikîn lâyıkiyla icrâsına himmet ve her hâlde ifa-yı şerâit kar-azmûdegî ve fetanete sarf-ı ruyet ve muttali' olduğunuz ahvâl ve keyfiyatın iş'ârına mübâderet buyurmaları siyâkında mahfiyyen iş bu kâime Fi 20 Rebiulevvel sene [12] 41

(87. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırpluya dair mukaddemce bazı vesâyâ-yı lâzıme-yi mutazammın ve istida olunan barut ve kurşunun irsâl olunduğunu mübeyyin meb'us seviyy-i müşirileri kılınan tahrîrât-ı muhlisinin vusûlünden bahisle esbâb-ı muhâfazanın istihsaline ne vechle te'kîd ve ihtimâm olunmuş ve olunmakda ve Sırplunun bila ser-rişte-i taharri revîş ve ahvâllerine ne sûretle ikdâm buyurulmakda olduğunu hâvî ve hasb'ül vakt-ü hâl ahâli-i eyaletden işe yararlarının celb ve te'liflerine sa'y-ı behemahal kılınmakta ise de erkan-ı eyaletden bazılarına mîr-ı mîrânlık ve turnacılık rütbeleri virilmesi münasib idüğü taksilatını ve Bosna kılâ'ndan mevcut olan atik barutun küllice olması cihetiyle Tıravnik'de denkler ihdâsıyla berdahtına ne vecihle ikdâm olunmak da idüğünü muhtevi firistade ve tesyar buyurulan cevap-name-i düstûrileri mezâyâsı karîn-i muhlis neşatları olub zât-ı dirâyet-i simat düstûrileri mezid-i mehammdani ve ruyet ve

kemâl-i kar-âgâhi ve kıyaset ile meftur vüzara-i izam saltanat-ı seniyyiden oldukları ecilden süperde-i uhde-i ihtimâmları olan mevad ve mesalihin muhavver lâıykında tesviyesine sarf-ı makdaret buyuracakları itikadı hakk-ı saâdetlerinde der-kâr ve levâzım hıfz ve hırasat ve merâsim-i intibâh ve basîretin ifâsına mebzul olan i'tinâ ve ikdâmları tamam isbat-ı müdde'a kabilinden idüğü aşikâr olduğundan terviç-i iş'ârat-ı mümküneleri müretteb zimmet-i muhâleset ise de mîr-ı mîrânlık rütbesi rütbe-i rukiyye olub inha-yı düstûrileri üzere bazı erkan-ı eyaletden münasib olanlara mîr-ı mîrânlık tevcihi takdirinde lâıykıyla esbâb-ı efzalarına bakılamayacağı der-kâr ve bâ-husûs Bosna eyaletinde İzvornik sancağından mâ'ada mîr-ı mîrân uhdesinde münasib olmayub şimdi ki mevcut olanlardan başka birkaç mir-i miran dahi hudus eylediği hâlde anlara mansıb virilemeyerek bil-a mansıb istihdâmları mümkün olamayacağı bedidar olduğuna binâ-en şimdilik ol sûretten sarf-ı enzar ile mevcut olan mîr-ı mîrânları ledel-hace istihdâm ve o misillü mu'teberan-ı ahâlinin bundan böyle dahi celb ve te'liflerine himmet ve ihtimâm buyurmaları lâzım geleceği vareste-i kayd-u iş'âr olmağla dirâyet-i zâtiye-i düstûrileri iktizası mukaddem ve muahhar taraf-ı saâdetlerine yazılan tenbih ve vesâyâ muktezası üzere umûr-ı muhâfazanın gece ve gündüz lâıykıyla ruyet ve tesviyesine himmet ve şu aralık millet-i mersûmeden bir an ve dakika gafil bulunmayub reviş ve karlarına dair ahvâl ve iş'âret bu tarafa iş'ârına mübâderet birle taraf-ı saâdetlerinden me'mul ve mütenazzır olan müe'sir-i rü'yetmendi ve kıyasetin ibrazına ihtimâm ve dikkat buyurmaları siyakında kâime Fi 24 Reb'ul-evvel sene [12] 41

[61]

(88. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Der-saâdet de izzetlü Bostancı başı ağa mahbesinde olan Sırb vekillerinin tebdilini baş knez Miloş bu defa dahi kağıdı ve adamları vasıtasıyla savb-ı düstûrilerinden istida itmiş olduğundan ne vechle cevabname gönderilmiş ve sûret-i maslahat lâıykıyla malûmı olmak için savb-ı saâdetlerinden mahsus adam dahi irsâl olunmuş ve mersûm Miloş keyfiyeti milletinden iktizâ idenlere ifade eylemiş ise de ne sûretle cevab virmiş oldukları ve adamları mûmâ-ileyh mu'averetiyle mersûm Miloş'un göndermiş olduğu kağıdın tercümesi takdîm kılınarak ifadesine dair reside-i cây-ı vusûl olan tahrîrât-ı saâdet-i ayât-ı düstûraneleri mezâyâsına ıttıla' muhlisi mevsul ve huzur-u hümayûn-ı hazreti padişahi dahi bi't-takdîm nazar-ı atıfet-i eser-i şahâne ile meşmûl olmuşdur mukaddem ve muahhar savb-ı müşirilerine gönderilen tahrîrât-ı muhlisanemizde masdur olduğu üzere mesfûr vekillerin mûmâ-ileyh Bostancıbaşı ağa mahbesinden mâ'ada bir mahâlde firarlarından emniyyet olunamayacağından bunların bunların yerlerine mesela mersûm Miloş'un karîndaşı ve burada mahbusda olan Viçe'ye mu'adil ve

mu'teber kimesneler cenâb-ı düstûrilerinin intihab olunarak li-ecli'l-mübadele der-saâdet'e gönderilmedikçe bu tarafda bulunanların oldukları mahâlden çıkarılmamaları sûretinde karar verilmiş olduğuna ve zât-ı dirâyet-i simat-ı müşiraneleri ve faik-i ahvâli arif ve millet-i mersûmenin mişvâr-ı mefaseret-gerdarlarına vakıf ve vüzera-yı izam fetanet-i inam saltanat-ı seniyyeden olduklarına binâ-en bu bâbda mersûm tarafına virdikleri cevab tamam usul-ü mezkûre tevafuk etmiş olduğu bi-irtiyâb olarak ba'd-e-zin dahi zât-ı saâdetleri bu husûsı mersûm Miloş cânibine acımayarak meskutane bırakıp her ne vakit anlar tarafından kaale alınır ise ol zaman cenâb-ı müşirilerinin dahi yine bu vermiş oldukları cevabı i'ta ile bu usûlden ayrılmamaları lâzımeden ve îcâb-ı irâde-i seniyye-i mülûkâne olmağla meftur ve mecbul oldukları kar-âgâhi ve kiyaset iktizâsı üzere cenâb-ı müşirileri şimdilik bu husûsı meskudane bırakıp bundan böyle mersûm Miloş tarafından her ne kadar kaale götürülür ise yine ana verdikleri cevabı i'ta ve ısdâr usûlünden ayrılmayarak îcâb-ı emr-ü ferman-ı padişahi vechile harekete i'tinâ ve himmet ve her hâlde ifa-yı şerâit-i mehamm dane ve rû'yet'e mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 26 Rebiulevvel sene [12] 41

(89. Hüküm)⁵²

İş bu emr-i name-i saminin vusûlünden bahisle mucebince harekete mübâderet eyleyeceğini mübeyyin müşârün-ileyhin varid olan tahrîrât-ı meâl-i şerh verildi Fi 9 Cemazi-el evvel sene [12]41

(90. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Mukteza-yı me'muriyet-i düstûrileri üzere iş bu mah rebi'ul evvelinin on birinci günü Niş'e vusûlleri müesser olarak kıl'a-yı merkûmenin istihsâl-i esbâb-ı muhâfaza ve muhâresesiyle Sırpluya dair muttaali' oldukları ahvâlin peyderpey iş'âr ına mübâderet kılınacağı husûsını hâvî ve kal'a-yı merkûmede mevcud zehayir ve evadıt-ı sairenin bir kıt'a defterde irsâl kılındığını muhtevi bu defa firistade ve isra buyurulan tahrîrât-ı şerifeleri me'al ve mezâyâsı ve defter-i mezkûr mevaddatı rehin-i ıttılâ' hulûsveri ve hakıpa-yı hümâyûn-ı şahâneye dahi arz ve takdîm ile manzur-ı nazar-ı atufet eseri hazreti şehinşahi buyurmuşdur cenâb-ı müşirileri direyetkar ve ruyet-i iş'âr vüzara-i

[62]

İzam saltanat-ı seniyyeden olarak muhavvel uhde-i istihsalleri kılınan mehamm-ı seniyyede de ibraz-i müesser-i ber-güzideye sadık iktidâr olacakları i'tikad-ı hak-ı müşirilerinde der-kâr ve bu vechile me'mur oldukları Niş kıl'asına şıtab ve sür'atleri zâtlarından

⁵² Sayfanın yan tarafında bulunan hüküm.

me'mul olan usûl-ü esna-yı dirâyeti te'yid iderek ol bâbda te'kid-i vesâyâyâ hâcet umduğu aşikâr ise de malûm-ı düstûrileri olduğu üzere hasb'ül vakt esbâb-ı ihtiyâtiyenin aled-devâm gönderilmesi ve mevcut olan zehayir ve edevat-ı saire kuvve-i kifaye de midir değil midir şimdiden iktizâsına bakılmak ve noksanları tekmil olunmak için bilinmesi lâzımeden ve iktizâ-yı irâde-i seniyyeden olmağla mukteza-yı dirâyet ve fetanet düstûrileri üzere mevcut olan zehayir ve edevatın kifayet idüb etmeyeceğini ve etmediği hâlde ne mikdar zâhire ve edevat iktizâ ider ise iktizâsı icrâ olunmak üzere keyfiyeti iş'âra himmet ve mukaddem ve muahhar iş'âr kılındığı vechile Sırplunun hâl ve hareketine dair celb ve istirak olunan keyfiyeti bu tarafa iş'âr ve iş'âret buyurmaları siyâkında kâime Fi Selh Rebi'ül-evvel sene [12] 41

(91. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Müteveffa Maraşlı Ali Paşanın hazinedarı Mehmet ağa ve Kürkcüsü Yordam nam zımminin haklarında vaki' olan mesmu'atları tahkîk olunmuş ise de bunların cünhalarını tasdik ider elde bir şey olmadığından ağa-yı merkumun kapucı başılığı ref'iyle Halep'e ve zımmı-i mersûmun dahi Edirne'ye nefy ve iclaları icrâ kılınmış olduğu savb-ı saâdetlerine iş'ar olunmuş idi el- hâletü hazihi varid olan cevap-ı name-i düstûrilerinde merkûmların tahkik-i cünhaları esnâ'sında na-mizaç bulunmaları cihetle bil-vasıta istiknah-ı hâl ile ol vechile iş'âr buyurulmuş ve fil hakika kağıdları ele geçirdiğinden bu vechile icrâ-yı te'bidleri isabet olmuş olduğu ve bu bâbda vaki' olan iş'ârları garaz ve nefsanıyeden veyahut adem-i rikkatemebnî olmadığı münderiç ve mestur olmağla me'al ve mezâyâsı rehin-i ittıla'-i hâlisanimiz olmuştur zât-ı saâdet-i ayân-ı düstûrileri kemâl-i fetanet ve dirâyet ve fatr-ı akl ve ruyet ile muttasıf vüzera-ı izam hüzeratlarından olub savb-ı müşirilerinden bu misillü müstemeda'a ve tahkikat iş'âr buyurulduk da zâtlarına olan vüsuk ve i'timâd cihetiyle karin-i kabul ve ısga olarak îcâbı vechile icrâsına i'tinâ olunacağı hüveyda ve el- hâletü hazihi Sırpluya dair çekilmek de olan sada' bil-cümle müteveffa-ı müşârün-ileyhin âsâr-ı su-i teb'id ve gabavedi olub merkumlarda kurena-yı ittibapından olmak hasebiyle haklarında tahkîk buyurulan cünha sıhhate makrun olmak sûretinde görüldüğü vareste-i kayd-ı inba ise de bu vechile merkûmların mü'ebbeden nefy ve ve iclaları ve haklarında muamele icrâ olunmaması mücerret kanlarına girilmemek ve şayet bu dahi knez Miloş'un mesmu' olarak bu bâbda vehm-ü hatıraya tabiyyet etmemek ve bu cihetle ol tarafda bir gûna kıyl-u kayl tahaddüs eylememek mütaalasına mebni idüğü bedihi ve şimdiye kadar zat-ı düsturilerinin ol canibde vukû'a gelmek de olan tedâbir ve hareketleri bil-cümle iddikar-ı saltanat-ı seniyye indinde karin-i tahayyün olmak da olub bu misillü mevadî iş'âr larında hakk-ı saâdetlerinde olan hüsn-i zan ve itikadımız cihetiyle garaz ve nefsanıyet ve adem-i dikkatlerine haml olunmayacağı emr-i gayr-i hafiy olmağla mukteza-yı dur-ı endişî ve fetanet-

i zatiye-i düstûrileri üzere bundan böyle dahi her bir tavr-u hareketlerini vakt-ü hâl iktizasına ve akl ve hikmet kanununa tatbik ile icrâ-yı lâzıme-i kar âgâhiye dikkat buyurmaları siyâkında kâime Fi 11 Rebi'ül-ahir sene [12] 41

[63]

(92. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Miloş ve milletin mümkün mertebe teminleriyle vaktü hâl iktizâsınca ısındıracak esbâbın istihsâline gayret buyurmaları vesâyâsını şâmil itâre-i seviyy-i müşirileri kılınan tahrîrât-ı hâlisânemizin ve asitâne-i saâdet civarında kain kadı karyesi ve tevabi'î metropolidliği Belgrad metropolidi Ağasangilos(?) nam rahibe tevcih olunmuş olduğundan rahib-i mersûmun der-saâdet'e irsâline dair ısdâr ve tesyar olunan ferman-ı 'aliyenin vusulünden ve bu ana kadar mersûm Miloş ne sûretle kullanılmış ise ba'd-e-zin dahi temin ve telifi sûretini icrâyâ say olacaklarından bahisle Miloş'un keyfiyeti rahib-i mersûmuna sual ve tahkîk kılınmasını hâvî bu defa firistade buyurulan tahrîrât-ı şerifleri me'al ve mezâyâsı ve mersûm Miloş'un savb-ı saâdetlerine gelüb takdîm eyledikleri kağıdı tercümesi müeddası rehini ıttıla' hulûsveri olmuş ve rahib-i mersûmun Sırplu milletin ahvâli ve mersûm Miloş'un tavr-ı melanet iştimaline malûmat vukûfu olduğu dahi saâdetlü Vidin muhâfızı hazretleri tarafından iş'ar kılınmış olduğundan rahib-i mersûmun takrirî kaleme aldırılarak manzur-ı hâlisânemiz olub rahib-i mersûmun ifade ve takrirî zât-ı düstûrilerinin mukaddem ve muahhar mersûm Miloş hakkında ve uslub-ı hâkimâneye riâyetleri husûsunda olan iş'âr-ı saâdetlerine muvâfık olmağın Sırplunun şimdiye kadar hüsn-i suretiyle kullanılması emrinde masruf buyurulan himem-i şerifeleri zât-ı müşiranelerinden me'mul ve manzurumuz olan müesser dirâyet ve kiyaseti isbat iderek doğrusu bu sûretle davranışları ziyadesiyle mahzuziyet-i hulûsveriye badi olmuş ve tahrîrât-ı mezkûreleri derhâl hakıpa-yı hümâyûn-ı hazreti padişahiye dahi arz ve takdîm ile meşmûl lahza-i keramet efaza-i cenâb-ı padişahi buyurularak mersûm Miloş'un evza-yı badidesine sabır ve tahammül ile hüsn-ü amallerine bir diyecek olmadığından bu husûsda akilâna ve ruyet-i mendane hareketleri nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede dahi şayan-ı tahsin ve akribe olduğunu mutazammın ve hakk-ı şeriflerinde sitayişi mübeyyin hatt-ı şerif sudûr buyurulmuştur zât-ı himayet-i simatları fart ve dirâyet ve fetanet ve mezid-i sedat ve kiyaset ile meftur ve mecbul asdika-yı vüzera-yı izam saltanat-ı seniyyeden oldukları ecilden hakk-ı müşirilerinde kemâl-i i'timâd ve hüsn-ü itikad-ı âli der-kâr ve ifa-yı şerâit-i me'muriyet ve himâyete mebzul olan himmet ve mersûm Miloş hakkında icrâ buyurulan hâkimane hareketleri mu-be-mu malûm ve aşikâr olmak hasebiyle bundan böyle dahi bu meslekden ayrılmayarak muktezâyat-ı hâliyenin ikmal ve ifasına muhabbet ve say olacakları vusulüne nazaran bu bâbda irâe-i suver ve edadan

istiğnaları azade-i tekalüf-i iş'âr ise gerek mersum Miloş ve gerek milleti ne sûretle mehayyeş ve hîlekâr ve zebanhane dair olan suver-i mefasid ve melaneti nevecchle kuvveden fiile çıkarmağa çalışmakda oldukları nezd-i saâdetlerinde müstağni-i kayd-ı tezkâr olduğundan bunlara bir gûne melanete meydan virmemeye dikkat ve ihtimâm eylemeleri lâzımeden ve iktizâ-yı emr-ü irâde-i mülûkaneden olmağla mukteza-yı dirâyet ve himâyetleri üzere resm-i basiret ve intibâhi kemâliyle dikkat eyledikleri hâlde mersûm Miloş ve milleti şimdiye kadar tekevvüne kullanılmış ise de ba'd-e-zin dahi teminiyle kuşkulandırılmaması esbâbının icrâsına ve muktezat-ı hâliyenin ifasına himmet el hasıl bunların bir dürlü melanet ve mefsedete vesîle olacak maddeye dest-res olamamaları sûret-i lâzımesinin istihsâline bezl-i hasıl-ı kudret ile isbat müddeaya-yı kâr-ı esnâ'yı ve kıyasete sarf-ı ruyet buyurmaları siyâkında kâime Fi 12 Rebi-ul ahir sene [12] 41

[64]

(93. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Zât-ı saâdetleri mukteza-yı dirâyet ve kıyasatleri üzere bir an Sırplu milletinden gafil olmayarak levâzım-ı tebassurunun icrâsına ve mutallı' oldukları keyfiyet ve havâdisin inhasına himmet eylemeleri mâ-aruzunda itâre-i seviyy-i saâdetleri kılınan tahrîrart-ı hulûsverinin vusûlünden ve Miloşun bazı seyir ve hareketinden bahisle aled-devâm resm-i tebassur ve âgâhiye riâyet buyurmakda olduklarını şâmil ve Sırb gavurlarından iki nefer gece hâlinde bir bazargân mağazasının kilideini fekk etmek da'ıye fasidesinde oldukları tebeyyün iderek varoş ve yuvası maârifetiyle mersûmun ahz olundukları Belgrad'da olan Sırb vekilleri ne vecihle iddiaya teşebbüs eylemiş idüklerini müstemil tevârüd iden tahrîrât-ı şerifeleri me'al ve mezâyâsı rehin-i ıttılâ' hulûsveri olmuş ve hakıpa-yı hümâyûn-ı mülûkâneye arz ve takdîm ile meşmûl'ül-enzâr-ı mekârim-i âsâr-ı hazreti tacdari buyurulmuşdur zât-ı saâdetleri kemâl-i dirâyet ve himâyet ile mevsuf olarak her hâlde isbat-ı müddeaya-yı ruyet-i mendane sarf-ı inkar birle levazım-ı tebassur ve âgâhiye dikkat ve bir taraftan Sırplunun teminatına dair esbâbın istihsâline mübâderet eyleyeceklerinden ol bâbda tevatür-ü makalatdan istiğnaları der-kâr ve mersûm Miloş'un Belgrad'daki vekillerinin sadık makulelerine dokunulmasun ve şöyle böyle olsun gibi her bir dediklerine mümaşat ve müsaade suretleri gösterilmek dahi câiz olmayacağı ve nezd-i saâdetlerinde külfet-i beyaniyeden mağna olduğu üzere memalik-i mahruse-i şahâneye vülât ve mutasarrıfiye ta'yin ve ikamesinden maksud bu misillü derun-ı beldede zuhûr iden vukû'atı şer'-i şerife tadbik iderek icrâ ve zabt ve rabt-ı memleket husûsuna ihtimâm ve i'tinâ için olduğu aşikâr olub cenâb-ı fûnun-nisabları mukteza-yı selika-i hamiyetkârilere üzere aled-devâm emr-i muhâfazaya dikkat ve zuhûr iden münkaratı gereği gibi tahkîk ve şer'-i şerife

tevfik ve tadbik birle ibraz-müesser fetanete himmet buyuracakları rehin-i mertebe-i bedahât ise de ba'd-e-zin dahi uslub-ı hakimeneyi elden bırakmayarak her bir husûsun şer'î şerif ve nizam-i mülkiyeye tadbikan îcâb ve iktizâsına bakılması lâzımiden ve mukteza-yı emr-i fermanı mülûkaneden olmağla zât-ı saâdetleri bundan böyle dahi levâzım tebassur-i ve âgâhının kemahi hafiha icrasıyla Sırplunun teminatına dair esbâb lâzıminin istihsâline himmet ve mutaalli' oldukları ahvâl ve âsârın bu tarafa tahrîr ve iş'âr ına mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 13 Cemazi-ei evvel sene [12] 41

[65]

(94. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Der-saâdet'de izzetli bostancı başı ağa tarafında olan Sırplu vekillerinin tebdilini Miloş her (.....) olur ise ahvâl ma'hude üzere cevap virilmesi tenbihatını şâmil irsâl-i savb-ı şerifleri kılınan tahrîrât-ı hulusvari muktezası üzere harekete himmet buyuracaklarını müştemil fristade ve isra buyurulan nemika-i saâdetleri me'al ve mezâyâsı rehin-i ıtılâ' hulusvari olmuştur malûm-ı müşirileri buyurulduğu üzere bu taraftaki vekilleri müddet-i ikâmetleri dört seneyi mütecaviz olduğundan yerlerine aherlerini celb ile bil-mübadele sebillerinin tahliye kılınmasını mersûmlar bil-defa'at istda ve istirham etmiş olduklarından mersûmlar ile mübâdele için Sırb milletinin muteberlerinden bunlara muâdil aherleri intihab ve iş'âr olunması husûsı bâ- irâde-i seniyye mukaddem ve muahhar seviyy-i düstûrilerine yazılmış ve mersûmlar dahi geçende bil'istizan bu husus zımnında kendü taraflarından Miloş'a mahsus kağıd yazılıp götürmüşler ise de Miloş'un bir sözi bir sözüne uymamak ve bunların birine göndereceği gavurlar bin-nisbe esafil mekulesinden olarak bunlara muâdil olamamak cihetleriyle henüz tebdilleri sûreti husûl-pezîr olamamış ve mersûmların kendülerine dahi Miloş tarafından bir güne cevap gelmemiş idüğünden bu defa mersûmlar izzetlü reisülküttab efendi tarafına celb irsâliyle bazı ifadelerini beyan için bâb-ı 'ali'ye gelmelerine ruhsat istida etmiş olduklarından mersûm vekiller istid'aları vechile mûmâ-ileyh reis efendi tarafından celb ve ifadeleri su'al olundukda müddet-i ikametimiz dört seneyi tecavüz idüb mübâdelemiz husûsuna müsaadesine erzan buyurulmuş ise de hâla bir güne semeresi ve bu husûs için Miloş'a yazdığımız kağıdın henüz cevabı zuhûr etmeyüb bu bâbda ıstırabda kalmış olduğumuzdan taraf-ı devlet-i 'aliye'den bir isteriz dediklerinde mûmâ-ileyh reis efendi tarafından dahi mukaddema vaki' olan istirhamımıza binâ-en mübâdeleniz husûsuna müsaade-i aliyye şayan buyurularak milletiniz mu'teberlerinden size muâdil münasib olanların intihab ve irsâl olunması taraf-ı devlet-i 'aliye'den Belgrad muhâfızı hazretlerine yazılmış ve müşârün-ileyh cânibinden dahi sûret-i irâde-i seniyye Miloş tarafına mukaddem ve muahhar etrâfiyla bildirilmiş ise de Miloş'un intihab eylediği adamlar milletçe

sizlere muâdil olmayub bayağı eşhas makulesi olduklarından Belgrad muhâfızı hazretleri dahi devlet-i ‘aliye’nin irâde-i seniyyesine mugâyir olduğuna binâ-en kabul etmeyerek işte maslahatın uzaması buna sebebirdir vakıa sizlerin bu tarafda meks ve tevkifiniz mümted olmuş ise de bu husûsun ibtida-i neş’eti milletinizin hasb’ül vakt ve’l hâl husûl-i emniyyetleri maslahat-ı hayrına mebnî olduğu misillü tebdilimize müsaade-i seniyye sudur-pezir ve maslahatın uzamasına ve sizin imtidad-ı meksinize kendü milletiniz ve Miloş sebep olmuş olabilir denildikde mersûmlar kendülerine ve milletlerinin devlet-i ‘aliye’ye sadâkat ve istikametlerinden bahs iderek mahâlinde kendülerine muâdil knezler intihab olunamamasının sebebi kendülerinin dört seneden berü bu tarafda mahbusiyetleri şayi‘asından nâşî olarak herkes buraya gelmeğe tevahhuş ve ictinâb eylediklerini ve her ne ise maslahatın çünkü böyle mümted oluyor ruhsat-ı seniyye olur ise kendüleri el-yevm Sırb derununda kendülerine muâdil ve mu‘teber olanların isimlerini defter idüb takdîm ile mahâline yazılarak alel-esâmî celb ve isalleri tahrîr ve tenbih kılınması vemamafih iş bu defter idecekleri eşhas dahi keزالik mahbusiyet şayiası havfıyla ictinab ve imtina eyleyecekleri nümayan olduklarından badi burada içlerinden birini beynlerinde ayinlerince yemin virerek intihab ve mahâline irsâl ile varub kendülerinin el-yevm mazhar oldukları muamele mahbusun ve unf sûreti olmayarak rey-i hümâyûn’da müsafere(?) mukîm ve saye-i hazreti padişahide hüsn’ü hâlleri der-kâr idüğünü cümle Sırpluya bizzât ekiden kaydırarak

[66]

Bunları bu tarafa celbin çaresini istihsâl etmek ve bilfarz yine kangımız ise buraya gelüb bizler ile beraber ta vakti gelince kadar kalmak ve aher bi’l-ârıza gelecek olduklarında dahi beraber gelüb ba’del-mübadele bizimle beraber tekrar Sırp avdet eylemek üzere birimizi gönderelim işte bu sûrete müsaade buyurulur ise husûl-pezîr olmasını me‘mul iderüz dimeleriyle defter ideceğiniz knezler kaç nefer olacaktır deyu sual olundukda kendüleri mukaddema maslahat ile altı nefer olarak der-saâdete gelmiş ve iki nefer dahi Sırpludan mukaddema ticaretle gelüb der-saâdetde bulunmuş olduklarından sekiz nefer olarak tevkif olunmuş ise de muahharan bir neferi kendülerinden ve bir neferi dahi ticaretle gelen iki neferin mürd olub el- hâletü hazihi altı nefer olduklarını ve yine yerlerine altı nefer knezin isimlerini defter ideceklerini ba’dı-beyan sizler milletiniz muteberleri ve dört seneden berü bu tarafa bulunduğunuzdan istikametiniz devlet-i ‘aliyenin mücerrebi olub ve vakıa hasb’el vakt velhâl biraz sıklet çekdiğiniz der-kâr ise de bundan böyle vakti gelüb ba-d’el-mübâdele vilayetinize vardığınızda haysiyet ve itibarınız nezd-i devlet-i ‘aliye’de başka olarak akranızda mizac olacağınız bi-iştibahtır eğer şimdi şu defter ideceğiniz knezler sizlere muâdil ve milletin mu‘teberü olmak lâzımdır yoksa Miloş tarafdarlık mülasebesiyle rütbe almış ve knezlik tahsil

etmiş olanlardan ise bunların milleti beyinde itibar ve haysiyetleri sizlere muâdil olamayacağından kabul olunmaz denildikde mersûmlar defter edeceğimiz knezler Sırb milletinin on iki knezlerinin mu‘teberü olub bizlerden hiç farkı yokdur ve belki bazısı bizden mu‘teber ve rütbelüdür dediklerinde çünkü bu husûsun asıl me‘muru Belgrad muhâfızı hazretleri olmağla vireceğiniz defter olsa olsa muhâfız-ı müşârün-ileyhe gönderilüb yazacağınız adamlar filhakika dediğiniz gibi olduğunu muhâfız-ı müşârün-ileyh dahi tasdik etmek lâzımdır geçende muhafız-ı müşârün-ileyh bu taraftan yazılan irâde-i seniyyede sizlere muâdil olmak üzere Miloş’un karîndaşı ve Viçe’nin oğlu dahi iş‘âr olunmuş idi şimdi yapacağınız defterde bunları dahi idhâl eylemek iktizâ ider yollu irad olundukda mersûmlar birbiriyle seraz-ı sıhhatden sonra Miloş karîndaşını göndereceğini aklı kesmesine ve hem mukaddema akib-i müsalahada Sırb milletinin istid‘alarını tebliğ içün der-saâdetde gelen knezler ile Miloş’un dahi biraderi beraber gelüb sonra gitmiş idi bu defa millet bizi asitaneye gönderecek oldukları vakit Miloş biraderini yine göndermek murad etmişse de millet Miloş’a bütün maslahata kendü müteallikatını kullanıyorsun deyü razı olmadıklarından göndermemişdi dimelerine cevaben mersûmun ol-vakit gelmesi başka ve bu defa gelmesi başkadır yani ol vakit ki geliş maslahat ifadesiçün demek olub şimdi Sırb milletinin emniyyetleriçün rehn sûreti demek olduğu ve böyle rehn ahzı dahi itaatde olan reayadan alınageldiği cümlelerin malumı olan hâlatdan olmağın buna millet dahi hahişger olmak gerekdir velhasıl şu gelecek knezlerde Miloş’un karîndaşı ve Viçe’nin oğlu bulunmak lâzımdır zîra Viçe milletinin mu‘teberü olduğundan kendü yerine oğlunu celb eylemesi sair gelecek mu‘teber knezlerde dahi mucib-i emniyyet olub yani der-saâdetde bulunan knezler mahbus olsa ve rahatları olmasa Viçe oğlunu kendü yerine ister idi diyerek milletin dahi burada olan knezlerin mahbusiyet sûretinde olmadığına itimâd idüb maslahatın sühuletini mucib olur yollu söylenildikde mersûm viçe dört seneden beri kendünün bu tarafta kalub ‘alil olduğunu irad iderek oğlunun dahi müddet-i medide tevkif buyurulmasını devlet-i ‘aliyye tecviz etmez ve mamafih ferman buyurulur ise matbu ve münkadız diyerek istirham etmiş ve bu taraftan dahi sizler bu vechile dört sene ikametiniz muharrer vakt’ü hâl iktizâsından ve biraz vakitden berü dahi Miloş’un size acımamasından nâşî olub yoksa bundan sonra gelecek knezler sair rehinler misillü bir münasib müddet tayiniyle mübâdele usulüne konulmasına müsaade buyurulacağı der-kârdır denildikde mersûm Viçe izhar-ı rızâ ve memnuniyet sûretiyle didikleri defteri yapub takdîm ideceklerini ve eğer istid‘aları üzere içlerinden birisinin Sırb derununa irsâline müsaade buyurulur ise anın dahi beyinlerinde kararlaştırub ihbar eyleyeceklerini beyandan sonra içlerinde olan Dimitri’nin illet merakı olub bu günlerde ziyâdeleşmiş ve bayağı cinnet derecesine varmış olduğundan li-eclil tedavi patrikhaneye kaldırılmasını istid‘a etmeleriyle gerek cümle ifadeleri ve gerek iş bu

isrid'aları istizana talik olunarak mahâllerine iade olunmuş ve badehu mersumların beyinlerinde bilintihab Sırb derununa gönderecekleri Knez içlerinde Viçe'den sonra mu'teberleri olan ihtiyar İliya nam Knez olacağı siyak-ı ifadelerinden anlaşılmış olduğundan eğer bunu intihab idecek olurlar ise mersûmun ihtiyarlığından bahs ederek gönderilmesi münasib olmayacağını ve yazıcıları olan Avram nam şahıs genç

[67]

Olmak cihetiyle ânı irsâl eylemelerini kendülüğünden söylemek ve defter idecekleri knezler dahi anlayub şayed Viçenin oğlunu yazmayacak olurlar ise kandurub yazdurmak için divan-ı hümayûn terümanı efendi mersûmlar tarafına gönderilmiş ve ol dahi varub bakalım Sırb derununa gitmek üzere içinizden kimi intihâb ve irsâl ideceksiniz yollu ledel-sual onlar dahi mersûm İliya'yı göndereceklerini beyan eylediklerinde tercüman-ı mûmâ-ileyh ânın ihtiyarlığı vardı böyle vakit-i şitada Belgrad gibi mahâle gidüb gelmek genç adam işidir işte yazıcınızın gençliği olmak takribiylee anın intihab ve irsâli münasibdir yollu söylemiş ve mersûmlar dahi bu bâbda devlet-i 'aliye'ne kangımızın gitmesini rey' buyurur ise ânı göndeririz deyüb defter ettikleri beş nefer knezin isimlerini ve yazıcılık için mahâlinde iki nefer malûm'ül-isim zımmilerden merifet-i saâdetleriyle intihabını defter idüb ita' ve Sırb derununda papasların kesreti cihetiyle milletleri beyinde ol kadar itibarları olmadığından beyhude masrafı çekilmemek için mümkün ise yanlarında olan papasın yerine tekrar papas celbi afv buyurulub olmadığı hâlde maârifet-i saâdetleriyle mahâlinde aher bir papas intihab olunub defter eyledikleri knezler ile beraber celb olunması husûsunu ifade ve istidâ etmiş olduklarını tercüman mûmâ-ileyh ifade ve defter-i mezkuru takdîm eylemiş olub vakıa bunların müddet-i ikametleri dört seneyi tecavüz idüb ziyâde saklamış olduklarından mübadele olunmaları husûsuna mukaddema karar virilerek ol bâbda müsaade-i seniyye dahi erzân buyurulmuş ve bu husûsun me'mur-ı müstakili zât-ı müşirileri olduklarından bunlara muâdil ve münâsib aher knez intihâb olunarak irsâli mukaddem ve muahhar seviyy-i şeriflerine yazılmış ise de şimdiye kadar karîn-i icrâ olamaması burada olan Viçe milletinin pek mu'teberi ve Miloş'a muâdil gibi olduğuna binâen mersûmun Sırplu derununa gitmesi Miloş'un işine elvirmeyerek bu madde mültezimi olmamasından neş'et eylediği ve bu cihetle Miloş intihab idüb göndereceği knezlerin intihabında ayak sürümekte olduğu levayih-i hâliyeden nûmayân olarak bunun böyle olduğunu mersûmlar dahi anlamış ve kendülerine ziyâdesiyle acz gelmiş ve içlerinden gönderecekleri kneze ayinlerince yemin virmek ve Viçe kendü oğlunu celbe razı olmak misillü vaki' olan ifâdâtı sıdk ve istikamet sûretinde görünmüş olub her ne ise şimdi bu vechle istidalarına müsaade olunmakda bir mahzur olmayacağına ve Viçe kendü oğlunu dahi celb ittirecek olduğuna göre diğer defter eyledikleri knezler dahi mu'teber olmak ve ayende kendülerinde bir

güne uygunsuzluğa kudretleri olmamak mütalaaları dair daire-i efkâr olmak mülasebesiyle iş bu takdîm eyledikleri defter seviyy-i saâdetlerine irsâl ile bunların fil- hakika mu'teber olup olmadıklarının gereği gibi tahrîr ve tahkîk ve Miloş ile dahi bil-muhâbere iktizâsının icrâ ve tensik kılınması ve mersûmların gönderecekleri yazıcı-i mersûm Avram tanzim-i levazım olduğu mahâlden çıkarılarak birkaç gün zarfında malzemesini ba'de-t-tanzîm zât-ı saâdetlerinin bu tarafda mevcut tatarları var ise âna olmadığı hâlde ocak tatarlarından bir söz anlar tatara terfîk ve irsâl olunması ve bu günlerde der-saâdetden gidecek Belgrad metropolidine dahi mahâlinde bu husûslara göz kulak olup herbir vakıf olduğu hal ve keyfiyeti mahfiyyen taraf-ı müşirilerine ifade ve ihbar eylemesi patrik tarafından tenbih ittirilmesi sûretleri meclisde bi't-tezekkür tensib kılınarak hakıpa-yı keramet-i ihtiva-yı şahaniden ledel-istizan çünkü bu tarafda misafir olan Sırb vekilleri millet tarafından rehin suretine girmiş olduğundan yerlerine gelecekler milletin indinde itibar da müsâvî ve belki mümkün olur ise dahi ziyade mu'teber adam ilzâm olarak başları olan Viçenin yerine sahîh oğlu geldiği hâlde kafi olup diğerlerinin dahi mu'teber ve bu taraftakilere muâdil olup olmadıklarını cenâb-ı saâdetleri gereği gibi anlayub ana göre iktizâsına bakmaları ve muhibden olduğu haber virilen gavurların cünunu sahîh olduğu takdirce patrike kuvvice tenbih ile virilüb ihtimâmlıca muhâfaza ittirilmesi ve mevad-ı sairenin dahi icrâ olunması husûslarına irâde-i seniyye-i mülûkâne ta'aluk iderek ol bâbda hatt-ı şerif-i şahâne-i şereflerine sudûr buyurulmuş olup yazıcı-i mersûm Avram olduğu mahâlden çıkarılıb yol levâzımını görmek üzere olduğundan cenâb-ı saâdetlerinin tatarına terfîkan çend ruz zarfında ol tarafa gönderileceğine binâen evvel emirde keyfiyet bervech-i meşruh cezm buyurarak Rum yazıcının ol suya vusulüne kadar husûs-u mezkûru etrâfiyla teemmül ve tefekkür buyurmaları lâzımeden idüğü ve husûsat-ı merkûmeye gidecek Belgrad metropolidi göz ve kulak olarak ve vakıf olduğu ahvâl ve harekâtlerini mahfice savb-ı saâdetlerine ihbar ile ibraz-ı sadâkat eylemesi

[68]

Bu tarafda patrik tarafından dahi metropolid-i mersûme ifade ve tenbih ittirilmiş idüğünden bu madde dahi malûm-ı saâdetleri buyurularak ana göre hareket eylemeleri iktizâ eylediği ve mersûmlardan Dimitri dahi yine kendünden alınmak üzere müdavât zımnında mersûm patrike virilerek kemâl-i muhâfazası tenbih olunmuş ve defter-i mezkûr dahi derun-ı nemika-i hâlisane-mize mevzu'an irsâl savb-ı saâdetleri kılınmış olduğu rehin-i ilm-i düstûraneleri buyuruldukda nas hatt-ı hümayûn-ı mülûkâne iktizâsı ve dirâyet ve kiyaset-i asliyeleri ibtigası üzere yazıcı mersûm çend ruz zarfında ol cânibe varıncâya kadar husûsat-ı merkûmeyi ariz ve amik mutala'a ve mülâhaza iderek yazıcı-i mersûmun olsuya vusûlünde defter-i mezkûr mantukınca bu taraftaki vekillerin irâe eyledikleri knezler muteber ve

kendülere muâdil olup olmadıklarını ve Viçenin yerlerine gelecek sahih oğlu olup olmadığını gereği gibi ve defter-i mezkûrda gösterilen iki nefer yazıcısının dahi hangisi müreccah idüğünü ve bu taraftaki papasın yerine dahi ol tarafa münasib papas kim olduğunu gereği gibi tahkîk ve intihâb ve ihtiyâr eyledikten sonra bu husûsları Miloş ile dahi öteden beri kullandığınız usul-ü hakimâne üzere muhâbere iderek ve eğerce Viçenin oğlu gelecek olup sair gelecekler dahi milletin muteberleri oldukları takdirce Miloş'un karındaşını talebe her çend hâcet olmayub istense dahi mümanaat ve itizar ideceği der-kâr ise de mamafih mukaddema kendüsine bu dahi söylenilmiş olduğundan şimdi külliye sükut olursa şayet mizaç şeyatini üzere bazı mana verüb ve rehn-i zahib olması hatra geldiğinden bir kere kendü karındaşının dahi bunlara terfikini şöylece tezkir eyleyerek itizar itdiği hâlde bunu dahi kân-ı riâyete kabul sûreti irâ'esiyle heman diğerlerinin celb ve cem' ile bu tarafa irsâllerine mübâderet ile her hâlde ifa-yı levâzım-kar azmûdegî ve kıyasete sarf-ı dirâyet buyurmaları siyâkında kâime Fi 16 Cemazi-el evvel sene [12] 41

(95. Hüküm)

Bosna Valisine

Sırpluya dair bazı vesâyâ-yı mukteziyyeyi mutazammın mersul-ü seviyy-i saâdetleri kılınan tahrîrât-ı hulusverinin vusûlünden bahisle el-hâletü hazihi millet-i mersûmenin sükunet üzere oldukları bundan akdemce millet-i mersûme derununa gönderilüb bu defa avdet etmiş olan casusun takrir ve ifadesinden malûm olarak bundan böyle dahi mutalli' oldukları havâdis ve âsârın iş'ârına i'tinâ kılınacağı ifadesini şâmil süfun-ı menhuse-i eşkiyanın bazı tehadd gemilerine tasallutları vukû' bulmuş olduğuna dair istidlâ' olunan havâdisi mübeyyin ve müştemil bu defa firistâde ve isrâ buyurulan tahrîrât-ı düstûrileri meal ve mezâyâsı rehin-i ittılâ' hulusveri olup bu vechle intihaba havâdis ve âsârda vaki' olan himmetleri vesile-i mahzuziyet olmuşdur zât-ı saâdetleri dirâyetkâr ve rüyet-şiar vürera-yı izamın saltanat-ı seniyyeden olarak her hâlde hak-ı düstûrilerinde hüsn-ü zan ve i'tikad der-kâr ve bu bâbda te'kid-i vesâyâyâ hâcet olmadığı bedidâr olmağla mukteza-yı dirâyet ve fetanet-i düstûrileri üzere bundan böyle dahi herhâlde merâsim-i intibâh ve basîrete himmet ve cânib-i itiyaddan dahi isticlab olunan havâdis ve âsârı peyderpey tahrîr ve iş'âret buyurmaları siyâkında kâime Fi 28 Cemazil-el evvel sene [12]41

(96. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

İzzetlü Bostancı başı ağa tarafında olan Sırb vekillerinin mukaddemce bâb-ı 'aliye'ye vaki' olan ifadelerinde kendülerinin imtidad-ı mahbusiyetlerine mebnî ruhsat-ı seniyye buyurulur ise kendüleri el-yevm Sırb derununda kendülerine muâdil ve mu'teber olunların

isimlerine dikkat edip takdîm iderek Bâb-ı ‘Ali’den dahi mahâline iş‘âr ve alel esâmî celb ve irsâlleri tenbih ve tezkâr kılınması ve kendülerinin el-yevm sakın oldukları mahâlde hüsn-i hâlleri der-kâr idüğünü Sırpluya bizzât anladub kandırarak bunların bu tarafa celbleri çaresini istihsâl etmek ve bi’l-garz kandıramaz ise yine buraya gelüb kendüleriyle beraber ta vakti gelinceye kadar ikamet eylemek üzere

[69]

Yanlarındaki yazıcıyı göndermelerini rica etmiş ve badehu Viçe’nin oğluyla beraber altı neferin isimlerini tahrîr ve defter iderek takdîm eylemiş olduklarından keyfiyet-i hakıpa-yı hümâyûn-ı şahaniden bil-istizan şeref-iktira-yı sudûr olan irâde-i seniyye-i mülûkâne mucebince defter-i mezkûr itâre-i seviyy-i saâdet-mevfurları kılınarak yazıcı-i mersûm ol tarafa varmaksızın peşin zât-ı müşiraneleri maslahatı bilüb zihninizde tasavvur ve mülâhaza ve bunların mu‘teber olup olmadıklarını tahkik ve Miloş ile dahi muhâbere iderek iktizâsının icrâsına himmet buyurmaları ma‘rızında irsâl olunan tahrîrât-ı mufasssala-i hâlisaneimizin vusûlünden ve defter-i mezkûrede muharrer’ül-esâmi-i kesânın hâl ve keyfiyâtıyla içlerinde Viçenin oğlu bâbasına mukâbil ve diğer bir neferi dahi bu tarafda ki İliya nam kneze muâdil olabilür ise ma‘adası millet beyninde mu‘teber olmadıklarından vekilleri bu bâbda olan ifadeleri Miloş’un ta‘limiyle olmak muhtemel olarak keyfiyet bir defa dahi iş‘âr buyurulmadıkça mersûmlara cevab-ı kat‘i virmeğe cesâret edemeyeceklerinden ve yazıcı-i mersûm dahi henüz ol tarafa vasıl olamadığından bahisle bu bâbda ne vecihle hareket olunmak îcâb ider ise seri-an tahrîr olunmasını şâmil ve keyfiyat-ı saireyi müştemil firistâde ve isrâ buyurulan tahrîrât-ı şerifeleri meâl-i rehin-i ittılâ‘ hulusveri olduktan sonra hakıpa-yı hümâyûn-ı hazreti-i cihandariye arz ve takdîm ile meşmûl nazar-ı atıfet-eser cenâb-ı şehriyari buyurulmuştur zât-ı düstûrânelerinin mevsûf oldukları mâye kıyâset ve fetânet iktizâsı üzere vaktü hâli endiş ve muhavvel uhde-i saâdetleri olan her bir mevadın nik ü bedîni tefekkür ve derpiş birle ibraz-ı mesa‘i cemileye sâi olacakları der-kâr ise de bu cânibdeki vekillerin ol tarafa göndermiş oldukları mersûm yazıcının ol tarafda ne yapacağı malûm olmadıkça iş bu inha-yı müşirilerine bir şey denilememek lâzım gelüb zîra malûm-ı şerifleri olduğu ve bid-defe‘at tafsîl ve iş‘âr kılındığı üzere bu vekillerin müddet-i tevkîfleri beş seneye karîb olmak hasebiyle kendülerinin mahbûsiyetleri mümted ve her biri alil ve emraza mübtela olduklarını beyan iderek lâyenkatı tazarru‘ ve istirahatdan hâli olmadıklarından mukaddemleri sizler mahbûs olmayub müsâferet vechle tevkif olunmakdasızdır yollu bir zaman şöyle böyle cevablar ile savuşturulmuş ise dahi nihayet kendülerinin rehin oldukları ve yerlerine kendülerine muâdil aherleri gelmedikçe salıverilmeyeceği bildirilerek ve hatta mukaddema Rusya maslahatgüzarı Mihaki’nin dahi bu husûsa dair suâlîne bu suretle cevab virilerek bilâhere mersûm vekillerin

vaki‘ olan ifadeleri vechle intihab ve defterini takdîm eyledikleri Sırplular sizlere muâdil ise müsaade kılınur deyu mersûmlarda cevab virilerek mu‘teber oldukları haber verilen gavurlar mu‘teber buradakilere muâdil iseler tahkîk olunarak ol tarafa giden yazıcı dahi istenilen rehinleri ol tarafda ırzâ idebildiği ve taraf-ı saâdetlerinden dahi bunların mu‘teber oldukları tahkîk ve inha kılındığı hâlde devletçe emniyyet hasıl olmuş olacağından müsaade olunmak ve şayed Sırplular zât-ı saâdetlerini iz‘ac iderek bu bahâne ile Sırplunun isyânına sebep virilmemek üzere mersûmların istid‘aları vechle mübâdeleleri sûretine karar verilüb ol vechle bunlaraa muâdil denilenlerin tahkîk ve Miloş ile bil-muhabere iktizâsının icrâsı sûreti bervech-i tafsîl seviyy-i müşiranelerine tahrîr olunmuş olub ancak mersûm vekillerin defter ittikleri kimesneler her cihetle kendülerine muâdil olamayacağını iş‘âr buyurmanıza göre bunların haber virdiklerinden başka millet beyninde tamamıyla kendülerine muâdil var mıdır ve kimlerdir ve olduğu sûretde Miloş’un elinden alınabilmek mümkün müdür değil midir buralarına dair bir şey beyan olunmayarak meâl-i tahrîrâtları defterdeki kimesnelerin hâl ve keyfiyâtını beyandan ibâret ve kezalik bunların bil-farz mübâdeleleri icrâ olunduğu hâlde Viçenin ol tarafa vusûlünde bazı tekevvünü melhûz olan keyfiyete dair beyan eylediğiniz mutala‘a varid

[70]

Ve becaen ise de neticesi devlet-i ‘aliye maslahatına nafi‘ olmak yahud ilerüsi tesviye kabul eymeyecek derecede uygunsuzlaşmak şıklarında asıl mutala‘anız nedir kezalik beyan ve iş‘âr etmemiş olduğunuzdan burası dahi câ-yı mutala‘a ve dikkat olub husûsen maslahatın evvel ve ahiri malûm-ı saâdetleridirki mersûm vekillerin müddet-i tevkifleri pek uzayarak tahliye-i sebilleri mukaddema birkaç defa Miloş tarafından taraf-ı şeriflerine ve Bâb-ı ‘Ali’ye inha ve Rusyalu cânibinden dahi îrâd ve iddia olunarak bunların bu hâl ile meks ve tevkîflerinde belki Sırplu milleti teşdîd olunmuş olur ve giderek Rusyalu tarafından tekrar kâle alınub ısdâr olunur mülâhazalarıyla bunların yerine aherlerinin Miloş ile bil-muhabere intihab ve irsâli seviyy-i saâdetlerine yazılmış ve ol vechle Miloş ile muhâbere buyurulmuş ise de mersûm bu tarafdaki Viçenin ol tarafa varmasını istemediğine vesâir ağrazına mebnî diğerlerinin intihabı sûretine muvafakat etmeyüb nihayet’ül-emr bunlar kendülere muâdil olmak üzere defter ittikleri keânın celbiyle kendülerinin mübâdelesini ifade ve istirham etmişler olub hatta Viçe oğlunu mezkûr deftere kendülüğinden yazmayub makam-ı diyasından bazı takribat-ı dîlfiribâne icrasıyla mersûm kendüye bedel oğlunun gelmesine ırzâ olunarak ol vechle defter-i mezkûra idhâl olunmuş ve tahrîrât-ı mezkûrelerinde Viçenin oğlu beynelmilele mu‘teber bir knez olmadığı iş‘âr buyurulmuş ise de ana itiyad mücerred Viçenin oğlu olduğuna ve elde bulunmasında melhûz olan faideye mebnî olub diğer bir neferin dahi mersûm İliya’ya muâdil olabileceği ‘imâ buyurulmuş ise de bu husûs mukaddem ve muahhar zât-ı saâdetlerine

muhavvel olarak mersûm vekillerin mu'teber deyü istedikleri kimesnelerin mu'teber olub olmadıkları dahi seviyy-i saâdetlerinden tahkîk olunmuş ve mersûm yazıcı ol tarafda bunları der-saâdete götürmeğe irzâ eylediği ve bunların mu'teber oldukları taraf-ı şeriflerinden tahkîk ve iş'âr kılındığı hâlde devletçe emniyyet hasıl olmuş olarak ana göre maslahat-ı mübâdele bitürilmesi lâzım geleceğinden velhasıl mukaddem ve muahhar bunların tebdilleri muhaberesine teşebbüsün sebebi mücerred burada olan gavurların imtidâd-ı ikametleri ve mukaddemleri Miloş'un bu bâbda millet ağzından olarak tarafınıza dahi tezkîri ve burada kendülerinin dahi evvel ve ahir sızlanmakda olmaları cihetleriyle bu husûsda müsaade-i seniyye zuhûrundan me'yûs olmaları lâzım gelse şayed milletçe söz peydasıyla tarafınızı ta'ciz ve giderek bunu 'utûv ve isyâna ser-rişte ittihaz iderler mülâhazasından ibâret idüğünden ve şimdiye kadar mersûm yazıcı dahi ol tarafa vasıl olmuş olacağından mersûmun vusûlünden sonra Miloş'un ve gerek milletin tarz ve tavrı ne vechle olmuşdur ve Viçenin oğlu babasının yerine gelecek midir ve vakt-i mezkûrede olan sairlerinin mu'teber olmadıklarına göre bunların yerlerine aher tahkîk buyurduğunuz mu'teber knezler kimlerdir ve anların Miloş'dan alınub alınmayacağına dair mutala'anız nasıldır eğer intihâb buyurmuş olduğunuz kimesnelerin celb ve irsâli mümkün olabilür ise bu sûret dahi akvâ ve i'la olacağından ana göre icrâsına himmet ve elan ol sûret dahi mümkün olamadığı takdirce iktizâ-yı hâl ve maslahata göre nihayet malûmat ve mutala'anızı kat'iiyyen ve izahen bu tarafa tahrîr ve iş'âr a mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 27 Cemazi-el ahir sene [12] 41

[71]

(97. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

İzzetlü Bostancı başı ağa tarafında olan Sırb vekillerinin der-saâdetde müddet-i tevkifleri cihetiyle tebdilleri husûsuna istihsâl müsaade-i seniyye olunmuş ve mersûm vekillerden yazıcı Avram ol tarafa gönderilmiş olduğundan ol bâbda vesâyâ-yı lâzıme şâmil irsâl olunan tahrîrât-ı huluveri ve mersûm vekillerin yerlerine intihab eylemiş oldukları knezlerin defteri vasıl olmuş ise de mersûm Avram henüz ol tarafa varmamış olduğundan vakt-i mezkûrda muharrer knezlerin derece-i itibarları tafsiliyle mersûm Avram ol tarafa varid oldukda keyfiyet ne sûret kesb ider ise iş'âr kılınacağı mukaddemce savb-ı müşirilerinden iş'âr olunmuş ve bu tarafdaki mersûm vekiller ne vechile milletçe intihab ve ihtiyar olunarak gönderilmiş ise bu defa yerlerine gelecekler dahi yine öylece milletince intibâh ve taraf-ı saâdetlerinden dahi mu'teber oldukları tahkîk olunmak lâzım geleceğine binâ-en bu tarafdakı gönderilmiş olan yazıcı Avram'ın vusûlünde Miloş ile bil-muhabere bunlar ile mübâdele olunacak knezler milletçe intihab ve taraf-ı düstûranelerinden dahi tahkîk olunduğu hâlde

devletce emniyyet hasıl olmuş olacağı ecilden bu sûretin istihsâline himmet buyurmaları taraf-ı düstûrilerine tahrîr kılınmış idi el- hâletü hazihi mersûm Avram vasıl olarak faziletli Belgrad kadısı efendi hazır olduğu hâlde bu tarafa irsâl olunacak knezlerin ne sûretle mu‘teber olması iktizâ ideceği ve kimlerin gönderilmesi münasib olduğu mersûm Avram ile bil-müzakere maslahatın iktizâsına göre tanzîmi husûsuna bakılmak üzere mersûm Avram yanına bir adamları terfik ve Miloş cânibine tesrib olunmuş ve Miloş milletin söz anlar takımını tarafına celbe adamlar gönderüb cem‘ olduklarında husûs-ı mezbure ne veçhile faysal(?) virirler ise taraf-ı müşirilerine iş‘âr ideceğini mübeyyin adamları merkûm muavedetiyle mersûm Miloş’un gönderdiği kağıd takdîm kılınmış olduğu beyanıyla keyfiyet ne sûret bulur ise iş‘âr buyurulacağı bu defa varid olan tahrîrât-ı saâdetleri meâlinden müstebân ve ol vechile mersûm Miloş ile muhâbere birle ihtiyad buyurdıkları ahvâl yolunda ve tamamı muvafık-ı mizaç maslahat olduğundan karîn-i istihsân olarak derhâl tahrîrât-ı mezkûreleri huzur-ı keramet-i mevkud-ı hazreti padişahiye bil-takdîm meşmûl nazar-ı hazreti padişah-ı ma‘delet unvan buyurulmuştur zât-ı saâdet sematları kıyaset ve himmet ve mizber-i fetanet ve dirâyet ile edasına olarak her hâlde saltanat-ı seniyye’ye nafi‘ ve hayırlı olacak hidemat-ı ber güzide ibrazına sarf-ı makderet buyuracakları der-kâr ve iş bu inhâları her takdir-i muahharan itare-i seviyy-i müşirileri kılınan tahrîrât-ı hâlisaneimizin vusûlünden evvel çıkarılmış ise de yazıcı mersûmun vusûlüyle maslahatın her tarafını müzakere ve Miloş ile muhâbere buyurmuş olduklarından iş bu (...) dahi nedz-i hümayûn-ı mülûkânede karîn-i tahsin olmuş idüğü varest-i kayd-ı iş‘âr olmağın iş bu teşebbüs ve icrâ buyurdıkları ahvâl iktizâsı ve muahharan tahrîrât-ı mezkûremizde beyan olunduğu evamir-i irâde-i seniyye muktezası üzere hareket ve bir vakit matlub-ı ‘ali karîn-i husûl olmasını muceb olur vesâilin istikmâliyle keyfiyeti bu tarafa tahrîr ve âsâr buyurmaları siyâkında kâime Fi 10 Recep sene [12] 41

[72]

(98. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Mukaddemce güzâr-ı (.....) tahrîr olduğu üzere der-saâdetden gitmiş olan yazıcı Avram Kargoyofçe(?) da Miloş’a mülaki olarak beş on gün tevkif ve ba‘d-e avdetinde der-saâdetde virdikleri defterde mastûr’ül ism olan ve Valiyova kazasından Bobovaç ve Boğodine kazasından kuyumcu oğlu müteca‘ili Mihail’i yine göndermek üzere tertîb ve bunların ma‘ada Semendre kazasından knez Vanko ve Belgrad kazasından knez Jaboko(?) ve Vidin kazasından mersûm Miloş’un karîndaşı Yovanın kayınbabası olan Atnaz Mihaylo ve Puşiş(?) nahiyesinden negofet(?) nam papas ile Bozofçe kazasından Brovnik’in oğlu yazıcı Gorgi nam eşhası göndermeğe karar virerek mersûm yazıcı Avram cümlesini bil-istishab Belgrad’a götürmüş ve

(...) Belgrad kadısı efendi hazîr olduğu hâlde mersûmun ledel-istintak mersûm Miloş milletinin söz sahiplerini celb ve cem' ile der-saâdetde olan vekillerin yerine bunları tertîb ve tensib eylediğini ve asitane-i 'aliye'ye vürûdlarında tedarik olunan konakda ikamet eylemelerini ve sene de bir kere yerlerine aherleri gönderildik de tebdillerine müsaade-i seniyye-i erzan buyurulmasını mersûm vekiller niyaz etmekde olduklarını mesfûr Avram ifade eylemiş ve Viçe'nin oğlu gönderilmeğe söz virilmişken anın olmadığı suali savb-ı müşirilerinden ledel-irad mersûm Avram Viçe'nin oğlu el- hâletü hazihi millet beyninde mu'teber olmadığından anın irsâlini millet hâhiş etmediğini ifade etmiş ve taraf-ı saâdetlerinden dahi asitanede Viçe'nin oğlu gitmek üzere söz verilmiş olduğundan bu canibe istizan olunmadıkça diğerlerinin gitmelerine ruhsat virilemeyeceği cevabıyla mukabele buyurulmuş olduğu ve mesfûr Atnas Mihaylo Miloş'un karîndaşlarının yerlerine ve karîndaşı mersûm Yovan'ın kayınbâbası olub (.....) mersûm Miloş'un yanında mu'teber ve kazalısı beyninde dahi hatırlı ve mersûm Yanko ve Jaboko(?)nın dahi kazaluları beyinlerinde mu'teber oldukları haber virildiği ve mersûmlar milletleriyle muahede için avdet etmiş oldukları beyanıyla bu bâbda ne vechile amel ve hareket olunmak îcâb ider ise seri-an seviyy-i müşirilerine iş'âr olunması husûsî hâvî tedarüd iden tahrîrât-ı saâdet-i ayân-ı düstûrileri meâl ve mezâyâsı rehin-i mahlusi olub mersûm Miloş ile Viçe'nin oğlunun dahi bu tarafda olan Sırb vekillerine birer kagıd gelmiş olduğundan ledel- tercüme cümlesi hakıpa-yı hümâyûn-ı hazreti padişahiye dahi arz ve takdîm ile meşmûl'ul huzza atıfet-i efahim-i cenâb-ı şehinşahi olmuştur mukaddemce bu tarafda olan vekillerine kendülerine muâdil olmak üzere isimlerini defter ittikleri kimesnelerden fakat mesfûr Viçe'nin oğlu mücerred ve Viçe'nin der-kâr olan itibarından tolayı kendünün yerine tensib olunub ma'adası devletçe mu'teber ad olunamayarak anların dahi beyn-el millete itiyadlarını tahkîk ve intihab ve irsâl olunacak kimesnelerin beher hâl milletçe intihab olunması sûretini istihsâl eylemeleri savb-ı saâdetlerine tahrîr ve iş'âr olunmuş ise de el- hâletü hazihi vaki' olan iş'ârlarına nazaran milletçe intihab olunanların ikisi defter-i mezkûrda muharrer olanlardan ve birisi Miloş'un akrabasından ve diğerleri dahi kezelik mu'teber knezlerden olduğundan ma'ada iş bu gelecekleri kendüleri burada oldukça Sırb milleti taraf-ı devlet-i 'aliye'den sadâkat ve istikametde sabit olmak üzere (...) millete yemin ettirerek tahsili emniyetlerince ittikden sonra geleceklerini (...) buyurmuş olduklarından vakı'a bunlar bu vechile milletçe intihab ve ayınlerince yemin ile i'timâd virilerek irsâl olundukları sûretde tamamı rehn-i kavi olmak lâzım gelüb şu kadar ki iş bu gelecek knezlerin Fenerdeki

[73]

Hânelerinde ikametleri ve ba'd-e-zîn sende bir kere tebdil olunmaları seviyy-i müşirilerine inha ve iltimâs olunmuş olarak istid'aları vechile senede bir kere yerlerine yine

cenâb-ı şeriflerinin intihab ve ma'ârifetleriyle aherleri gelerek mübâdelelerine müsaade-i seniyye erzan buyurulur ise dahi kenardaki hânelerinde ikametleri sûretini evvel ve ahir bu taraftakiler dahi bid-defa'at iltimâs idüb lakin bunlar rehin-i târifiyle ikamet üzere olduklarından ve hatta patrikhâne tarafından alınan rehinler dahi Bostancı başı ağa tarafından ikamet ittirilmekte olduğundan bunların dahi Bostancı başı ağa tarafından gayr-i mahâlde ikametleri ahvâle muvâfık olmayacağına mebnî mukaddem ve muahhar ol sûretin uyamayacağı katiyyen kendülere ifade ve tefhîm olunmuş olarak el- hâletü hazihi bu defa gelecekler dahi bize bunlar gibi Bostancıbaşı ağa tarafında müreffehen ikamet ittirilmek lâzım geleceğinden gelecek knezlerden ve Rusya ile celb olunmuş olmamak ve sonra Bâb-ı 'Ali'yi ve cenâb-ı müşirilerini tasdike mahâl kalmamak için bu keyfiyeti dahi peşin kendülerine tevahhuşlarını mucib olmayacak haber vormeleri îcâb-ı maslahatdır ancak mersûm Miloş'un kağıdı tercümesi cenâb-ı müşirilerinin iş'âr ittikleri sûret ve tertîb ve kararı beyandan ibâret ise de Viçenin oğlunun kağıdı tercümesi mezâyâsı der-saâdete gelmekden külliye intina sûreti olub hâlbuki mersûm Viçenin oğlunun bu tarafa celbi husûsı babasının izhar-ı rızâsıyla karargir olarak anın üzerine mukaddema irâde-i 'ali-i cenâb-ı hüsrevâne ta'alluk etmiş olduğuna binâ-en tağyir mümkün olamayacağından tarafından oğluna yazub beher-hâl celb eylemesi ve zımnem oğlu gelmediği hâlde kendüsi gitmemek lâzım geleceği sûretlerinin mersûm Viçeye ifadesi îcâb idirek vesâyâ-yı mukteziye telkiniyle Bâb-ı 'Ali tarafından Bostancıbaşı Ağa tarafına nam-aver memurlar irsâliyle cümlesi bir yerde oldukları hâlde mersûm Viçeye ledel-ifade mersûm cevabında oğlunun bu tarafa gelmesine kendüsi razı olarak hatta kendüsine dahi yazmış ise de bu defa tarafına gelen kağıd da bu tarafa gelmekten intina eylediğini yazmış olduğundan tekrar yazsa ve üzerine varsa bile gûyâ mizacını bildiğine göre kat'an gelmekliğe razı olmayarak belki Nemçe tarafına firar etmesi melhûz olduğundan aralıkda kendüsi bir oğuldan olacağını ve eğer oğlunun beher hâl bu tarafa celbi kendüsinden dolayı ise ne mani diğerleri mübâdele olunub kendüsünün bir müddet dahi geleceklerle beraber burada kalmaklığı irâde buyurulur ise razı olduğunu ve tekrar oğluna kağıd yazması emr buyurulur ise yazub lakin inkıyad ideceğini aklı kesmediğini mamafih kendüleri her hâlde Emr-ü İrâde-i Seniyye'ye muta'ali ve münakat olduklarını irad ve beyan eylemiş olduğunu me'mûr-ı mûmâ-ileyh gelüb ifade etmiş ise de mersûm Viçe'nin söyleyişine göre nihayet oğlunun yerine kendüsi kalmaklığa hah ve nâ-hah razı olacak görünüb lakin diğerlerinin tebdilye yalnız Viçe'nin tevkif ve istisnası dahi yakışıklı şey olmayacağından bu mübâdeleye ruhsat husûsı gân-ı mukaddem Viçe'nin oğlu dahi beraber olmak üzere milletçe intihab olunan diğerlerinin celbi sûretine mebnî olarak şimdi bunun tahâllüfi asıl ruhsatı bittab' tesvif etmek ve bu vechile nâ-mersûm gelinceye kadar gerek babası ve gerek diğerleri ke-ma-kân burada kalmak îcâb idecektir yollu tekrar mersûmlara söylenüb

nihayet diyecekleri anlaşılmak için ferdâsı Bâb-ı ‘Ali’den tekrar talimât-ı lâzime ile mumeileyh Bostancıbaşı Ağa tarafına adam gönderilüb mersûmlar cümleten hazîr oldukları hâlde dün ki gün virdiğiniz cevap Bâb-ı ‘Ali’nin malûmı olub ancak Viçe’nin oğlunu diğerleriyle beraber bu tarafa celb etmek üzere mukaddem karar virilerek tertîb ve irsâl eylediğiniz deftere dahi yazmış idiğiniz ve hakıpa-yı hümâyûn-ı şahâneye dahi ol vechile arz olunub ol kararın üzerine müsaade-i seniyye-i mülûkâne erzân buyurulmuş iken şimdi mersûm gelmeyecek olduğu sûretde irâde-i seniyye’nin mugâyiri olarak böyle televvünlü şeyin tekrar hakıpa-yı hazreti şehinşahiye arzına cesâret olunamayacağından artık mübâdele maddesine gösterilen

[74]

Ruhsat-ı seniyye şimdiki hâlde ta’vik ve tesvif olunmak lâzım geliyor diğerleriyle beraber Viçe’nin oğlu dahi her ne vakit gelecek olur ise ol zaman cümlelizin birden mübâdelesi icrâ olunur işte nihayet maslahat böyle malûmunuz olarak son diyeceklerinizi söyleyin ana göre iktizâsına bakulub Belgrad muhâfızı hazretleri tarafına dahi öylece tahrîr ve tenbih olunacaktır yollu söyleddirilmiş ve mersûmlar izhar-ı ızdırab iderek mersûm Viçe dahi oğlunun kendü rızâsıyla bu tarafa celbi imkanını aklı kesmeyüp kayd-ü bend ile cebren götürülmek lâzım gelse dost düşman arasında türlü guft-ü gûya bais olacağını ve kendüsi mukaddem ve muahhar söylediği vechile oğlu gelmediği hâlde kendüsi kalup küsurlarının mübâdelesine razı olduğunu söylemiş ve diğerleri dahi işte Viçe kendüsi bu vechile bu tarafda kalmağa razı olduğundan kendülerinin tebdil ve tahliye-i sebillerine müsaade buyurulmasını istid’a etmiş olmalarıyla keyfiyet ledel mülâhaza şimdi maslahatın üç sûreti olub biri mîsâlen Viçe’nin oğlundan sarf-ı nazar olunarak cenâb-ı müşirilerinin tertîb ve intihab buyurmuş oldukları knezlerin bu tarafa celb ve mübâdelesine ve biri dahi Viçe’nin oğlu nihayet gelmediği halde babası kalup küsurlarının mübâdelesine ve biri dahi cümlesi yine tevkif ile Viçe’nin oğlu her ne vakit gelür ise diğerleri dahi ol zaman salı virilmek üzere tesvif-i ruhsat ahvâline gidilmesi sûretleri olub ancak bu mübâdele husûsunda Viçe’nin yerine oğlunun bu tarafa celbi sûreti bu ruhsata esas gibi olduğuna nazaran şimdi andan sarf-ı nazar olunup da Viçe’nin böyle bir şey ile başı bağlanmaksızın sırf içine salı verilmesi câiz görünmemiş ve diğerleri dahi tebdil olunub da yalnız Viçe mahbesde ika olunsun denilse Miloş’un meramına muvâfık düşer ise de bunların cümlesi birden millet tarafından rehin ittihaz olunduğuna göre içlerinden mersûmun tefrik ve istisnası veyahut oğlunun kayd-u bend ile celbi teklifine düşülmesi dahi devletçe münasib ad olunamamış ve bu vechile üçüncü şık üzere şimdilik bunun gelmesine talikan cümlesinin tevkifiyle mübâdele ruhsatının tesvifi her ne kadar sözleşmelerini mucib olur ise de eslem ve ehven zan olunmuş olarak nihayet eğer Zât-ı Düstûrileri bir suret-i hasenesi bulub şu Viçe’nin oğlunun ber takrib ve vel’karib ile tarafınıza celb ve istimâle iderek bi’t-te’min bu tarafa

irsâlinin çaresini uydurabilir iseniz ol hâlde diğerleriyle beraber li-eclil mübâdele der-saâdete irsâllerine mübâderet ve eğer mümkün olmayacak ise şimdilik diğerlerini dahi irsâlden sarf-ı nazar ederek ve bu husûsta mersûmun oğlunun bu derece ardına düşülmesinden Miloş muktezayı şitaneti üzere türlü manaya zâhib olmak mülâhazası dahi varid olduğundan anın tarafına dahi ber vech-i bala bu tarafta mersumun söylenilmiş olan lakırdıları söyleyerek ve sonra tasaddiye mahal bırakılmamak üzere sair rehinler gibi bunlar dahi müreffehen Bostancıbaşı ağa tarafında ikamet edeceklerini beyan eyleyerek nihayet maslahat ne merkezde karar verir ve bu hâle göre cenâb-ı rüyet-meab müşirileri îcâb-ı vakt-ü maslahat ne vechile mutala'a ider iseniz izahen tahrîr ve iş'âr eylemeniz husûsuna irâde-i seniyye-i şahâne ta'alluk etmiş olmağla dirâyet-i zâtiye-i düstûrileri iktizası ve emr-i ferman-ı hümâyûn-ı mülûkâne mucib ve muktezası üzere cenâb-ı saâdetleri bir sûret-i hasenesini bulub da mersûm Viçe'nin oğlunu tarafınızda celb ve temin eylediğiniz hâlde saireleriyle ma-an bu cânibe irsâle himmet ve mümkün olamaz ise şimdilik diğerlerini dahi irsâlden sarf-ı nazar ile mersûm Miloş tarafına dahi vech-i meşruh üzere bu tarafda olan mersûmuna söylenilen lakırdıları söyleyerek ve ez-cümle Viçe'nin oğlu vakıa millet-i azizde itiyaddan sakıt olmuş ve bu olmamış madem ki mukaddem öylecece karar virilerek ol vechile hakıpa-yı şahâneye dahi arz ve istizan olunmuş olduğuna nazaran şimdi mersûm emr-ü irâdeye itâ'at etmiyor misillü tekrar huzur-ı hümâyûna arzı münasib görülür ve tecavüz olunur şey olmadığını iltizasına ve maslahatın îcâbına göre bast ü beyan iderek nihayet maslahat ne merkezde karar virir ise badehu iktizâsına bakılmak üzere suret-i mutala'a-ı müşirilerini iş'âre-i mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 10 Şaban sene [1] 241

[75]

(99. Hüküm)

Ada-yı Kebir Muhâfızı Abdülkerim Paşaya

Sırplu knezi olan Miloş'un bu günlerde Peter Nepte(?) ile asker talimine şuru' etmiş olduğunu mübeyyin(?) Sırplu derununa mersul adamınız tarafından tevârüd iden havâdis kağıdı takdîm kılınıldığı beyanıyla şerâit-i ihtiyâtiyenin icrasına ne sûretle mübâderet etmek de olduğunuzu hâvî Kapu kethüdanıza meb'us-ı şakkanız ve mezkûr havâdis kağıdı tarafından takdîm olunmuş olduğundan mezâyâları malûmunuz olub ol vechile celb-i havâdis ve ika-yı levâzım tehaffüziye der-kâr olan vaktiniz bais-i mahzuziyetimiz olmuşdur malûmunuz olduğu ve bid-defaat tarafınızda tavsiye ve iş'âr kılınıldığı vechile Sırpludan emiyet câiz olmayarak ale'd-devâm mütebassır ve âgâh bulunmak vâcibât-ı hâliyiden olmağla ba'de-zîn dahi bir lahza gaflet olunmayarak icrâ-yı levâzım-ı teyakkuz ve tebassurda dikkat ve isticlab olunan havâdis ve ahvâli bu tarafa iş'âra mübâderet eylemeniz için kâime Fi 21 Cemazi-el evvel sene [12] 41

(100. Hüküm)

Niş Muhâfızına

Moskovlu tarafından Miloş'a gelmiş olan şahsın suret-i vürudunu mübeyyin ve mersûm Miloş'un savb-ı müşirilerine vürûd iden kağıdı takdîm kılındığını mutazammın kapu kethüdaları cânibine mersul şakka-i şerifeleri manzur-ı hulusveri olduğundan gayri huzur-ı hümayûn-ı şahâneye dahi arz ile meşmûl nigah-ı atufet-ı iktinah-ı cenâb-ı şehinşahi buyurulmuştur mersûmun kağıdının meâli bir takım hezeyandan ibâret ise de beyandan müstağni olduğu üzere Sırludan bir vakit de ve alel-husûs böyle hengamede emniyyet câiz olmadığından ale'd-devâm levâzım-ı tebassur ve âgâhiye dikkat ve her-bar ifa-yı merâsim-i (.....)1 sarf-ı ruyet olunmak lâzımiden olmağın ba'd-e-zîn dahi her hâlde icrâyı şerâit-i dirâyetmendi ve âgâhiye itina ve himmet ve istidlâ' olunan ahbar ve âsârı peyder pey iş'âra mübâderet buyurmaları siyâkında kâime Fi 21 Cemazi-el evvel sene [1] 241

(101. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Mukaddemce Bostancı Başı Ağa tarafında olup yerlerine aheri gelmek üzere kenar da olan hânelerinde ikamet etmek üzere sebilleri tahliye olunan Sırb vekillerinin ol-canibden yerlerine diğeri vürûd idecek knezlerin der-saâdete sevk ve irsâlleri husûsı vaki' olan iş'âr -ı hâlisanimiz vecihiyle savb-ı müşirilerinden Miloş tahrîr kılınmış ve ol bâbda (...) şâmil taraf-ı saâdetlerine mersûm tarafından tevârûd iden kağıd ile tercümesi gönderilmiş idüğünü şâmil ve ve makûlünün Sırluya dair vaki' olan harekâtı ve Sırlunun dahi müteşebbis olduğu tedarikatı tafsilatından ve hâlik olan civar (...) tarafdarlarından ve Nemçe reayasından malûm olan mı çend nefer gavur haklarında Miloş'un vaki' olan muamelatı cihetiyle mersûm Miloş taraf-ı düstûrilerinden tekevvüne ve bu bâbda Nemçe yakasında Srem ceneraline ne vecihle kağıdlar yazılmış olduğu ifadatından bahisle ceneral-i mersûmdan bundan böyle ne veçhile haber vürûd ider ise iş'âr olunacağını müstemil firistâde ve anda buyurılan üç kıt'a kâime ve bir kıt'a şukka-ı şerifeleri varid ve vasıl ve mefhum ve mezâyâsına ıttılâ'-ı muhibbanemiz muhbit ve hasıl olup meskulünün Sırluya dair istidlâ' buyurulan hâl ve hareketi tekevvününe nazaran ol vechile ale'd-devâm müteyakkız ve âgâh bulunmağa ikdâm itmekde olduklarını te'kid ider hâlatdan olarak bu keyfiyet bais-i mahzuziyet olmuştur bu tarafda olan Sırlu vekilleri mersûmların yerlerine olacağından intihab olunan knezlerin bu cânibe irsâlleri mukaddemce savb-ı düstûrilerine iş'âr olunmuş ise de hasb-ül vakt ve el- hâl

[76]

Mersûmların bu aralık heman aceleten asitaneye gelmeleri ve devlet-i 'aliye hakkında pek de haberlü olmayub zîra mersûmlar bu tarafa geldikleri gibi kendü metalib mekruhiyelerini

terviç ve tahsil dâiye-i batılasıyla devlet-i ‘aliye’yi tasdi‘ ve tacizden hâli olmayacakları aşikâr ve mersûmların gelmesiyle bu tarafda olanların avdetleri karargir olarak keyfiyet savb-ı saâdetlerinden Miloş mersûme bildirilmiş olduğundan şimdi bunlara gelmesunlar demek dahi uyamayacağı varest-e-i kayd-u iş‘âr olmak hasebiyle mersûmların bu tarafa gelmeriçün savb-ı düstûrilerinden üzerlerine varılmayub şimdilik kendü hâllerine terk olunmak sûreti varid izhâl ve belki kendülüklerinden gelecek olarak sûret-i hareket ve azimetlerini savb-ı düstûrilerine ifade ve istizan eyledikleri hâlde diğer nemika-i hâlisanimizden tahsili malûm-ı müşirileri buyurulacak keyfiyatı ser-rişte iderek şimdi asitane-i saâdet de askeri tâifesinin tecdi-i nizam ve kanunları maslahatı derdest olarak devlet-i ‘aliye’nin bu cihetle meşguliyeti der-kâr olduğundan hasb’ül meşgule bu esneda asitaneye gitmenizde sizlere göre bir güne menfaat ve maslahat vusûle gelmeyeceği meczumdur bir müddetcik azimetiniz tehir olursa münasib olur yollu savb-ı saâdetlerinden mersûmlara ifade olunarak bir müddet dahi ol tarafda uyalandırılmaları vakt-ü maslahata evkat olacağı zâhir ve nümayân olmağın zât-ı düstûrileri ahere mikyaz olmayub dirâyet-i zatiye ile mevsuf olarak bu misillü mevadda ibraz-ı âsâr ruyet buyurmak da oldukları meşhûd ve bu bâbda iktiza-yı hâle göre hareket ile iş‘âr -ı hâlisanimizi icrâya himmet buyuracakları itikadında olduğumuz bedihi ve ru-ne-mud olmağla vusul-i nemika-i muhibbanemizde sûret-i hâl ve maslahatı te‘mil ve mutala‘a ile mersûmların bir müddet ol tarafda tevkifleri esbâbını hâkimâne istihsal iderek keyfiyeti etrâfıyla savb-ı hulusveriye iş‘âra himmet buyurmaları siyâkında kâime Fi 21 Cemazi-el evvel sene [12] 41

(102. Hüküm)

Belgrad Muhâfızına

Der-saâdetde olan Sırb reayası knezlerinden Dimitri kara sevdaya mübtela olub tedavi ve ilaç mümkün olamayarak zabt ve iradesinden aciz olduklarını beyan ile azimetine ruhsat virilmesi diğer der-saâdetde olan knezler rica ve istid‘a eylediklerine binâ-en mersûmun azimetine ruhsat-ı seniyye erzan buyurularak asitane-i ‘aliyyeden Belgrad’a ve evvelce yol üzerinde vaki‘ kazaların kuzzat ve nüvvabına hitaben bir kıt‘a yol emr-i şerifi ısdâr ve mersûm yanında olan üç nefer hidmetkarıyla bir nefer ocak tatarına terfikan ol tarafa i‘zam ve tesyar kılınmış olmağla ifade-i hâl siyâkında kâime Fi 5 Cemazi-el evvel sene [12] 41

İKİNCİ BÖLÜM

611 NUMARALI AYNİYAT DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 611 Numaralı Ayniyat Defterinin Değerlendirilmesi

1. sayfa

Sırlılar konusunda yazılanlara verilen cevapların defteri.

1. Hüküm

Vidin Kaymakamına yazılan kaimede; Sırlıların tahrik edilip onlara güvenilmeyeceği, bu sefer Miloş'a karşı ayaklandıkları, görevlilerin bu konuda dikkatli olmaları gerektiği belirtilmektedir. Vidin muhafızı İbrahim Paşa'nın Vidin'e gelene kadar Selanik'de duracağı ve Vidin'e 700-800 asker gönderildiği önceden yazılsa da hemen askerlerin Vidin'e gitmesi yazılmıştır. Sırlıların kullandığı yollara nöbetçi konulması, bu bölgeden Anadolu'ya, Anadolu'dan buraya geçişlerin yasaklandığı ve Sırların her hareketleri izlenerek bildirilmesi istendiği görülmektedir. İbrahim Paşa Vidin'e gelene kadar Vidin'in korunması istenmekte olup Sırlı giriş-çıkışlarını kontrol edilmesi ve kaçanların bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 29 cemazi-el ahir 1240 – M. 18 Şubat 1825*

2. Hüküm

Niş Muhafızına yazılan kaimede; Belgrad muhafızı tarafından da bildirilmiş olan ve Sırların Miloş'a karşı isyanı bilinse de bunun devlete karşı bir isyana dönebileceği düşünülmekte olduğu anlaşılmaktadır. Bölgeye ne kadar asker gerektiği bildirilince Niş'e gitmek üzere İznebol Ayanı Kara Fıkızade'ye mektup geldiği anda asker gönderilip dikkatli davranılması gerektiği, Niş ve etrafının isyancı Sırlara karşı dikkatli olup bu duruma neyin neden olduğu anlaşıldığında hemen bildirmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 1 recep 1240 – M. 19 Şubat 1825*

3. Hüküm

Belgrad Muhafızına yazılan kaimede; Sırların Miloş'un zulmünden dolayı ona karşı geldiği Devlete karşı gelinmediği, olayın Miloş ile aralarında olduğu yazılmıştır. Sırların Devlete karşı itaatkar davrandıkları belirtilerek yine de içlerinde isyancıların olabilme ihtimaline karşı Belgrad muhafazasında dikkatli olunmalı ve gerekli tedbirlerin alınması anlatılmış, yapılan ve yapılması gerekenlerin İstanbul'a gönderilmesi hakkında yazılan fermanıdır. *H. 1 recep 1240 – M. 19 Şubat 1825*

4. Hüküm

Bosna Valisine yazılan bu kaimede; Sırlılara güvenilmediği ve bu konu hakkında dikkatli olunması gerektiği Kale muhafızına ve sınır muhafız ve memurlarına bildirildiği

belirtilmiştir. Sırp'ların Miloş'a karşı isyan için toplandıkları Belgrad muhafızı tarafından İstanbul'a bildirilmiş, toplanmalarının devlete karşı olmaması için dikkatli davranılması ve konuyla ilgili Belgrad muhafızına haber verilerek bir şey olursa ihtiyatlı davranıp ne duyulursa tek tek İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 1 Recep 1240 – M. 19 Şubat 1825*

5. Hüküm

Niş muhafızına yazılan kaime; Alacahisar mutasarrıfı Şehit Paşa'nın Kurşunlu kazasındaki halkla yaşadığı sorundan dolayı halka hücum edeceğinin İstanbul'a bildirildiği anlaşılmaktadır. Rum sorunları ve Sırp'ların durumlarının belirsizliği varken Paşanın hareketlerinin yersiz olduğu Paşaya bildirilmiş, halkla aralarının bozulmaması gerektiği belirtilerek Niş muhafızından görevini itina ile yapması konusunda yazılmış olan fermanıdır. *H. 4 Recep 1240 – M. 22 Şubat 1825*

6. Hüküm

Alacahisar Mutasarrıfına yazılan kaime; Mutasarrıflığa bağlı Kurşunlu kazasının ahali ile mutasarrıfın arasındaki sorun için kendilerinin asker ve top toplayarak halkın üzerine gideceği devlete bildirilmiş olduğu anlatılmaktadır. Bu dönemde Rumlar ile sıkıntılar varken yine Sırp sorunun belirsizliği devam ediyorken böyle bir olayın yaşanmaması gerektiği açıklanmıştır. Halkla arasında bir sorunun çıkmaması önemli ve dikkat edilmesi gereken konu olduğunu belirtilen fermanıdır. *H. 4 Recep 1240 – M. 22 Şubat 1825*

7. Hüküm

Bosna Valisine yazılan kaime; Sırp'lar ve Miloş arasında olan ihtilalden dolayı belirli mevkilere ve olaylara karşı dikkatli olunması gerektiği Padişah tarafından arz edildiği açıklanmaktadır. Bosna gibi büyük eyaletlerde tedbirli olunması gerektiği, Sırp'ların Miloş'a karşı isyanı yatışmış ise de onlara güvenmeyip dikkatli olmaya devam edilmesi Bosna valisine tavsiye edilmiştir. Konuyla ilgili bilinen ve gördükleri her şeyi tek tek İstanbul'a bildirmeleri hakkında yazılan fermanıdır. *H. 7 Recep 1240 – M. 25 Şubat 1825*

8. Hüküm

Vidin Muhafızına yazılan kaime; Sırp'ların Osmanlı Devleti'ne bağlı olmasının yanında bazı tahrikler sonucu isyana meğilli olmalarından dolayı onlara güvenilmeyeceği, Miloş'a karşı bahaneyle isyan etmek üzere oldukları bilinmekte olduğu yazılmıştır. Bunun için Vidin'e daha fazla korunma gerekli olup 700-800 asker gönderildiği önceden bildirilmiş olsa da yeterli askeri Vidin'e gönderme ve tembihleri Cafer Paşa (?)

9. Hüküm

Ada Muhafızına yazılan kaimede; Sırlının hesaplaşmak için Miloş üzerine yürüdüğü bazı yerlerden gelen yazılarla bildirildiği, bu bildiri Ada muhafızı gibi önemli mevkilerdeki görevlilere de iletilmiş olduğu açıklanmaktadır. Niş ve Belgrad Muhafızlarının gönderdiği yazılarda Miloş'un isyancıları öldürerek isyanı bastırdığı anlaşılmaktadır. İsyancı Kara Yorgi ve adamlarının Rumeli'ndeki Rumlar tarafından destekleneceklerini düşündüğü için isyan ettikleri Miloş tarafından devlete bildirildiği belirtilmektedir. Devletin uğraşmakta olduğu Rum isyanlarının itinayla takibini sürdürmek ve Feth'ül İslam ve Ada bölgelerinin asker tahkimini Vidin muhafızına bildirilmiş olması ve Sırların her hallerinden haberdar olup, dikkatli olarak her şeyi İstanbul'a bildirilmesi için kaleme alınan fermanıdır. *H. 12 Recep 1240 – M. 2 Mart 1825*

Kenar

Feth'ül İslam ve Ada-yı Kebir kalesi serhadatları olarak her takviye ve istihkamın yapılmasının gerekli olduğu ve şimdiye kadar ne zaman bakıldığı ne zaman muhafaza edildiği, ve iskelenin sağlam olup olmadığının bilinmesi için hemen geri bildirileri göndermeleri beklendiği anlatılmıştır.

10. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; Sırlı isyanı ile ilgili daha önceden bilgilendirildiği anlatılarak, Kapı kethüdası Yaşar bey'e Belgrad'a gelecek olan yardımlar ile ilgili bilgilerin verildiği 5000 akçe gönderildiği ve 75.000 kuruşluk bir miktardan daha bahsedilmektedir. Gönderilmeyen paradan bahsedilerek en kısa zamanda bu durumu masraflarda göz önünde tutularak halledilmesi gerektiği, işlerin dikkatli ve gerektiği gibi yapılması için kaleme alınan fermanıdır. *H. 13 Ramazan 1240 – M. 1 Mayıs 1825*

11. Hüküm

Rumeli Valisine yazılan kaimede; Ser-askerliğe bağlı Prizren mutasarrıfı Mahmut Paşa'nın ser-asker ile arasındaki yazışmalardan sonra 1000 askerle birlikte İstanbul'a bildirmeden yola çıktığını, geçen seneler de bu gibi hareketler yaptığını ve bunun uygunsuz olduğu açıklanmıştır. Gelen ihbarlardan Sırların Miloş'a karşı isyanı bitmiş görünse bile Bosna valisi Selim Sırrı Paşanın yazısında Prizren'e bağlı Bihor nahiyesinin Sırp-Karadağ taraflarınca korunması gerektiğini Mahmut Paşa'ya yazdığı belirtilmiştir. Mahmut Paşa hareket halinde iken Prizren'de vekili olacağı için vekile mütesellim adıyla 500 adam ile birini Bihor nahiyesini ve halkı korumaya gönderildiği ve Prizren'e bağlı Tırgovişte'nin korunmasının önemi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 recep 1240 – M. 6 Mart 1825*

12. Hüküm

Bosna Valisine yazılan kaimede; Bosna eyaleti cizyesi eklerinde Semendre sancağı dahil, 6000 evrak kayıtlı olduğu açıklanmıştır. Böğürdelen nahiyesinin 1825’de senelik vergisini ödemediği görülmüştür. Konu için bilgi istendiğinde Böğürdelen’in Bosna’ya bağlı olduğu, halk Sırlı olduğu için Belgrad cizyesi gibi alınması gerektiği söylene de halk için vergiden vazgeçildiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 Recep 1240 – M. 6 Mart 1825*

13. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; Bahsi geçen ilk konu olarak Sırların isyanını Miloş’un bastırıldığı, Kara Yorgi’nin adamlarıyla beraber Moralıların tahrikiyle Rumeli ve Karadağ halkıyla ve İstanbul’daki Knezler, birlik olarak devlete aykırı hareket ettiği anlatılmaktadır. Miloş’un bunlara karşı korunmak amacıyla asker sayısını arttırmak ve evinin etrafına sur örmek için izin istediği belirtilmiştir. Miloş, 15 gün sonra Belgrad’a yakın bir yere gelip Belgrad muhafızı ile görüşme talep etmektedir. Miloş’un adamı Yovanço ile İstanbul’da olan Knezlere gönderilen Sırb’ül ibare adlı kâğıdın tercümesi ve Sırların hareketleri Niş muhafızına bildirildiği anlatılmaktadır. Belgrad muhafızının bu konuları bildiği ancak ihtilalin nedeni Miloş mu değil mi bilmediği için görüşme esnasında dikkatli olması gerektiği yazmaktadır. Kaimeden anlaşıldığı üzere Devlet, Kara Yorginin başa geçmesinden ise Miloş’un görevde olmasını yeğlemektedir. Knezlerin yerine Miloş’un kardeşi mi yoksa herhangi biri mi olur bilinmemek ile birlikte Miloş’a izin verilse yapacağı sur, kale niyetinde olduğu için şerata uygun olmayağı için ferman verilemez denilmiştir. Anlaşıldığı üzere Miloş’a ve İstanbul’daki knezlere evde güvende değilsen Belgrad’a yeterli güvenlik çağırıp asker lazımsa asker göndeririz ama sur ve asker arttırımı Sırlara senin korktuğunu, isyana devam etmeleri fikrini uyandırabilir eğer millette güvenmiyorsan adamlarınla gel seni Belgrad’a yerleştirelim gibi tavsiyelerle birlikte cevap verilmesi gerektiği söylenmektedir. Değinilen diğer konu ise Rum isyanlarının diğer milletlere sıçramış ve onlarla birlikte hareket edenlerin korunmayacağı, Sırlar arasındaki isyanın neden olduğu bilinmese de dikkatli olup takviye olarak bin kese karip akçe gönderildiği ve görevlilerin işlerini yapıp her konuda bilgiyi İstanbul’a tebliğ etmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 11 Recep 1240 – M. 1 Mart 1825*

14. Hüküm

Vidin Muhafızına yazılan bu kaimede; Miloş’un Sırların kendisine karşı olan isyanını bastırıldığı bilinse de Sırlara güvenilmeyerek devletin güvenliği açısından Selanik’e gönderilen görevlinin yerini alması ve yeterli sayıda askerin Vidin’e gönderilmesi, Feth’ül İslam ve Ada kalelerin asker ve hububat tedarikini yapması emredildiği anlatılmaktadır. *H. 3 Recep 1240* günü Ömer Paşa’nın Selanik’e göreve geleceği, aynı gün istenilen tedarikleri Vidin’e

göndereceği bildirilmiştir. Sırların devlete bağlı görünmesinin yanı sıra her an isyan edebilecek potansiyellerinin olmasından dolayı bölgede bulunan Rum isyanlarının tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Sırlar ve Rumların sınır olduğu bölgelerde iki halkın birbirleri ile görüşmemesi gerektiği, bunun olması durumunda görevlilerin cezalandırılacağı, görevlilerin dikkatli olup her durumun bildirilmesi gerektiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

15. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaime; Sırların Miloş'a karşı olan isyanını Niş, Belgrad, Ada, Silistre gibi bölgelerin yöneticilerinden İstanbul'a bildirilmesine rağmen Bosna gibi Sırların çok ve yakın olduğu bölgeden bildirinin gelmediği yazılmaktadır. Bosna gibi önemli ve büyük bir yerin dikkatsiz şekilde yönetildiği konusunda vali azarlanarak, sınırın korunması ve Sırlara karşı dikkatli olunmasının Padişah tarafından buyurulduğu belirtilmiştir. Sırp hareketlerinin İstanbul'a gizlice yollanması ve Bosna koruması için oradaki askerleri ihtiyaç durumunda kullanabileceği, konuya daha fazla dikkat etmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

16. Hüküm

Ada-yı Kebir muhafızına ve Alacahisar mutasarrıfına yazılan bu kaime; Sırların Miloş'a isyan ettiği, Miloş'un bunu bastırması olmasına rağmen Sırlara güvenilmemesi gerektiğini daha önce yazıldığı söylenmektedir. Osmanlı topraklarında devam eden Rum isyanlarının Sırları tahrik etmemesi için sınırları ve Sırların yaşadığı bölgeye giriş-çıkışların kontrol edilmesinin önemi, her hareketin İstanbul'a bildirilmesi gerektiğini konu alan fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

17. Hüküm

Rumeli valisine yazılan bu kaime; Sırların Miloş'a isyanı ve Miloş'un bunu bastırması ve devlete bağlı olduğu bilirse de Sırlara karşı tedbirli olmak amacıyla Derviş Mustafa Paşa'nın padişah emriyle Sofya'ya gönderildiği anlatılmaktadır. Bu konuda orada yaşayanlara karşı tedbirli olunması konusunda yazılan fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

18. Hüküm

Niş muhafızına yazılan bu kaime; Sırlılar ve Miloş arasındaki isyan ve Miloş'un bu isyanı bastırması önceki muhafıza bildirilmiş konu hakkında şuan görevde olan muhafızında bilgisinin olduğu düşünülmekte olduğu belirtilmiştir. Miloş'un Belgrad muhafızına gönderdiği yazıda Kara Yorgi'nin (.....) Kralı memleketindeki adamları ile Morahıların kışkırtmasıyla, Rumeli'ndeki Rumlarında Sırp isyanını bekleyerek, Niş'in Rumeli'nin kilidi olarak görülmesi

nedeniyle isyanın çıktığını belirtildiği anlatılmaktadır. Bu bilgilerin hepsinin padişaha arz edildiği yazmaktadır. İsyanın; Miloş'un bu yazısından ve Rumların yardımıyla Kara Yorgi'nin Sırları kışkırtmasından dolayı çıkması düşünülerek bölgenin korunmasına dikkat edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Niş, Rumeli'nin kilidi konumundayken bölgenin korunması önemli olup etrafının da belli edilmeden korunması gerektiği anlatılmaktadır. Padişahın bu emrinin ve korunması gereken yerler için yeterli askerin toplanması konusunda çaba gösterilmesi gerektiğini bildiren fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

19. Hüküm

Rumeli Valisi Sabık Derviş Paşaya yazılan bu kaime; Sırların ilk isyanından beri onlara güvenilmemesi bilinmekle birlikte Baş knezleri Miloş'a karşı isyan etmeleri ve bu isyanın bastırılmış olması, Miloş'un devlete bağlılık yemini etmiş olmasına rağmen Sırlara güvenilmeyip dikkat edilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Paşanın Sofya'ya gelmesi istenerek, emrindeki asker ve halkla beraber bir an önce Sofya'ya gitmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 18 Recep 1240 – M. 8 Mart 1825*

20. Hüküm

Belgrad Muhafızına yazılan bu kaime; Niş vergilerinden biri olan eski fetih vergisi kalemi H. 1240'dan itibaren 33.758 gurusken şeriyata uygun olan zammın 14.954 gurusu Niş muhafızı Hüseyin paşa sorumluluğunda Niş kazasına ve 18.804 gurusu Miloş tarafında olan kazalara denk gelmektedir. Bunlara karşı bir indirim olmasa da Miloş tarafında olan kazalarda Sırlı halkının bulunması, Belgrad cizyesi şeriyat zammından vazgeçildiği için bu kazaların 18.804 gurusu zammının iptal edilmesi gerektiğinden dolayı bu kazalara resmi izin verildiğini bildiren fermanıdır. *H. 19 Recep 1240 – M. 9 Mart 1825*

21. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaime; Sırların durumunu, onlara yakınlığı nedeniyle en çok tebliğ edilmesi gereken yerin Bosna olması gerekirken Bosna valisinin bunu yapmadığını, padişahın uyarı yazısından sonrada tek bir tebliğ gönderildiği belirtilmektedir. Prizren sancağındaki Tırgovişte nahiyesi Sırp-Karadağ arasında ve Yenipazar, Yenivaroşa ve Bosna caddesinde nahiyelerin korunması gerektiği, Prizren mutasarrıfının mütesellim atasa da istenilen etkinin gerçekleşmediği açıklanmıştır. Prizren mutasarrıfı Rumeli valisine bağlıdır. 500 askerle Tırgovişte'nin korunması için Yenipazar mutasarrıfı Osman paşanın yanına ve müslümanların az olduğu bölgeleri korumaya, Visnice kalesinin cephanesinin hazır olmasına dair bilgiler yazılmıştır. Bosna valisinin sorumluluklarını yerine getirmesi, bahsedilen yerlerin korunmasına ve Sırlarla ilgili her haberi tek tek İstanbul'a göndermesini anlatan fermanıdır. *H. 19 Recep 1240 - M. 9 Mart 1825*

22. Hüküm

Çirmen mutasarrıfına yazılan kaimede; Sırların arasındaki isyan nedeniyle bölgede dikkatli olması gerektiği padişah tarafından tüm yetkililere bildirilmiş olup kazalara asker gönderme fikrinin olduğu belirtilmiştir. Ali paşanın Şarköylü olması nedeniyle Sırları kayırdığı düşünüldüğü belirtilmiştir.

Sırların isyanının bastırılmış olduğu bilinse de onlara karşı dikkatli olunması gerektiği için yeterli askeri emrine alarak gerekli sorumluluklarını yerine getirmesi için yazılan fermanıdır. *H. 22 Recep 1240 – M. 12 Mart 1825*

23. Hüküm

Alacahisar mutasarrıfı Şehsuvar paşaya yazılan kaimede; Sırların Başknez Miloş'a karşı isyan ettiği ve bu konuda tedbirli olunması gerektiği yazılmış olup Şehsuvar paşanın kapı kethüdası ile yolladığı yazıda Alacahisar ve çevresinde müslümanların az olduğu, korunma için Mahmut paşa ve Priştineli Yaşar paşa ve İvranyalı Hüseyin paşanın Rumeli seraskeri Reşid paşa hizmetindeki görevlileri Niş muhafızı Hüseyin paşa hizmetinde olması şartıyla 8000-10.000 asker toplayarak gönderileceğinin bilindiği yazılmıştır. 3-4 senedir Rum isyanları ile uğraşıldığı, Sırların Miloş'a isyan etmiş olsa da Rum isyanları varken onlarında isyan edebileceği düşünülerek dikkatli olunması gerektiği bildirilmiştir. Şuanda Mora isyanı sorun olup Şehsuvar Paşa'nın 1000 kişiyi Mora'ya gönderme emrini yerine getirmemesi bu emri yaptığında ise oğlunun affedilmesi niyetinde olduğu düşünülmektedir. Bahar geldiğinde serasker Reşid Paşa Rumlar üzerine gideceğinden kendisinin Mora'ya asker göndermesi gerektiği ve Sırlara karşı dikkatli olunması emirlerine başlanması için yazılan fermanıdır. *H. 5 Şaban 1240 – M. 25 Mart 1825*

24. Hüküm

Niş muhafızına yazılan bu kaimede; Alacahisar mutasarrıfı Şehsuvar Paşa, İvranyalı Hüseyin Paşa, Priştine'deki Yaşar Paşa ve Prizrin mutasarrıfı Mahmut Paşa oldukları bölgelerin Sırlara yakın olmasından dolayı görevlilerinin Niş'e değiştirilmesi konusunda Padişah'a dilekçe sundukları anlatılmaktadır. Şehsuvar Paşa seraskerin hizmetine 1000 asker göndermeyip oğlu Mehmet beyin ve paşanın acele davranması ve emirlerini yerine getirmesi konusunda Niş muhafızının durumu bildirmesi için yazılan fermanıdır. *H. 14 Şaban 1240 – M. 3 Nisan 1825*

25. Hüküm

Vidin muhafızına yazılan kaimede; Padişahın yolladığı resmi yazıda kışa ve engellere bakılmadan görevlilerin görevleri yerine getirmesi ve Vidin'e geleceklerin orayı koruyacakları bildirilmiştir. Sırların Miloş'a isyan ettiği ve Miloş'un bu isyanı bastırdığı bilinmekle birlikte

Rum isyanlarının bitmediği, Sırların onlarla birlik olmaması konusunda dikkatli davranılması, Sırlarla ilgili her konunun İstanbul'a bildirilmesi ve onlara karşı dikkatli olunması gerektiğini bildiren fermanıdır. *H. 5 Şaban 1240 – M. 25 Mart 1825*

26. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Sırp vekillerine yazılan resmi yazıda Miloş'un katibi ve Sırlıların emrinde çalışan 9 kişi İstanbul'a gönderilip oradaki Sırlılar ile değişim talep edilmekte olduğu anlatılmaktadır. Miloş, değiştirilmesi istenilen isim ve unvanları yazıp gönderse bile, Miloş'a isim bildirmenin gerekmediği yazılmaktadır. Padişaha bu istek bildirilir ve o izin verirse İstanbul'daki rehinler arasında özellikle 2 kişi çağırılmak istendiğinden onları değil güvenilir başka adamların gönderilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Bahsedilen diğer konu ise Alacahisar mutasarrıfının 2000-3000 askerle Belgrad'a yakınlarına gelerek konu hakkında bildiri yapmaması üzerine kendisine her hareketinin bildirilmesi için padişahın nasihat yazmış olmasıdır. Miloş'un Sırları itaat altına almak gayesiyle Şehsuvar Paşa ile Belgrad'a gelerek Osmanlı askerleri ile milletini korkutmak istediğini, ancak bu Sırların, devletin Miloş'un zalimliklerine sesinin çıkartmadığını düşündürerek devlete karşı isyan etmelerine neden olabileceği yazılmıştır. Sırların desteklenmesi Kara Yorgi ve arkadaşlarının baş knez olup devlete isyan etmelerine neden olabileceği gibi Miloş'un desteklenmesi ise Sırları tekrar kazanabilmek için devletten imtiyaz istemesine neden olabileceği belirtilmiştir. Miloş ve Sırlar arasında ne zaman barış olunacağı bilinmediğinden ihtiyatlı davranarak tarafsız kalınması ve duruma göre hareket edilmesi uygun görülmüş olup rehinlerin değiştirilmesi konusu, bir tarafın kayırılması gibi gözükeceğinden Miloş ile Sırlar arasındaki isyan tamamen bitmeden bunun yapılamayacağı yine de Padişah'ın Miloş'a rehinlere karşılık kimi göndereceğini yazan yazının Yovançe ile Miloş'a gönderildiği belirtilmiştir. Belgrad muhafızın bu konulara dikkat ederek Miloş'un vereceği isimlerin İstanbul'daki rehinlere denk olup olmadığını İstanbul'a bildirilmesi konularında yazılan fermanıdır. *H. 15 Şaban 1240 – M. 4 Nisan 1825*

27. Hüküm

Niş muhafızına yazılan kaime; Sırların Miloş'a karşı toplanmaları nedeniyle Rumeli'nin kilidi olan Niş ve çevresinin korunması için gerektiğinde İzbenol ayanı Kara Feyzizadeye haber verilerek ne kadar asker lazımsa gönderilmesi ve 75.000 gurus'un Niş'e gönderildiği belirtilmiştir. Miloş ile Sırlılar arasında güven olmadığında Sırp isyanları sırasında Rumeli valisi askerleri ile Niş'e yardıma gelmişti ancak şimdi Niş'in korunması konusunda sıkıntı çekilebileceğinden bahsedilmektedir. Rumeli valisi 300 kişi yollayabileceğini yazmış ise de Sofya'da bulunan Mustafa bey'in halkı kıskırtmasından dolayı asker toplanamamış, Mustafa beyin uyarıldığı yazılmaktadır. Niş'te yaşanacak bir ayaklanmada

Teke sancağı destek gönderecek ve Mustafa beyin uyarılması için Sofya mütesellimine de bir yazı gönderildiği belirtilmiştir. Bu sebeplerle görevlilerin dikkatli olması, görevlerini yerine getirilmesi padişah tarafından ferman edilmiş olup Niş ve çevresinin pür dikkat korunup her haberin tek tek İstanbul'a gönderilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 1 Şaban 1240 – M. 6 Nisan 1825*

28. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaimede; Üsküp mutasarrıfı Yaşa Paşa bir miktar asker ile Mora üzerinde görevli olsa da Üsküp sancağı Bosna caddesi üzerinde olduğundan ve Sırların durumları bilinmediğinden başlarında bir başbuğ ile 1000 askerin gönderilmesinden bahsedilmektedir. Mora isyanı uzadıkça Rumların isyanları artmış, bu sene bu işin bitmesi için Rumeli valisi ve seraskeri Reşit Paşanın arzıyla meselenin sonuçlanmak üzere olduğu bildirildiği yazılmaktadır. Bosna valisinin Reşit Paşa emrinde bulunması gerekirken bunu yapmadığı, Reşit paşanın emrine girmesi gerektiği ve Mora olayının önemini tarif edilemez olduğunu bildiren fermanıdır. *H. 21 Şaban 1240 – M. 10 Nisan 1825*

29. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; Miloş ve Sırlılar arasındaki isyandan dolayı Miloş'un Sırlar arasında itibarı kalmadığı, Miloş'un hile ile Sırlara güven vermeye çalıştığı anlatılmaktadır. İsyanın nedenin Porož dedikleri verginin fazlalığından olduğu bilirse de Miloş'un bir taraftan asker topladığı ve hem Sırları tekrar kazanmak hem de devlete bu bilgileri anlatmamak için Porožu kaldıracığını ve vergiyi devlet ve Belgrad muhafızının aldığını söylediği belirtilmektedir. Miloş'un kendini aklamak için bunu yaptığını, aslında devletin sadece 3'er guruştan cizye istediği, Miloş'un bunu 25 guruşa yakın ve kendisine aldığı belirtilmektedir. Belgrad muhafızına Miloş ile Belgrad'da hesaplaşabilirsiniz, itiraf etmezse devletin ne kadar vergi aldığı ve Miloş'un kendine ne kadar para aldığını onun zimmetlerinden ortaya çıkartıp Porož defterlerinin kayıtlarını isteyerek Miloş ve vekillerinin zimmetine geçirdiği paraların geri istenmesine mi yoksa başka yere mi tahliye olunmuş olduğu öğrenilmesi ve bu bilgilerin Sırlar arasına yayılmasının uygun görülüp olup sonucunun nasıl olacağının bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 29 Şaban 1240 – M. 18 Nisan 1825*

30. Hüküm

Vidin muhafızına yazılan bu kaimede; Sırların Miloş'a karşı toplandığı Belgrad muhafızı vs. kişilerce bildirilse de Sırların devlete karşı isyan etmeyeceğine güvenilmediği belirtilmiştir. Serhadat-ı Hakaniye muhafızı ve Vidin kaymakamı Cafer Paşaya yazılan yazıda Vidin'in korunması ve önemi anlatılmaktadır. Sırların her hareketinin izlenmesi, giriş-çıkışların yasaklanması ve her bilginin bildirilmesi, Vidin'in korunması için askerlerin

çoğaltılması gerektiği, Selanik mutasarrıfı Ömer Paşanın H. 24 Cemazi-el ahirde Selanik'e gelmek için yola çıktıkları bildirilmiş olup bu günlerde Selanik'e vardıkları yazıldığı gibi Vidin'e göndereceği askerleri bir an göndermeleri için hız buyurdıkları fermanıdır.

31. Hüküm

İznibol ayânı Kara Feyzizade ağaya yazılan kaimede; Devletin güvenilir bir kulu olduğuna ve yaşadığı bölgenin Sırlara yakın olmasından dolayı Niş ve etrafının korunması gerektiğinde Niş muhafızı emrine ne kadar asker istenirse toplayıp gönderilmesi tarafından beklenen sadakate dikkat etmesi için yazılan ferman.

32. Hüküm

Silistre valisine yazılan bu kaimede; Sırların Miloş ile arasındaki isyan hakkında Niş ve Belgrad muhafızlarının yazdığı bildiriye göre Kara Yorginin Bek(?) kralı memleketindeki arkadaşlarıyla Rumların tahrikine geldiği, Rumların Sırlarda isyan ederse devletin durumu düzeltmekte zorlanacaklarını düşündükleri anlatılmaktadır. Rumların Silistre'de halkı isyana teşvik etmeye çalıştıklarını, soranlara Sırp-Miloş arasındaki isyan oldu ve bitti denilmesi istendiği anlaşılmaktadır. Cuma, Osman Pazarı, İslimye ve Kızanlık kazaları Bulgar halkına sınır olduğundan bunların korunması gerektiği söylenmektedir. Bölgeye dikkat edilmesi, devletin dağ hırsızlarını yakalama bahanesi ile askerlerle belirtilen yerlere gözcülük etmek ve halkı korumaları gerektiği, Sırp ve Rumeli halkının ittifak kurmasını engellemeye çalışmaları için güvenilir birini kır serdarı olarak atayarak her durumu gizlice İstanbul'a bildirilmesi için yazılan fermanıdır.

33. Hüküm

Silistre ve Bosna valilerine ve Adayı kebir muhafızıba ve Çirmen Alacahisar muhafızına yazılan bu kaimede; Sırların Miloş'a karşı isyanı, Miloş tarafından bastırıldığı bilinse de Sırlara güvenilmemesi, halkın korunması gerektiği ve Rum isyanı bitmediği için Sırlarında her an devlete karşı bir isyan etme potansiyelleri olmasından dolayı bulundukları yerlerde tedbirli ve dikkatli olmaları, yaşanan her olayı İstanbul'a bildirmeleri konusunda görevlerini yapmaları için yazılan fermanıdır.

34. Hüküm

Ada muhafızı Abdülkerim Paşaya ve Alacahisar mutasarrıfına yazılan bu kaimede; Sırlara güvenilmemesi gerektiği bilinip bu konuda önceden de bildiriler yapılmış olmakla Miloş'un haksızlıklarına karşı tekrar toplandıkları Belgrad muhafızı tarafından payitahta bildirildiği açıklanmaktadır. Miloş'a karşı toplanmaları, devlete karşı isyana dönüşmeyeceğinin garantisini vermediği için görevlilerin dikkatli olması ve olayları teftiş ederek araştırıp dikkat etmeleri için yazılan fermanıdır.

35. Hüküm

Alacahisar mutasarrıfına yazılan kaimede; taraflarına gönderilen yazıda Sırp'ların hareketlerinin bildirildiği, Niş muhafızı ile haberleşerek bölgenin korunması ve Sırp'ların giriş-çıkışlarının kontrol edilmesi, kaçakların yakalanıp tutuklanması konusunda yazılan fermanıdır.

36. Hüküm

Çirmen mutasarrıfına, Tırnova valisine, Filibe nazırına, Pazarcık voyvodasına yazılan bu kaimede; Sırp'ların Miloş'a isyanında Sırp'lı lideri olarak bilinen Kara Yorginin Bek Kara(?) memleketinde olan adamlarıyla Rum'ların tahrikiyle hareket ettiği, Rum'ların Sırp isyanını beklediği Miloş tarafından devlete bildirilmiş olduğu açıklanmaktadır. Rum isyanları varken bu habere inanmayarak gayr-i müslimlerin, müslümanların üzerine yürüyeceği, halkı yağma ve gasp edecekleri bilindiğinden konunun gizlilikle bildirilmesi ve dikkatli olunması görevlilerin görevlerini yapması [11]⁵³ Çirmen ve çevresindeki halkı koruyup dikkat etmesi gerektiği anlatılmaktadır. [99] Edirne halkının durumunun bilinmesi gerekirse isyan etmeyen halkın korunması, öğrenilen ve bilinen her bilginin bildirilmesi konusunda yazılan gizli fermanıdır.

37. Hüküm

Silistre valisine yazılan kaimede; Sırp'ların Miloş' karşı toplandıkları Belgrad muhafızı tarafından devlete bildirilmiş, Ada muhafızı Abdülkerim paşaya yollanan yazıda ise Sırp'ların Miloş'a karşı toplanmalarının gereksiz olduğu açıklanmıştır. Bunun varislik için ve devlete karşı bir girişim olmamasına dikkat etmeleri gerektiği bildirilerek bu bilgiler ışığında araştırma yapılması ve bilgilerin İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır.

38. Hüküm

Bosna valisine yazılan kaimede; Sırp'lı ve Miloş arasında olan isyanın vali tarafından bildirilmediği, bazı yerlere gönderilen casusların geç gelmesinden bahsedilmektedir. Sırp'lılar ve Miloş arasındaki isyan bastırılmış gibi görünse de Sırp'lara güvenilmeyip dikkatli olunması gerektiği, önceden bildirildiği gibi herhangi bir durumu payitahta bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 23 Şaban 1240 – M. 12 Nisan 1825*

39. Hüküm

Belgrad muhafıza yazılan bu kaimede birbirine bağlı 3 ana konu bulunmaktadır. İlk konu Bostancıbaşı ağa tarafında olan Sırp'ların fennardaki evlerden çıkartılmaları rica edilmiş,

⁵³ [11] Tırnovaya ve Filibeye yazılan derkenarda; Tırnova ve çevresi isyancılara yakın olduğu için korunması gerekli, gizlice asker toplayarak güvenliğin sağlanması ve her durumun bildirilmesi için yazılan gizli fermanıdır. Pazarcık voyvodasına yazılan kaimede; Pazarcık kazası halkı konusu gizli tutularak asker tedarik edip kimseye belli etmeden gereken yerlerin korunması açıklanmıştır. Halka zulüm etmeyerek bilgi öğrenmek ve bunları hemen İstanbul'a bildirmek gerekirse Samakov nazarına dikkatli olması konusunda gizlice bildiri yazması için yazılan gizli fermanıdır.

gidenlerin yerine kimi göndereceği sorulup dikkat edilmesi ve İstanbul'a haber verilmesi hakkındadır. İstanbul'daki knezler Rum isyanı varken birde Sırp isyanıyla uğraşılmasın diye Bostancıbaşı ağa tarafına götürülmüş, değiş-tokuş kararı verildiğinde geleceklerin isim-unvanlarının yazıldığı defter gönderilmeleri gerektiği açıklanmaktadır. 2. Konu ise; Miloş'un adamı Yovançe Rusların Sırlara yolladığı mektup çevirilerini İstanbul'a getirmiştir. Miloş'un isyanı bastırmasının iyi olduğu, İstanbul'daki knezlerinde hapisten kurtulması gerektiği yazıldığı bildirilmiştir. Devlet, Rusların Sırlara isyanı alevlendirmek için mektup yolladığı, baş knezi başkası yapmak istediklerini, isyan bastırılınca böyle bir mektup yazdıklarını ve Miloş bunu fark ettiği için bunları İstanbul'a bildirdi diye düşünülmesi hakkındadır. 3. Konu; knez değişimiyle ilgili Belgrad'a asker tedarikini, Sırlar kendileri için düşünüp isyan çıkabileceğinden vazgeçildiği ancak yakın yerlerden asker istenirse nerelerden isteneceği bildirilsin ki oralara nasihatler gönderilir diyerek Miloş ve Sırların yaptıklarına dikkat edip her şeyi İstanbul'a bildirmeleri için yazılan fermanıdır. *H. 12 Zilkade 1240 – M. 28 Haziran 1825*

40. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Miloş ve Sırların hareketlerinden dolayı Belgrad'a asker gönderileceği önceden bildirilmiş olup şimdi bu yazıda Miloş güya Ruslar tarafından kendine birinin yollandığı, Sırların knez, papaz vs ile toplantı yaparak halkı toplayıp Rusya, Nemçe, Prusya dukleri aracılığıyla sancağını işgal edip Sırlara vereceklerini ve Belgrad'da vezir gönderilmeyeceği gibi dedikoduların yayıldığı belirtilmektedir. Bu durum hakkında dikkatli olunup detaylı bilgilerin toplanması ve İstanbul'a bildirilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Rusların Sırlara önceden gönderdiği mektupta onların isyan etmesi için nasihatler olduğu, Sırlara güvenilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Miloş'un Sırlar üzerindeki etkisi arttığından diğer devletlerinde Miloş ile iletişimi önem arz edip bu konuda görevlilerin dikkatli olunması açıklanmıştır. Miloş'un uygunsuz hareketlerinden dolayı Miloş' güvenilmeyip konuyla ilgili tedbirler alınması gerektiği, Diğer devletlerin iç işlerine karışmasını engellemek için Sırlara karşı bir hareketin uygun olmadığı her tedbirin alınıp her olayın bildirilmesi hakkında yazılan fermanıdır. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

41. Hüküm

Müşârun-ileyhe kenar olarak yazılan bu kaime; Miloş'un İstanbul'daki knezlerin değişimi ile ilgili isteğini bildirdiği ancak onlara eşit kişiler gelmedikçe bunu olamayacağı Miloş'un göndereceği kişilerin önemli kişiler olduğuna dair bilginiz olursa kabul edileceği açıklanmaktadır. Gönderecekleri knez, papaz vb. uygun olmayıp mümkünse Miloş'un kardeşi, oğlu ve bir kişinin metropolitliğe uygun papaz olması gerektiği açıklanmaktadır. İstanbul'da bulunanlara rehin denildiği değişiklikten sonrada onlara rehin denileceğinden knez, papaz vb.

kişilerin duruma etkisinin olmayacağı bildirilmiş ve gerekenin yapılması için yazılmış olan fermanıdır. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

42. Hüküm

Def'a müşârun-ileyhe kenar olarak yazılan bu kaime; Miloş'tan İstanbul'daki Sırlara gönderilen kopyası padişaha iletildiği belirtilmekte olup dikkat gerektiren konuların uygulanması için yazılan fermanıdır. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

43. Hüküm

Vidin muhafızına yazılan bu kaime; Miloş'un Sırları bir araya getirerek uygunsuz davranmasından dolayı Sırlara güvenilmediği, buna karşı Vidin kalesine 3000, Feth'ül İslam ve diğer palankalar ile Derbendat muhafazasına 3000, Niğbolu kazalarında ise 1000 asker gönderileceği belirtilmektedir. Miloş'un Sırlara yalan bilgi vermesi ve dediko çıkartması Belgrad ve Niş muhafızı tarafından bildirilmiş olup Miloş'un amacının anlaşılmadığı açıklanmaktadır. Sırlara karşı tedbirlerin alınması, güvenliğin sağlanması gerektiği, Miloş'un yaydığı dedikoduların bilindiği ve sessiz kalınmaması gerektiği anlatılmaktadır. Rum isyanları devam ederken Sırp isyanının da çıkmaması için dikkatli olunması ve tedbirli hareket edilmesi gerektiği dedikoduların daha fazla yayılmamasına dikkat etmeleri gerektiği bunun için Sırp vekillerinin çağırılıp durumun anlatılması gerektiği açıklanmaktadır. Miloş isyan ederse Sırlar arasında karışıklığa neden olacağı için gerekli askeri tedariğin dikkatle yapılması her durumun bildirilmesi için yazılan fermanıdır. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

44. Hüküm

Bosna valisine, Ada-yı Kebir muhafızına ve Alacahisar mutasarrıfına yazılan bu kaime; Sırlara güvenilmemesi gerektiği, onlara karşı dikkatli ve tedbir olması gerektiği kendi knezlerine bile isyan eden bir millet olduğu daha önceden bildirilmiş olup Miloş bazı durumların kendisine fayda edeceğini düşünmüş olsa bile Sırlar her an isyan edebilir bir toplum olmasından dolayı her an dikkatli olunması gerektiği açıklanmıştır. Sırp vekillerine Miloş'un yaydığı dedikoların asılsız olduğuna dair bilgilendirme yapılması gerektiği, dedikoduların yayılmasının engellemesi ve Sırlara dikkat ederek hareketleri ve gelişmeler hakkında her bilgiyi İstanbul'a göndermeleri için yazılan fermanıdır. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

45. Hüküm

Ada-yı Kebir muhafızına yazılan bu kaime; Bildirilen emirler gereğince dikkatli olunması, Ada kalesinin korunması için asker tedariğinin arttırılması gerektiği bunun için gizlice çevredki yerlerden asker toplanması gerektiği ve muhafaza emrinin doğru yapılması için yazılan fermanıdır.

46. Hüküm

Niş muhafızına gönderilen bu kaime; Miloş Ruslardan gelen kağıdı Sırlara bildirerek güya Bosna ve Vidin’de bazı kazaları ve Niş’teki Topneviçe köyünü Osmanlı Ruslara vermiş olduğunu anlatmaktadır. Miloş Topneviçe’ye gitmek için Niş’e hareket ederse savunmak gerekeceğinden askeriye ve çatışma varsa Niş halkından adam toplayarak savaş olursa hemen haber verilmesi istendiği açıklanmıştır. Miloş’un bu dedikodusu Vidin ve Belgrad muhafızları tarafından bildirilmiş olup Miloş’un bunu neden yaptığı ve amacı anlaşılmamış, Sırp halkının da ne diyeceği bilinmediğinden Miloş’un bu işe tek başına kalkışamayacağı düşünüldüğü anlatılmaktadır. Rum isyanları devam ederken Sırp isyanlarıyla uğraşamayacağından duruma göre davranılması Miloş’un yalanlarına karşı tedbir alınması gerektiği ve Sırp vekilleri İstanbul’a çağırılarak bunların yalan olduğu, Miloş, kendine karşı olanları çekmek için böyle bir şey yaptıysa bunun hata olduğu, başkalarının tahrikiyle bu yalanları söylediyse daha büyük hata olduğu açıklanmaktadır. Sırların devlet içinde sıkıntısı olmayıp devletin halkın kötü duruma düşmesini istemediği gibi eğer Miloş bir gafletle bunu yaptıysa derhal bu durumu düzletecek bir şey yapılması için cevap verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bundan sonra gelecek olan bildiriler sonrasında yapılacaklar belirleneceğinden asker tedariki istenirse tamamı gönderilemeyeceği, Miloş Sırlar ile isyan ederse o zamana kadar devletin destek yollayacağı şuan asker toplanmasının gerek olmadığı, asker ihtiyacı olursa Niş çevresinden ve Prizrin ayanı Kara Feyzizade’den asker alınacağı bildirilmiştir. Mümkün olduğunca tedarikli ve güçlü bulunmaları gerektiği, ihtiyaç halinde Niş ve Prizrinden asker geleğini, Sırların hareketlerine karşı dikkatli olup her şeyi hemen bildirmeleri konusunda yazılan ferman. *H. 20 Zilkade 1240 – M. 6 Temmuz 1825*

47. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Miloş’un yaptığı uygunsuzluklar ve yalanları, Sırlar ve Miloş’a nasıl davranılması gerektiğini bildiren bir yazının hazırlandığı anlatılmaktadır. Yeni gelen bildirilerde Miloş’un Sırları toplayarak faaliyetlerine devam ettiği, öncekinden daha uygunsuz davrandığını anlatılmaktadır. Devletin sıkıntı ve sorunların çözülmesi ile rahatlayıp görevlileri ödüllendireceği, Sırlara karşı dikkatli olunması ve yapılacak görevler için bildirileri beklemleri, ihtiyaç olan her tedbirin alınması, görevden ayrılmanın şuan uygun olmayıp sabırlı olunması gerektiği, devlete yönelik hediyelerin gönderildiği bunun önceden bildirilen tavsiyelere uygun olduğu belirtilmektedir. Sırlara karşı devletin yönetim tutumunun uygulanması için yazılan ferman. *H. 21 Zilkade 1240 – M. 7 Temmuz 1825*

48. Hüküm

Rumeli valisi Sabık Derviş Paşaya yazılan kaimede; Önceden gizlice gönderilen bildiride Sırları isyanı, Miloş'un isyana karşı tutumu ve millete karşı güvensizlik nedenleriyle askerleri ile Sofya'ya çağırıldığı hatırlatılıp şimdi ise Miloş bir yandan devlete bağlı olduğunu söyleyip bir yandan Sır halkına yalanlar söyleyerek uygunsuz hareket ettiği gelen diğer bildirilerde anlatılmaktadır. Başkalarının tahrikiyle Miloş'un böyle hareket ettiği düşünülüp buna müsamaha etmeyip bu yalanlarını ortaya çıkartacak tedbirler alsa da ihtiyatlı davranıp herşeye hazırlıklı olunması padişah tarafından emredildiği açıklanmaktadır. Sofya'da bir eksiğinin bulunmadığı, görevlerini eksiksiz yapabileceği, Sırlarla ilgili bir durum hemen haber verildiğinde göreve uygun hareket edilmesi gerektiği bildirmiş olup askerlerini arttırarak Sofya'da hazır bulunması gerektiği ve Sırlara karşı dikkatli olup bilinen her haberi bildirmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 22 Zilkade 1240 – M. 8 Temmuz 1825*

49. Hüküm

Ada muhafızına yazılan bu kaimede; Miloş'un çıkarttığı sahte belgelere karşılık devletin çıkarttığı düzenlemeler gereğince Ada ve Feth'ül İslam kalelerinin mühimmat hazırlığı yapmasına dair bildirinin gönderildiği anlatılmaktadır. Sırlara güvenilmemesi gerektiği hatta Miloş'un söylediği yalanların bazı kişilerce bildirildiği buna karşı dikkatli olunması gerektiği, muhafaza emrinin güçlü olunması gerektiği bildirildiği açıklanmaktadır. Kalelerin savunması için gerekli mühimmatın defterdarlığa gönderildiği ve gönderilen tenbihatnameler ışığında dikkatli ve güçlü bulunulması gerektiği, Sırlara dikkat ederek her bilgiyi tek tek İstanbul'a göndermeleri gerektiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 25 Zilkade 1240 – M. 11 Temmuz 1825*

50. Hüküm

Bosna valisine gönderilen kaimede; Miloş'un uygunsuz hareketleri ve Sırları ayaklandırmaya çalışması dah önceden bildirilmiş olup şimdi Belgrad muhafızı tarafından gönderilen mektupta Miloş'un Sırları isyana teşvik ettiği, Alacahisar halkıyla Vidin'deki bazı kazaların halkını ayaklandırma maksadıyla mühimmat topladığı, bunun açıkça isyan olduğu bildirilmiştir. Devletin bu duruma karşılık şimdilik tedbirli olunarak Sırların isyan edip etmeyeceğine göre hareket edileceği, Bosna halkının önceki isyanda devlete yardımcı olduğu, halkı merhum Bosna valisi Darendeli Ali Paşa gibi kullanabileceği anlatılmaktadır. Böyle bir durum karşısında halkı doğru kullanmayıp geç kalınmaması için şimdiden tedbirlerin alınması için bu bildiri gönderilmiş, halkın valinin sözünü dinleyeceğine ve alacakları tedbirleri hemen İstanbul'a bildirmeleri eğer geç kalınırsa sonucunun kötü olacağından işin acilen İstanbul'a

bildirilmesi konusunda özellikle ve gizlice gönderilen fermanıdır. *H. 30 Cemazi-el evvel(?) 1240 – M. 20 Ocak 1825*

51. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Miloş'un Sırları isyana teşvik etmesi ve Alacahisar, Vidin'deki Sibirge kazası ve çevre köylerdeki halkı ayaklandırmak için uygunsuz davrandığı, bunun isyan olduğu anlaşılrsa da hemen üzerlerine asker gönderilmesinin Sırlar tarafından yanlış anlayıp Miloş ile birleşebilecekleri düşünüldüğünden tedbirlerin gizlice alınması açıklanmaktadır. Bu duruma karşı yapılacak işlerin cevabı henüz gelmediğinden önceden gönderilen yazı ve tenbihatnamelere göre hareket edilmesi gerektiği, ihtiyatlı ve dikkatli davranmayı bırakmamaları konusunda yazılan fermanıdır. *H. 2 Cemazi-el evvel 1240 - M. 23 Aralık 1824*

52. Hüküm

Ada muhafızına yazılan bu kaime; Önceden gönderilen bildirilerde Sırlara güvenilmemesi gerektiği, kaleyi ve askerlerini güçlendirip arttırması gerektiği bildirilmiş olup şimdi kalede az asker olduğu söylenmekte olup önceden gönderilen bildirilerde Ada-yı Kebir ve Feth'ül İslam adaları Sırlara yakın bölgeler olduğu için Sırların durumu anlatılıp kale ve askerleri güçlendirilmesi istenmişken bu durumda olunması eğer Sırlar isyan ederse muhafaza ve yardım konusunda ne kadar başarılı olacağının bilinmemesine neden olduğu açıklanmıştır. Miloş'un Alacahisar, Vidin'e bağlı bazı kaza ve köylerdeki halkı isyana teşvik ettiği ihbar edilmiş olup ada muhafızına gizlice uyarı gönderildiği, söylendiği gibi asker azsa gizlice etraftan asker toplanması gerektiği bildirilip olası bir kötü durumda ne yapacaklarının planını gizlice İstanbul'a bildirmek ve Sırlara dair öğrenilen bilgileri tek tek özel ve gizlice İstanbul'a bildirmeleri konusunda yazılan fermanıdır. Ferman Tatarlar ile gönderilmiştir. *H. 5 Cemazi-el evvel 1240 – 26 Aralık 1824*

53. Hüküm

Sofya canibinde olan Rumeli valisi Sabık Derviş Paşaya yazılan bu kaime; Önceden gönderilen bildiriler ışığında Sırların olası isyanına karşı asker ve mühimmat tedarik edilmesi konusu bir süre durdurulacağı, şimdi Sırlarla ilgili bilgileri öğrendikçe bildirileceği, geçen sene gönderilen 204 mehad(ölçü birimi) malın zararının karşılanması gerektiği bildirmiş olsa da şimdilik bunun olamayacağı için biraz zaman tanındığı anlatılmaktadır. Sırların bir uygunsuzluk yaptığında bastırmak için üstlerine gidileceğinden hanenizde bulunan askerin az olduğu söylenmekte olup bunun iş göremeyeceği anlatılmaktadır. Taraflarına gönderilen bir bildiri olmadan güya kendileri istediği için gibi gösterip asker toplamaları, dikkatli olarak bilinen her haberi tek tek bildirmeleri gerektiği, medah malların gecikmeye neden olmayacak

şekilde izin verilmeden, tekrar edilemeyeceği için hemen temin edilip devlet ahırlarına gönderilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 Cemazi-el evvel 1240 M. 6 Ocak 1825*

54. Hüküm

Niş, Vidin muhafızlarına ve Sofya mütesellimine yazılan bu kaime; Belgrad muhafızı Abdürrahim Paşanın ağası askerler arasında fitne sokarak yozlaşma başlatmış, Abdürrahim paşa hemen onu kovmuş olsa da 10 kadar atlı asker ile kaçtıkları, arkalarından adam gönderilecek olsa da bazı nedenlerden dolayı göndermek vazgeçildiğinin bildirildiği anlatılmaktadır. Bahsedilen ağanın Niş yakınlarında Tatarlar tarafından görüldüğü bilinmekte olup yakalanma için belge yayınlamanın şu zamanda uygun olmadığı, ağanın Niş, Vidin ve Sofya taraflarında olma ihtimalinin olduğu, nerede yakalanırlarsa cezalarının verilmesi gerektiği bildirilmiştir. Vidin ve Sofya muhafızlarına başka bir tavsiye ise ağa o taraflarda yakalanırsa hemen cezalarının verilmesi, gelmemiş yad geçmişse durumu araştırıp bilgileri İstanbul'a göndermeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 Cemazi-el evvel 1240 – M. 6 Ocak 1825*

55. Hüküm

Kayseriye mutasarrıfına yazılan bu kaime; Maraşlı Ali Paşanın kürkçü başısı Kayseriyeli Yordam, bazı soruları cevaplaması için İstanbul'a çağırılmış, 25 gün önce Kayseriye'ye gittiği bilinmekte olup Yordam'ın çağırılması konusunda bir Tatar gönderilmiş olduğu bu konuda kimseye bilgi vermeyip Yordam'ın bulunup kaçmadan hemen Tatar'a teslim edilmesi ve konu hakkında hızla İstanbul'a bilgi verilmesi konusunda özel ve gizli fermanıdır. *5 Cemazi-el evvel 1240 – M. 24 Aralık 1824*

56. Hüküm

Yüksek emirin ulaşmasından bahisle ... ağa bulunursa hemen cezası verileceğini belirten Vidin muhafızının gelen yazısının içeriği *H. 20 ? 1240* Anlaşma yapıldı.

57. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Hediye olarak gönderilen mücevher kutusunun gelmesiyle ilgili teşekkür edilmesi ve Miloş'un uygunsuz davranışlarıyla ilgili değerlendirme yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Miloş'un Belgrad'da olan vekilleri ve Belgrad'da olan Sırp bazı tüccarların hazır olmalarına rağmen gittiklerinden ne zaman haber gelirse İstanbul'a bildirmeleri gerektiği anlatılmaktadır. Kaçan ağa konusu bildirilmiş, Miloş'un yaptıklarının bilinmesine rağmen Miloş durumu inkar etmekte olup durum u gelecek olan bildiri ile belli olacaktır denilmektedir. Ağanın yakalanması için asker göndermekten vazgeçildiği, Vidin ve Sofya'da olabileceği düşünülmekte olup oralarda bulunursa hemen idam edilmesi İstanbul tarafından Vidin, Niş ve Sofya muhafızlarına bildirilmiştir. Bu yerlerin paraya ihtiyacı olduğu

hazineden 500 kese akçe gönderilmesi defterdara haber verilmiş olduğu anlatılmaktadır. Bir yerin tamir edilmesi gerektiği, masrafların neler olduğuna dair bir defter tutulup defterin İstanbul'a gönderilmesi konularında yazılan fermanlardır. *H. 21 Cemazi-el evvel 12410 – M. 11 Ocak 1825*

58. Hüküm

Niş muhafızına yazıla bu kaime; Miloş'un gönderdiği casuslar Şehirköy kazasından geçerken Kapıcıbaşı Emin ağa tarafından yakalanıp tutuklanıp bildirilmiştir. Miloş'un uygunsuz davranışlarından Niş ve çevresinin dikkatli olması gerektiği, yakalananların yaptıklarını reddetmesi korkudan olup affedildiğinde kaçacakları bilindiğinden habersizce idam edilmesi ve bunu kimsenin bilmemesi için araştırma yapılması gerektiği, her olayın İstanbul'a bildirilmesi ve dikkatli olunması konusunda yazılan fermanlardır. *H. 26 Cemazi-el evvel 1240 – M. 16 Ocak 1825*

59. Hüküm

Ada muhafızına yazılan bu kaime; Durumun anlatıldığı ve bölgenin güvenliğinin sağlanması gerektiğine dair gönderilen bildirilere uymanın önemli olduğu ve taraflarınca İstanbul'a gönderdikleri bilgilerin ulaştığı açıklanmaktadır. İhtiyatlı davranmaları ve dikkatli olmaları görevleri olduğundan bu görevleri yerine getirmeleri açıklanmıştır. Bilindiği gibi Sırlara güvenilmediği için hareketlerinden ve yaptıklarından haberdar olup dikkatli olmaya devam etmeleri bu konuda gönderilen bildirilere uymaları konusunda yazılan fermanlardır. *H. 2 Muharrem 1241 – M. 17 Ağustos 1825*

60. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaime; Sırlar hakkında gelen bildiriler ve incelemeler değerlendirilmiş olup meydana gelen gelişmeler ışığında gereken şartların yerine getirilmesi için desteklenecekleri, Sırlara güvenilmemesi gerektiği, ihtiyatlı ve dikkatli davranılması gerektiği, bilinen her şeyin tek tek İstanbul'a bildirilmesi hakkında yazılan fermanlardır *H. 6 Muharrem 1241 – M. 21 Ağustos 1825*

61.hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; önceki muhafız Maraşlı Ali paşanın Belgrad'da görevliyken Mora'ya gidişiyle haznedarı ve Belgrad gümrükçü başı olan Kayseriyeli Mehmet ağa o zaman gümrükcübaşı olan Kayseriyeli Yordam ile ittifak ederek Belgrad'a gidişlerinde Maraşlı Ali Paşayı kandırıp Miloş'tan rüşvet alarak Sırların vergilerini Milaş'a vermesini ve iskele ihalelerini ona verdirip Miloş'u gitmeye onların sebep olduğu anlatılmaktadır. Bunlar ihanet olup affedilmeyeceği, Mehmet ağanın İstanbul'da ve Yordam Kayseriye'ye gittiği bilinmektedir. Hepsine ayrı ayrı yazılar gönderilip sorgulanmış olsa da

gelen sorgu mektuplarında ihanetlerini kabul etmemişler, belgelenemediği açıklanmaktadır. Söyledikleri aynen yazılarak İstanbul'a gönderilmiş cevap olarak durumun iyice araştırılması ve kişilerin hapse atılması, ihanetlerinin kanıtı bulununca gerekenin yapılması gerektiği ve Miloş ile görüşmelerinin ihanet mi değil mi olduğu konusunda bilgiler edinip durum ne gerektirirse yapılması ve konuyla ilgili eski-yeni her haberin bildirilmesini konu alan fermanıdır.

H. 11 Muharrem 1241 – 26 Ağustos 1825

62. Hüküm

Niğbolu muhafızına yazılan bu kaimede; Niş muhafazası ve Teke sancağındaki düzenleme ve yeniden yapılma konusunda eski Varna muhafızı Osman Paşa ve eski Niğbolu muhafızı Kaşif Ömer Paşa görevlendirildiği yazılmaktadır. Bu kale muhafızlarının yerine gelecek olanlar gelmedikçe hareket etmemesi gerektiğine ve Ömer Paşanın hemen Varna'ya gitmesi gerektiği belirtilmiştir. Ömer Paşanın Varna'ya gitmesi gerektiğinden gelene kadar Niğbolu muhafızının kardeşi Kapıcıbaşı İbrahim beyin biraz askerle vekil olarak hemen gitmesi gerektiği bildirilmiştir. Ömer Paşaya da bu bilgilendirme gönderilip durum açıklanmıştır. Bu durumlardan dolayı Teke sancağının yeterli olmayacağı düşünüldüğü için Niş'ten askerleri organize etmesi üzere Osman Paşaya görev verildiği açıklanmıştır. Sırlara güvenilmediği ve yol boyunca ve Niğbolu'da dikkatli olunması gerektiği, oyalanmadan bir an evvel gidilmesi gerektiği bildirilmiştir. Ömer Paşanın hemen Niğbolu'dan hareket etmesi için hızlıca gelmesi gerektiği bunun için gerekli önlemlerin alınması ve halkın korunması için o tarafa yakın olan Eflak'ta bir sıkıntı çıkmaması, buradan geçmenin mecbur olduğundan Rum vs. halkın buradan çıkmaması, çıkması gerekenlerin özel izin almasına ve eski-yeni kalelerin tahkim edilmesine bunların defteri tutulup bu defterin İstanbul'a gönderilmesi ve gönderilen mühimmatların korunması gerektiğini konu alan fermanıdır.

63. Hüküm

Varna muhafızı olup Niş muhafızlığına atanan Osman paşaya Sırların durumu ve Miloş'un uygunsuzlukları anlatılıp onlara güvenilmemesi, Belgrad'da yakın olan yerlere dikkat edilmesi gerektiğinden asker ve mühimmat takviyesi için Niş muhafızı Hüseyin Paşanın yetersiz olması nedeniyle istihdam sağlanamaması nedenleriyle Niş muhafızlığına başkasının atanmasının gerektiği açıklanmaktadır. Bildirinin gönderildiği paşanın Sofya ve Niş halkına sahip olması ve Varna muhafazasındaki görevlerinden beri devlete uyum sağladığı için Padişahın hatt-ı hümayununa göre Niş muhafızlığı görevi verilmiştir. Önceki vezir Hüseyin Paşa'ya Varna muhafızlığı ve Niğbolu'da olan Kaşif Ömer Paşaya Varna muhafızlığı görevi verildiği açıklanmaktadır. Yeni atanan Paşalar gelmedikçe eskilerinin görev yerlerinden ayrılmaması gerektiğinden Hüseyin Paşaya gönderilen mektupta Niğbolu'ya gidene kadar

Kapıcıbaşı İbrahim beyin Niğbolu'ya muhafız vekili olarak atandığı bildirilmiştir. Ömer Paşanın Varna'ya geç gelirse Silistre valisi Ahmet Paşaya emrinde birinin yada kapıcıbaşı Mehmet ağayı muhafız vekili olarak göndermesi gerektiği bildirilmiştir. Ömer Paşanın emri yerine getirerek hızlıca görev yerine gelmesi ve bölgedeki Sırlara dikkat edilmesi gerektiği, istihdam edilen askerler ile hemen görevine başlaması, Niş'in aynı şekilde korunması ve Belgrad muhafızı dahil Sırların her hareketini araştırıp doğrulamasını ve ihtiyaçların giderilmesi, mühimmat ve zahirelerin defterinin tutulup tek tek İstanbul'a gönderilmesi için yazılan kaimedir. *H. 15 Muharrem 1241 – M. 30 Ağustos 1825*

64. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaimede; Miloş ile Sırlı arasındaki söylenenler değişmiş olması ihtimaline karşı koruma emrine dikkat etmeleri ve Sırların ayaklandığı zaman üzerlerine gidecek olan Bosna askerleri olacağından orada ne kadar asker var, ne kadarı gönderilebilir, bu gibi bir durumun üstesinden gelebilirler mi gibi bilgi talebine karşılık cevaben gelen bildiri açıklanmaktadır. Sırların şuan bir şey yapmadığı ama onlara güvenilmediği için herhangi bir durumda korunma için Bosna askerlerine karşı hareket edemeyecekleri anlatılmaktadır. İhtiyaca göre 30.000 asker, 15.000 vukiyye barut, 5.000 vukiyye kurşun gönderilmiş olup eskisi gibi kapıdan ve liderle kalmamışsa da gelenler işe yarayacak ve hizmete alınabilecek kişileri yetiştirmeye başlamaları gerektiği bildirilmiştir. Kimseye izin vermeyerek dikkatli olunması gerektiğine, gönderilecek barut ve kurşun için defterdara haber verildiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 Muharrem 1241 – M. 31 Ağustos 1825*

65. Hüküm

Gönderilen emirde Kişi orada olursa cezasının verilmesi gerektiğine dair Silistre valisine izin verildiğine dair yazılan fermanıdır. *H. 12 Safer 1241 – M. 26 Eylül 1825*

66. Hüküm

Gönderilen emirde Kişi orada olursa cezasının verilmesi gerektiğine dair Ruscuk muhafızına izin verildiğine dair yazılan fermanıdır. *H.15 Safer 1241 – M. 29 Eylül 1825*

67. Hüküm

Silistre valisine, Ruscuk muhafızına yazılan bu kaimede; Belgrad muhafızı Abdürrahim Paşanın beşli ağası İboş askerleri tahrik ederek isyana teşvik etmiş ve arkadaşlarıyla Belgrad'dan kaçtığı, yakalandığında cezasının verilmesi, Sofya mütesellimi ve civardaki yöneticilere durumun bildirildiği açıklanmaktadır. Softa müteselliminin gönderdiği yazıda kaçakların Sofya'dan Lofça'ya gittiği bildirmiş ve burada teslim olmaları veya buradan geçme ihtimalleri olduğu Ruscuk muhafızı Mustafa paşaya yazıldığı açıklanmıştır. Eğer kaçaklar

oraya geldiyse hemen cezalarını verilmesi, yakın yerlerdeyseler araştırılıp bilgileri İstanbul'a bildirmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 23 Muharrem 1241 – M. 7 Eylül 1825*

68. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan kaimede; Bosna valisine gönderilecek 5.000 vukiyye kurşun ve 15.000 vukiyye barut hazırlanıp gemiyle güzergahı İbrail-Tuna-Belgrad-Bosna'daki Gravuška iskelesine gidecek şekilde ayarlanmış olup İbrail'e bilgi verildiği, mühimmatın tesliminde Belgrad muhafızının dikkatli olması, oyalanmadan sağ salim teslim edilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Sırlar tarafından mühimmatın Belgrad'a varmasında veya Belgrad'dan giderken sorun çıkmaması istenmiştir. Vidin ve Ada-yı kebir muhafızlarına yazılmış olan bildiriyle eğer Vidin yada Ada'da mühimmatın durması gerekirse hemen gerekli yerlere bildirilmesi gerektiği, Belgrad'dan geçişte sorun olmazsa da bildirilip hemen malları Gravuška iskelesine teslim edilmesine dikkat etmeleri için yazılan fermanıdır. *H. 23 Muharrem 1241 – M. 7 Eylül 1825*

69. Hüküm

Silistre valisine, Ruscuk, Yergöğü, İbrail muhafızlarına ve Niğbolu muhafız vekili İbrahim beye gönderilen bu kaimede; Bosna valisine gönderilecek 5.000 vukiyye kurşun ve 15.000 vukiyye barut gemiyle İbrail-Belgrad-Bosna'daki Gravuška iskelesine güzergahında gelecek olup mühimmatın teslimi için güzergahtaki tüm görevlilerin dikkatli olması, oyalanmadan hızlıca gönderilmesi ve yol emr-i şerifi bildirilmiş olduğu açıklanmakta ve dikkatli ve tedbirli davranılması konusunda yazılan fermanıdır. *H. 23 Muharrem 1241 – M. 7 Eylül 1825*

70. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaimede; Kendisine 15.000 vukiyye barut ve 5.000 vukiyye kurşun gönderileceği bildirilmiş, malzemelerin İbrail'e gönderildiği oradan Belgrad'a ve Bosna'daki Gravuška iskelesine sağ salim ulaşmasına dikkat etmeleri, gerekenlere bildiriler ve yol emri gönderilerek tembih edildiği açıklanmaktadır. Malzemelerin gelişinde iskelede bekletmeyip Bosna'dan uygun yerlere götürülüp korunması ve haberlerin bildirilmesi gerektiğine dair yazılan fermanıdır. *H. 23 Muharrem 1241 – M. 7 Eylül 1825*

71. Hüküm

Gönderilen emirnamenin tıpkı nüshası; Gereken harekete hemen başlayacağını söyleyen Vidin muhafızından yollanan bildirinin kaydına izin verildi. *H. 23 Safer 1241 – M. 7 Ekim 1825*

72. Hüküm

Vidin ve Ada-yı Kebir muhafızlarına yazılan bu kaimede; Bosna'ya gönderilecek mühimmatların güzergahında olan İbrail görevlilerine ve diğerlerine dikkatli olunması söylense

de malların güvenli bir şekilde teslim ve dağıtımı için bildirilerin gönderildiği açıklanmaktadır. Yol emr-i şerifi gönderilip yolda boşa vakit geçirilmemesi, malların sağ salim teslim edilmesi istenmiştir. Sırların durumuna ve gerektiği gibi malların Belgrad'dan hemen Gravuška'ya gönderilmesi gerektiği Belgrad muhafızına bildirildiği açıklanmaktadır. Ada muhafızına ne emir gelirse ona göre hareket etmesi gerektiği, Belgrad malları göndereceğini yazarsa hemen malların İslam limanı bölgesine getirilmesi konusunda dikkatli olunması ve herhangi bir durumu İstanbul'a bildirilmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 23 Muharem 1241 – M. 7 Eylül 1825*

73. Hüküm

Belgrad muhafızına gönderilen bu kaimede; Miloş'un Sırlara söylediği yalanlar İstanbul'a bildirilmiş olup gerekenin yapılması konusunda talimatlar verildiği, şimdi Miloş'un kardeşi Avram ve Birkaç knez ve papazları İstanbul'a gönderip güya Sırların hareketinden ve etrafta söylenenlerden ve yalanlardan bizim haberimiz yok, sipahiler halka saldırıyor ve Ruslardan gelen kağıdı Ruslar kendisi gönderdi Sırlar devlete bağlı diyerek İstanbul'daki vekillerin arasında bulunan Cise ve İlya adlı knezlerin yerine gönderecek kimse bulamayıp onların geri gönderilmesi için Belgrad'a knez göndereceği açıklanmaktadır. Eğer knezlerin değişmesi gerekiyorsa kişiler gelmeden cevap verilmeyeceği, knezlerin isimleri yazılarak bildirilmesi gerektiği, cevap beklerken Belgrad'da neler olduğunun açıklanması istendiği yazılmıştır. Sipahilerden biri bir taşkınlık yaptıysa Belgrad hakim ve müftileri ve Sırlar dahil bir knez hazır olduğu halde sorguda biri itiraf ettiğinde idam olunması gerektiği bilinerek Miloş buna göre hareket etmesi ve Belgrad'a 50-60 asker gönderilmesinde sorun olmadığı, 2 bölükbaşı ve yerli olacakları, ulufeleri 3 ayda tayin edildiği kazalardan verileceği açıklanmıştır. Yovançe'ye başka İstanbul'a başka mektuplar gelmiş olup tercümelerinde güya Miloş'un ve Sırların devlete bağlı olduğu Ruslara itimat etmedikleri, Belgrad'daki vekili Öldürülmesi devletten gelen emir olmadığını bildikleri, Miloş'un knezlere gönderdiği bildiriden sonra ifadelerini vermek için İstanbul'a gelmek istedikleri anlatılmaktadır. Reis-ül kütta'ya ifadelerinin ne olduğu sorulduğunda Miloş'tan gelen mektupların tercümelerinde bilindiğini söylemiş olduğu açıklanmaktadır. Miloş'un yaydığı uygunsuzluklar kendine ve milletine zarar verdiğini, uygunsuzlukların kabul edilmeğinin Belgrad muhafızı tarafından Miloş'a bildirildiği açıklanmaktadır. Miloş'un yolladığı mektuplar Belgrad muhafızının gönderdiklerine cevap vermeyip Yovançe'nin muhafaza başka bir şey verip vermediğini sorulup İstanbul'a ekstra bir şey gönderilmediği belirtilmiştir. Sipahilerin toplanıp Sırların hakkından geleceklerini söylediklerini bu sırada Belgrad muhafızının emriyle Miloş'un vekilini öldürdüklerini söylemişler ise de Miloş'un yazdığı gibi olmayıp vekili darp eden Sipahinin aklını kaybettiği

kimseye dokunmadığı bildirilmiş olmakla birlikte o adam Miloş Belgrad da iken onu ziyaret ettiği sırada tabancasına bakarken yanlışlıkla vurulduğu adamın yakalandığı konuda kimsenin suçunun olmadığı yine de idam edildiği açıklanmıştır. Sipahilerin bazen uygunsuz konuştuğu bilinse de Miloş sipahilerin öşürlerini kaldırmaya izin vermemiş olduğundan bu kızgınlıkları olabilir yada Sırlar tarafından tahrik edildiklerinden dolayı böyle konuyor olabilirler denilmektedir. Konu Miloş'un dediği gibi olmuş olsa bile halkın her söylediği itimat etmek gereksiz olup Miloş ve Sırlar muhafızın sözünü dinlemek zorundadır, devlete söyledikleri gibi bağlılarsa yapmaları gereken budur şeklinde ifadelerin olduğu görülmektedir. Sırlar Kara Yorgi ile beraber Miloş'a karşı hareket ettiler, Miloş kendi çıkarına göre yalanlar söyleyerek kendine karşı olanları dağıtıp cezalandırdı, bu gibi olaylardan sonra söylentiler dolaşmasının normal olduğu şimdi de sipahiler için aynı şey olduğu anlatılmaktadır. Miloş'un akıllı olup devlete bağlı olduğu, Sırların iddia ettiği şeyler karşısında İstanbul'a ne yazılırsa onu biliriz diyerek bunları Miloş'a yazacaklarını bildirmişlerdir. Miloş'un sorunlarına ve knezlere karşılık gönderilecek kişiler Belgrad muhafızın karışmaması gerektiği, Miloş'a mektuplar göndererek söylenen rehinlerin İstanbul'a çağırılmasına izin vermek olduğu bunun olmaması gerektiği belirtilmektedir. Sırların vekilleri hakkında Miloş'a bildiri gönderilip cevap geldiğinde gerekenin yapılacağı bildirilmiştir. Miloş'a önceden de söylendiği gibi İstanbul'daki knezlere muadil kimleri gönderecekse o zaman İstanbul'daki vekillere izin verileceği, Belgrad'da onlara kimsenin karışmayacağı söylenerek ikna olunup iade edildikleri açıklanmaktadır. Knezler gidince Miloş'a mektup yazarak Yovançe'yi iade edeceklerini söylemiş şartların aynı olduğunu bildirdiklerini ve gelecek olan cevaba göre hareket edileceği anlatılmaktadır. Belgrad'a gelecek askerlerin grup grup gelmesinin uygun olacağı, Sırlara güvenilmediği, Miloş'un yalanlarının bilinip kendisinin inkar etmesi, gelecek olan askerin ne kadar olacağına dair konuşulması ve Sırlara ve Miloş'a karşı tedbirli ve dikkatli olunması halkı incitmeden halkın askerlere ılımlı olmasını sağlayarak askerler için gerekli maaşın kazalardan uygun şekilde toplanmasına ve durumların nasıl olduğunun bildirilmesine dair yazılan fermanıdır. *H. 28 Muharrem 1241 – M. 12 Eylül 1825*

74. Hüküm

Çirmen mutasarrıfına yazılan bu kaimede; Belgrad muhafızı Abdürrahim Paşanın başlı ağası İboş'un askerler arasında isyan çıkarttığı sonra arkadaşları ile kaçtığı, nerede bulunursa yakalanıp cezalandırılması gerektiği, o zamanki Niş muhafızı Hüseyin Paşaya ve Sofya mütesellimi gibi gerekli kişilere bildirildiği açıklanmıştır. Gelen haberlerden kaçakların Sofya'ya bağlı Lofça'da olabileceği, Silistre valisi Ahmed Paşa ve çevredeki görevlilere durumun devletçe bildirildiği anlatılmaktadır. Kaçakların Edirne'ye gelmiş yada Anadolu'ya

geçmeye çalışma ihtimalleri olduğu, eğer gelirlerse hemen cezalarının verilmesi, gelmeyip çevre yerlerde ise dikkatli olmaları gerektiğini anlatan fermanıdır. *H.28 Muharrem 1241 – M. 12 Eylül 1825*

75. Hüküm

Emirnamenin ulaşmasıyla İboş yakalanırsa emredildiği gibi cezalarının verilmesi beyanıyla ferman kaydına izin verildi. *H. 15 Safer 1241 – M. 29 Eylül 1825*

76. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaimede; Sırppların ve Kara Dağ halkının hareketlerinin uygun olmadığı, olacak her durumun İstanbul'a bildirilmesi gerektiği, iki halkında hilekar olduğu ve onlarla ilgili her konuda dikkatli olunması gerektiği açıklanmaktadır. Sırpplar şu anda bir sorun çıkartmasa da onlara güvenilmediği, hareketlerinin izlenmesi ve dikkatli olunması gerektiği, her yerin iyice korunması gerektiğini anlatan fermanıdır. *H. 29 Muharrem 1241 – M. 13 Eylül 1825*

77. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; Miloş'un Bojdofçe'de inşa ettiği konağın etrafına sur ve dökme toprak duvarlı ahşap ev yaptırdığı bilinip Belgrad'da olan Varoş knezinin çağırıldığı Miloş'a bile bildirildiği anlatılmaktadır. Miloş'un bir ara uygunsuz davrandığı, şuan devlete bağlı gibi olsa da Sırppların isyanını bile fırsat bildiği düşünüldüğünden Sırpalara ve Miloş'a güvenilmediği, gönderilen bildiriler üzere hala ihtiyatlı ve dikkatli davranmaya şimdiye kadar ne emredilseyse aynısını yapmaya, durumun ve olan her şeyin tek tek İstanbul'a bildirilmesi gerektiğini anlatan fermanıdır. *H. 19 Safer 1240 – M. 3 Ekim 1825*

78. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; vefat eden serasker Ali paşanın haznedarı Mehmet ağa ve Kürkçübaşı Yordam Miloşdan dolayı ihanet ettiği, bu ihanetlerine karşı af dilemedikleri, Sırplarla birlikte olmadıkları, Miloş'un adamıyla gelip gideceklerinden yakalanamayacakları bildirilmektedir. Bu kişilerin itirafta bulunmayacağı, birbirleriyle yazışmalarının bulunamayacağı, vefat eden Maraşlı Ali Paşanın uygunsuzluğundan dolayı onları koruduğu açıklanmaktadır. Sırpplar ile haberleşme ihtimallerinden dolayı bunların idam edilmemesi bildirildiği, bunların sürgünüyle durumun ortadan kalkacağı, Mehmet ağanın kapıcıbaşılığı iptal edilerek sürgün edilmesi bildirilmiştir. Onların korunmasıyla ilgili bir belge gönderememelerine dikkat etmeleri ve Halep valisi ve Adana beylerbeyi Memiş paşaya yazılan bildiri bile açıklandığını anlatan fermanıdır. *H. 24 Safer 1241 – M. 5 Ekim 1825*

79. Hüküm

Emirnamenin gönderilmesinden ve Mehmet ağanın gelişinden bahsedilerek duruma itina gösterileceğine dair Halep valisinin gönderdiği bildirinin kaydına izin verildiğini anlatan fermandır. *H. 16 Rebi'ul-ahir 1241 – M. 28 Kasım 1825*

80. Hüküm

Halep valisine ve Adana beylerbeyine gönderilen bu kaime; Vefat eden Maraşlı Ali Paşanın Belgrad muhafızlığı sırasında hazinedarlık görevinde olan Mehmet ağa ve Kürkçübaşı Kayseriyeli Yordam'ın ihanetleri bilindiği şimdi onların Sırlar ile iletişimde olduğu, şuan ki Belgrad muhafızı Abdürrahim Paşa tarafından bildirildiği anlatılmaktadır. İstanbul'da halleri hakkında bir söz alınamamış olmakla suçlarını kabul etmeyecekleri bilindiğinden ve Sırlarla iletişimleri onların İstanbul'da olmasından dolayı olabileceğinden Mehmet ağanın kapıcıbaşı görevinden alınması ve Yordam'ın serbest bırakılmama şartıyla Adana'ya sürgün edilmesi konusunda karar verildiği açıklanmaktadır. Sürgün fermanları gönderildiği ancak asıl nedeninin orada yazmadığı, Yordam'ın Adana'ya gelişinde gereken korumayı ve kimseye mektup yollayamamasına dikkat edilmesi gerektiği, Adana beylerbeyi Memiş Paşaya özel İstanbul'dan yazıldığı bildirilmektedir. Mehmet ağanın oraya gelişinde korunması ve asla kimseye mektup yazmamasına dikkat etmeleri konusunda yazılan fermandır. *H. 24 Safer 1241 – M. 8 Ekim 1825*

81. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Bosna valisinde bulunan kurşun ve barutun Gravuška iskelesine ne zaman gönderileceğine dair yazılan bildiride malların Vidin'i geçmiş ve Ada'ya geldiği ne zaman yola devam edileceği Vidin ve Ada muhafızlarına yazıldığı, Belgrad'a geldiği gibi hemen gitmesi gereken yerle götürülmesi için emir verildiği açıklanmaktadır. Malların Silistre'ye gittiği haberi Silistre valisine bildirildiği, şimdiye kadar Belgrad'a ulaşacağı ve Bosna'ya gönderilmesi, Belgrad'a gelir gelmez güvenli şekilde gönderilmesine ve haberlerin hemen İstanbul'a gönderilmesini emreden fermandır. *H. 5 Rebi'ül-evvel 1241 – M. 18 Ekim 1825*

82. Hüküm

Mühimmat Belgrad'a geldiğinden kirası verilerek Gravuška iskelesine gönderildiğini açıklayan bildirinin yazılmasına izin verildiğine dair yazılan ferman. *H. 9 Cumaziel-evvel 1241 – 20 Aralık 1825*

83. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Miloş ve Sırlara iş icabı sıkıntı yaratmayacak, iyi sonuç verecek şekilde, nazik davranılması ve bir olay çıkmaması bildirildiği ve Miloş'un şimdiye kadar buna uyduğu bildirildiği anlatılmaktadır. Belgrad muhafızının konumundan

dolayı bunları bildiği ve koruma, kıyaslama görevlerinin olması önceden ve sonradan gönderilen bildirilerde Miloş'un ve Sırların her hareketini gözetleyip dikkatli olunması ve herhangi bir durumda nazikçe davranılması gerektiği konusunda yazılan ferman. *H. 7 Rebi'ül-evvel 1241 – M. 20 Ekim 1825*

84. Hüküm

Gönderilen emir gereğince hareket edilmesi gerektiği Vidin muhafızının gönderdiği bildirinin kaydedilmesine izin verildiğini anlatan ferman. *H. 15 Rebi'ül ahir 1241 – M. 27 Kasım 1825*

85. Hüküm

Ada-yı Kebir, Belgrad, Vidin, Niş muhafızlarına ve Bosna valisine yazılan bu kaimede; Sırlar devlete bağlı olsa da onlara güvenilmediği ve dikkatli olunması gerektiği önceden bildirildiği ve konu hakkında gelen bildirimlere uyulması gerektiği anlatılmaktadır. Sırların şimdi bir sorun yaratmadığı bilinse de herhangi bir tahrikle tekrar ayaklanacakları bilindiğinden öncekinden daha fazla tedbirli olunması gerektiği, görevlerini boşlamayıp asla tedbirleri elden bırakmayarak konuyla ilgili her haberin İstanbul'a gönderilmesi gerektiği konusunda gizlice yollanan ferman. *H. 20 Rebi'ül evvel 1241 – M. 2 Kasım 1825*

86. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaimede; Sırlara karşı alınan tedbirler arasında gönderilen barut ve kurşunun gönderildiğinin bildirildiği, Sırların durumunu araştırıp durumlarının ne olduğunu içeren ve durumun gerekliliği için yakınlarının çağırılıp uyumun sürdürülmesi için çaba gösterilmekte olduğu anlatılmaktadır. Eyaletten bazı kişilerin mir-i miranlık ve turnacılık rütbeleri verilmesinin uygun olduğu, dağıtımın ve Bosna'daki eski barutun tamamen olması nedeniyle Tırnavnik ve 'de tesisi edilmesinin İstanbul'a bildirildiği anlatılmaktadır. Cevap olarak, görevleri gereği dikkatli, ihtiyatlı olunması gerektiği, uygun olan bazı kişilere mir-i miranlık görevinin verilemeyeceği çünkü rütbe vermeye sebeplerinin olmadığı, Bosna'ya bağlı İzvornik sancağında miri miran olacak kimse olmadığı şuan olanlardan başka kimse olamayacağı, şuanda bu rütbede olanların istihdam edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Bosna valisine yazılan tebihnameye uyması ve Sırlara karşı ihtiyatlı ve dikkatli davranıp her durumu İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan ferman. *H. Rebi'ül evvel - M. 6 Kasım 1825*

87. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; İstanbul'da Bostancıbaşı ağa'da tutulan Sırp knezlerinin ... ile Miloş gönderdiği mektuba cevap gönderilmiş, knezlerin teslim edilmesi için Miloş'un kardeşi gibi kimseler İstanbul'a gönderilmedikçe salınmayacakları ne zaman bunu

anlarlarsa o zaman kale alınacakları bildirilip konu hakkında dikkatli olmaları konusunda yazılan fermanıdır. *H. 26 Rebi'ül evvel 1241 – M. 8 Kasım 1825*

88. Hüküm

Gönderilen emir gereğince hareket edilmesi gerektiği müşârün-ileyhin gönderdiği bildirinin kaydına izin verildiğini anlatan fermanıdır. *H. 9 Cemazi-el evvel 1241 – M. 20 Aralık 1825*

89. Hüküm

Niş muhafızına yazılan bu kaime; Rebi'ül evvel ayının 11'inde gönderilen bildiride Sırlara dair bilgilerin tek tek gönderileceği konusu ve kalede bulunan mühimmatların yazıldığı bildirilmiş olup cevap olarak görevli oldukları Niş kalesinde gerekenleri teyit ederek konu hakkında şimdiden görüşüldü ve lazım olan şeylerin gönderilip gönderilmeyeceği, ne kadar gönderilebileceğinin bildirileceği anlatılmaktadır. Sırların durumları hakkında bilinenleri İstanbul'a bildirilmesi konuları hakkında azılan fermanıdır. *H. 30 Rebi'ül evvel 1241 – 12 Kasım 1825*

90. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; eski muhafız Maraşlı Ali paşanın haznedarı Mehmet ağa ve Yordam hakkında duyulanlar soruşturulmuş ise de suçları ispat edilemediğinden Mehmet ağanın kapıcı başı görevinden alınıp Yordam'ın Edirne'ye gönderilmeleri bildirildiği anlatılmaktadır. Şimdi ise aralarındaki yazışmalar ele geçirildiğinden suç bulunup emrin iptal edildiğinden, hakların çıkarılan emrin gizli olduğu ve tutuklamak sert görüp bunun yapılmaması ve Miloş'un bu durumu duymaması ve orada tedbirli olunması gerektiği anlatılmaktadır. Bahsedilen kişilere karşı dikkatli olunması gerektiğini anlatan fermanıdır. *11 Rebi'ül ahir 1241 – M. 23 Kasım 1825*

91. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Miloş ve Sırların mümkün olan en iyi şartlarda zamanın gerekliliğine göre uygun şekilde hareket edilmesi için çabalamaları konusunda İstanbul civarında olan bir bölgenin Belgrad'daki bir rahibe verildiği için rahibin İstanbul'a gelmesine dair yazılan fermanı ve Miloş getirdiği mektuplar hakkında bilgilendirme yapıldığı, rahibin Sırlar ve Miloş hakkında bilgiler verdiği Vidin muhafızı tarafından bildirildiği anlatılmaktadır. Sırlarla ilgili gereken bilgilendirin verilmesi, Miloş'un durumu gibi konuların padişaha bildirilip gerekenin yapılacağı açıklanmaktadır. Miloş ve Sırlara dikkat edilmesi, şartların sağlanması ve ekonomik durumları konusunda gereken önemlemlerin alınması konusunda yazılan fermanıdır. *H. 12 Rebi'ül ahir 1241 – M. 22 Ocak 1826*

92. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Sırlara karşı dikkatli olup gerekenin yapılması konusunda yazılan bildirilerden ve Miloş'un bazı papaz ve knezler hakkındaki durumun bilinmesine karşı Sırlardan 2 kişi ma-azesinin gelirini serbest bırakma amacıyla oldukları, Belgrad'da olan Sırp vekillerine gitme iddiasında bulunduğunun padişaha bildirildiği açıklanmaktadır. Bu durumun ispat edilmesi ve inkar edildiğinde dikkatli olunması gerektiği, Miloş'un Belgrad'daki vekillerinin her dediğinin yapılmaması gerektiği, veren görevin gerektiği gibi yapılması önemli olduğundan koruma emrine devam ederek ihtiyatlı davranılması gerektiği açıklanmaktadır. Her konunun İstanbul'a gönderilmesi, teminatın sağlanması için gerekenin yapılmasına çaba sarf etmek ve bildikleri her şeyi bildirmeleri konusunda yazılan fermanıdır. *H. 13 Rebi'ül ahir 1241 M. 23 Ocak 1826*

93. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; İstanbul'da Bostancıbaşı ağa'da olan Sırp vekillerin durumu hakkında Miloş ikna olursa cevap verileceği bildirilerek vekillerin 4 senedir İstanbul'da olduğundan birilerine mektuplar yolladığı ve tahliye edilmek istediklerini bildirdikleri açıklanmaktadır. Vekillerin gitmesi için yerlerine muadil vekillerin gönderilmesi istendiği ve Sırlar bu isteği Miloş'a bildirmiş olsa da Miloş'un dediklerinin birbirini tutmadığı ve göndereceği kişilerin muadil olmaması nedeniyle değişimin olmadığı anlatılmaktadır. Miloş'un Sırlara cevap vermediği için onların İstanbul'a gelmek için izin istediği, buna izin verilmediği, konu hakkında Miloş'a gönderilen mektuba cevap gelmediği açıklanmaktadır. Değişim için uygun adamların gönderilmesi Belgrad muhafızına bildirilmiş, Belgrad muhafızı da bunu Miloş'a bildirmiş olsa da Miloş'un değişim için gönderdiği adamların uygun olmadığı ve Belgrad muhafızı da bunu emre uygun olmadığı için kabul etmediği anlatılmaktadır. Vekillerin uygun adam gönderilmemesine sebep olarak kendilerinin 4 senedir burada tutulmasından dolayı insanların korktuğu, kendilerine izin verilirse gidip yerlerine uygun olanların isimlerini yazarak İstanbul'a göndereceklerini söyledikleri açıklanmaktadır. İçlerinden birinin izin verilirse gidip durumu halka anlatıp kendilerinin tutsak olmadığı, devletin onlara baktığını anlatıp birilerini getirecek veya gelmek istemezlerse kendisinin geri geleceğini söyleyip izin istedikleri belirtilmektedir. Kendilerinin 8 kişi olduğu 2 kişinin de ticaret için gelip giderek aslında 6 kişi oldukları yazılmakla birlikte dediklerine izin verilirse kimlerin gönderileceğine emin olamayarak devletin Miloş'tan muadil olarak kardeşi ve oğlu istenmiş, Miloş başka bir iş için gelirken bunları getirirse de şimdi yollamadığı o zaman gelmelerindeki amacın farklı olduğunu söylediği bildirilmiştir. Gelecek olanlar Miloş'un kardeşi ve oğlu olması gerektiğinden İstanbul'daki knezlerin tutsak olsa yerlerine oğlu onlar

tarafından da çağırılmazdı denilerek onların tutsak olmadığı anlatılmaktadır. Durum buyken geçek olan knezlerin rehin statüsünde olarak değişime izin verileceği, İstanbul'daki vekillerden biri Belgrad'a gönderilecekse haber verileceği, vekillerden birinin cinnet geçirdiği ve tedavi istedikleri bu durum değerlendirilip gerekli yerlere bildirileceği, gönderilecek knez hakkında seçim yapılacağı açıklanmaktadır. Vekiller kendi arasında anlaşmazsa gidecek kişiler için seçim yapılacağı, Belgrad'a gidip gelmenin zor olmasından gidecek kişinin seçiminin önemli olduğu, Sırp papazlarının etkisinin az olmasından dolayı yeni papaz seçilmesi gerektiği yazılmaktadır. Seçilen papazların ve vekillerin itibarlarının önemli olduğu belirtilip herhangi bir terslik olmaması için gereken önlemlerin alınması gerektiği açıklanmaktadır. Miloş ile haberleşerek durumu netleştirip papaz ve vekillerin güvenilirliğinin sağlanması gerektiği, tüm bu konular hakkında Divan kararlarının uygulanacağı ve gerekirse tekrar toplanılacağı belirtilmektedir. Duruma uygun davranılması konusunda yazılan fermanıdır. *H. 16 Cemazi-el evvel 1241 – M. 27 Aralık 1825*

94. Hüküm

Bosna valisine yazılan bu kaime; Sırların sakin olduğu bundan önce Sırlara casus gönderilip bunun bildirilerinden yola çıkarak bazı eşkıyaların saldırıda bulunup bulunmadığı, Miloş, Sırların durumu gibi bilgiler ve mal, mülk üzerindeki hakların güvencesinin sağlanması gibi konularda bilgi verildiği açıklanmaktadır. Hala Sırlara ve Miloş'a karşı dikkatli olup emirlere uyarak her bilinen bilgiyi tek tek İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 28 Cemzi-el evvel 1241 – M. 8 Ocak 1826*

95. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; Bostancıbaşı ağadaki Sırp vekillerinin önceden belirttiği kendilerine izin verilerek giderlerse kendilerine muadil olanların isimlerini verip gönderecekleri, İstanbul'da keyiflerinin iyi olduğunu bildirmek için aralarından bir kişinin gönderilmesi ve diğerlerinin gelmesini sağlayacaklarını, yanlarında birilerinin de gelmesini istedikleri söyleyip muadil 6 kişinin isimlerini verdikleri anlatılmaktadır. Divan kararınca bu kişilerin araştırılması, Miloş ile de görüşülüp işlemlerin yapılması istendiği ve görüşmelerin detaylarının bildirilmesi istendiği belirtilmektedir. Uygun olan kişiler gelmezse vekillerin tutsak konumunda tutulacağı, Rusya'nın da bu konuya karışması hakkında endişeli oldukları belirtilmektedir. Gelecek olanların ve İstanbul'daki vekillerin durumu ve güvenilir olmaları konusunda farklı görüşler olup konu hakkında bilgilerin paylaşılması gerektiği, olay vekillerin dediği gibi olursa değişimin yapılmasının uygun olduğu ama gelecek olan vekillerin kim olması gerektiği ve güvenilir olup olmadıklarına emin olamayıp konu hakkında önem ve dikkat edilmesi

gerektiği, bilinen her şeyin İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan fermandır. *H. 27 Cemaziel ahir 1241 – M. 6 Şubat 1826*

96. Hüküm

Belgrad muhafızına gönderilen bu kaimede; Sırp vekillerinin İstanbul'da bulunma süreleri nedeniyle değişiklik yapılması için izin istedikleri, vekillerden biri görevli ile gönderilmiş olup gerekli belgeler ve isim kağıdı onlar tarafından gönderilip yazılanların durumları belirlenip bildirileceği anlatılmaktadır. İstanbul'daki knezler Sırlar tarafından seçilip gönderildiğinden gelecek olanlarda aynı şekilde olması gerektiği, Gönderilen görevlinin Miloş'a değişim yapılması gerektiğini bildirdiği, konu için Miloş ile görüşülüp knezler ve yardım hakkında konuşulması gerektiği bildirilmiştir. Miloş'un Sırları dinleyerek yardımcı gönderip çözüm önerisi sunacağı, gelecek olan bilgilerle gerekenin yapılması konusunda padişaha arz edilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Gönderilen görevlinin durumu bildirip acilen gereken belgeleri hazırlaması ve her ihtiyacın karşılanması için gereken çalışmaların yapılacağı, gönderilen bildirilerin cevabı ve padişahın onayı sonucunda cevap verileceği açıklanmaktadır. Durum hakkında bilinenlerin İstanbul'a bildirilmesi konularında yazılan fermandır. *H. 10 Recep 1241 – M. 18 Şubat 1826*

97. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaimede; İstanbul'dan gönderilen görevlinin Miloş ile görüştüğünden 5-10 gün sonra tutuklandığı, İsmi verilen kişilerden birinin gönderilmesi üzere hazırlandığı, Semendre ve Belgrad'dan birer knez, Vidin'den Miloş'un akrabası Yovan'ın kayınbabası, Puşiş köyünden bir papaz ve Gorgi adlı kişilerin gönderilmesine karar verildiği açıklanmaktadır. Görevli, kişileri Belgrad'a götürüp kişilerin uygun olduğu, İstanbul'da düzenlemeler yapılarak yılda 1 kez evlerine gidip gelmeleri için talepte bulunulduğu belirtilmektedir. ... oğlunun gönderilmesi istendiği ancak Sırların bunu kabul etmediği belirtilmiş ancak oğlunun gönderilmesi için söz verildiğinden bu durum çözülmeden diğer knezlerin gönderilmeyeceği bildirilmiştir. Miloş yakın akrabalarının yerine başka akrabası olan Yovan'ın kayınbabasının gönderileceğini söylemiş, bu durumun padişaha bildirilip gereken görüşmelerin yapılacağı anlatılmaktadır. İstanbul'da ki knezler verilen isimlerin kendi yerlerine gelmesini istediği durumun devletçe onaylanması gerektiği açıklanmaktadır. Bildirilen taleplerin gereken yerlere iletilmesi ve istenilen işlerin yapılması konusunda yazılan fermandır. *H. 10 Şaban 1241 – M. 18 Şubat 1826*

98. Hüküm

Ada-yı kebir muhafızı Abdülkerim paşaya yazılan bu kaimede; Miloş'un bu aralar askeri talimat yaptığı Sırlı casuslar tarafından bildirildiği, bilindiği gibi Sırlara

güvenilmemesi gerektiği ve devamlı dikkatli ve ihtiyatlı davranılması gerektiği, bilinen her haberin İstanbul'a bildirilmesi gerektiğine dair yazılan fermanıdır. *H. 21 Cemzi-el evvel 1241 – M. 31 Ocak 1826*

99. Hüküm

Niş muhafızına yazılan bu kaime; Ruslar tarafından Miloş'a gönderilen kağıdın ve Miloş'un gönderdiği mektubu padişaha arz edildiği ve Miloş'un mektubunun mealinin saçmalık olduğu açıklanmaktadır. Sırlara bu gibi durumlarda güvenilmemesi gerektiği, her zaman dikkatli olunması gerektiği, her durumda emirlere uyulması ve bilinen her şeyi İstanbul'a bildirilmesi konusunda yazılan fermanıdır. *H. 21 Cemazi-el evvel 1241 -M. 1 Ocak 1826*

100. Hüküm

Belgrad muhafızına gönderilen bu kaime; Bostancıbaşı ağa'da olan vekillerin yerine gelecek knezlerin İstanbul'a gönderilmesi hakkında bilgiler verilerek konu hakkında Miloş'un gereken yerlere belgeler gönderdiğini ve gelenlerin yerleştirilmesi ve konu hakkında Nemçe ve diğerlerinin ilgisi açıklamaktadır. Knezlerin gelmesi diğerleri hakkında karar verileceği, knezlerin gelmesi için bir engel olmadığı belirtilmektedir. Gereken belgelerin gerekli yerlere gönderildiği, görevlilerin dikkatli olması gerektiği, durumun devlet için önemli olduğu ve gerekli önlemlerin alınması gerektiği açıklanmaktadır. Knezlerin biraz orada beklemesi gerektiği, durumun önemine göre davranılması ve bilinen her şeyin bildirilmesi gerektiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 21 Cemazi-el evvel 1241 – 1 Ocak 1826*

101. Hüküm

Belgrad muhafızına yazılan bu kaime; İstanbul'da olan Sırp halkı knezlerinden Dimitri Olduğu için tedavisi mümkün olmadığı, diğerlerinden ayrı olarak gitmesi için izin verilmesi İstanbul'daki diğer knezler tarafından rica edildiği açıklanmaktadır. Kneze izin verildiği, İstanbul'dan Belgrad'a oradan gideceği yer için yol emri ve 3 asker 1 ocak tatarının görevlendirildiği konusunda yazılan fermanıdır. *H. 5 Cemazi-el evvel 1241 – 16 Aralık 1825*

SONUÇ

14. yüzyılın ortalarında ciddiye alınması gereken bir güç olarak varlığını ispat eden Osmanlı Devleti, Doğu Roma İmparatorluğu tahtındaki mücadeleye taraf olmak suretiyle Balkan fetihlerinde önemli bir stratejik mevki olan Çimpe'ye sahip olmuştu. Doğu Roma tahtı için girişilen mücadelede Osmanlı Devleti'nin karşı saflarında yer alan kuvvetlerden biri de Sırlardı. Kısa zaman zarfında ülkesini Balkanlardaki en önemli siyasi güç haline getiren Stefan Duşan, Osmanlı tehlikesinin farkında olmasına rağmen bu tehlikeyi bertaraf edemedi hayatını kaybettiğinde kurduğu güçlü siyasi yapı da parçalanmaya yüz tuttu. 1371 tarihi Osmanlı-Sırp ilişkilerinde önemli bir dönüm noktasını oluşturdu. Bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti'ne vasallık bağıyla bağlanan Sırların ortak hafızasında silinmez izler bırakan Kosova Savaşı 1389'da cereyan etti. Fatih Sultan Mehmed'in Osmanlı tahtına çıkması hem Osmanlı Devleti hem de Sırbistan tarihi için yeni bir dönemin başladığına işaret etmekteydi. 1459'da Semendire'nin Osmanlı topraklarına katılmasıyla Sırp Despotluğu ortadan kalktı. 1521'de Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın Macaristan Kralı II. Lajos'a karşı düzenlediği seferde Belgrad fethedildi ve bir Osmanlı sancağı haline geldi.

18. yüzyılda aydınlanma hareketinin Avrupa'da oluşum göstermesi ile devamında yaşanan 1789 Fransız ihtilali ve ortaya çıkan milliyetçilik akımı, tüm dünyayı tesiri altına almış oldu. Rusların kuzeyde bir devlet haline gelerek Akdeniz'e inme istekleri ve bu gayeleri hususunda Panslavizm politikalarının işlenmesi, Avrupalı devletlerin 18 ve 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti topraklarına karşı beslediği ele geçirme isteği gibi nedenler ile Osmanlı bünyesindeki milletlerin parçalanmaya başlaması kaçılmaz olmuştur. Sırlar bağımsızlık kazanmak amacı ile pek çok girişimde bulunmuşlardır. Sırlar 1815 senesinde Viyana Kongresine bir heyet göndermiştir. Viyana'ya gönderilen bu heyetten başarılı bir sonuç alınmaması üzere tekrar isyan eden Sırlar Miloş Obrenoviç'in başknez olarak tanınmasından sonra amaçlarına giden yolda yürümeye devam etmişlerdir. 1867 senesine kadar Belgrad'da asker bulundurmaya devam eden Osmanlı Devleti 1878 Berlin Antlaşması ile bölgeyi tamamen kaybetti ve Sırbistan bağımsızlığını ilan etti. Yaklaşık 350 sene birlik ve uyum içinde yaşayan bu iki toplumun tarihi geçmişinde yaşanan olaylar içerisinde Sırp isyanları ve sonrasındaki Sırp bağımsızlığı mücadelesi gerek Türkiye ve gerekse Sırbistan tarihçileri için oldukça önemli ve aydınlatılması gereken bir konudur. Bu konu hakkında literatürde bulunan pek çok bilimsel

çalışma olması tarih bilimi için oldukça önemli olmakla beraber günümüzde hala gün yüzüne çıkmayı bekleyen ayrıntılar bulunduğu da unutulmaması gereken bir gerçektir.

Çalışmanın temelini teşkil eden 611 numaralı ayniyat defteri, 1824-1826 yıllarında yazılan hükümleri ile Osmanlı Devleti ve Sırp halkı arasındaki sosyal, siyasal, askeri ilişkiler gibi Osmanlı-Sırp ilişkilerini, Sırp isyanları ve 1830'lu yıllar arasında zuhur eden hadiseler açısından boşlukta kalmış yılların doldurulması amacı için önemli bir noktaya değinmektedir. Sırp halkının bu süreçte Miloş'a karşı bir isyan çıkardığı, Knez olarak kabul edilen Miloş'un Sırp halkına karşı izlemiş olduğu siyaseti ve Osmanlı paşalarının izlemiş oldukları yolları, kendilerine verilen emirler doğrultusunda devletin Sırlara karşı izlediği politikası gibi konuları ortaya koymaktadır.

Özellikle Miloş ile Maraşlı Ali Paşa'nın arasındaki ilişkinin boyutlarını gözler önüne seren defterde; Miloş'un Maraşlı Ali Paşa ve görevlileri Yordam, Mehmet Ağa ile devlet aleyhine yapılan bazı işleri şu şekilde anlatılmaktadır: Devletin vergi oranlarını arttırmadığı halde, halka oranların arttığı lanse edilmiş ve vergiler Osmanlı Devleti adına toplanmıştır. Bu şekilde toplanan paraların İstanbul'a gönderilmeyerek kendi mülklerine kattıkları, Maraşlı Ali Paşa, Kürkcüsü Yordam, Hazinesarı Mehmet Ağa ve Miloş'un birlik içerisinde Osmanlı Devleti'ne karşı hareketlerde bulunduğu defterin içerisinde alenen belirtilmiştir. Bu durumun kesinliğinin öğrenilmesi ve İstanbul'a bildirilmesi, gereken tedbirlerin alınması gibi yazışmalar bulunmaktadır. Maraşlı Ali Paşa'nın 1824-1826 senelerinden önce ölmüş olduğu defterde geçen *müteveffa* kelimesinden anlaşılmaktadır. Kendisinin öldüğü ve iş birlikçileri olan Kayseriyeli Yordam ve Mehmet Ağa'nın yaşadığı, hatta Belgrad'dan kaçtıkları ve Kayseriye'ye doğru gitmekte oldukları, yol esnasında yakalanmaları, Kayseriye'de yakalanırlar ise orada tutulmaları gerektiği gibi bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler ışığında devletin bu dönemde kendisi aleyhine hareket eden devlet adamlarına ve yardımcılara karşı gösterdiği tutum gözler önüne serilmektedir.

Defter içerisinde Sırp bölgeleri ve bu bölgede görev yapan bazı paşaların kimler olduğu konusunda bilgiler bulunmaktadır. Üsküp mutasarrıfı Yaşar paşa, Rumeli valiliği görevinde bulunan Hurşid, Maraşlı Ali, Sabık Derviş paşalar, Vidin muhafızı İbrahim paşa, Alacahisar mutasarrıflığı görevinde bulunan Şehit ve Şehsuvar paşalar, Prizrin mutasarrıfı Mahmut paşa,

Bosna valisi Selim Sırrı paşa, Niş muhafızı Hüseyin paşa gibi isimlerin bulunması hem bölgeler hem de bu bölgelerde görev yapan kişilerin kim olduğu hakkında bilgi vermektedir. Defterde adı geçen bölgelerde nahiye, köy, kasaba gibi yer isimlerinin verilmesi o dönemde hangi bölgelerin daha büyük yerleşim yeri hangilerinin daha küçük nahiye, köy gibi yerleşim yerleri olduğu hakkında ipucu edinilmesini sağlamaktadır. Belgrad, Niş, Vidin, Ada-yı Kebir, Silistre, Rumeli, Bosna gibi bölgelerde bulunan makamlara irsal edilen fermanlar ile coğrafi olarak o dönemde Sırpların yaşadığı alanlara dair ipuçları elde edilmekte ve genel itibari ile Osmanlı Devleti'nde Sırp halkının yoğunlukta yaşadığı bölgelerin haritasını betimlemek ve bir çerçeve oluşturmak mümkün olması hasebiyle önemli bilgiler oluşturmaktadır. Özellikle Belgrad, Bosna ve civar bölgelerine gönderilecek silah, asker, mühimmat gibi takviyeler için belirli bir güzergâh kullanıldığı bilgisini veren defterde bu güzergâh; İstanbul'dan gemiler ile İbrail'e oradan Tuna nehri vasıtasıyla Belgrad'a ve buradan da Sava nehri aracılığı ile Bosna'da vaki olan Gravuška iskelesidir. Fermanlarda geçen bu güzergâh üzerinden gönderilen mühimmat vs. için sık sık takviyenin önemi, bekleme yapılmadan yollarına devam edilmesi gibi uyarıların varlığına rastlamak mümkündür. Bahsi geçen yıllar içerisinde Osmanlı Devleti bir yandan halk isyanları bir yandan bünyesinde bulunan yeniçeri olayları ile ocağın lav edilmesi ve diğer bir yandan Avrupa ile Napolyon olayları ile uğraşmakta idi. Tüm bu olaylar ve bahsedilen bu bölgelerde var olan ve devam eden karışıklıklar ile Sırlara karşı olan güvensizlik nedeni, kale ve bölgelerin tahkim edilmesi, askerlerin kuvvetlendirilmesi gerekliliğinin göstergesidir.

Miloş ve faaliyetleri hakkında literatürde bulunan bilgiler oldukça sınırlıdır. Kendisinin 1830'lu yıllardan sonra yaptığı faaliyetler daha çok işlenmiştir. 1824-1826 tarihleri arasında Miloş'un yaptığı siyasi, askeri, mali hamleleri hakkında defterden elde edilen bilgilere göre; kendisinin oldukça zeki biri olduğu, kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiği, devlet adamları ile zaman zaman iş birliği içerisinde olduğu ancak çıkarlarına karşı olduğunda ise devletin isteklerine karşı geldiği çıkarımları yapılabilmektedir. Miloş'un geçmişine bakılarak bir tüccarken iki defa Sırpların knezliğine gelmiş olması yaptığı siyasetin ve uyguladığı hamlelerin kendince doğruluğunu göstermektedir. Çıkarları ve kendisine tanınan hakları ile attığı adımlar doğrultusunda Miloş'un olabildiğince zeki biri olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Dönem ve durumun şartları gereği Rusya ve Avusturya'nın bölgede Sırp ve Slavlar üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda -ki bu çıkarlar Balkan bölgesinde toprak elde ederek genişleme ve Osmanlı Devleti'nin gücünü ve alanını sınırlandırmak olarak açıklanabilir- hareket etmek amacı ile Miloş ve Sırp ile iletişim halinde oldukları bilinmektedir. Metin içerisinde Rusların gönderdiği bir mektuptan bahsedilerek bu mektubun Miloş'a ve Sırlara

gönderildiği belirtilmekte ancak Miloş'un Ruslara itibar etmeyerek bu mektubu Osmanlı Devleti'ne ilettiği açıklanmaktadır. Devam eden yazışmalardan da anlaşılacağı üzere bu bilginin ne denli doğru olduğu ve Miloş'un Osmanlı Devleti'ne karşı ne denli sadık biri olduğu tartışılır bir durumdur. Ana kaynağımızın başlarındaki kaimelerde Miloş'a karşı ılımlı bir duruş söz konusu iken ilerleyen sayfalarda Miloş'un yaptığı uygunsuz hareketlerden bahsedilerek Miloş'a ve Sırlara güvenilmemesi gerektiği belirtilmektedir.

Mali yönden bilgiler de sunan defterde; devletin gayr-i müslim halktan Öşür, Cizye, Haraç gibi vergiler aldığı, bu vergilerin kimlere ne oranda verilip bağlandığı, halkın bu vergilere karşı olan tutumu gibi konular hakkında malumatlar bulunmaktadır. Sırların Miloş'a karşı isyan etmeleri ve isyanın Miloş'un Poroz adlı vergiyi oldukça fazla almasından dolayı olduğu anlatılmakla birlikte yine Sırların isyanın nedeninin ve kime karşı olduğunu aslında devlete değil Poroz vergisinin varlığına ve çokluğuna karşı olduğu açıklanmaktadır. Bu vergi aslında Osmanlı Devleti tarafından alınmamaktadır. Ancak bu vergiyi Miloş, halka sanki Osmanlı Devleti bu vergiyi istiyor gibi göstermesi hasebiyle Sırlarca tepki çektiği görülmektedir. Sırp halkının Miloş'a karşı isyanı için komitecilik ve toplantı yaptıkları yine defter içerisinde görülen bilgiler arasındadır.

Defterde geçen diğer bilgiler arasında; dönemin büyük sorunların biri olan yeniçeri sorunu ve bu yeniçeri sorunun Sırp halkında isyana neden olması, Rumeli'de bulunan Rumların yapmış olduğu isyanlar ve isyancı Rumlar ile Karadağ halkının Sırların isyanlarına karşı vermiş oldukları destekler, Mora'da ayaklanan halk gibi bilgiler elde edilmiştir. Konu olan dönemde Sırp meselesi ve isyanları ile ilgili Rum ve Rusların sık sık zikr edilmesi dikkat çekmektedir. Bu şekilde konu olan 1824-1826 yılları arasında devletin Sırlar ve Sırp isyanlarının yanı sıra başka ne gibi sorunlar ile ilgilendiği ortaya çıkmaktadır.

Defter içerisinde önemli bir bölümü oluşturan konu, İstanbul'da bulunan Sırp vekillerinin değişimi ile ilgili hükümlerdir ve oldukça dikkat çekici bir konudur. Osmanlı Devleti ve Miloş'un ters düştüğü ve oldukça sık bahsedilen bu konu İstanbul'daki knezler meselesidir. İstanbul'da tutulan Knezlerin Osmanlı Devleti gözünde birer tutsak olmadığı, kendilerine misafir gözü ile bakıldığı defterden edilen bilgiler arasındadır. Ancak Sırlar tarafından bunun bu şekilde kabul edilmediği knezlerin İstanbul'da sanki birer tutsak olduğu,

hapsedildiği iddiası bulunmaktadır. Konu hakkında Miloş ve Osmanlı Devleti'nin sık sık mektuplaştığı ve iki tarafın da bu knezler için iddiaları ve değişimleri konusunda farklı düşünce ve istekleri bulunduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti, knezlerin değişimin yapılabilceği konusunda uzlaşılabilceği ancak bu değişimin sadece İstanbul'da bulunan knezler kadar önemli ve eşit konumdaki yeni knezlerin gelmesi ile kabul edeceğini bilgisi verilir iken Miloş ise bu değişim konusunda knezlerin yerlerine gönderilecek kişilerin oradakiler gibi yüksek mertebede önemli kişiler olmamasını istemektedir. Sırlı vekili olarak anılan bu knezlerin yerine papaz, uzak mevkilerdeki daha az önemli kişilerin oğulları vb. gibi kişilerin gönderilmesini istemektedir. Bu noktada Miloş ile istekleri ve çıkarları uyuşmayan Osmanlı Devleti bu konu hakkında Belgrad, Niş, Bosna gibi mevkilerdeki Paşalarına defterde bulunan, gönderilmiş olan ferman ve kaimelerde durumu ve isteklerini anlatarak uyarılarda bulunduğu anlaşılmaktadır. Defterden anlaşıldığı üzere knez değişimi konusu için bazı kişilerin görevlendirildiği, bu görev için bir defterin tutulması, gelecek kişilerin adlarının ve unvanlarının bu deftere yazılması, görevlilerin bu konularda işlerini titizlikle yapması herhangi bir ters duruma ve Miloş'un oyunlarına karşı tedbirli ve dikkatli olunması gibi önlemlerin alınarak sürecin devam ettiği öğrenilmektedir.

Yukarıda daha önceden belirtildiği gibi çalışmanın ana amacı tarihin dehlizlerinde açığa çıkmayı bekleyen dönemlere naçizane bir ışık tutmak olup 19. Yüzyılın ilk çeyreğinin sonunda devletin hala kendisine bağlı olduğu Sırp milleti hakkında güvenilmez bir millet olduğu sıklıkla 611 numaralı ayniyat defterinde vurgulanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktaş T, (1991). “Ayniyat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 4: 277-278.
- Aksun Z. N, (2011). *Yozlaşma/Yenileşme/Değişim Kısacasında Dört Muzdarip Padişah*, Ötüken yay., İstanbul.
- Aslantaş S, (2007). *Osmanlıda Sırp İsyanları 19. Yüzyılın Şafağında Balkanlar*, Kitapyayınevi, İstanbul.
- Bab-ı Ali Evrak Odası. (1825). *611 Numaralı Ayniyat Defteri*. Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul.
- Câbî Ömer Efendi, (2003). *Câbî Tarihi (Târîh-i Sultân Selim-i Sâlis ve Mahmûd-ı Sâni) Tahlil ve Tenkidli Metin I*, Haz. Mehmet Ali Beyhan, TTK Yay., Ankara.
- Cezar M, (2010). *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, C. 5, TTK, Ankara.
- Çetin A, (1985). “Osmanlı Arşivlerinin Tarihçesi”. *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu*. 1985, İstanbul, 63-71.
- Duran N, (2024). “Miloş Obrenoviç’in Sırp Özerkliğine Giden Süreçteki Rolü (1815-1830), *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 4/1: 100-116.
- Emecen F. M, (2016). *Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Bs. 2, İstanbul.
- Eroğlu H, (2017). “Osmanlı Sırp İlişkileri (1347-1521)”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 41: 79-106.
- Hacısalihoglu M, (2009). “Sırbistan”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 37: 121-126.
- Jelavich B, (2013). *Balkan Tarihi I 18. Ve 19. Yüzyıllar*, Küre Yayınları, 3. Basım, İstanbul.
- Jorga N, (2005). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, Yeditepe yay., C. 5, İstanbul.
- Kurt, H, (2009). “Sırbistan”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 37: 120-121.
- Küpeli, Y, (2000). *Tarihin İzinde Balkanlar ve ABD*, Öncü Kitapevi, Ankara.
- Marinkoviç, M. (1999). *Turkska Kançelariya Kneza Miloşa Obrenoviça (1815-1839)*, Istorijski Institut CANU, Belgrad.
- Mütercim Ahmed Asım Efendi, (2015). *Asım Efendi Tarihi*, Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı yay. C. 1, Hz. Ziya Yılmaz, İstanbul.
- Özkan A, (2009). *Sırbistan’ın Bağımsızlığını Kazanması (1830-1878)*, Onaylanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim dalı, Ankara.
- Paşa A, (1966). *Tarih-i Cevdet*, Üçdal Neşriyat, Cilt 10, İstanbul.
- Pavlowitch S, (1981). *Society in Serbia, 1791-1830, Balkan Society in the Age of Greek Independence*, Ed. Richard Clogg, The Machmillan Co, London.

- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. (2010). *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*. Başbakanlık Basımevi, İstanbul.
- Uzunçarşılı İ.H, (1994). *Osmanlı Tarihi*, C:1, TTK Yayınları, Ankara.

EKLER

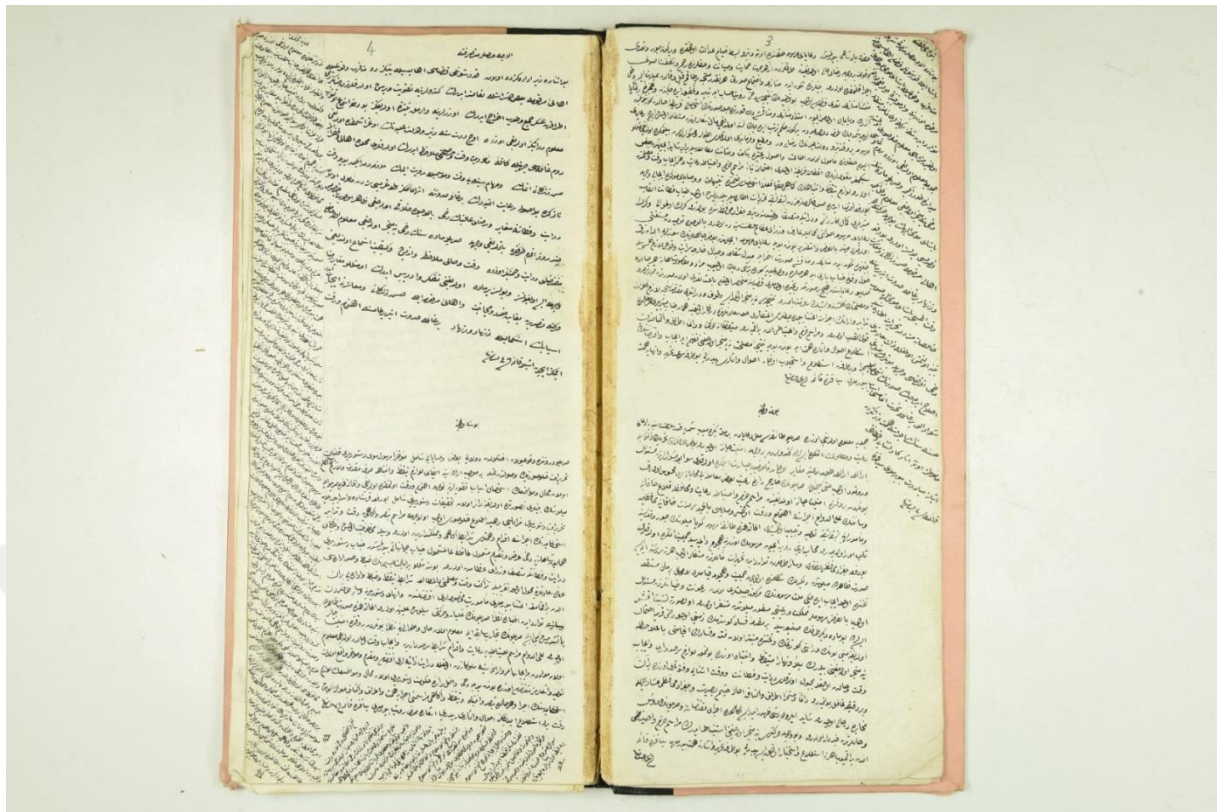
Belge 1- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin kapak sayfası

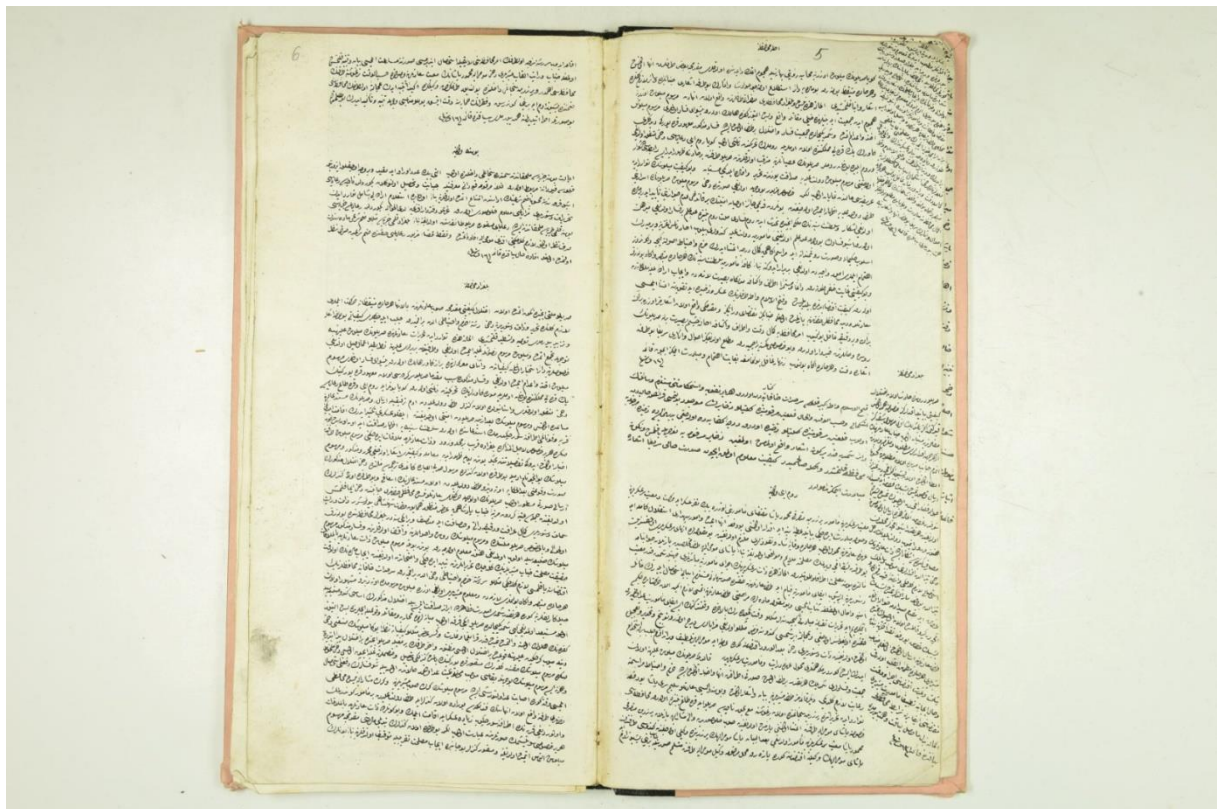
Belge 2 - 611 Numaralı Ayniyat Defterinin ilk imajı

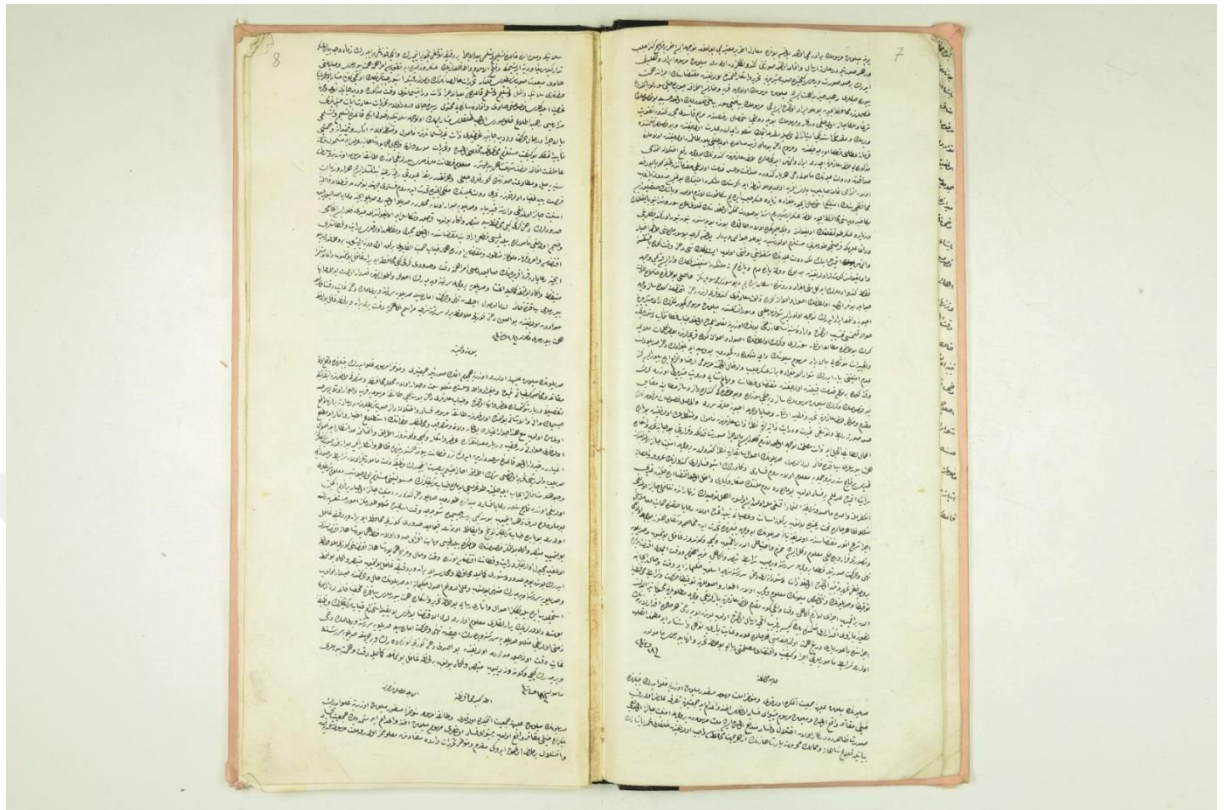
Belge 3- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin ikinci imajı

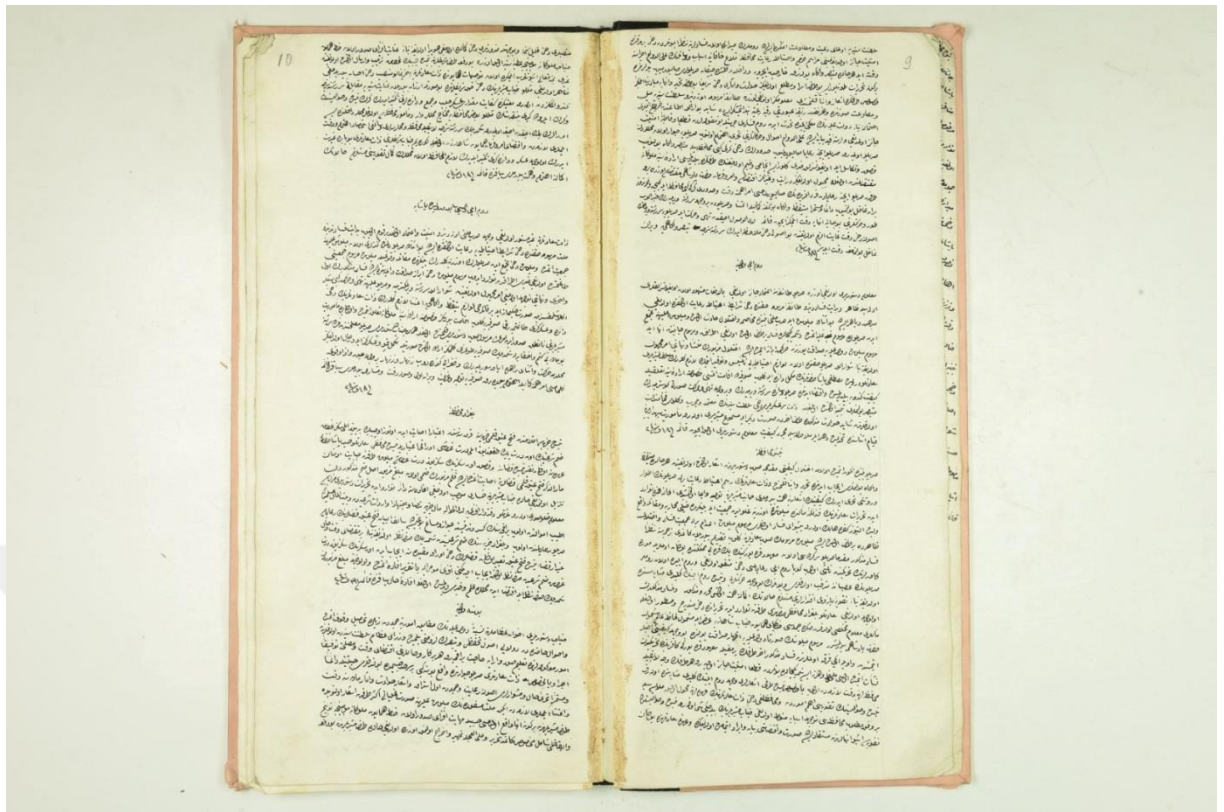
Belge 4- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin üçüncü imajı

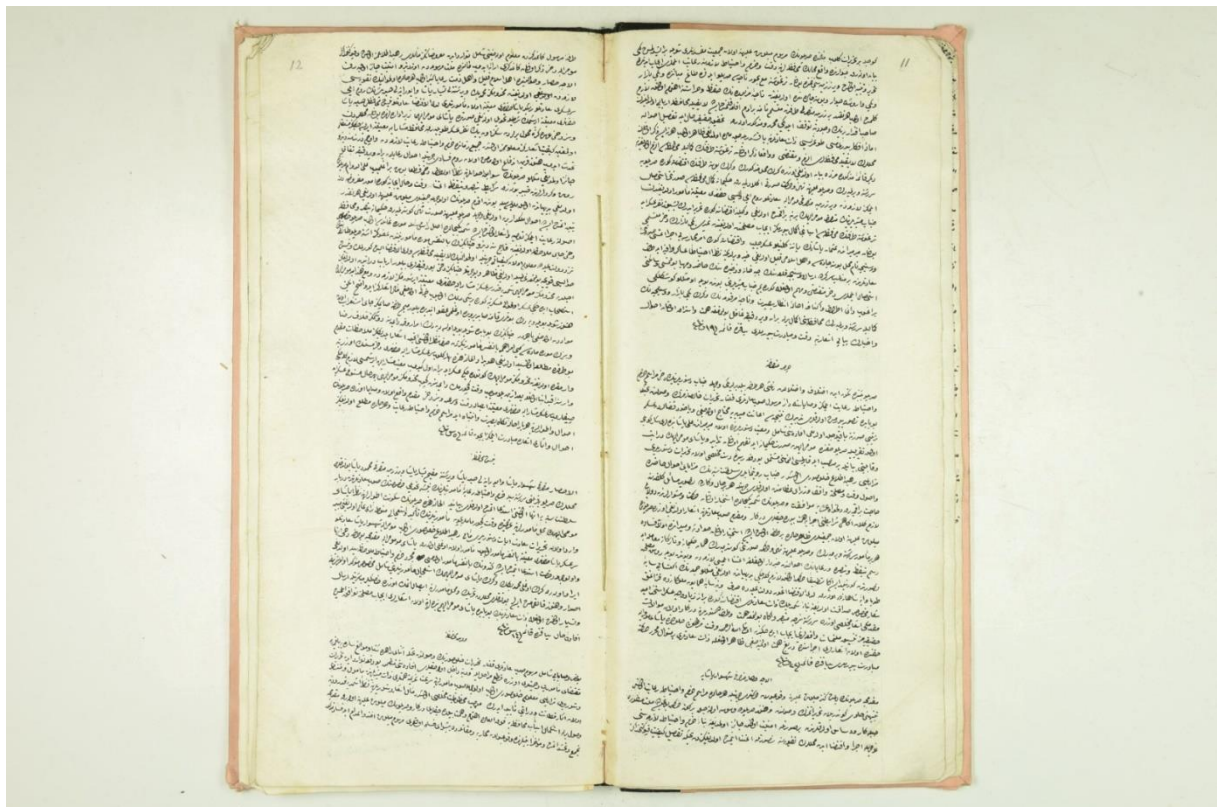
Belge 5- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin dördüncü imajı

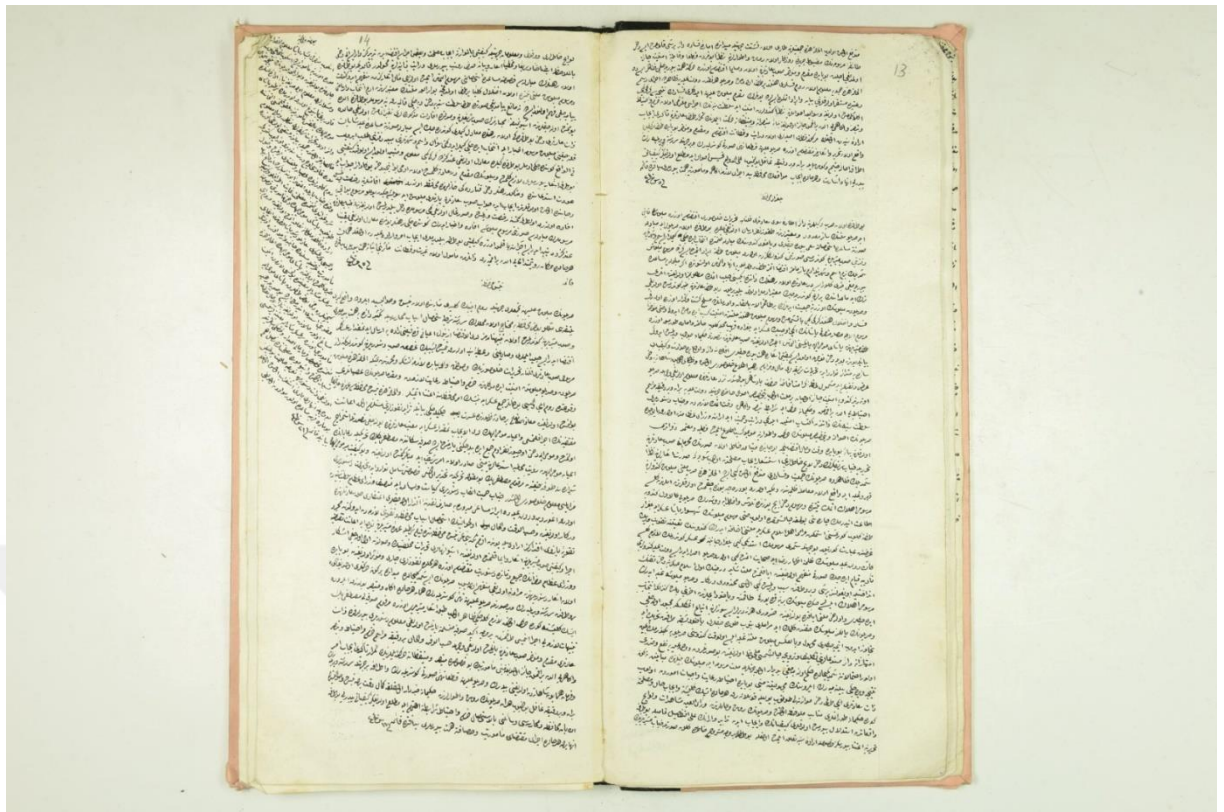
Belge 6- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin beşinci imajı

Belge 7- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin altıncı imajı

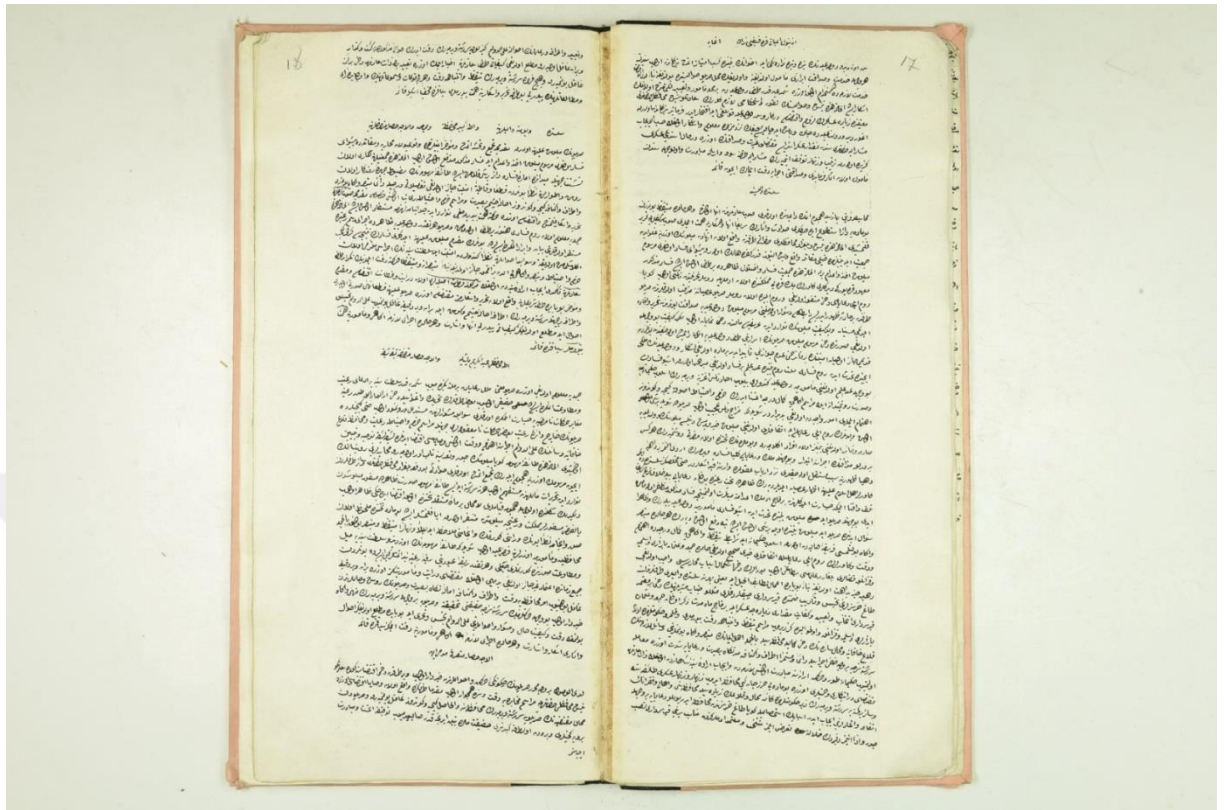
Belge 8- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin yedinci imajı

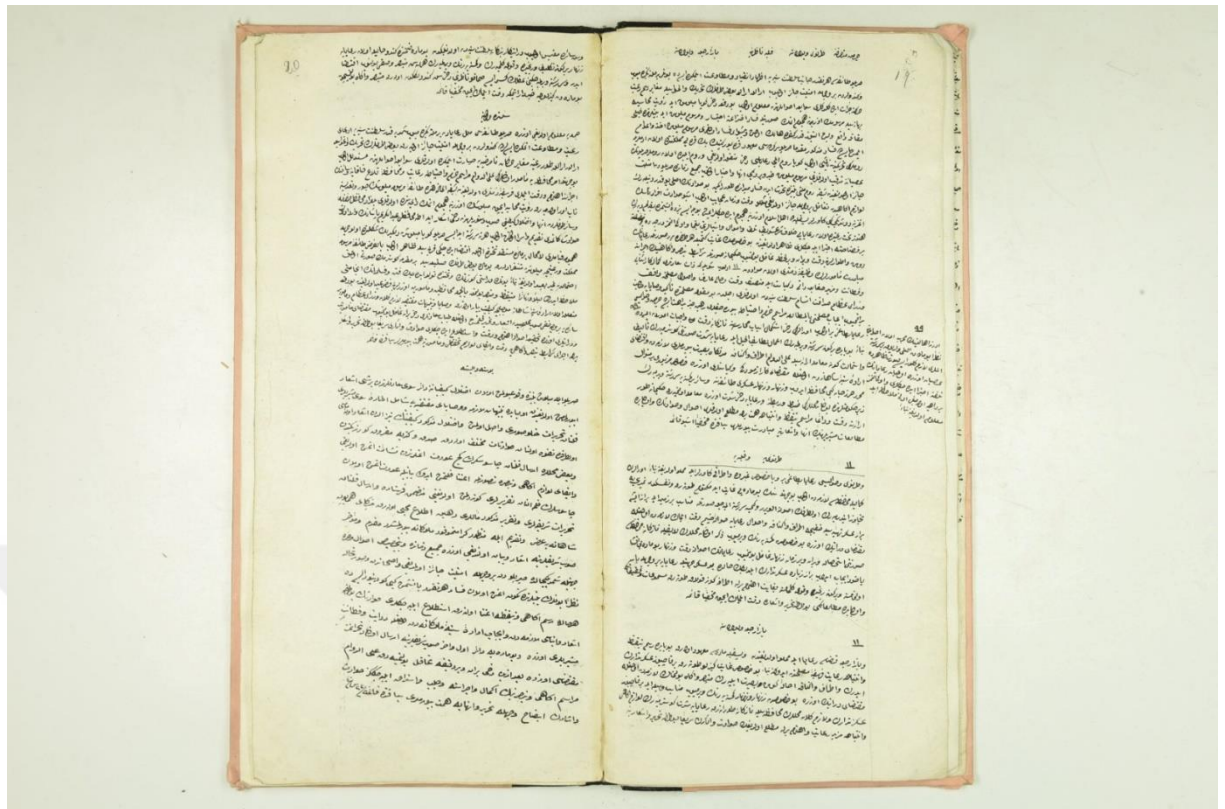
Belge 9- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin sekizinci imajı

Belge 10- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin dokuzuncu imajı

Belge 11- 611 Numaralı Ayniyat Defterinin onuncu imajı

Belge 12- 1815 Osmanlı Sırp Haritası⁵⁴

⁵⁴ Jelavich, 2013: 208.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Sümeyye DEMİRBAŞ NOZOĞLU
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Eskişehir Atatürk Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (İ.Ö.)
Tezli Yüksek Lisans Diploması	
Yüksek Lisans Tez Konusu	611 Numaralı Ayniyat Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
E-Posta	